BIBLIOTECA NAZ.
Vittorio Emanuele III
LVI
B
50
NAPOLI

1586.

F. Wagner del. *J. A. P. fec Veen.*

LVI.
B.
50.

PHOSPHORI AUSTRIACI
Sive Compendioſæ
HISTORIÆ
DE
AUGUSTISSIMÆ
DOMUS AUSTRIACÆ
Origine, Magnitudine, &
Potentia,
LIBRI DUO,
Quos auctiores Perilluſtrium
Dominorum, Dominorum
CONRADI ADOLPHI ab Albrecht.
FERDINANDI JOSEPHI ab Albrecht.
JOANNIS JORDANI Albrecht ab Albrechtsburg.
In Celeberrima, ac Antiquiſſima Univerſitate Viennenſi,
PROMOTORE
R. P. CASPARO GLABOTSNIG
è Soc. JESU, AA. LL. & Philoſophiæ Doctore, ejuſdémque Profeſſore Emerito, ac p. t. Seniore Conſiſtoriali, ſupremâ Magiſterii, atque Doctoratûs Philoſophici Laureâ ſolenni ritu condecoratorum
Honori inſcripſerunt
Studioſiſſimi Eorundem Honoribus
Con-neo-Doctores Philoſophi.
Anno M. DC. IC. Menſe Septemb. die III.

VIENNÆ AUSTRIÆ,
Typis Joannis Georgii Schlegel, Univerſitatis Typographi.

PERILLUSTRES DOMINI, DOMINI NEO-DOCTORES PHILOSOPHI.

UT nunquam plenâ luce dies orbi illabitur, niſi ſtella diei nuntia præceſſerit; ita Familia ulla plenum honoris diem aſſe-uitur, niſi primos honoris radios

 vir-

virtute propriâ excambiat. Quod dum luculentiſſimè præſtitit Auſtria Auguſtiſſima, nemo sereniſſimum illius gloriæ meridiem admiratur, quaſi is, neſcio quo caſu, horizonti Auſtriaco illuxiſſet. En habes Auguſtiſſimi ſplendoris originem ſub tenui olim adumbratam, nunc denuò luci datam; è qua velut ex umbra corpus, modernam & deinceps uſque ad orbis terminos futuram illius gloriam dimetiaris. Si quæris avitum ſanguinem nobiliſſimum? eum natura contulit. Si primum Europæi orbis Imperii collatorem? is fuit Pietas. Si Auſtriaco-Imperiali coronæ inſertas Regnorum gemmas? eas Mars æquiſſimus, & ſemper culta ſapientia tribuit. Si tempus duraturi gubernii? illud infinita in Cælites & bonum publicum

licum Auſtriæ merita definiunt. Hinc non vanus Poëta accinit, Mars, Pietas, ſapientia regna, fortunámque dedit. *His tribus ſcilicet imperantis ſuæ felicitatis Phoſphorum accendit Auſtria, qui deinde ſummi faſtigii meridianum ſolem invexit, non ſine adverſæ partis invidia: quippe eos livor probibet, tantam perfectionem honori luminis in Domo Auguſtiſſima intueri, cùm eam admirari, nunquam aſſequi poſſit. Hoc parum eſt. Quem tum in invidia cenſorem, in domeſticorum amore gratulatorem habebit Auſtria, quando ſummæ felicitati adhuc majorem, & huic perennaturam conſtantiam adjiciet? Gratulabitur iſte votorum ſuorum terminum impletum; dolebit ille, ſibi vires, quibus tantæ felicitati invideat,*

videat, deeſſe. Atque hæc genuina Auſtriaci ſcriptoris, ex ipſo opere nobis magis, quàm de nomine noti, ſenſa de feliciſſima Auſtria velut ex cinere ſuſcitare, continuare, atque augere placuit, ut eorum defectum ſuperemus, quæ de Auguſtiſſimi feliciſſimè regnantis Magni Cæſaris in dies anni ſingulos glorioſſimè geſtis meditati fuimus, ac in lucem publicam dare totis votis deſideravimus; ſed ob rerum magnitudinem ac copiam, & temporis brevitatem à cœptis deſiſtere coacti. Cæſar ille & ſolus eſt, in quo uno omnes Majorum ſuorum virtutes fulgent; & laudatiſſima Anteceſſorum acta utrique orbi ſpectanda exhibentur. Placeant proinde hæc antiqua, quia noviſſimè in Domo Auſtriaca vel renovantur, vel augentur. Placeant vobis,

Peril-

Periluſtres Domini Neo-Doctores, quorum laureato honori ea affectuoſè inſcribimus, qui anno ſuperiore Leopoldi Magni *Cæſaris Invictiſſimi Victorias Præcipuas Veſtro pariter Honori à nobis deſcriptas & inſcriptas benevolè ſuſcepiſtis: quia in hoc ſummam felicitatis veſtræ partem collocatis, quòd ſanguine nati, virtute, moribus, & ſcientiâ facti ſitis Auſtriaci; & illi quidem, quorum Periluſtres Genitores adeò Auguſtiſſimis in pretio & amore ſunt, ut eos ſibi in ſummis regnorum negotiis ingenioſo labore adeſſe velint. Horum proinde Auguſtam originem, ſummum Imperii faſtigium, quod agnata Pietas, lectiſſima ſapientia, & Mars æquiſſimus adſcripſit, in tenui effigiatum accipite, hinc enim ſcietis, quibus, quantíſque*

)(4 ſer-

ſervire, ſanguinem & vitam ſubſternere debeatis & velitis. Idcircò dum Auguſtiſſimæ Auſtriæ quàm conſtantiſſimam felicitatem vovemus, vobis pariter precamur, ut vos, Perilluſtres Domini Neo-Doctores, honoratiſſimis obſequiis Eidem ac bono publico Perilluſtrium Progenitorum Veſtrorum exemplo, quàm diutiſſimè ſervire valeatis. Ita vovent

Honoribus Veſtris

Addictiſſimi

Con-Neo-Doctores
Philoſophi.

Ad Nationem Auſtriacam Spectantes.

R. ac Rel. D. Alexander Standhartner, *S. Ord. Ciſt. ad S. Cruc. Prof.*
D. Carol. Joſeph. Grueber.
D. Franc. Adolph. Haberſack, *ex ſem. SS. Ignat. & Panc.*
D. Franc. Ign. Stummer, *ex Cæſ. Conv. S. J. Coll.*
D. Guilielmus Anton. Nitzl.
R. D. Joan. Georg. Hemberg. *Theol. Presbyt.*
D. Joan. Jacob. à Puſch.
D. Joan. Ign. Haan.
D. Joannes Joſephus Zauner.
D. Joannes Michaël Joſeph. Peiſſer à Wertenau,
D. Joan Guil. à Knering, *ex Cæſ. Conv. S. J. Coll.*
D. Julius Joannes Schmidt.

} Auſtriaci.

Alii

Alii ad eandem Nationem Auſtriacam Spectantes.

R. D. Antonius Francettich, *Liburnus Presbyter.*
D. Blaſius Zopff, *Carniolus.*
R. D. Carol. Marcus Reitter, *Styrus, ex Caeſ. Conv. S. J. Colleg.*
D. Franc. Michaël Premeeg, *Carniolus, Theologus.*
D. Jacobus Marinonus, *Italus.*
D. Joannes Adam. Zlatinger, *Carinthus, Theologus.*
D. Joannes Angelus Robuſtelli, *Italus, ex Aureo Monte.*
D. Joannes Georgius Dubiz, *Carniolus.*
D. Joan. Ign. Sukavitz, *Carniolus, ex Caeſ. Conv. S. J. Colleg.*
D. Michaël Omerſa, *Carniolus.*
D. Michaël Wolfarth, *Carniolus.*
D. Udalricus Vonbanck, *Tyrolenſis.*

Spectantes ad Nationem Rhenanam.

R. D. Caſparus Bertholdt, *Rhaetus, Theologus Presbyt.*

D. Franc.

D. Franc. Ant. Fiſcher, *Rhætus*, *ex Sem. SS. Ign. & Pancr.*
R. D. Franciſcus Jenni, *Rhætus*, *Theologus Presbyter.*
D. Franc. Ant. Mock, *Suevus.*
R. ac Rel. D. Hermannus Hauer, *Rhenanus*, *S. Ord. Ciſt. ad S. Cruc. Profeſſ.*
D. Joan. Georg. Koller, *Suevus.*
R. D. Joſephus de Cantoney, *Valleſius*, *ex Caſ. Conv. S. J. Colleg.*

Spectantes ad Nationem Hungaricam.

D. Andreas Bachoretz, *Ungarus.*
D. Andreas Dorner, *Ungar.*
D. Antonius Appeltauer, *Moravus.*
D. Carolus Erneſt. Felſenecker, *Moravus.*
D. Georgius Dubianſtky, *Moravus.*
R. D. Ignatius Beck, *Ungarus*, *ex Colleg. Pazm.*
D. Joannes Caſparus Franck, *Sileſius.*
D. Joan. Vancko, *Slavus.*
D. Matthias Ludovicus Scholz, *Sileſius.*
D. Matthias Betulay, *Ungarus.*
D. Maximilianus Frater, *Moravus.*
D. Stephanus Anton. Sombor. *Ungar.*

Ad

Ad Nationem Saxonicam ſpectat.

D. Valentinus Stephanus Gorgius, *Prutenus.*

Methodus legendi HISTORIAS ET In iis proficiendi.

CAPUT I.

Quid Hiſtoria.

HIſtoria generaliter eſt vera narratio. Cicero lib. 4. de invent. definit eam *rem geſtam ab ætatis noſtræ memoria remotam*. Pleniùs verò fuſiùſque Cor. Agrippa, *Hiſtoria*, inquit, *eſt diligens ac fida rerum geſtarum cum laude ac vituperatione narratio, ad docendum delectandúmque inſtituta, quæ exemplis dictorum, factorum, conſiliorum, eventuúmque allicit ad virtutem ſectandam, vitiáque fugienda, his exemplis vitam privatam & publicam inſtruens.* Et quoniam hiſtoriæ omnes nihil aliud ferè continent, quàm æternæ ſapientiæ, ſive legis à DEO traditæ illuſtria prorſus exempla, quæ in Regum, Rerumpubl. magnorúmque virorum rebus geſtis ſunt expreſſa, rectè quidam ita hiſtoriam deſcribunt: *Hiſtoria eſt vitæ & imperiorum gubernatrix, à DEO ſapientiâ, exemplis inſignibus luſtrata.*

 Nemo

Nemo igitur verè doctus aut prudens eſt, niſi qui in Hiſtoriam ingenium intulerit. Eſt enim illa *vitæ magiſtra*, *ſpeculum temporum*, *regula morum*. Hac duce bene vivunt, qui in aliorum bonæ vitæ normam oculos intendunt; hujus luce, quæ retrò in tenebras abierunt, iterum conſpiciuntur. Quippe tanquam ſol diem veritati facit, & quod ille non poterit, præterita tempora ſub aſpectum reducit. Hanc qui novit, vixiſſe ſemper exiſtimatur, & dum in ejus theatro, quæcunque unquam fuerunt, videt, nihil omninò ignorat. De rebus variis aulæ, curiæque plerumque diſputant; ſed has omnes hiſtoria oſtendit. Sic eſt principum ſcientia, & magnorum virorum cibus, ſine nauſea, ſine tædio, ſine periculo. Auſim dicere, totius eſt mundi liber, & quò propius cujuſque patriam attingit, eò jucundior gratiórque eſſe ſolet.

Caput II.

Quotuplex ſit Hiſtoria.

Variæ ſunt Hiſtoriæ diviſiones. Ac prima eſt, quâ tria ejus genera conſtituuntur, *Divinum*, *Naturale*, *Humanum*. Divinum hiſtoriæ genus eſt, quod ad DEUM naturæ auctorem ſpectans, religionem docet, pietatémque ab impietate diſcernit. Traditur hæc à Theologis. Naturale eſt, quod ad naturam pertinens, abditas rerum cauſas inquirit, & verum à falſo diſtinguens ſcientiam producit. Hanc Philoſophi exponunt. Humanum eſt, quod hominum in ſocietate vitam agentium actiones explicat, ex imperióque, & rerum agendarum uſu provenit, ac vitam humanam mode-

dera-

deratur. Circa hanc politioris litteraturæ ſcriptores verſantur.

Hiſtoriam alij in *Propriam* & *Communem* partiuntur. Propria eſt, quæ unius aut hominis, aut populi dicta, factaque memoratu digna amplectitur. Talis eſt Curtii de Alexandro Magno; Livii de populo Romano hiſtoria. Communis eſt, quæ plurium populorum, vel rerumpubl. ſeu civitatum geſta commemorat. Talis eſt hiſtoria Pompeji Trogi ſeu Juſtini, & Herod. Halicarnaſſei, aliorúmque, qui vel plurium populorum res geſtas poſteritati commendârunt, puta Græcorum, Perſarum, Ægyptiorum, vel certè maximè illuſtrium, vel denique omnium omninò, quorum aliqua ad nos cognitio pervenit. Sunt, qui hiſtoriam aliam *novam*, aliam *veterem* conſtituunt. Sunt, qui in *Sacram* & *prophanam* dividunt. Sunt denique, qui trimembrem, *Græcam*, *Romanam*, *Barbaram* efficiunt.

Optima hiſtoriæ diſtinctio eſt in *Divinam*, *Eccleſiaſticam*, *Naturalem*, *Humanam*. Divina eſt, quæ de Deo eſt, quæ de religione, & Eccleſiæ adminiſtratione tractat, hæreſes & ſchismata notans. Hanc poſt alias luculenter Cæſar Baron. conſcripſit. Naturalis eſt, quæ de natura eſt, tradita ab Ariſt. potiſſimùm & Plinio. Humana eſt, quæ res hominum publicas aut privatas, variáſque rerumpubl. formas, imperia, regnáque comprehendit: hujus ſcriptores ſunt ij, quos propriè hiſtoricos appellamus. Inter omnes eminet divina, éſtque quaſi norma, & perpendiculum cæterarum, fons veritatis, ex quo naturæ cognitio, religio, virtutes omnes, Regnorum & Rerumpubl. formæ dimanârunt.

Caput III.
Hiſtoriæ ſpecies ex vario ſcribendi modo.

IN Hiſtoria conſcribenda non unus ſervatus eſt modus: Quidam enim ſolius temporis rationem habuerunt, ut diei cujusque, vel menſis, vel anni, geſta referrent; & hinc *Ephemerides*, diurna ſeu Diaria, *Annales*, *Faſti*. Alij ad temporum ordinem, quidam ad familiarum originem, & propagationem attenderunt; & hinc *Chronica*, *Chronologiæq;*. Nonnulli locorum deſcriptiones tradiderunt; & hinc *Geographia*, *topographiáque*. Aliqui ab ortu, & extrema memoria res geſtas imperiorum rerumpublicarúmque, earum incrementa, ſtatus, converſiones complexi ſunt, idque vel breviter, vel copiosè; & hinc *Commentaria* ac quæcunque hiſtoriæ.

Diaria ſeu Ephemerides, diei cujuſque geſta referunt. Faſti ſeu annales, anni cujuſque res memorabiles, ut maximos magiſtratus, præclaras hiſtorias, oſtenſiones, triumphos, ludos, breviſſimè ac ſine anxia cauſarum inquiſitione commemorant. Chronica res geſtas, indicato tempore, & ordine ſervato, tantùm attingunt. Chronologiæ familiarum, & populorum origines per continuas generationes exponunt. Et quando ſunt familiarum tantùm, genealogiæ dicuntur.

Ex his quatuor Hiſtoriæ ſpecies colliguntur. Prima de locis, *Geographia*; Secunda de temporibus, *Chronica*; Tertia de generationibus, *Genealogia*; Quarta de rebus geſtis, *Annales*, cæteráque hiſtoriæ.

CA-

Caput IV.

Quæ Hiſtoriæ utilitas.

Hiſtoriæ utilitatem brevi hoc encomio complexus eſt Cicero lib. 2. de Orat. *Hiſtoria eſt teſtis temporum, lux veritatis, vita memoriæ, magiſtra vitæ, nuncia vetuſtatis.* Eam Thucydides *Perpetuum quendam exemplorum Theſaurum, & expreſſam totius vitæ humanæ imaginem, ad omnia mundi tempora congruentem*, appellat. Id verò fuſiùs explicat Baſil. Imperat. ad Filium Leon. ſcribens: *Per veteres Hiſtorias*, inquit, *ire ne recuſa. Illic reperies ſine labore, quæ alij labore collegerunt. Illinc hauries & bonorum virtutes, & improborum vitia, varias humanæ vitæ mutationes, & rerum in ea converſiones, mundi hujus inſtabilitatem, & imperiorum præcipites caſus; denique malorum facinorum pœnas, & bonorum præmia; quorum illa fugies, ne in juſtitiæ divinæ manus incidas; hæc amplectêris, ut præmijs, quæ ea comitantur, potiaris.*

Ex his colligendum, non utilem modò, ſed propemodum neceſſariam eſſe ijs hiſtoriarum lectionem, qui Rempubl. capeſſere, & publica civitatum regnorúmque negotia adminiſtrare aliquando cogitant; cùm hìc expreſſa habeant ſalutarium Reipub. conſiliorum exempla, omnéſque principum, & magiſtratuum virtutes, Rerumpubl. formas ac ſtatus, mutationum & everſionum cauſas. Et cùm exempla illuſtria generoſos animos vehementer inflamment, habet hinc unuſquiſque, unde privatam quoque vitam, & mores rectè inſtituat. Eſt hiſtoria Theatrum quoddam publicum, in quo

ætates omnes, & omnium ætatum homines illuſtres comparent, loquuntur, deliberant, agunt; quibus intereſſe cùm utiliſſimum, jucundiſſimúmque ſit, tum interſunt quodammodo, qui hiſtoriam legunt.

CAPUT V.

Quo ordine legendæ ſint Hiſtoriæ.

Legi Hiſtoriæ certo ordine modóque debent, ne & memoria labefactetur, & res geſtæ nullo modo capiantur. Primò igitur legendum eſt Chronicon aliquod, breve illud quidem, ſeu auſpicantibus facile, quod ſit velut communis quædam temporum omnium tabula, in qua mundi origo cernitur, eluviones, Rerumpubl. initia & exitus continentur. Ad hanc rem utilis eſt *Joannis Funccii* Bruteni Chronologia, ab orbe condito uſque ad Annum Chriſti, CIↃ.IC.LIII. qui certiſſima temporum ratione ea collegit, quæ ab Euſebio Bed. Lucid. Sigiſm. aliíſque tradita fuerunt. Item *Joan. Carionis* Chronologia, ſed hæc paulò uberior eſt, & poſtea ab alijs malè interpolata & aucta.

Ut enim in cæteris artibus, ſumma doctrinæ totius initio rectiſſimè diſcenda proponitur; ita in hiſtoriarum lectione à principio Chronicon aliquod, ſeu brevis habenda eſt epitome. Ab univerſis deinde ad ſingula paulatim eſt delabendum eo ordine, quo in Chronicis ſunt comprehenſa.

Et quoniam prima politia diſciplinæ, & humanitas, exculta imprimis fuit apud Chaldæos, Aſſyrios, Phœnices, Ægyptios, horum primò quoque inveſtigandæ ſunt antiquitates apud Beroſ. Methaſt. Herodot. & ſimiles. Deinde inquirendæ

Hebræo-

Hebræorum hiſtoriæ, eorúmque Reip. ratio. Poſtea veniendum ad cognoſcenda Medorum, Perſarum, Indorum veteribus notorum, Scytharum imperia. Ab his ad Græcos, à Græcis ad Italos, & Romanos, quorum imperium magnitudine, rerum geſtarum gloriâ, & virtutum, linguæque dignitate cæterarum nationum imperia ſuperavit.

His quia proximi ſunt Galli, Gallis Germani, Germanis Pannones & Sarmatæ, ad horum cognoſcendas hiſtorias erit tranſeundum. Tum pergendum ad Brittannos, Hiſpanos, Mauros & Arabes, qui Perſas & Græcos aliquando de Aſiæ imperio depulerunt. Poſt hos veniendum ad Turcas, qui ab oris Caſpijs in Aſiam influentes paulatim Aſiæ minoris, Græciæ totius, & Ægypti regiones invaſerunt. Hic non omittenda Tartarorum imperia, & Moſchovitarum. Poſtremi ſunt Americi in Auſtrali Africa & India, quorum etiam legendæ ſunt hiſtoriæ. Cognoſcendæ quoque ſunt minores Reſpublicæ, ut Rhodiorum, Venetorum, Genuenſium, Florentinorum, Cretenſium, Helvetiorum, ſimiliúmque.

Perceptâ Gentium & Rerumpubl. Hiſtoriâ, inquirendæ ſunt res geſtæ eorum, qui vel imperij, vel generis ſplendore & operibus, vel denique virtutibus, & ingenij laude floruerunt, quorum ſuo quiſque judicio delectum habebit.

Porrò in cognoſcenda ſingulari cujuſque gentis hiſtoria, idem omninò ſervandus eſt modus; ut nimirum, quantum fieri poteſt, Epitome aliqua præmittatur. Ita qui Hiſtoriam Romanam intelligere planè velit, primò Sextum Rufum leget, qui paucis paginis univerſam eſt complexus; deinde ad Flori Epitomen; poſtea ad Livium, & Eutropium accedet.

Caput VI.

Quomodo loca rerum in Hiſtoriis ſint inſtituenda.

Quod in aliis artibus memoriæ cauſâ fieri ſolet, in hiſtoria idem obſervandum. Communes rerum memorabilium loci certo quodam ordine diſponi debent, ut ex iis ad actiones humanæ vitæ dirigendas exempla promantur. Cùm autem in omnibus actionibus humanis tria potiſſimùm ſpectentur, *conſilia*, *dicta*, *facta*, ex quibus bene ſentiendi, bene dicendi, bene agendi virtus exiſtit; ita ſunt loca hiſtoriarum inſtituenda, ut tribus libris comprehendantur. Unus ſit conſiliorum, alter dictorum, tertius factorum. Verùm cùm in his non parva ſit varietas, eorum locorum diſtinctio ſubducenda eſt, & ſinguli libri in alios generales titulos dividendi, nimirum in *Politica* ſeu civilia, *Moralia* & *Polemica* ſeu militaria. Et quoniam iterum in hac generalitate varietas eſt, minores alii tituli ſecundùm virtutes omnes, vitia, àrtes, actiones hominum ſingulares, caſus humanos, erunt conſtituendi.

His locis ita in capite librorum conſtitutis, conſequens erit, ut quidquid in hiſtoriis memoratu dignum occurret, ſuo loco inferatur, adjectis pro memoria ad marginem notis, quæ conſilii, vel dicti, vel facti honeſtatem, aut turpitudinem, aut jucunditatem deſignent. Ut ſi conſilium aliquod honeſtum deſcribatur, ſignentur in margine characteres C. H. ſi dictum factum, D. F. eodem modo in aliis. Addo, ne quis in legendis Hiſtoricis ſæpiùs à lectione ad ſcripturam avocetur,

cetur, notas communium locorum ad marginem adjiciendas eſſe, deinde ſingula in locos ſuos per otium referenda. Exiſtet hic fructus, ut optima quæque ſic repetita altiùs memoriæ infigantur.

Nolo etiam hiſtoriarum lectorem circa frivola immorari, in quibus laboris multum, fructûs nihil. Debent enim hiſtoriæ in vitæ emolumenta converti, adhibito circa res omnes judicio. Cæterùm cùm ſint duo veluti oculi hiſtoriæ, *Topographia* ſeu locorum deſcriptio, & *Chronologia*, ſeu temporum cognitio; accuratè notari tempora debent, & loca ex Geographicis tabulis cognoſci,

CAPUT. VII.

Quomodo explorari fides & veritas Hiſtoricorum debeat.

UT rerum ex hiſtoriis veritas habeatur, inſtituendus eſt imprimis ſingularis hiſtoricorum delectus, deinde meminiſſe oportet, quod ab Ariſt. ſapienter eſt dictum. *In Hiſtoria legenda neque nimis credulum, neque planè incredulum eſſe oportere.* Nam ſæpè vera pro falſis haberentur, & nullus ex hiſtoria fructus hauriretur. Prudens ergo lector dabit operam, ut hiſtorici mores & ingenium planè intelligat, priuſquam de hiſtoria ſententiam ferat. Juvant ad hanc rem cùm plurimi, tum verò Juſtus Lipſius, qui de præcipuis hiſtoricis judicium, cenſurámque dedit. Prodeſt etiam nationum diverſarum, aut omnium naturas, moréſque cognoſcere, ut veriùs meliúſque de omni hiſtoriarum genere judicetur. Porrò ad veraces hiſtorias à fallacibus dignoſcendas hæ leges ſunt obſervandæ.

I. Divina hiſtoria, quæ V. & N. T. libris continetur, indubitatam veritatem habet, & certiſſimam fidem. Tota enim eſt à DEO, qui ipſa veritas eſt.

II. Cui hiſtoriæ vel hiſtorico auctoritatem Eccleſia tribuit, eidem fides eſt adhibenda.

III. Cùm hiſtorici, quæ narrant, ſe vidiſſe, aut ab iis, qui viderunt, accepiſſe, teſtantur, & eorum integritas præcedentium teſtimonio probatur, multorûmque ſæculorum conſenſu recepta eſt, iis credere oportet.

IV. Fide digna eorum hiſtoria videtur, qui quæ narrant, quia nec ipſi viderunt, nec à fide dignis acceperunt, lectorum judicio committunt. Item qui ingenii ſeveritati prudentiam adjungunt, & eloquentiæ nitore ita rem ornant, ut tamen non mutent.

V. Illi cæteris anteferantur hiſtorici, qui non tantùm rem fideliter narrant, ſed etiam ita diſponunt, & exponunt, ut, quo modo, & quare quicquid ſit geſtum, cognoſcatur. Item qui ſuo judicio, quaſi aliud agentes, breviter aliqua probant, aliqua damnant, & procul ſunt ab adulatione, nec timore, vel amore, aut ullo alio affectu moveri videntur. Quippe præter veritatem, explanatio & judicium, legitimarum hiſtoriarum ſunt notæ. Atque hæc eſto legendi hiſtorias, & in iis proficiendi, methodus. Nunc ad primam Domûs ſeu Gentis Auſtriacæ originem inveſtigandam nos accingamus.

HI-

HISTORIÆ
DE
Auguſtiſſima Domo Auſtriaca
Liber Primus
DE
HABSPURGICORUM,
Atque Auſtriacorum Principum Origine ac Succeſſione.
Deducta ab Anno Christi 417. *ad uſque Annum præſentem* 1699.

CAPUT I.
Origo Domûs Auſtriacæ inveſtigatu difficilis propter vetuſtatem.

NOn ignoramus inanem eùm operam ſumpturum, qui vetuſtiſſimæ Domûs ſeu Gentis *Habſpurgicæ* primum ortum, verámque originem è probatis ſcriptoribus, aut certis archivis, demonſtrare ſe poſſe exiſtimet. Scimus etiam temerarii hominem fore judicii, qui ea, quæ vulgus ſcriptorum hac de re tradit, obſtinatè defenden-

dum putet. Nihil tamen in hac rerum univerſitate (præter unum rerum omnium Creatorem) initio carere inter probatiſſimos, doctiſſimóſque jam olim convenit Philoſophos, etſi Ariſt. aliquótque ante, & poſt eum rerum naturalium perſcrutatores, univerſitatem ſine initio ab æterno extitiſſe ſenſerint; in hoc tamen conveniunt, res omnes compoſitæ naturæ in ea exiſtentes ortum ſumpſiſſe, quum eas neceſſariò ſemel interire conſpiciant.

Quale igitur *Habſpurgicorum* fuerit initium, quiſve Gentis primus Auctor, à quo Comitis titulo ſit ornatus, ut de re ob nimiam antiquitatem planè incerta, cum nemine cupimus litigare. Hoc tamen è receptis conſtat Hiſtoriæ ſcriptoribus, ac vetuſtiſſimis archivis, diu ante tempora *Rudolphi* Comitis *Habſpurgii*, Cæſaríſque hujus Stirpis & nominis primi, fuiſſe non ſolùm *Habſpurgii* Comites inter Germanos Illuſtres, ſed præpotentes Principes; quod magno numero ædificata, ditatáque ab iis virorum, fæminarúmque teſtantur monaſteria, arces atque oppida, quorum nomina apud Naucler, Onuphr, Lazium, alióſque complures, veteres recentéſque auctores conſtanter enumerata lector reperiet, & nos hâc primâ parte recitabimus,

Quàm verò amplos apud Helvetios, horúmque vicinos *Habſpurgii* poſſederint agros, & quomodo potentiam extenderint â Rheno ad interiorem uſque Alſatiam ac Sueviam, non ſolùm iidem auctores narrant, ſed continuata ad hunc uſque annum 1699. poſſeſſio, apertiſſimè loquitur. Quæ res non ſine cauſa occaſionem pleriſque dedit, *Habſpurgicos* non à Francis, ſed è veteribus Alemannorum (ſic ſe poſterioribus temporibus Suevi, ex interiori Germania ad Rhenum

mi-

migrantes, eóque trajecto Galliam invadere conantes appellari voluêre, ût primi Galliæ Belgicæ trajecto Rheno invaſores ſe Germanos, poſtremi Francos nominavêre) proceribus, qui longè latéque apud Helvetios, eorúmque vicinos olim rerum ſunt potiti, eſſe prognatos.

Poſtremò enim, eòque ingenti prælio Alemanni ac Franci ad arcem Tolbiacam, haud procul Coloniâ Agrippinâ ſitam, hodiéque Zulpich dictam, inter ſe concurrentes, ac de Galliarum imperio poſt plurima cruenta certamina jam poſtremum extremo conatu decertantes, cùm, ſuperantibus procul dubio Francis, Suevi ſeu Alemanni obſtinatiſſimè locis ſuis pugnantes immorerentur, ad internecionem ferè deleti, tranquillam poſt hanc pugnam Francis Galliæ poſſeſſionem reliquêre. Superſtites è clade Alemanni, Rhenum denuò tranſeundum non rati, partim apud Helvetios, partim iis regionibus (conniventibus Francis) conſedêre, quæ etiamnum Sueviæ nomen obtinent, linguáque multò aſperiore, uti & Helvetii, veterémque duritiem retinente, utuntur, quàm Germani Rhenum accolentes, aut ad Danubium Albímque habitantes.

Ex horum ſuperſtitum Suevorum Regio ſtemmate, aut alia inter eos illuſtri familia, domum noménque *Habſpurgicum* fluxiſſe, aut ex antiqua ſecum Suevia attuliſſe, vel certè apud Helvetios primò natum eſſe, quare minùs, ut nobis perſuadeamus, licebit, quàm è Francico Fraidmundi (Gallo-Franci corruptè Pharamundum, & Waramundum appellant) Regis ſtemmate ortos credere? quidquid ſit, antiquiſſimâ & nobiliſſimâ ſtirpe ortos eſſe *Habſpurgicos*, è majorum claritate ac opibus, qui multis ante

hæc tempora ſæculis inter Germaniæ principes fuêre magni & illuſtres, perſpicuè liquet.

Caput. II.

Viri doctiſſimi in quærenda Habſpurgicorum *origine & nunc, & olim, laborârunt.*

Quare nihil mirum, ſi viri noſtri, ac ſuperioris ſæculi doctiſſimi in quærenda *Habsſpurgicorum* origine, ob ſummam antiquitatem tenebris involuta, operam ponendam cenſuerint, ac cum ingenti labore ditiones, in quibus olim regnavêre, peragrârint, oppidorum, civitatum, ac arcium archiva perſcrutati ſint, principum diplomata, cœnobiorum ſcrinia, ſepulchrorum picturarúmqne Epitaphia ac elogia examinârint, denique publicas, privatáſque tabulas perlegerint, diligentiſſiméque contulerint: quorum primus feriò in hanc rem animum intendit Cæſar Maximilianus primus, nullis (ùt erat naturâ auri contemptor) parcens ſumptibus, uſus operâ Joan. Stabii, Jacobi Manlii, ac Ladislai Sundheimii, doctiſſimorum eo tempore virorum, qui (quod Cæſaris juſſu iis omnia paterent) induſtriam non vulgarem huic negotio impendêre, ſed extremam manum non impoſuêre, id relinquentes ſucceſſoribus, inter quos primus ſibi aliquid conandum cenſuit Wolffg. Lazius, medicus ac hiſtoricus Cæſarum Ferdin. ac Maxim. II. qui, prædeceſſorum conſiderato pleriſque locis ac rebus errore, eundem ſuſcepit laborem adhibito ſtudio ac diligentiâ non exiguâ; quem, quia poſtremus in hac re deſu-

deſudavit, nobis ſequendum propoſuimus, donec certiorem nacti fuerimus ducem.

Tantùm autem abeſt, ut aliquem in noſtra verba jurare velimus, ut contrà ſummas illi ſimus acturi gratias, qui nos ac lectorem de errore humaniter admonuerit, reíque veritatem (quod ad primam attinet *Habſpurgicorum* originem) certiùs aperuerit. Quis autem tam arroganti eſt ingenio, qui à ſe nil niſi numeris omnibus abſolutum perfectúmque proficiſci aſſerere audebit? Id enim ſolius eſt Dei. Nos verò fateamur, oportet, nil eſſe nobis magìs proprium, quàm errare, ídque iis imprimis in rebus, quæ naturâ ſunt obſcuræ, aut longiſſimorum temporum lapſu tenebris involutæ. In his igitur, ubi nobis Lazius fidem fecit, aut certè perſuaſit, adducti tum peregrinationum ejus auctoritate, tum teſtimoniorum dignitate, lubenter nos tam diu duci ſinemus, donec magiſter certior, ùt antea ſumus obteſtati, contigerit.

Quâ autem ratione à Francis, liberis Germaniæ inferioris populis, Galliarúmque (pulſis Romanis) domitoribus, ortos velit Lazius, ac plerique alij, Comites *Habſpurgicos*, paulò altiùs dictorum Francorum Regum originem repetentes, quàm poterimus breviſſimè per aliquot ſequentia capita enarrabimus.

CAPUT III.

De primis Francorum in Germania, & Gallia Regibus.

FRaidmundus, ab oris dignitate, decore, ac venuſtate dictus, corruptè Pharamundus, primus (ut volunt) in Germania Francorum Rex, ſucceſ-

ſorem habuit filium Luitvvichum, corruptè Clodovæum, à comæ dignitate atque elegantia dictum crinitum. Is filium Mervvichum, corruptè Merovæum; hic Scilpereichum, corruptè Chilpericum, cui ſucceſſit Luitvvichus II. Corruptè Clodius ac Clodovæus, dictus magnus, quod primus, pulſis omni Gallia Romanis ac Alemannis, Franco-Gallorum fuerit Rex, tantâ clade ad vicum Tolbiacum (hodie Zulpich dictum) affectis Alemannis, ut impoſterum perdito imperio ac libertate, ne nomen quidem gentis in Germania vel Gallia reſtiterit.

Multis enim annis Alemanni ac Franci contra Romanos atque inter ſe de Galliarum imperio decertârant. Sed hâc poſtrema ad Tolbiacum pugnâ Franci rem obtinuerunt, Marte tamen tam dubio, ut Luitvvichus, de humana ope deſperans, ad divinam confugerit, pollicitus, ſi viciſſet, Chriſtianum ſe futurum. Suſcepto voto, mox Alemannorum acies inclinare vidiſſes, Francóſque recenti accepto vigore hoſtes premere, & in præcipitem fugam agere: quo prælio ad internecionem Alemanni ferè ſunt deleti, manente tantùm nomine in hodiernum uſque diem in Franco-Gallorúm, Hiſpanorum, & Italorum ore ac libris, nulla exſtante vel minimâ terræ portiunculâ, quæ Alemannia aut Germania dicatur, ſed Teutonia, atque incolæ, Teutones, ipſis Teutſch/ ſeu Teutſch; Teutſchland/ ſeu Teutſchland.

Duxit Luitvvichus magnus Grothildim, corruptè Clotildim, filiam Schilpereichi Burgundiorum Regis, fœminam Chriſtianam, è qua ſex reliquit liberos.

Major natu Clodamirus Rex Aurelianorum, in pugna contra Burgundos occiſus, reliquit è Calſinda, alijs Gundeca, filios tres, quos frater ejus

Gro-

Grothartus, corruptè Clotarius, interfici juſſit. Scildebertus Rex Pariſiorum obijt, duabus genitis filiabus ex uxore Oſtgotha, de quibus nihil reperitur: ipſe ſepultus eſt Pariſijs in fano D. Vincentij à ſe conſtructo, nunc D. Germano ſacro. Theodoricus Rex Primus Auſtreichij (hoc eſt Orientalis Regni) quod in Auſtraſiam corrupêre, conati è non intellectis Germanicis nominibus Latina facere vocabula. Hic ſedem Metis poſuit, ſuſcepítque ex Elura, filia Alarici Gothorum Regis, filium Theobertum Auſtraſiæ Regem, qui è Guiſegarde, filia Facaonis Regis Oſtgothiæ, ſeu Lombardiæ, ſuſcepit filium Theobaldum, Regem Auſtraſiæ ſeu Burgundiæ inferioris, qui è Walrada, filia Regis Longbardiæ, aut rectius Langbardiæ, nullis genitis liberis, è vivis deceſſit, relictâ teſtamento Auſtraſiâ patruo magno Clotario I. Sveſſionum Regi, qui è Radegunde, filia Berthari Regis Thoringiæ, quatuor reliquit liberos, ac filias duas, de quibus mox cap. ſeq. Clotildis filia magni Luitvvichi nupſit Almarico Weſtgothiæ Regi, ſepultáque eſt Pariſijs apud D. Genovevam; altera Tilchildis Deo Sengij, apud D. Petrum, virginitatem conſecravit.

Ad hæc reliquit magnus Luitvvichus filium nothum nomine Thietreicum, corruptè Theodoricum, qui filiam duxit Zelgensmundi, corruptè Sigismundi, Burgundiæ Regis, de quo nil reperitur, quàm quòd cum fratre legitimo ejuſdèm nominis ſæpè à ſcriptoribus confundatur.

Caput

Caput IV.

De Clotarij I. liberis, aliiſque deſcendentibus.

Nunc ad Clotarij I. liberos revertamur. Scerebertus natu major, Rex Pariſiorum, nullis relictis liberis, Blaviæ in Aquitania Anno Chriſti 572. obijt, ſepultus ibidem apud D. Romanum. Guntranus, aut Gutradus, Aurelianorum Rex, tutor Clotarii II. nepotis ex fratre. Sigibertus, aut Zeigenprechtus, Rex Auſtraſiæ, inſequens Fredegundim, fratris ſui Scilperichi uxorem, & interfectricem, prope Tornacum interficitur, ſepelitúrque apud Sueſſiones in fano D. Medardi, relinquens è Bruneſchilde, aliis Brunehuta, filia Alamechildis Regis Weſtgothiæ, filium ac filias duas.

Scilpericus filius IV. Clotarij I. Rex fuit Sueſſionum, ac morte fratris Scereberti, etiam Pariſiorum, periítque inſidiis alterius uxoris Fredegundis (è qua liberos reliquit tres) interfectus à Lantzeicho curiæ magiſtro, Fredegundis adultero, ſepultúsque eſt Pariſiis apud D. Vincent. Prima ejus uxor fuit Lantvvera, quæ filiam unicam Ghindelindem peperit. Tertia fuit Gelſinda, ſoror dictæ Bruneſchildis, quæ non peperit. Prima Clotarij I. filia Radegundis nupſit Amberto, ſeu Amprechto claræ ſtirpis Franco, majores D. Arnulphi, ac Caroli magni Cæſaris. Altera fuit Blithildis nupta Ausberto Tungrorum Duci.

Scilperici (filii Clotarii I.) hi ſunt è Fredegunda liberi. Theodoricus ſuſcepto ſui nominis filio, à fratre fuit interfectus. Clotarius II. Galliarum monarcha, è duabus uxoribus duos reliquit

-quit filios, ac unicam filiam; Dagobertum Francorum Regem; Haribertum Aquitaniæ Regem; Dodam D. Arnulphi uxorem, unde eſt ortus Carolus magnus. Dagobertus è Naicthilda altera uxore reliquit Clodovæum Francorum Regem; è Rangetrude tertia uxore Sigibertum Auſtraſiæ Regem, cujus unicus filius hæréſque Dagobertus, mortuo patre, à Grimoaldo curiæ magiſtro adhuc puer captus, in Scotiam miſſus, tonſus in monaſterium eſt detruſus, ubi innuptus obiit. Grimoaldus verò filium ſuum Regem Auſtraſiæ facere conatus, captus à Clodovæo II. in vinculis cum filio periit.

Clodovæus ex uxore Balthilde tres reliquit filios, Clotarium tertium Francorum Regem, qui innuptus quarto regni ſui anno obiit; Scildericum Auſtraſiæ Regem, ac mortuo fratre, etiam Franciæ, qui occiſus quinto regni ſui anno, Chriſti 679. periit ſine liberis; Theodoricum Franciæ & Auſtraſiæ Regem, qui variâ aliquamdiu jactatus fortunâ obiit anno 699. relinquens ex uxore Grothilde filios duos; Clodovæum III. Francorum Regem, qui ſine liberis obiit; ac Scildebertum Franciæ atque Auſtraſiæ Regem, qui ex uxore filios reliquit duos; Scilpericum, aliis Clotarium, quem Onuphrius etiam dictum memorat Danielem Clericum, Franciæ Regem; qui ſine liberis obiit, ſepultúſque eſt Novioduni, relinquens Franciæ & Auſtraſiæ regna fratri Dagoberto, qui duos genuit filios; Clotarium IV. (Onuphrius vocat Scilpericum) Francorum Regem, ſine liberis defunctum; ac Thietrichum, ſeu Theodoricum, Francorum Regem, è quo eſt natus Scilpericus, cognomine ſtupidus, ultimus Francorum Rex ſtirpis Fraidmondicæ, cui ſucceſſit Pipinus dictus bre-

vis,

vis, Caroli magni Pater, ſtirps nova, nil cum veris Francis commune habens præter nudum nomen. Qua autem id ratione factum ſit, docent hiſtoriæ.

Caput. V.

Series Regum Auſtraſiæ, unde orti dicuntur Habſpurgii.

ENumeratis, quàm potuimus breviſſimè, ſtirpis Franciæ primis Francorum in Gallia regibus, non nihil veſtigia repetentes ſeriem Auſtraſiæ Regum, unde orti dicuntur *Habſpurgii*, reſumamus.

Sigibertus igitur I. Auſtraſiæ Rex, filius Clotarii I. Sueſſionum Regis, Nepos magni Clodovæi, tres (ut diximus) è Bruneſchilde reliquit liberos. Ingonda, uxor fuit Herinegildi Regis Weſtgothiæ. Grotoſindis, corruptè Clotoſindis, nupſit Albonio, aliis Richardo, Regi Oſtgothiæ: hi in Hiſpania apud Vaſcones, illi in Italia apud Inſubres imperanti. Tertius fuit Scilpericus, qui à patruo Guntrano adoptatus, ei in regno Aureliæ, ac patri in Auſtraſia ſucceſſit, periítque cum uxore Falenberda, è poto in balneis veneno, duobus relictis liberis.

Theobertus Rex Auſtraſiæ, Metis ſedem regiam habuit: Theodoricus Rex Aureliæ ea in urbe habitabat, ſummóque animorum conſenſu fratres aliquamdiu regnavêre, & amicitiam coluêre, donec tandem ab avia Bruneſchilde (quæ Theobertum capitali proſequebatur odio, & cum uxore & liberis extinctum cupiebat) irritatis animis ad arma concurrerent, quibus Theobertus

infe-

inferior, ſecundo prælio ad vicum Tolbiacum victus ac captus, cum duobus filiis, Guntrano ac Clotario, Coloniæ Agrippinæ, inſtigante Bruneſchilde à fratre Theodorico, contra naturæ ac humanitatis jura, eſt interfectus. Minimum natu Merovæum adhuc puerum, Bruneſchildis, capite in murum adacto, cerebróque per viam ſparſo, crudeliter propriâ manu interemit. At natu maximus Sigibertus, aut Zeigoprethus fugâ elapſus (ùt quidam volunt, ſed parùm efficaciter probant) ad Franconiæ duces in Germaniam pervenit, & ad Bruneſchildis uſque mortem delituit, ùt ſeq. dicemus cap.

Theodoricus ſublato cum filiis fratre (natu maximo excepto) cùm paulò poſt invitâ aviâ Bruneſchilde, nuptias eum formoſiſſima fratris à ſe interfecti filia pararet, verens Bruneſchildis, ne nova nupta patris, fratrúmque mortem vindicandam judicaret. Theodoricum clam dato veneno è medio ſuſtulit, vix anno, ex quo fratrem cum duobus filiis necârat, elapſo. Quod cùm Clotarius II. Francorum monarcha, intellexiſſet, difficillimis aliquot præliis, Theodorici nothis quatuor filiis ſuperatis, & in poteſtatem redactis, regnum cum vita eripuit. Deinde Bruneſchildim aſtu captam, poſteaquam ei ſcelera omnia exprobrâſſet, ad equi indomiti caudam alligatam, per plateas trâhi juſſit, donec ruptis membris infelicem efflâſſet animam. Sepulta eſt in Abbatia Authumenſi à ſe ædificata.

Sunt auctores, qui mitiùs, modeſtiúſque de Bruneſchilde ſcripſêre, neque tam crudelem fuiſſe, ut quidam volunt, neque etiam violentâ, ſed naturali morte deceſſiſſe prodiderunt. Nos in re antiqua

tiqua communem ſecuti opinionem, in medio veritatem relinquimus.

Caput. VI.

Habſpurgicorum *Comitum origo.*

THeoberto, aut rectiùs Thieberto, ſævitiâ atque immanitate aviæ Bruneſchildis, & inhumanitate fratris Theodorici aut potiùs Thiet-ſeu Theut-(quod Gothis DEUM ſignificat)-reichi cum duobus filiis è medio ſublato, dictus Sigibertus natu maximus, veteribus copiis è fuga ſuperſtitibus in unum collectis, novíſque conſcriptis, bellum contra patruum reparat, ac tertium cum eo filióque Scilperico in Campania haud procul Catalauno, ad ripam fluvii Coxonæ directâ acie vires confert.

Sed poſt diuturnum, cruentúmque prælium victus, Coloniam Agrippinam cum paucis aufugit, unde (perſequente Bruneſchilde) fune è mœnibus nocte dimiſſus, in Oſtfranciam habitu adoleſcentis litteris operam dantis tonſúſque exulatum eſt profectus, latuítque apud Gundobaldum, ac Godofredum Franciæ orientalis duces, donec Bruneſchilde, patruíſque liberis à Rege Clotario victis, interemptíſque, ubi, ac quiſnam eſſet, palam fieri pateretur; eo confidentiùs, quòd Regem Clotarium à ſævitia alienum æquitati ac moderationi ſtudere, optiméque ſua, tum patris, patruíſque regna liberali animo ab omnibus ordinibus oblata gubernare intellexiſſet, ſperans ſe ab eo regnum paternum, aut ejus partem, procerum utriuſque Franciæ interpellatione, facilè obtenturum, quippe qui non paucos ſecum non conferendos, ad honores dignitatéſque naturæ bonitate promoviſſet.

Rex

Rex Clotarius (ut ſcripſimus) Galliarum Monarcha effectus, cùm cognoviſſet cognatum Sigibertum fugâ è manibus patrui ac Bruneſchildis elapſum, in Oſtfrancia latuiſſe, ac etiamnum hærere, infortunati adoleſcentis ac familiæ ejus fortunâ motus, cùm rogaretur à compluribus utriusque Franciæ proceribus, ne regio Francorum ſtemmate ortum adoleſcentem, cum inſigni familiæ dedecore, privatam vivere vitam, aut alienis diutiùs aulis moleſtum eſſe pateretur, ad ſe ſub fide publica, privatáque evocatum, ac cum exiguo comitatu venientem, nec in tanta fortunæ iniquitate ſordidum ſe, nec abjectè gerentem, læto animo ac ſereno vultu recipit, intérque ſecretos, intimóſque amicos admittit, admiratus animi generoſitatem atque indolem, paternos ſpiritus præſeferentem.

Cúmque nihil eo dignum, quo cohoneſtaretur, pro tempore ſe offerret (majoribus enim, minoribúſque Provincijs Duces præfectóſque perpetuos dederat, addito jurejurando, ſe neminem, dum vixiſſet, loco moturum, qui in fide perſtitiſſet, idque quo rebus civilibus à continuis bellis quies daretur, ſubditorúmque fortunis, bellorum civilium calamitate miſerè afflictis, conceſsâ tranquillitate conſuleretur) fortè fortuna Herpo, Transjuranæ ditioni præfectus, à feroci hominum genere (Alethæo Burgundo, ac Leumundo Sedunenſium Antiſtite, ducibus) interficitur.

Qua de re Rex Clotarius certior factus, punitis rebellibus, ditionem omnem Transjuranam cognato Sigiberto Auſtraſio donat, atque in perpetuum cum ſucceſſoribus ceſſit. Sciebat enim eandem dignitatem, veteris Burgundiæ, tunc Auſtraſiæ, partem, olim eius patri Theoberto, ab avo Scilderico, antequam regnum Auſtraſiæ accepiſſet, conceſ-

conceſſam fuiſſe. Proinde in ea rerum varietate ſeſe ſatis cognato facere arbitrabatur, ſi traditâ illi nobiliſſimâ, maximâque regni Auſtraſiæ provinciâ, olim patris ejus adhuc privati præfecturâ, reliquas Auſtraſiæ ditiones, pro belli ſumptibus, ac Weſtfranciæ tranquillitati conſulturus, regno ſuo jungeret.

Verùm nec Regium Sigibertus diadema capiti imponere, nec Regio titulo uti eſt permiſſus; ſed dicto Regi Clotario pro ducatu Transjurano clientelari Sacramento ſucceſſores omnes, ut idem facerent, obligavit. Hæc ſi tam efficaciter, quàm narrantur, doceri poſſent, nil eſſet certius, quàm *Habſpurgios* à Fraidmundo Franco ortos.

CAPUT. VII.

Etymon nominis Habſpurgi.

ZEigoprechtus, corruptè Sigibertus, Thilberti Francici Auſtraſiæ Regis, ac Theuchildis Toringiæ Regis filiæ, natu maximus filius, è regno paterno in exilium actus, primus omiſſo Regio titulo Dux Tranſiuranus eſt appellatus, cujus provinciæ tranquillam poſſeſſionem adeptus, apud Helvetios in editis Juræ ac Vogeſi montis ſcopulis (ubi per eorundem anfractus hodie anguſta ac nemoroſa in Lotharingiam ducit via, haud procul famoſiſſimis Helvetiorum Thermis, quæ *Plumers* aut *Blumers* hodie dicuntur) duarum arcium admirandi operis ſui, ſuorúmque apud poſteros memoriæ ergò, fundamenta jecit, moriénſque duos ex uxore reliquit filios.

Thietprechtum, corruptè Theobertum, Provinciæ Lugdunenſis Comitem, unde Salina-

rum ac Provinciæ Comites derivant; Ottobertum ſeu Otprechtum, qui dictas arces abſolvit, Divóque Trutperto Martyri ſacellum ædificare cœpit, ac cauſâ uxoris ſuæ Luitbeugæ, filiæ Gutzonis, Suevorum Ducis, primus hujus ſtirpis Rurimondæ Comes, ac Neomagenſis Lantgravius (ſic enim eo tempore Briſgovienſis ditio appellabatur) perfectis arcibus nomina à patre concepta impoſuit.

Uni Altburgum, quod veterem Germanis ſonat arcem (ſteterat enim eo loci olim arx mediocris) à memoria D. Romani Deſiderii, ac Columbani, eo locorum Chriſti oratorum, qui à Theodorico Aureliæ Rege in exilium (quòd ejus tyrannidem liberiùs reprehendiſſent) acti, in dictis montium jugis humili exſtructo cœnobio, memoriæ D. Deodati dedicato, habitationem elegerant, & incolas in religione Chriſtiana inſtruxerant, monte in hodiernum uſque diem nomen retinente *Romersberch*.

Alteri arci nomen dedit *Habſpurg*: hâc voce, montis ejus legitimam poſſeſſionem, ſuam eſſe ſignificare volens. Germanis enim *Habſpurga* compoſitum eſt ab *Habs*, quod eſt habeo, ac *Purgi*, quod inter alia ſignificat etiam montem. Quamquam Jac. Man. à latina, Germanicáque voce compoſitam exiſtimet, dictámque olim *Habenſpurg*, à *habeo* ac *purgo* ſeu *burgo*.

Nos à puris putis Germanis vocibus compoſitum credere malumus, quarum prior *habere*, altera *arcem* ac montem ſignificet; niſi eam Otprechtus à filio Babone denominari voluerit. Nam in non paucis antiquis diplomatibus ſcriptum legitur *Abenſpurg*: cui ſi loco aſpirationis, conſonantem B. dederis, habebis *Babenſpurg*; quaſi dicas,

arx Babonis, cui eam pater Otprechtus conſtruxit. Cùm enim conjecturis hâc in re ſit agendum, non videmus, cur huic minus, quàm cæteris, locus ſit dandus, præſertim cùm nil olim familiarius fuerit Germanis, quàm procerum, aut locorum nomina, arcibus, oppidiſque dare.

Ottobertus auctâ, in proximam Herciniæ ſylvæ partem, dote uxoris, bello, ac aliis rationibus, ditione, intelligens D. Trutpertum in ipſis Herciniæ ſylvæ ſaltibus tertio à Friburgo Briſgoviæ milliari, ab incredulis, quibus Chriſtum commendabat trucidatum, captis punitiſque latronibus, eodem loco martyrii, quo fuerat ſepultus, ſacellum ædificare cœpit: quod morte præventus abſolvere non potuit, relicto ejus rei pio, ſanctöque honore filio Baboni, aut Beboni, qui Regiam in vico *Bebenwiler* à ſe denominato habuit; uti fuit & *Belenchein*, ubi & ſepultus exiſtimatur.

CAPUT. VIII.

Comitum Habſpurgi *initia*, *non adeo certa.*

HÆc initia ut obſcura & vetuſtiſſima, ita reverà ſunt incerta, nec ſatis (ut Cap. VI. diximus) efficaciter probantur. Nam, ut Cap. I. diximus, ſunt quidam non exiguæ auctoritatis ſcriptores, qui aſſerunt dictum Sigibertum nequaquam fugâ elapſum, ducatum Transjuranum â Rege Clotario accepiſſe, ſed cum patre ac fratribus in pugna periiſſe, aliámque fuiſſe ſtirpem claram ac illuſtrem è veteribus Alemannis, Suevis aut Helvetiis ortam, quæ ducatum Transjuranum poſſideret. Non enim, inquiunt, primorum *Habſpurgicorum* comitum

tum nomina, cum veterum Francorum nominibus convenire; quæ omninò eos ſervaturos fuiſſe volunt, ſi ex iis originem duxiſſent.

Adde, quòd nuſpiam doceatur, quare tam citò reliquerint Ducis Transjurani nomen, ac titulum comitis *Habſpurgi* ſumerent.

Poſtremò (quod valde urget) quare nullus reperiatur è primis *Habſpurgi* Comitibus, qui clientelare ſacramentum Francorum Regi dixerit, aut aliquâ eos ratione Patronos agnoverit, cùm tamen velint Sigibertum id Regi Clotario dixiſſe, atque eâ conditione, ut idem ſucceſſores facerent, dictum ducatum accepiſſe.

Ad hæc reſpondere poſſent, id juris ceſſiſſe Regem aliquem Francorum, Romanorum Imperatori. Sed non ſufficit, docere deberent. Penes lectorem harum rerum ſit fides ac judicium. Etenim qui exinde ſequentur *Habſpurgi* Comites, è publicis tabulis, diplomatibus, ac ſepulchris eruti, in lucem prodibunt, nullo eorum patronum Franciæ aliquem Regem agnoſcente.

Caput. IX.

Succeſſio Comitum Habſpurgi *per Babonem.*

Duxit Babo, aut Bebo, in uxorem vicini Comitis filiam, cujus nomen non reperio, quæ ei duos peperit filios, Ratherum ac Ambertum, quos tabulæ, quæ in archivis abbatiæ D. Trutperti ſervantur, appellant Ratprechtum, ac Amprinchtum, qui innuptus civili bello periit, quod Pipinus bre-

vis, Caroli Magni pater, adverſus Lantfredum Sueviæ Ducem, ac Comitem Bertarium geſſit.

Ratherus verò in uxorem duxit Hermentrudim, Geimpſii Comitis filiam, quæ ei filios peperit duos, Hettoprechtum, ac Gelbonem, obiítque 26. Junii, anno Chriſti 766. Conditúſque eſt juxta avum ad D. Trutpertum. Hettoprechtus aut Etto, ſeu Ottoprechtus, Comes *Habſpurgi*, Altburgi, Briſgoviæ, ac partis Alſatiæ, genuit è quadam Burgundiæ Comitis filia Gelbonem, de quo nil reperimus.

Sed addunt nonnulli, Rampertum, Amprinctum, Hiltrudim, ac Dorotheam ex eadem matre genitos: hanc Luitfrido Comiti Sundgovienſi, illam Carolo Salinenſi Comiti nuptam: quod aliis minùs probatur, ob annorum diſcrepantiam; quæ tamen tanta non eſt, quin facilè conciliari poſſit, ſi hæc probati alicujus ſcriptoris veteris diplomatis, aut publicarum tabularum auctoritate fulta inniterentur.

Sunt enim, qui exiſtimant, Ramprechtum filium fuiſſe non Hettoprechti *Habſpurgii*, ſed Luitfridi Comitis Sundgovienſis, è ſtemmate Ducis Atticonis ac D. Ottiliæ ejus filiæ, in Alſatia regnantium orti, adoptatúmque fuiſſe ab Hettoprechto, in jus, familiam, gentem, ac ditiones regni *Habſpurgici* omnes. Sed cùm iiſdem deſtituantur teſtimoniis, quibus ſuperiores, non videmus, quare majorem fidem mereri debeant.

Illud certum eſt, Ramprechtum poſſediſſe, quicquid eo tempore juris, ac ditionis *Habſpurgici* erat per Herciniam ſylvam, in Briſgoa, in monte Vogeſo, Jura, in Alſatia, Suevia, Helvetia, atque alibi, & quicquid olim dux Attico, ejuſque

que filia D. Ottilia, poſteríque eorum in Alſatia poſſedêre.

Quare nos facilè eò inclinamus, ut Ramprechtum filium Hertprechti credamus. Tanta enim fuit hominum eo tempore ſimplicitas, aut barbaries, ut in re parvi momenti eſſent nimii, cùm verò diligentiâ opus erat, dormire, aut aliud agere diceres. Accedit, quòd tot ſæculorum decurſu, ac variis rerum viciſſitudinibus, multorum diligentium ſcriptorum labores interierint. Non enim exiſtimamus, Hettoprechtum, ſi liberis deſtitutus fuiſſet, uni omnem eámque ampliſſimam, hæreditatem dare voluiſſe, ſed multos potiùs ſanguine junctos, quàm unum ſibi fuiſſe devincturum.

De rebus geſtis Ramprechti, ejúſque uxore, nil reperimus, titulus tamen majorum ſepulchro adſcriptus in fano D. Trutperti cernitur, ſine anni ac diei annotatione.

Caput. X.

Continuatur ſucceſſio Comitum Habſpurgi *per Ramprechtum.*

RElìquit Ramprechtus liberos complures. Maximus fuit natu Guntradus, corruptè Guntranus, qui veteribus limitibus Ergoviam, Lauffenburgum, vicinâque alia quædam loca adjecit, fratribus hâc ratione paternam hæreditatem dividens: Gerbiloni conceſſit Huringiam, Ortembergam ac Franckenbergam, qui arcem è ſuo nomine *Gelberſtein* condidit: Eginoni agrum omnem ſui juris ad Rheni ripam ſitum, qui etiam arcem è ſuo nomine *Egeneſhein* ibi ædificavit, unde & poſtea ejus nominis Comites defluxêre: Hugoni

Obretzdallum, Wilerdallum, Graxennum, ac Keſtenholtium, à quo Hugone Reges Burgundiæ poſtremæ ſtirpis nonnulli deducunt. Alii verò ab Hugone Luitfridi filio, ac Humfredi Comitum *Habſpurgenſium* fratre, ut Lazius, qui tamen hìc ſibi non ſatis conſtat.

Factum eſt hâc liberali Guntradi Comitis diviſione, ut ſubſequentes *Habſpurgici* Comites ad tempora uſque Rudolphi I. Cæſaris, pauperiores multò, ac imbecilliores ſint effecti.

Reliquit Guntradus è Com. Burgundiæ filia (non quòd eo tempore ibi Comes erat, ſed intellige Comitem in Burgundia) ſucceſſorem, filium Luithardum, qui multis donatis agris ditavit Cœnobium *Gengenbacenſe*, quòd id, petentibus Argentorato Herciniam ſylvam, occurrat, ac peregrinantibus hoſpitia liberaliter præbeat. Duxit in uxorem Etentrudim, filiam Comitis Franconiæ, quæ quatuor liberos reliquit, Ottonem antiſtitem Argentoratenſem; Hugonem Comitem Nimagenſem, in Briſgovia; Hedvigim uxorem Com. Egenesheimenſis, cognati ſui; Luitfridum natu maximum, *Habſpurgi* Comitem, qui cœnobium D. Trutperti in abbatiam convertit, ingentibúſque donis ditavit, ùt ab eodem datum diploma, 903. teſte Munſt. Coſmog. lib. 3. teſtatur, imperante apud Germanos Cæſ. Arnulpho, cujus diplomatis exemplum exſtat apud Lar. Comm. Geneal. Auſtr. Qui Autographum exſcripſit, in quo fit mentio Luitfredi, & filiorum ejus, Hunfredi, Luitfredi, ac Hugonis.

Duxerat Bibradam, quæ obiit anno 929. tribus dictis relictis filiis, è quibus Hunfredus Comes fuit *Habſpurgi*; Luitfredus Comes Suntgoviæ,

goviæ; Hugo, cauſâ uxoris Hedvigis, Comes Egenes-Heimenſis, ac Dagensbergenſis, unde altera (eâdem tamen è familia) horum Comitum origo. Hunfredus duxit Anaſtaſiam marchionem Ranſpergii in Svevia, peperitque filios tres; Guntradum II. *Habſpurgi* Comitem; Eberhardum Com. Briſgoviæ, à quo duces Zeringenſes, de quibus infra cap. 21. & 22. venêre; Rothardum, qui genuit Albertum præſulem Argentoratenſem, ſcindíque hoc iterum tempore *Habſpurgicum* ſtemma, ob fœcunditatem, in multas cœpit ſtirpes.

Fuêre hujus Guntradi limites ab Ergovia, quæ Arulâ amne irrigatur, ad uſque lacum Brigantinum, & hinc ultra in Herciniam ſylvam; indêque in Helvetiorum interiores agros, quos hodie confœderatæ civitates (cantones appellant) poſſident, deſinentes. Prior ejus uxor fuit Brigantina, è comitibus Montfortiis orta: Altera Ida Adelberonis Com. à Calu filiâ, è quibus quatuor ſuſcepit filios; Beczonem Comitem *Habſpurgi*, qui ſepultus cernitur in cœnobio *Sulcxbergenſi* finium Briſgoviæ in choro cum tali Epitaphio: **Graff Becza von Habſpurg: Sancta Maria bitt GOtt für mich.** Fratri Guiczelino ſine liberis morienti in Ergovia ſucceſſit Bertilo comes Streichburgi, ac Scarffenſteinii; condidit cœnobium *Walkirchenſe* in nigra ſylva. Geliczo præſul Baſilienſis, aliis Conſtantienſis, fundavit Monaſterium *Waſſenau* juxta Ravenſpergam.

CAPUT. XI.

Succeſſio Comitum Habſpurgi *per Beczonem.*

BEczo è variis uxoribus quatuor ſuſcepit filios, atque unicam filiam. *Geberhardus* è monacho Hirſchaugienſi, fit Antiſtes Conſtantienſis. Rapoto Comes *Habſpurgi*, Conditor Cœnobii *Murchæ* prope Lucernam, ubi 1034. eſt ſepultus, poſteaquam ædificâſſet novam ad amnem Arulam *Habſpurgicam* Arcem haud procul monte Vocetio. Rudolphus Sundgoviæ Comes ædificavit Monaſterium D. *Mariæ* in *Otmarſem*, ubi cum uxore Adelheide filia Comitis Uropurgi, ad D. Blaſium in nigra ſylva ſepultus cernitur. Bechelinus ſine liberis obiit. Riincheneza uxor fuit Ulrici Comitis à Lenzburg ad Arulam amnem.

Duxit Rapoto Idam filiam Theodorici, aliis Gozelonis, Lotharingiæ Ducis, quæ quinquies peperit. Warnherus natu major Comes *Habſpurgi* exſtruxit Abbatiam *Wettingenſem* prope thermas montis Vocetii apud Helvetios, genuſtque ex Hildegarde filia Com. à Phyrd (Ferrettam Franci vocant) etiam liberos quatuor. Frater Warnheri Theodoricus Lotharingiâ, quæ illi debebatur, ab Arduennatibus, ac Bolonienſibus exactus, originem dedit Comitibus à Lauffenburg, ac Rynefelt: Albertus ac Berengarius pueri obiêre. Ida uxor fuit Raptonis Comitis Tierſteinii. Warnherus II. Comes *Habſpurgi* uxore mortuâ, ſacris initiatur, atque Antiſtes fit Argentoratenſis, ditionibus inter filios diſtributis; fra-

ſratres enim ſine liberis obierant. Ipſe mortuus eſt anno 1079.

Otto Comes *Habſpurgi* ac Ergoviæ, ductâ Hillâ Comit. Ferrettæ filiâ, procreavit Warnherum III. qui ſine liberis obiit; & Adelheidim uxorem Com. Horenpurgii, ac Fricſtalli: profectúſque Otto in Saxoniam, Cæſari Henrico IV. in auxilium, occubuit, fratre Warnhero IV. ſibi ac filio Warnhero III. in *Habſpurgi* comitatum ſuccedente, quibus mox Lauffenburgum adjunxit, ductâ filiâ Baronis Starkenbergii, quæ filium ei Albertum, ac filias duas peperit.

Caput. XII.

Succeſſio Comitum Habſpurgi *per Albertum divitem.*

Albertus Comes *Habſpurgi* cognomine *Dives*, floruit ſub Cæſare Henrico VI. à quo in quodam diplomate inter teſtes adſertur, duxítque Bertam filiam Com. Phulendorfii: Richenza nupſit Ferrettæ Comiti. Gertrudis Mombelgardi Comiti. Reliquit Albertus filios duos, ac filiam unicam, nimirum Albertum II. natu majorem, qui, quòd inſigniter judicio ac conſilio valeret, *Sapiens* eſt cognominatus, quíque factâ cum Rudolpho paternæ hæreditatis diviſione, retinuit comitatum *Habſpurgi*, Ergoviam, Turgoviam, Lantgraviatum Cuſſenburgi, cum advocatia Thuringenſi, adeptúſque eſt paulò poſt ſuperioris Alſatiæ Lantgraviatum, ídque hâc ratione.

Mortuo ſine maſculis liberis poſtremo Alſatiæ Lantgravio, ſtirpis *Habſpurgicæ*, è Co-

mitibus Egenes Heimenſibus orto, tres inter ſe ſucceſſionis propinquitate diſceptabant: Albertus Comes Hohenbergi ad Neccarim amnem ſiti; Ludovvicus Com. Ottingenſis; ac noſter Albertus ſapiens. Erat Alberto Hohenbergico unica tantùm filia hæréſque. Hanc Albertus ſapiens, ſopiendæ ea ex parte controverſiæ cauſâ, filio ſuo Rudolpho (qui poſtea Cæſar eſt factus) uxorem impetrans, *Habſpurgiis* junxit Comitatum Hohenbergi, ac quòd is jus in Alſatiam habebat. Comes verò Ottingenſis jus ſuum Alſaticum Eccleſiæ Argentoratenſi, plùs *Habſpurgiis* offerenti, vendidit, quæ in hunc uſque diem, ùt & Auſtriæ Principes, titulo Lantgravii Alſatiæ utitur, amicè terminis inter ſe conſtitutis.

Duxit Albertus Sapiens primùm Hedvigim, aliis Helvidiam, Com. Kiburgi filiam, quæ Albertum ac Carolum Canonicos Conſtantienſes peperit. Hâc mortuâ, Idam filiam Rudolphi Com. Phulendorffii, quæ cæteros peperit. Adeò ob morum probitatem, conſilii promptitudinem, ac judicii acrimoniam, à ſubditis ſuis dilectus, ut non pauci nobiles ac ignobiles, liberis carentes, hæredem eum in ſolidum ſcriberent. Dedit ei Cæſar Fridericus I. comitatum Thuricenſem, & Advocatiam Seckingenſem ad imperium devoluta: quem exinde bello Aſiatico ſequutus, ibi obiit, ſepultus Accaroni. Uxor Ida Murchæ Monaſterio, ſub arce *Habſpurgica*, condita jacet.

Alberti frater Rudolphus, cognomine *Taciturnus*, poſſedit comitatum Lauffenburgi, Rinefeldi, Walshutæ, Kiburgi, Lantgraviatum Schiſgovii, ac alia pleraque, duravítque ejus ſtirps in annum fermè Chriſti 1350. ut cap. 23. & 24. narrabimus. Reli-

Reliquit Albertus Sapiens filios ſex, ac filias duas, è quibus Albertus, Carolus, Henricus, ac Hartmannus Canonici, ſtirpem non auxêre. Albertus alter, profectus cum cognato Conradino, Sueviæ Duce, pro recuperatione regni Neapolitani, quod Carolus Andium Dux illi eripuerat, obſidénſque in Italia Parmam, levi in prælio capitur, & in carcere Parmenſi innuptus moritur. Berga uxor fuit Com. Kiſſenbergii, deinde Baronis ab Oxenſtein Alſati. Eliſabetha nupſit Etelfrederico à Zolern, Burchravio Norimbergenſi ſtirpis *Habſpurgicæ*. De Rudolpho natu maximo Alberti filio, ſeq. cap. agemus.

CAPUT. XIII.

Quâ ratione Comites Habſpurgi *Auſtriæ Duces, Archiducéſque ſint facti.*

ALberti Comitis *Habſpurgi*, cognomine *Sapientis*, filius natu maximus, ex altera uxore, fuit Rudolphus, natus in oppido *Habſpurgo* Kal. Maji. Anno Chriſti 1218. factúſque eſt poſt patris mortem *Habſpurgi*, & Ergoviæ Comes; è qua exigua hæreditate fratri Alberto II. annuam patris teſtamento ſolvit penſionem, ad vitæ ejus uſque finem duraturam. Quare fortunarum tenuitate coactus (ad quam *Habſpurgi* matrimoniorum fœcunditate è ſummis opibus devenerant) animum ad militiam, ad quam naturâ factus erat, adjecit, profectus cum multis viris nobilibus in Syriam, contra Mahumetiſtas.

Unde incolumis cum laude reverſus; nec uſpiam in Germania bellum ſe dignum reperiens, conſulturus liberis (quos ei multos jam uxor Anna Hohenbergica pepererat) apud Ottocarum Bohemiæ Regem, Auſtriæque occupatorem, curiæ præfectum ſumma cum laude aliquamdiu egit. Sed cum ineptum Ottocari ingenium, rebus ſuis inutile eſſet expertus, eo relicto, mercenariâ militiâ operam induſtriámque variis Germaniæ principibus exhibuit, undeciéſque ſuſcepto tam ſuo, quàm aliorum nomine bello, feliciter & cum honore confecit, decies & quater cum hoſte ſemper victor in acie congreſſus.

Sextum ejus bellum fuit contra Henricum Waliſchenburgi Comitem, antiſtitem Baſilienſem, qui Niburgum, ac Briſacum ad Rhenum occupârat, Otmarſem, Blodeſshein, Klingam, ac Riineſeldam, *Habſpurgicæ* ditionis oppida, igne ac ferro vexârat. Cúmque auxilio antiſtitis Argentoratenſis, præſulem Henricum, præliis victum, Baſileæ obſideret, præter ſuam, multorúmque exſpectationem, Anno 1271 IV. Octobr. Romanorum Imperator, omnium Germanorum Principum ſententiis renuntiatur, rejectis, qui id vehementer ambierant, Richardo Angliæ, Alfonſo Caſtellæ, atque Ottocaro Bohemiæ, Regibus, annitente, eo inſcio, imprimis Archipræſule Moguntino, quem olim Romam proficiſcentem, ac domum redeuntem, ſumma cum humanitate, ac juſto cum præſidio erat comitatus; juvante etiam Aberto magno Philoſopho Theologo, Antiſtite Ratisbonenſi, cui olim Rudolphus animi vitioſas inclinationes, ac corporis intemperantiam profiteri fuerat ſolitus, quíque, optimè & exactè ejus indole perſpectâ, eum vehementer ſummo pontifici commen-

mendârat. Ita quidem res actæ, ſi humana conſilia ſpectentur. Verùm inexſpectatam hanc, atque unanimem electionem, & ad imperiale ſolium nunquam quæſitum exaltationem providentiſſimi ac liberaliſſimi DEI in Rudolphum ex inſigni nuper in ſacroſanctam Chriſti corporis Euchariſtiam religione optimè meritum reſpicientis, & Electorum Principum voluntates inclinantis peculiare opus fuiſſe, dicere malumus, fidem faciunt oracula & eventus. Rem paucis exponemus:

Rudolphus nondum Cæſar, ſed Comes tantùm *Habſpurgenſis*, & modicæ, uti vidimus, fortunæ, die quadam cum modico equitatu venatum conceſſerat, cœlum pluvium & inſerenum erat, viæ ſordidæ, & fractæ. Fortè parochus tum ægro cuidam ſacroſanctam Euchariſtiam tanquam morituro viaticum pedes deferebat, & ecce, Rudolpho occurrit, is aſpectu parochi perculſus, & equo deſiliens, lutulenta in humo Deum adoraturus genua figebat, tum ſacerdotem alloquens: *Me vehi*, inquit, *& te, qui ſalvatorem meum portas, pedibus incedere, indecorum vel impium ſit? Cape hunc equum, & conſcende.* Conſcendit parochus, ſubſequitur capite nudato Rudolphus, & ad ipſas ægri ædes deducit. Ab iiſdem mox eodem habitu reducit, equúmque ſacerdoti donat, indignum ratus, ut illi deinceps inſideret, qui Deum conditorem ac ſervatorem ſuum, cœli, terræque Dominum vexiſſet. Sacerdos interea officii ſui memor, & mente procul dubio à Deo motâ, Comiti abeunti bene precatus eſt, ac ſimul ipſi, poſteríſque Imperium prædixit. Lipſ. lib. 1. Mon. cap. 4.

Sunt non nulli, qui ad S"ericam Vatem prædictionem hanc referunt. Utùt ſit, Illuſtres &

omni pietate inſignes Auſtriaci principes hæreditarium inde à conditore ſuo Euchariſtiæ cultum acceperunt, & modò Chriſtianum orbem maximâ parte feliciter moderantur, idque communi populorum voce ideo, quia erga iſtud adorandum Angelis, hominibúſque Sacramentum tam reverentes ſunt, tam pii. Sed eò, unde nos pietas Rudophi paululùm avocavit, revertamur.

Egerat Rudolphus ſui in Imperatorem Romanum electionis tempore in caſtris Baſileæ, quam arctâ obſidione, ùt dictum, vehementiùs preſſerat, tum à Germaniæ proceribus, nihil ejusmodi opinatus inſperatum nuntium accepit, & communi eorundem ſuffragio neo-electus Romanorum Imperator primùm ſalutatus fuit per Henricum Marſchalcum Pappenheimenſem eò ablegatum, atque VIII. idus Jan. anni ſeq. Aquisgrani à Sigifrido Colonienſi Archipræſule, accepto à Principibus ſacramento, coronâ Cæſareâ eſt redimitus.

Exinde perdomitis gravi bello Suevorum Regulis, Burgundiæ Duce, ſublatíſque Baſileæ, aliíſque Germaniæ locis, civilibus factionibus, quibus miſerè interregni tempore à morte Cæſaris Friderici II. ad hæc ejus tempora, ſpatio circiter 22. annorum æſtuârat Germania, primùm Norinbergam, deinde Herbipolim, poſtremò Auguſtam Windelicorum, principum Germaniæ conventum celebrat, petítque, viribus in unum collectis, imperio aſſerant, vendicéntque Auſtriam, Styriam, Carinthiam, Carnioliam, quæ interregni tempore Ottocarus Bohemiæ Rex magno imperii cum dedecore occupârat, hactenúſque poſſederat. Is enim cum Leopoldi VIII. poſtremi Auſtriæ Ducis filiam natu grandem, in uxorem duxiſſet, mox aliâ ſuperinductâ repudiârat, neglectâque imperii Majeſtate, repu-

repudiatæ dotem Auſtriam, imperii clientelare beneficium, contempto ſacramento, vi ſuam fecerat, citatúſque ad dicendam cauſam, Cæſarem, imperiíque principes irriſerat. Cúmque ingentem exercitum Cæſar Rudolphus coëgiſſet, imparatus Ottocarus timere, ac mox, quicquid Cæſar juberet, admittere cœpit, modò paucis præſentibus ad clientelare ſacramentum clam dicendum admitteretur.

Annuit Cæſar, & ut in tentorio ſuo id fiat, conſentit. Proficiſcitur ad Cæſarem juſtis cum copiis Rex Ottocarus, intrátque ejus tentorium quaſi communicaturus. Sed ea erat medio in campo tentorii Cæſarei ſtructura, ut unico majori clavo loco moto, hinc inde in quatuor partes ſciſſum, in totidem mundi regiones decideret: conſpicientéque utroque exercitu, hinc Cæſar ſublimè regaliter indutus ſedebat, inde Rex Ottocarus in genua ante Cæſarem provolutus vexillum de manu ejus accipiebat, ac clientelare Sacramentum de imperii beneficiis dicebat, Bohemis triſte ſpectaculum abominantibus, Cæſareanis læto gratóque murmure applaudentibus.

Reverſus exinde in regnum Ottocarus, ut contumeliam vindicaret, ingentem cogit exercitum. Contrà prodit Cæſar Rudolphus, viginti millibus equitum à Rege Hungariæ adjutus, collatíſque ſignis, tandem Ottocarus, deſideratis quatuordecim virorum millibus, ſuperatur & occiditur: cúmque Bohemiam Cæſar devaſtaret, neceſſitate compulſi pacem petunt.

Datur Wenceslao Ottocari filio hâc lege, ut poſthàc Auſtriâ, cæteríſque ejus provinciis abſtineat, ac Gutam Cæſaris filiam in uxorem ducat: Agnes verò Wenceslai ſoror, eâ conditione

Rudol-

Rudolpho, Sueviæ Duci, Cæſaris filio nubat, ut ſi Wenceslaus ſine maſculis liberis è vita deceſſiſſet, Agnes illi ſuccederet. Exinde Bohemiæ atque Auſtriæ pax reſtituitur. Albertus verò, Cæſaris filius natu maximus, Auſtriæ præficitur, ductâ in uxorem Eliſabethâ, filiâ Meinardi Comitis Tyrolis, cui antiquum in Auſtria jus erat, ut infrà patet cap. 36.

Poſt hæc iterum Cæſar Auguſtus imperii Comitia anno 1282. indicit, ubi Auſtriæ procerum, ordinúmque continuis expugnatus precibus, conſenſu omnium Germaniæ principum, Cæſareâ innixus poteſtate, atque auctoritate filium Albertum Auſtriæ Archiducem, Styriæ ac Carnioliæ Ducem, Windorúmque Marchionem renuntiat, & anno 1284. Norimbergæ, præſentibus Imperii Principibus, traditis filio de manu inſigniis, inaugurat, accepto, nomine imperii, clientelari ſacramento. Deinde Meinhardum filii Alberti ſocerum, Tyrolis Comitem, Carinthiæ Ducem, Terriſianíque Marchionem, imperii Vicarium, accepto Sacramento nominat. Tandem plenus laborum, magis quàm annorum, quum aliquot imperii civitates, aut in libertatem reſtituiſſet, aut proceribus, præſertim in Italia addixiſſet, tabe confectus, cùm ex Erfordia Spiram contenderet, in oppido Germetſchein pridie Kal. Octobr. anno 1291. exſpiravit, natus annos 73. ac menſes quinque, conditúſque eſt Spiræ juxta Henricos in choro cum tali epitaphio. *Anno Domini M. CC. LXXXXI. pridie Kal. Octobr. obiit Rudolphus Rex, fuitque eo mortuo interregnum trium menſium & ſeptem dierum.* De ejus rebus geſtis conſule, ex hujus ſæculi ſcriptoribus Joann. Cuſpin., ac Wolffgang. Lat. quanquam

quam non ſemper in annorum numeris ſatis conveniant.

Caput. XIV.

De uxoribus Rudolphi Habſp. *Com. Rom. Imp.*

PRima Cæſaris Rudolphi uxor fuit Anna Hohenbergica Sueva, quæ ei ſeptem filios peperit, totidémque filias, è quibus Rudolphus duodecimo ætatis anno obiit. Albertus Archidux Auſtriæ, hujus Familiæ primus, ac mortuo Patre Comes *Habſpurgi*, & in Imperio ſucceſſor, princeps pugnaciſſimus & feliciſſimus. Hertmannus perfecto *Tulmæ* cœnobio ibidem cum Fratre Frederico ſine liberis eſt ſepultus.

Rudolphus alter Dux Sueviæ, Lantgravius Alſatiæ, Comes Ergoviæ, Advocatus Turgoviæ, duxit Agnetem Onuphrio Eliſabetham, filiam Ottocari Bohemiæ Regis, cui mortuo filio Wenceſlao in regno ſucceſſit; ſed primo anno à Bohemis veneno ſublatus, filium tantùm reliquit Joannem, interfectorem Patrui ſui Cæſaris Alberti, qua de cauſa, in Italia captus, ac Cæſari Henrico VII. traditus, in Monaſterium concluſus, innuptus obiit.

Hertmannus alter 18. ætatis anno in Rheno prope oppidum Rhinau innuptus periit. Carolus puer, Baſileæ ſepultus. Euphemia DEO *Tulmæ* vitam ſacravit. Guta uxor Wenceslai Bohemiæ Regis, Machtildis Ludovici Palatini; Agnes Alberti Ducis Saxoniæ; Catharina, aliis Hedvvigis, uxor Hertmanni Marchionis Brandenburgici, Anna Ottonis Bavariæ Ducis; Clementia Caroli Regis Neapolitani, ſtirpis Andegavenſis.

Alter

Altera Cæſaris Rudolphi uxor fuit Agnes Onuphrio Eliſabetha, filia Ottonis Burgundiæ Ducis, quam provectæ ætatis vir adoleſcentulam duxit, ſed nullos ex ea liberos genuit.

CAPUT. XV.

De Alberto Habſp. *Com. I. Archid. Auſtriæ ejúſque liberis.*

ALbertus *Habſpurgi* Comes, filius Cæſaris Rudolphi, natu maximus, Patris induſtriâ, primus hujus familiæ Archidux Auſtriæ, creatur anno 1298., ùt Lat. vult, ùt verò Cuſpin. 1299. menſe Jul. Rom. Imperator, cujus coronationi tanta Aquiſgrani, hominum multitudo interfuit, ut Albertus Saxoniæ Dux novi Cæſaris ſororem in uxorem habens, preſſurâ hominum ſuffocaretur.

Vivo etiamnum Patre, ingens illi in Auſtria oritur bellum contra aliquot proceres ac civitates rebelles, qui à Bohemiæ Rege, Bavariæ Duce, & Antiſtite Salisburgenſi juvabantur: omnibus ſuperatis, feliciſſimè conjurationem (quam vitream appellare ſolebat) diſſolvit ac ſopivit.

Dehinc bella, turbáſque varias cum vicinis Hungaris ac Bohemis ortas compoſuit, Germanorum diſſenſiones ſedavit, factiones ſuſtulit, duodeciéſque collatâ acie victor pugnavit. Quúmque nec armis, nec veneno ſuperari poſſet, à Joanne Sueviæ Duce, fratris ſui Rudolphi unico filio ac tribus viris nobilibus, Ruſſium amnem trajiciens, eſt confoſſus, nulla de cauſa, quàm quòd Dux Joannes ſe ab eo diutiùs quàm par eſſet, regno Bohemiæ, excludi

excludi, & in tutela detineri, conquereretur. Periit Kal. Maji. Anno 1308. ſuccedente illi in Imperio Henrico VII. Comite Lutzenburgenſi, ſepultus Spiræ juxta Patrem. Periêre percuſſores omnes (vindicante mortem DEO) miſerabili obitu, de cujus quoque rebus geſtis conſule Cuſpin ac Lat.

Nullam duxit uxorem præter Eliſabetham, filiam Meinhardi Com. Tyrolis, quam vigeſies & ſemel peperiſſe ait Cuſpin. Lat. verò vigeſies ſepties, è quibus hi undecim ad pubertatem pervenêre. Fridericus Pulcher, Comes *Habſpurgi*, Archidux Auſtriæ, primò duxit Eliſabetham Arragoniæ Regis filiam, quæ filias peperit duas, Eliſabetham deſponſatam Cæſari Carolo IV. obiítque anno 1334. quanquam Cuſpin. deſponſatam dicat Joanni Lutzenburgico, Cæſaris Caroli IV. filio; Annam, quæ duobus ante nuptias orbata ſponſis, conſtructo Viennæ Auſtriæ è propria dote in honorem D. *Claræ* cœnobio, id prima omnium cum ſexaginta duabus nobilibus Virginibus Anno 1334. eſt ingreſſa, diúque auſteram perpeſſa vitam, tandem cum magna integritatis fama è mundo migravit.

Altera Friderici uxor fuit Cunegundis Ludovici Bavari Cæſaris, hoſtis ſui acerbiſſimi, filia, quam carcere liberatus duxit, procreatíque ex ea liberi, omnes infantes obiêre. Hâc quoque mortuâ tertiò fidem dedit Eliſabethæ Galdræ, ſed morte præventus non duxit. Electus fuit Romanorum Imperator, ac mox contra eum Ludovicus Bavarus, à quo in pugna victus captúſque, tandem liberatus obiit anno 1330.

Rudolphus alter, Cæſaris Alberti etiam filius, duxit Blancam, Philippi Francorum Regis ſororem, quæ obiit anno 1305. Deinde viduam Wenceslai junioris Bohemiæ Regis, poſt cujus mortem

tem, ac Henrici Carinthiæ Ducis, qui Annam Sororem dicti Regis Wenceslai (aliis Agnetem) in uxorem duxerat, Rex eſt factus Bohemiæ ſecundùm conditiones Iglaviæ in Moravia factas: cúmque anno uno Bohemis imperâſſet, hauſto veneno obiit anno 1307. ſepultúſque eſt Pragæ, ſuccedente illi in Bohemia Joanne Lutzenburgi Comite, Cæſaris Henrici VII. filio, quòd in uxorem duxiſſet Eliſabetham ſororem natu maximam, dicti Wenceslai, junioris Bohemiæ Regis, & Agnetis jam nominatæ.

Leopoldus, horum frater, fuit Lantgravius Alſatiæ, ductâque Catharinâ Henrici VII. Cæſaris filia, duas tantùm genuit filias, Catharina uxor prior fuit Ducis Schurimichiæ ; Agnes, Principis Groſſæ in Sileſia, eóque mortuo, Baronis Cauchiaci in Francia. Otto filius IV. Dux Styriæ ac Carinthiæ duxit Eliſabetham, filiam Stephani Ducis Bavariæ, unde procreati liberi, ante pubertatem, è vivis diſceſſere. Eâ mortuâ duxit Annam Cæſaris Caroli IV. ſororem, è qua editus filius infans obiit. Ipſe moritur fine liberis anno. 1345. primúſque Carinthiam, non tamen Tyrolim, familiæ *Habſpurgicæ* atque Auſtriacæ acquiſivit, ùt infra cap. XXXVII. latiùs docetur.

Henricus, filius V. Canonicus ac futurus Antiſtes Moguntinus, ſed mortuo fratre Rudolpho, relictis Sacerdotiis fit Rex Bohemiæ, donatúſque eſt à Cæſare Henrico VII. hæreditate Joannis Sueviæ Ducis, qui Cæſarem Albertum interfecerat, obiítque nullis è duabus uxoribus relictis liberis anno 1327. Albertus cognomine Pius, filius VI. è Canonico Patavienſi, poſt fratrum ſine liberis mortem, fit Comes *Habſpurgi*, & Archidux Au-

Auſtriæ, etiam dictus Contractus, quòd hauſtum venenum, medici neceſſitate coacti, in nervos divertiſſet. Hic omnia Divino cultui poſthabuit, adeò ei deditus, ut reliqua ferè omnia negligeret. Duxit in uxorem Joannam Ulrici Comitis Ferrettæ filiam ac hæredem, è qua liberos ſex, ſtirpis valde diminutæ propagatores fœcundos, pióſque principes genuit, de quibus ſtatim; obiítque anno 1368. Kal. Auguſt.

Prima Cæſaris Alberti filia Agnes, nupſit Andreæ Hungariæ Regi, quo interfecto cum unica filiola in cœnobio *Koninxfeldenſi* in Ergovia, vitam cum laude ſervatæ pudicitiæ finivit. Catharina nupſit Carolo Calabriæ Duci; Eliſabetha, Theodorico Lotharingiæ Duci. Anna Hermanno Marchioni Brandeburgenſi. Guta Ludovico Comiti Ottingenſi in Suevia.

Caput. XVI.
De liberis Alberti Pii ſeu Contracti Comitis Habſp. *Archid. Auſtriæ.*

Alberti Pii ſeu Contracti, liberi hi ſunt: Rudolphus Comes *Habſpurgi* & Archidux Auſtriæ, juvantibus fratribus Viennæ Academiam inſtituit, ac Cathedrale D. Stephani templum, cujus fundamenta Pater jecerat, abſolvit. Primò duxit Catharinam, filiam Cæſaris Caroli IV., eâque mortuâ Margaretham Henrici Carnorum Ducis, Bohemiæque pro tempore Regis filiam ac hæredem. Comitatus Cæſarem Carolum IV. in Italiam, Mediolani in flore ætatis ſine liberis, veneno (ut quidam

dam volunt) periit anno 1363. ſepultúſque eſt Viennæ apud D. Stephanum, indéque Melacum eſt translatus, in Archiducum ſepulchro eſt poſitus. Infra cap. 38. dicemus, quâ ratione Comitatum Tyrolis familiæ acquiſiêrit. —

Albertus alter filius, fratri ſuccedit, condidítque arcem Laxenburgam, ſuſcepítque è Beatrice filia Burchgravii Norimbergenſis, filiam Annam, uxorem Henrici Ducis Bavariæ, ac filium ſui nominis Albertum, Auſtriæ Archiducem, Comitem *Habſpurgi*, qui duxit Joannam, Alberti Bavari, Hollandiæ ac Hannoniæ, Comitis filiam, eâque defunctâ Machtildim Ludovici Bavariæ Ducis filiam, quæ non peperit. Cognominatus fuit Aſtronomus ob ſummum ejus Diſciplinæ ſtudium, ac non vulgarem peritiam. Periit veneno, Anno 1404. ſepultus Viennæ apud D. Stephanum, unico quoque relicto ſui nominis filio, Alberto Auſtriæ Archiduce, ac Com. *Habſpurgi*, quinque annorum puero, civilis inter Auſtriacos Proceres belli causâ, ob tutelam Provinciarúmque gubernationem.

Vir factus, duxit Eliſabetham, filiam ac hæredem Cæſaris Sigiſmundi, quibus nuptiis, poſt Soceri mortem, Rex eſt factus Bohemiæ; ac paulò poſt, ordinum electione, etiam Hungariæ tandémque Anno 1438. loco Soceri Sigiſmundi, Romanorum Imperator. Contra Turcas, defendendis Hungaris profectus, alvi ſolutione è nimio melo-peponum in ſummo calore eſu in itinere periit Anno 1439. ſuccedente illi, tam in utraque Auſtria quàm in Imperio, Frederico Cæſare, nominis III. aut, ùt aliis placet, IV. Maximiliani I. Cæſaris patre.

Reliquit Cæſar Albertus ex Eliſabetha

Lu-

Lutzenburgica, aut potiùs Bohema, liberos tres; Eliſabetham uxorem Caſimiri Poloniæ Regis, quem poſt Fratris mortem Hungariæ ac Bohemiæ Regem fecit; Annam uxorem Guilielmi Saxoniæ Ducis; Ladislaum Poſthumum, Hungariæ Bohemiæque Regem ac Auſtriæ Archiducem, qui in uxorem ducturus Magdalenam Caroli VII. Francorum Regis filiam, veneno extinguitur Anno ætatis ſuæ 19. Chriſti 1457. ſepultúſque eſt Pragæ, ſuccedente ſorore Eliſabethâ, cujus Genealogiam in ſequentibus ſumus proſecuturi, ut videat lector, quâ ratione Bohemia ac Hungaria quaſi poſtliminio, iterum ad Auſtriacos *Habſpurgicæ* familiæ Principes pervenerint.

Leopoldus Archiducis Alberti filius III. dictus Probus, feliciter contra Venetos geſto bello, dum ingentes vir bellicoſus & acer, è tota Germania copias, auxiliis etiam Cæſaris Caroli IV. adjutus contra defectores ac rebelles Helvetios ducit, inexploratos montium anfractus, anguſtáſque fauces ingreſſus, undique ab Helvetiis concluſus, cum omnibus ferè copiis, multíſque viris nobilibus nomen ſuum ſecutis, haud procul Sempacho 10. Jun. anno 1386. interficitur, relinquens ex uxore viride, filia Barnabæ vice-Comitis Mediolanenſis, filios quatuor, ac filias tres. Margaretha ejus ſoror, uxor fuit Meinardi, Marchionis Brandenburgii, filii Cæſaris Ludovici, Bavari, nominis IV. Catharina Deo Viennæ ad Divam Claram, vitam dedicavit.

CA-

Caput. XVII.

De Liberis Leopoldi Probi.

Leopoldi Probi filius natu maximus, Guilielmus Archidux Auſtriæ, Comes *Habſpurgi*, cognomine Ambitioſus, Tripolitanos Turcarum obſidione liberavit. Deſponſata ſibi Poloniæ hæres eripitur à Lithuaniæ Principe. Tandem è tribus uxoribus, nullis relictis liberis obiit Anno 1407. ſepelitúrque Viennæ apud D. Stephanum; ſuccedente fratre Leopoldo Craſſo, qui duxit Catharinam filiam Philippi Audacis, Burgundiæ Ducis, è qua unicam tantùm reliquit filiam.

Patris mortem ſuſcepto contra Helvetios bello, vindicare volens, prælio ſuperatur, paulóque poſt, cruris fiſtuloſo apoſtemate extinguitur Anno 1412. nullis relictis liberis, ſuccedente fratre Frederico Tyrolis Comite, qui cùm clàm è concilio Conſtantienſi Papam Joannem abduxiſſet, à Cæſare Sigiſmundo proſcribitur, & ab Helvetiis, quòd Abbati D. Galli auxilium tuliſſet, cæſo exercitu in fugam conjicitur, Ditionéſque ejus invadentes, tum belli, tum præſcriptionis jure, quidquid ad amnem Arulam, ac in circuitu poſſidebat, ei eripiunt. Tigurini Comitatum Kiburgicum, Wandelbergicum, Rapperſvvilicum, Advocatiam Turocenſem, Breingartum ac Mellingam; Bernates Uchtlandiam cum metropoli Friburgo Burgdorfſium, ac Ergoviam. Reliqui occupant Suntgovienſem Lantgraviatum, Comitatum Tierſtainii, Badenſem ac Dornecenſem.

Genuit ex Anna Brunſvvicana unicum filium hæredémque Sigismundum, qui ſimplex fuit cogno-

cognominatus, Tyrolis, Laufenburgi ac Ferrettæ Comitem, Advocatum Seckingenſem, Sueviæque Lantgravium, qui Carolo pugnaci, Belgarum ac Burgundionum Principi, ditiones ſuas ad Rhenum ſitas oppignoravit. Cùmque è Saxonis ac Scotiæ Regis filiabus liberos non procreâſſet, provectæ ætatis cognatum Maximilianum, Cæſaris Frederici III. filium, adoptat, eíque ante mortem omnes hæreditarias ditiones liberâ voluntate cedit, certis ad vitam annuis ſervatis preventibus, moriens Anno 1497. cùm Pater ejus Fredericus obiiſſet Anno 1440.

Margaretha filia natu maxima Leopoldi Probi, nupſit Meinhardo Bavariæ Duci; eóque mortuo, Joanni Moraviæ Marchioni, filio Cæſaris Caroli IV. Eliſabetha uxor fuit Henrici Comitis Gorcenſis. Tertia filia juncta eſt Conrado Burchgravio Magdeburgenſi, qui & Comes erat Hardicenſis in Auſtria.

Erneſtus filiorum Leopoldi Probi natu minimus, ac ſtirpis *Habſpurgicæ*, Auſtriacæque noſtri temporis Author, ab animi conſtantia, ac corporis robore dictus Ferreus, Comes erat Styriæ, vivénſque è ſacerdotiorum ſuorum reditibus, Bononiæ litteris operam dabat. Sed fratribus ſine liberis extinctis, dimiſſis ſacerdotiis, uxorem accipit Margaretham Stetini Ducis filiam, Cæſaris Sigismundi amitam; quietem in Styria agens, dum fratres de tutela pueri Alberti Auſtriaci inter ſe digladiantur.

Uxore Margaretha ſine liberis mortuâ, ducit Cimburgim, Vitoldi Lituaniæ principis filiam, quæ ei novies peperit, è quibus Erneſtus innuptus Anno 1425. obijt. Rudolphus, Leopoldus, Alexandra, & Anna, pueri obiêre. Albertus natu IV. cùm

per quinquennium fratri Frederico natu majori, ingens per Auſtriam civile excitâſſet bellum, & Acad. Friburgenſem in Briſgovia condidiſſet, ſine liberis, Anno 1462. obiit. Margaretha uxor Erneſti Saxoniæ Electoris, mater Alberti, qui Cæſari Maximiliano I. apud Belgas ſumma cum laude militavit, ab eóque hæreditaria Friſiæ gubernatione eſt remuneratus. Catharina nupſit Carolo Marchioni Badenſi; Eliſabetha Com. Wardenburgio.

Caput XVIII.

De Frederico Habſp. *Com. Arch. Auſtr. Rom. Imp. III. aliis IV.*

FRedericus filius Erneſti Ferrei, Comes *Habſpurgi*, Archidux Auſtriæ, Dux Carinthiæ, Styriæ &c. Hæres omnium patruorum, fratrum, ac tandem etiam Ladislai poſthumi, Auſtriæ Archiducis, natus eſt Auctore Cuſpin. in Auſtria, Anno 1415. lectúsque Cæſar Kal. Januar. Anno 1440. nominis III. aut rectiùs IV. ſuccedens in imperio cognato Alberto *Habſpurgico*, Auſtriæ Archiduci, qui moriens, cùm uxorem gravidam relinqueret, hâc lege, ordines Auſtriæ ei provinciæ gubernationem commiſêre; ut ſi filium vidua eſſet enixa, tutelam infantis, donec adoleviſſet, ſuſciperet; ſi verò filiam, in Auſtriacas provincias ſolus Fredericus ſuccederet. Sed cùm filium peperiſſet Ladislaum, ſanctiſſimè ejus curam ac tutelam agens, quum ad pubertatem perveniſſet, Auſtriam ei reſtituit.

Sed paulò poſt Ladislao, nondum ductâ uxore, veneno à Bohemis ſublato, Albertus Auſtriacus fratri Frederico tantam invidens ſucceſſionem, conatus eſt, rebellium Viennenſium, ac

Auſtria-

Auſtriacorum auxilio, ingenti excitato civili bello fratem Fredericum pellere, diu ac acriter eum in arce Viennenſi cum uxore ac filio Maximiliano obſidens. Sed tandem Albertus innuptus moriens, quinto belli anno univerſam Auſtriam fratri Frederico vel invitus reliquit, niſi quòd veteranni milites in contumacia perſiſtentes, bellum traxiſſent, ſi non eos 7000. aureorum, majoríque parte ſtipendiis ſuis addictâ pacâſſet.

Poſtremò à Matthia Huniade, Hungariæ Rege Auſtriâ exactus, continuo quinquennio (quo is Auſtriam Viennæ habitans poſſedit) cum octingentis tantùm equitibus, per univerſam errans Germaniam, principum controverſias compoſuit, Donec mortuo Rege Matthia, ac receptâ, filii ſui Maximiliani operâ, Auſtriâ, cum parte Hungariæ, hæreditarias ditiones reviſit.

Fuit Fredericus in adoleſcentia bello planè infelix, & ad pacem à natura formatus, quam tandem ei Deus provectiore ætate conceſſit. Anno ætatis 21. Hieroſolymam pietatis cauſâ profectus, Chriſti liberatoris veſtigia, & ſepulchrum inviſens eſt exoſculatus.

Reverſus bellum in Helvetios movens, deſtitutus ab iis, qui auxilia promiſerant, incepto deſtitit. Anno 1450. Romam profectus, à Papa Nicolao V. aureâ Cæſarum coronâ eſt redimitus, pauloque poſt operâ Æneæ ſylvii, ſcrinii ac ſecretorum ſuorum præfecti (qui poſtea ſummum adeptus Pontificatum Pius II. nominari voluit) Romæ in uxorem ducit Leonoram, filiam natu maximam Eduardi Luſitaniæ Regis, quæ moriens, anno 1467. Neuſtadii (quod Neapolim ſonat) in Auſtria, in SS. Trinitatis cœnobio, ſuo juſſu ac ſumptu ædificato, eſt ſepulta, juxta tres liberos, qui infantes

obierant. Qui Cæſaris Frederici III. res exacte noſcere cupit, legat Æneæ Syl. Europam, Joan. Cuſp. Cæſares, ac Wolfg. Lat. comm. Auſtr.

Obiit Lincii Auſtriæ oppido, è maligno ulcere, in pede nato, quem cum tibia ſecandum, ſpe longioris vitæ, medicis præbens, ac res peracta ſatis feliciter ſe haberet, menſe Aug. in profeſto aſſumptionis in cœlum D. Virg. Mariæ, imprudenter ab omni cibo pietatis cauſâ abſtinens (obſervantiſſimus enim erat princeps religionis majorum) octo melo-pepones, ſedandæ ſitis cauſâ, comedit, aquam bibens (adeo enim vini parcus per omnem fuit vitam, ut à multis abſtemius haberetur; hinc tantopere temulentos habebat exoſos) debilitato naturali calore, in ſtomachi incidit dolorem, qui ſenſim auctus, tandem alvum ſolvit, proſtratâque virtute retentivâ (ùt medici loquuntur) viribúſque exhauſtis, 19. Die Aug. Anno 1493. Deo animam reddidit, anno ætatis 78. pacatâ univerſâ Germaniâ, ùt eo tempore eleganter cecinit Petrus Amalthæus, Viennæ bonarum litterarum Profeſſor hoc diſticho:

Aſtra pius Cæſar pacato aſcendit ab orbe:
Talis vita fuit, qualis & interitus.

Imperavit annis 53. menſibus 4. ac diebus 4. Cæſarem Auguſtum ætate tribus annis ſuperans, ab eo in imperio tribus annis ſuperatus. Inteſtina Lincii ſunt ſepulta, corpus magna cum pompa Danubio Viennam eſt delatum, totâ urbe obviam effuſâ, magno cum honore exceptum, ac in æde D. Stephano ſacrâ perlatum, ubi tam diu in Archiducum crypta fuit aſſervatum, donec Mauſoleum, quod ante 20. annos pulcherrimo opere, ingenti ſumptu inchoârat, à filio Maximiliano abſolveretur, ibidémque corpus transferretur.

Duos

Duos tantùm reliquit liberos, Cunigundim uxorem Alberti Bavariæ Ducis; Maximilianum _ſ *Habſpurg.* Comitem, Auſtriæ Archiducem, &c. De cujus vita, filiíque ejus Philippi, ac nepotis Caroli V. Cæſaris, rebúſque eorum geſtis, inferiùs nos acturi ſumus.

Caput. XIX.

Præcedentis Genealogiæ amplior explicatio.

MAximilianus I. Imperator, Friderici Imperatoris è Leonora Luſitanica filius, anno 1459. Menſe Martio, die 22. Neoſtadii in Auſtria natus, duxit primò Mariam, Caroli Audacis Burgundiorum Ducis, & Iſabellæ Borbonicæ filiam, è qua ſuſcepit filios tres: Philippum, de quo mox plura; Franciſcum & Georgium, qui duo non diu ſuperſtites vixêre; & unicam filiam Margaretham, quæ 10. Januar. 1479. nata, primùm Carolo VIII. Galliæ Regi deſponſata, ſed repudiata, deinde Joanni Hiſpaniarum Infanti, eóque defuncto, Duci Sabaudiæ Philiberto nupſit; obiit 1. Dec. anno 1530. Ex altera uxore Blanca Maria, Galeatii Mediolanenſium Ducis, & Bonæ Sabaudicæ natâ, nullos genuit liberos. Attribuitur eidem & Anna Franciſca, ultimi Britaniæ Ducis hæres, â prædicto Carolo VIII. in itinere intercepta ſponſa. Ipſe Maximilianus I. obiit Welſii, die 12. Januar. Anno 1519.

Philippus prædictus, 23. Jun. Anno 1474. Bruggis natus eſt, vivere verò deſiit 25. Septemb. 1506. Ex uxore Joanna, Ferdinandi Hiſpaniarum Regis filiâ, quatuor progeneravit filias, è quibus Leonora nupſit Emmanueli Luſitaniæ Regi, eóque

C 2 mor-

mortuô, dein Franciſco Gallorum Regi; Iſabella, Chriſtiano II. Daniæ, Catharina Joanni III. Luſitaniæ, Maria Ludovico Hungariæ & Bohemiæ Regibus. Præterea filios duos, Carolum & Ferdinandum, quos paulò poſt, ùt duarum linearum auctores, inferiùs producturi ſumus.

Carolus inter Cæſares V. inter Hiſpaniæ Reges I. Gandavi, 24. Febr. anno 1500. natus, poſtmodum in Monaſterio S. Juſti, 21. Sept. 1558. rurſum mundo denatus, conjugem habuit Iſabellam, Emmanuelis Luſitaniæ Regis, & Mariæ Caſtellæ filiam, quæ ipſi quinquies peperit, & primò quidem Ferdinandum, 22. Aprilis anno 1539. quem iterum anno 1545. ex hac vita amiſit; dein Joannam, Joannis Luſitaniæ Regis conſortem, anno 1553. quæ mortua eſt anno 1578. tertiò Philippum II. Hiſpaniarum Monarcham, 21. Maji, 1527. de quo brevì plura; quartò Mariam (cum qua plurimos, ùt inferiùs videbimus, Maximilianus II. liberos genuit) 21. Junii. 1529. alii volunt, 1528. quæ 24. Febr. 1603. obijt, & tandem Iſabellam, quæ adhuc infans defuncta eſt.

Philippi II. Hiſpaniarum Monarchæ quatuor uxores fuêre hæ: Maria Joannis III. Luſitaniæ Regis, & Catharinæ filia, è qua Carolus, 8. Jul. 1545. prodiit, 24. Jul. 1568. in cælibatu obiens; altera Maria Henrici VIII. Angliæ Regis, & Catharinæ Arragonicæ natu maxima, eâque ſterilis; tertia Eliſabetha, Henrici II. Franciæ Regis, & Catharinæ Medicææ filia, quæ 12. Aug. 1566. genuit Iſabellam Claram Eugeniam, Alberti Maximiliani II. Imperatoris conjugem, 29. Novemb. 1633. è vivis ſublatam; & 10. Octob. 1567. alteram filiam Catharinam, Carolo Emmanueli Sabaudiæ Duci nuptam, defunctam Menſe Novembri 1597. quarta Anna

Maxi-

Maximiliani II. Imperatoris & Mariæ Hiſpanicæ liberorum natu maxima, mater facta Ferdinandi 4. Decemb. 1571. nati, & iterum 18. Octob. 1575. mortui; Didaci ſeu Jacobi 1573. nati, & 24. Nov. 1582. mortui; Philippi III. Hiſpaniarum Regis, de quo nos inferiùs; Caroli Laurentii & Mariæ in infantia præmaturè decedentium. Sunt nonnulli inter ſcriptores, qui Carolum à Laurentio diſtinguunt, alii unum ſtatuunt. Ipſe Genitor Philippus II. natus eſt 21. Maii, anno 1527. obiítque 13. Septemb. 1598.

Philippus III. Hiſpaniæ Infans è Philippo II. & Anna Auſtriaca procedens, duxit Margaretham, Caroli Styriæ Ducis, & Mariæ Bavaræ filiam, ex eâq; octo ſuſcepit liberos. Philippus IV. Rex Hiſpaniæ factus, quem paulò poſt referemus, natus eſt 29. Maii, anno 1605. obiit 17. Septemb. 1665. Carolus natus 15. Sept. 1607. mortuus eſt in cælibatu 3. Jul. 1632. Ferdinandus Cardinalis, natus 16. Maii, 1609. innuptus mortuus 9. Nov. 1641. Alphonſus 22. Sept. anno 1611. natus, & proximo anno 1612. mortuus; Anna Maria nata 21. Sept. 1601. nupſit Ludovico XIII. Galliæ Regi, & obiit anno 1666. Maria 18. Aug. 1606. nata, deſponſata eſt Ferdinando III. Imperatori, obiit 13. Maii. 1643. Margaretha 1610. nata, & alia Maria anno 1603. nata, utraque infans obiit. Die 30. verò Mart. 1621. ipſe Philippus III. obiit.

Philippus IV. Hiſpaniarum Rex ex Iſabella primâ uxore, Henrici IV. Galliæ Regis, & Mariæ Medicææ natâ, præter unum filium, ſex etiam filias numeravit. Balthaſar Carolus Dominicus Philippus Victor. natus 17. Octob. 1629. cælebs obiit 11. Octob. 1646. Maria Thereſia 20. Septemb. 1638. nata, Ludovico XIV. Galliæ Regi juncta eſt,

obiit 30. Jul. 1683. Maria Margaretha anno 1621. nata, Margaretha Catharina 25. Novemb. 1623. Maria Antonia, aliis Eugenia, 21. Novemb. 1625. Iſabella Thereſia 31. Octob. 1627. & Maria 17. Jan. 1636. natæ, omnes infantes obiêre. Altera etiam uxor Maria Anna, Ferdinandi III. Imperatoris, & Mariæ Annæ Hiſpanæ filia, ſex ei liberos peperit: Carolum II. mox pluribus memorandum, 6. Nov. anno 1661. primò in lucem dedit; Margaretham Thereſiam, primam Leopoldi Magni Imperatoris conjugem, 11. Jul. 1651. quæ 12. Mart. 1673. è vivis exceſſit; Thomam Carolum 23. Decemb. 1658. & Philippum Proſperum 28. Decemb. 1657. qui ambo in tenera ætate extincti; & demum alias duas filias, unam, Mariam dictam, 7. Decemb. 1655. alteram Menſe Novemb. 1662. quæ vix triduanæ vixêre.

Carolus II. Hiſpaniæ Rex, è prima uxore Maria Ludovica, Philippi Aurelianenſium Ducis, & Henrittæ Stuardæ filiâ nullam vidit prolem; è ſecunda verò Maria Anna Philippi Wilhelmi Electoris Palatini, & Eliſabethæ Amaliæ Haſſæ filiâ Auguſtæ Imperatricis Leonoræ Magdalenæ, & Mariæ Sophiæ Reginæ Portugaliæ ſorore, ſpem ſecuturæ prolis adhuc fovet, quem Deus ter Optimus Maximus in ſui Nominis gloriam fortunare, ac maſculâ ſobole beare, atque augere dignetur.

Cæſar Ferdinandus, frater Cæſaris Caroli V. natus eſt Medinæ, menſe Martio, anno 1503. obiitque 1564. die Julii 25. duxerâtque Annam Bohemiæ ac Hungariæ Reginam, ſororem ac hæredem Regis Ludovici fratris ſui; ipſa obiit Pragæ 27. Jan. Anno 1547. his relictis liberis. Eliſabetha nata Lincii 9. Jul. anno 1526. nupſit Sigiſmundo Auguſto Poloniæ Regi; obiit Vilnæ in Lituania 25. Jun. Anno

no 1545. Maximilianus II. natus eſt Viennæ Kal. Aug. anno 1527. duxítque Mariam patrui ſui Cæſaris Caroli V. filiam, obiítque Ratisbonæ, imperii comitia celebrans, 12. Octobr. 1576. ipſo ferè momento, quo filius Rudolphus Cæſar fuit deſignatus. Anna nata eſt Pragæ 17. Jul. 1528. nupsítque 4. Jul. 1546. Alberto Bavariæ Duci. Ferdinandus II. Lincii natus 14. Junii anno 1529. primò duxit Philippam è patritia Welſerorum Auguſtana familia ortam, è qua etiam prodiêre Andreas Cardinalis Auſtriæ, ac Carolus Marchio in Burgau. Hâc mortuâ duxit ... menſe Aprili anno 1580. Guilielmi Mantuæ Ducis filiam, ſuam è ſorore Leonora neptem.

Maria Pragæ nata 15. Maji. 1531. nupſit 18. Jul. 1546. Guilielmo Cliviæ ac Juliæ Duci. Magdalena nata Oeniponti 14. Aug. 1532. vîxit cælebs in cœnobio *Halæ* ad flumen Oenum. Catharina Viennæ nata 25. Sept. 1533. primùm nupſit Frederico Mantuæ Duci, deinde Sigismundo II. Poloniæ Regi; quo etiam mortuo, Lincium concedens, ibi anno 1572. obiit. Leonora Viennæ nata 2. Nov. 1634. nupſit anno 1561. Guilielmo, Mantuæ Duci. Margaretha Oeniponti nata 16. Febr. 1536. obiítque innupta Halæ 12. Mart. 1567. Barbara Viennæ nata, 30. Apr. 1539. nupſit Alphonſo II. Ferrariæ Duci, obiítque 1572. menſe Septembti. Carolus Viennæ natus 3. Jun. 1540. duxit Mariam, filiam Alberti Bavariæ Ducis, è ſorore Anna neptem, quæ ei ... quindecim liberos peperit, ùt inferiùs recenſebimus. Helena Viennæ nata die 7. Jan. 1543. obiit innupta menſe Martio Halæ ad Oenum anno 1574. Joanna Pragæ nata 24. Jan. 1547. nupſit Franciſco Medicæo Florentiæ Duci, Coſmi filio, obiítque è partûs dolore menſe Junio 1578. Joannes 10. Apr. anno 1538. natus, obiítque 20. Mart. anno 1539, Urſula

24. Jul. nata 1541. è vita migravit infans 30. April. 1543.

Natales, & dies obitûs liberorum Cæſaris, Maximiliani II. hi fuêre. Anna primogenita nata, eſt Zigallæ in Hiſpania Kal. Nov. 1549. fuitque quarta uxor Philippi II. Hiſpaniarum Monarchæ; obiit 26. Oct. 1580. Rudolphus II. Rom. Imperator natus eſt Viennæ 18. Jul. anno 1552. obiit 10. Jan. 1612. Erneſtus Viennæ natus 15. Jun. 1553. obiit menſe Febr. 1591. Eliſabetha Viennæ nata 4. Jun. 1554. nupſit Carolo IX. Francorum Regi, eòque mortuo, vidua Viennæ egit, Chriſto viduitatem apud D. Claram dedicans; obiit 22. Jan. 1592. Matthias, natus Viennæ 23. Febr. 1557. obiit 20. Mart. 1619. Maximilianus Neoſtadii natus 12. Octobr. 1558. electúſque eſt adminiſtrator ordinis Pruſſiæ & Teutoniæ per Germaniam & Italiam anno 1585. obiit 23. Octobr. 1620.

Albertus Neoſtadii natus 13. Nov. 1560. Cardinalis Auſtriæ, Archipræſul Toletanus, Pro-Rex Luſitaniæ ac Belgarum Gubernator; obiit 13. Julii. 1621. Wenceslaus Neoſtadii natus 9. Mart. 1561. obiit Madriti in Hiſpania innuptus menſe, Sept. 1578. Margaretha nata Viennæ 25. Jan. 1567. matrem in Hiſpaniam euntem anno 1581. ſequuta, ibidem obiit 5. Jul. 1633. Leonora Viennæ nata 4. Nov. 1568. obiit Pragæ innupta paulò ante matris in Hiſpaniam profectionem, anno 1579. Ferdinandus 24. Mart. natus 1551. obiit 26. Jan. 1552. Maria menſe Julio die 27. anno 1555. nata, obiit 25. Jul. 1556. Fridericus 21: Jan. 1562. natus, 17. Sept., obiit anno 1563. Alia Maria 19. Febr. 1564. nata, obiit 26. Mart. 1564. Carolus natus 27. Sept. 1565. obiit 13. May. 1566.

Caroli præfati, ſtyriæ Ducis, quindecim

è ma-

è matre Maria, Alberti Bavariæ Ducis, & Annæ Auſtriacæ filiâ, hi erant liberi · Ferdinandus primogenitus 25 Jul. 1572. natus, anno, menſéque eodem, die poſt nativitatem tertia rurſum mortuus. Ferdinandus II. Romanorum Imperator, 9. Jul. 1578. natus, binas, ùt mox referemus, uxores duxit, obiítque Viennæ 15. Febr. 1637. Anna 16. Aug. 1573. nata, maritum nacta eſt Sigiſmundum III. Poloniæ Regem; obiit 10. Febr. 1598. Maria Chriſtierna nata anno 1574. menſe Novembri, die 10. obiit, deſponſata Sigiſmundo Tranſylvaniæ Principi, 6. April. 1621. Catharina Renata 4. Jan. 1576. vitam auſpicata, eandem cælebs finivit 29. Jan. 1595. Eliſaberha Catharinam ſororem ſuam in nativitate uno anno ſecuta die 13. menſis Martii, pariter & virgo 29. Jan. 1586. è vitâ deceſſit. Carolus 17. Jul. 1579. natus, vix unum annum ſupervivens mortuus eſt 17. Maii 1580. Gregoria Maximiliana 22. Mart. 1581. in lucem data, Virgineam ſuam vitam 20. Sept. 1597. clauſit. Leonora diem nativitatis ſuæ 25. Sept: 1582. habuit, obitûs verò è ſuâ in virginali ſtatu tranſactâ vitâ 28. Jan. 1620. Maximilianus anno 1583 die 17. Nov. natus, Ordinis Teutonici Commendator extitit, obiit anno 1616. menſe Septembri. Margaretha 25. Dec. 1584. nata, nupſit Phil. III. Hiſp. Regi, obiit 3. Oct. 1611. Conſtantia anno 1588. orbi donata, ſucceſſit, poſt ſororem ſuam Annam, III. Poloniæ Sigiſmundo Regi in thori jura; obiit 10. Julii 1631. Maria Magdalena vivere cœpit 7. Oct. 1589. Coſmo II. Medicæo in uxorem tranſcripta fuit; è vivis erepta eſt anno 1631. Carolus poſthumus natus eſt anno 1590. die Auguſti 7. electúſque eſt & Epiſcopus & Ordinis Teutonici Magiſter; obiit innuptus 26. Dec. 1625. De Leopoldo filio etiam prædicti Caroli nunc agemus.

C 6 Leo-

Leopoldus hic, ex Epiſcopo Comes Tyrolis, 9. Oct. 1586. vivere exorſus, è Claudia, Ferdinandi Medicæi, & Chriſtinæ Lotharingicæ filiâ, hos poſteritati liberos reliquit: Ferdinandum Carolum, cujus memoria inferiùs recurret; Sigiſmundum Franciſcum. 27. Nov. 1630. natum, depoſitâ Epiſcopali, & Cardinalitiâ tiarâ, ſponſum Mariæ Hedvvigis, nuptiis præmortuum 20. Junii 1665. Iſabellam Claram anno 1629. die 27. Nov. natam, Carolo deinde Mantuæ Duci thori ſociam, defunctam anno 1685. Mariam Leonoram 9. Febr. 1627. natam, uno tantùm biennio in terris degentem. Poſtremò Mariam Leopoldinam, natam 28. Nov. 1632. Ferdinando III. Imperatori in conjugium datam, mortuam anno 1649. die 3. Auguſti. Ipſe Leopoldus genitor obiit 17. Sept. 1632.

Ferdinandus Carolus prænominatus, 17. Maii. 1628. in mundum illatus, in matrimonium admiſit Annam Coſmi II. Medicæi & Mariæ Magdalenæ Auſtriacæ natam, & tres ex ea filias obtinuit. Prima fuit Claudia Felicitas, nata anno 1653. die 30. Maii, nupſit Leopoldo Magno Imperatori, obiítque 8. Apr. 1676. Altera Maria Magdalena anno 1656. 27. Nov. nata, vixque puber 20. Jan. 1669. mundo erepta eſt. Poſtrema filia anonyma anno 1654. die 16. Auguſti vix nata, exſpiravit.

Ferdinandus II. Imperator è Carolo ſtyriæ Duce anno 1578. 9. Jul. progenitus, piè vivere deſiit 15. Febr. 1637. Duarum conjugum maritus fuit. Prima è Bavaria delecta, Maria Anna, Guilielmi Ducis & Renatæ Lotharingicæ filia, ſex proles genuit: primò Chriſtinam 25. Maii, 1601. quæ infans obiit; dein Joannem Carolum anno 1605. die 1. Nov. qui ante pubertatem 16. Dec. 1619. ex hâc vita migravit; tertiò Ferdinandum Erneſtum 12.

Jul. 1608. cujus ulteriorem memoriam inferiùs dabimus; quartò Mariam Annam 13. Jan. 1610. quæ Maximiliano Bavariæ Duci in conſortem venit, mortuáque eſt anno 1668. die 28. Sept. quintò Cæciliam Renatam 16. Julii 1611. quam Udalricus IV. Poloniæ Rex ſibi in conſortem obtinuit, defunctáque eſt ipſa 13. Mart. 1644. ultimò Leopoldum Wilhelmum anno 1614. menſe Jan. die 6. qui variis in Epiſcopatibus occupatus, vitæ tandem ſuæ in cælibatu tranſactæ finem fecit 20. Novemb. anno 1662.

Ferdinandus Erneſtus III. hoc nomine Imperator, vitam mortalem, quam Anno 1608. ut vidimus, inchoavit, 2. April. 1657. abſolvit. E prima conſorte Maria Anna Philippi III. Hiſpaniarum Regis, & Mariæ Auſtriacæ progenita, mundo dedit ſex liberos: Ferdinandum Franciſcum Romanorum Regem, 8. Sept. 1633. anno verò 1654. die 9. Jul. eundem rurſum è mundo amiſit. Anno 1634. 22. Dec. Mariam Annam, quæ Philippo IV. Hiſpaniarum Regi nupſit, obiítque 16. Mart. 1696. Philippum Auguſtinum 15. Jul. 1635. Maximilianum Thomam 20. Dec. 1638. qui ambo eodem anno 1639. devixêre. Leopoldum Ignatium, Magnum Rom. Imperatorem & Familiæ propagatorem die 9. Junii. 1640. Mariam Anno 1646. die 3. Maii paulò poſt baptiſmum emortuam. Erroneè additur in Tabulis Tubinganis Ferdinandus Leopoldus 13. Sept. 1647. natus, quando mater Auguſta jam 1646. in puerperio Mariæ fuerat extincta. Turpiùs in iiſdem Tabulis erratum in Ferdinando II. Imperatore, cui Carolus ſine matre, loco, anno, die contra omnium fidem aſtruitur. E ſecunda conſorte Maria Leopoldina, Leopoldi Tyrolenſium Comitis, & Claudiæ Medicææ natâ, Carolum Joſephum

(qui-

(quibuſdam ſcriptoribus Ferdinandum Carolum Joſephum) reliquit, qui anno 1649. die 7. Aug. natus, obiit 27. Jan. 1664. E tertia uxore Leonora, Caroli. II. Mantuæ Ducis, & Mariæ Mantuanæ filia, progeneravit Thereſiam Mariam 26. Martii 9. 1652. quæ elapſo uno à nativitate anno die 12. Maii. mortua eſt. Leonoram Mariam anno 1653 die 21. Maii, quæ primùm Michaëlem Poloniæ Regem, dein Carolum V. Lotharingiæ Ducem maritos habuit; obiit 7. Dec. 1697. Mariam Annam 20. Dec. anno 1654. quam Wilhelmus Dux Neoburgicus conjugem nactus eſt; obiit 14. Apr. 1689. Ferdinandum Aloyſium Joſephum anno 1657. 1. Febr. qui altero à vita acceptâ annô defunctus eſt.

Leopoldus Ignatius conſilio & induſtriâ Magnus Imperator hoc nomine Primus, & actis Auguſtus Secundus, à Ferdinando III. Imperatore deſcendens, 9. Junii. 1640. feliciter mundum ingreſſus eſt, & non copioſis modò, iiſque glorioſiſſimis victoriis, ſed & multâ prole è triplici conjugio hactenus recreavit. Prima, quæ ei in thalamum ceſſit, Viennæ anno 1666. Margaretha Thereſia, Philippi IV. Hiſpaniarum Regis, & Mariæ Annæ Auſtriacæ filia, quater peperit. Ferdinandus Wenceslaus Joſephus Eleazer natu maximus, 27. Sept. 1667. natus, non integro anni ſpatio ſuperſtes, obiit 13. Jan. Maria Antonia Joſepha Benedicta Roſalia Patronella anno 1669. 18. Jan. nata, Maximilianum II. Ducem & Electorem Bavariæ, & conjugem ſortita eſt, & prole beavit. Joannes 20. Febr. 1670 natus, eodem die poſt baptiſmum extinctus eſt. Maria Joſepha Antonia Apollonia Scholaſtica 9. Febr. 1672. nata, eodem rurſum anno & menſe die 13. mundo denata. Altera Græcii 1673. 15. Oct. conthoralis facta, Claudia Felicitas, Ferdinandi Caroli Tyrolenſis, & Annæ Florentinæ

tinæ progenies, binas filiolas peperit: primò Annam Mariam Joſepham Thereſiam 11. Sept. 1674. deinde Mariam Joſepham Clementiam Annam 1675. menſe Octobri, quæ infantes obiêre. Tertia, quam duxit Paſſavii 14. Dec. anno 1676. felicior & fœcundior Leonora Magdalena Thereſia, Philippi Wilhelmi Ducis Neoburgici, ac Electoris Palatini, & Eliſabethæ Amaliæ Haſſæ nata exiſtit. Ex ea hactenus prodiêre: primò Joſephus Jacobus Ignatius Joannes Euſtachius, de quo plura inferiùs; deinde 18. Jun. 1679. filiola aliqua privato baptiſmo tincta necdum impoſito nomine mortua; hanc ſequebantur, Maria Eliſabetha Lucia Thereſia Joſepha Lincii 13. Dec. 1680. Leopoldus Joſephus Wilhelmus Antonius Franciſcus Eraſmus Viennæ 2. Junii 1682. obiit 3. Aug. anno 1684. Maria Anna Joſepha Antonia Regina Lincii 7. Sept. 1683. Maria Thereſia Joſepha Antonia Xaveria 12. Aug. 1684. obiit 28. Sept. 1696. Carolus Franciſcus Joſephus Wenceslaus Balthaſar Joannes Antonius Ignatius Viennæ 1. Oct. 1685. Maria Joſepha Coleta Antonia Viennæ 6. Mart. 1687. Maria Magdalena Antonia Joſepha Gabrielis Viennæ 20. Mart. 1689. Maria Margaretha Gabrielis Magdalena Joſepha Antonia Viennæ 22. Julii 1690. obiit 22. Apr. 1691. Vivant & vigeant Auguſtiſſimi Parentes cum lectiſſima liberorum corona.

Joſephus hoc nomine Primus Ungariæ & Germaniæ Rex, memorati Leopoldi Magni è Leonora Primogenitus, 26. Julii anno 1678 mundo datus eſt. Matrimonium cum Wilhelmina Amalia, Joannis Friderici Luxeburgo-Hanoverani Ducis, & Benedictæ Henrittæ Philippæ Palatinæ filia, inivit anno 1699. die 24. Febr: unde omnium votis audit: *Pater præſentis, & futuri ſæculi!*

CAP.

Caput. XX.

De aliquot familiis, è ſecundo, tertio, aut quarto natu Comitum Habſp. *filiis ortis, ac propagatis.*

LUitfredus Comes *Habſpurgi*, nominis I. quíque cœnobium D. Trutperti in abbatiam ingentibus dotatam bonis commutavit, tres reliquit filios: Hunfredum *Habſpurgi* Comitem; Luitfredum II. qui contra Suevos pugnans periit; Hugonem, uxoris causâ, Comitem Egenes-Heimenſem, auctorem abbatiæ *Willervallis*, quam ex ſuo nomine *Hugenshoven* appellavit, reliquítque filiam nomine Thietbergam, uxorem Lotharii II. Regis Auſtraſiæ, à quo id regnum Lothrcichia, ac corruptiùs Lotharingia, tandémque Loreina eſt dictum; & filium Hugoprechtum (quæ vox ab imperitis Etymi Germanici, tandémque in Hubertum, quaſi à rerum ubertate dictum, quum longè aliud ſignificet) Hugenshovii Abbatem, cui Sororius dictus Rex Lotharius donavit ducatum Transjuranum, majorum olim ſuorum regnum: Contra quem, quum ambitione ductus rebellâſſet, operâ Comitis Conrardi necatur, relicto filio Hugone Abbate, Duce Transjurano, qui apud Helvetios in Suntgovia, Briſgovia, ac Ergovia continebatur, moriénſque inter alios reliquit filium Conrardum ab arce, in qua habitabat, dictum Stratlingenſem, Ducem Transjuranum, qui auctâ ditione, ſe Ducem Burgundiæ eſt appellare auſus, pulſis hæredibus Gerhardi Roſſilbonenſis, majori ejus ditionis parte occupatâ.

Succeſſit huic Rudolphus, quem major ſcriptorum pars ejus filium facit, pauci generum, ductâ in uxorem ejus filiâ Hedvige. Quidquid ſit, ſuc-

ſucceſſiſſe Conrardo, ejúſque hæredem fuiſſe, certum eſt, primúmque hujus ſtirpis, qui conciliatâ populorum voluntate, ſe Burgundiæ Regem ſalutari, & apud D. Mauritium coronâ redimiri anno 890. eſt paſſus; liberâ enim voluntate ſub ejus ſe imperium ſubmiſit, quicquid eſt ditionis inter montem Juram, & alpes Pœninas, ſacramentum illi dicentibus Allobrogibus ac Provinciæ Narbonenſis, Lugdunenſíſque majori parte, fruſtra Cæſare Arnulpho, Francíſque eum pellere conantibus.

Caput. XXI.

De Regibus Burgundiæ poſtremæ ſtirpis, è Comitibus Habſpurg. *deſcendentibus.*

Reliquit Rudolphus filios tres. Natu minimus Burchardus, Antiſtes fuit Nivernenſis. Richardus Dux in Burgundia, duxítque Machtildim, filiam Lotharii Regis Italiæ. Major natu Conrardus fuit Rex Burgundiæ, ùt patet in cœnobio Paterniaco, haud procul à lacu Eburodonenſi in Sabaudia ſito, qui ſine liberis obiit. Succeſſit ei Rudolphus II. Fratris ſui Richardi filius, qui in uxorem duxit Brechtam, filiam Burchardi Sueviæ Ducis, imperavítque etiam aliquamdiu procerum voluntate Francis, Rege Carolo Simplice, à Veromanduorum Comite, Peronæ in carcerem conjectò, fuítque etiam exiguo tempore Rex Italiæ ab iis vocatus, ſed eorum inconſtantiam, cùm quinquenniò imperâſſet, exoſus, relictâ Italiâ in Burgundiam rediit, Hugoníque Arelatenſi Italiam regendam conceſſit, ſepultúſque eſt Senonis, in meditullio Galliæ, in templo D. Columbani anno 912.

Regni

Regni, ſui 25. relinquens ex Adelheide quadam liberos tres: è quibus Agnes primùm nupſit Burchardo Sueviæ Duci; eòque mortuo, Bertholdo Comiti Brisgoviæ ſtemmatis *Habſpurgici*, arcis Zeringenſis conditori. Conrardus Dux in Burgundia.

Rudolphus III. Burgundiæ Rex, qui ob vitæ probitatem, ac ſanctimoniam inter Divos eſt relalatus, cùm ſuſcepiſſet è Bertha, Comitis Uropergenſis propè Baſileam filia, liberos ſeptem, moriens anno 936. è quibus primus fuit Conrardus Rex Burgundiæ, qui ex uxore Machtilde unicam tantùm genuit filiam Gerburgim, uxorem Hartmanni II. Sueviæ Ducis, quæ obiit ſine liberis anno 990. Rudolphus IV. Rex Burgundiæ, dictus *Ignarus*, obiit anno 1032. ſine liberis, deficiente in eo regni Burgundici, ex *Habſpurgica*, familia, ſtirpe: ſcripſit enim teſtamento hæredem Henricum, filium Cæſaris Conrardi Salici. Soror ejus Bertha nupſit Odoni Campaniæ in Francia Comiti. Giſſa Conrardo II. Adelheidis Lothario Regi Italiæ, filio Hugonis Arelatenſis; eòque mortuo, Ottoni Magno Cæſari. Henna uxor fuit Lotharii poſtremi Francorum Regis ſtirpis Caroli Magni. Thietberga Hugobaldi Dillingenſis, ac Weringenſis Comitis, mater D. Ulrici præſulis Auguſtani.

Regno igitur Burgundiæ hâc ratione extincto, varii in eo principes diverſis titulis imperavêre, è quibus etiamnum hodie Ducum, Comitum, Palatinorum, Sabaudiæ, Lotharingiæ, Vaudemontii, Monsbelgardi, Ferrettæ, Wittenbergæ, Cantonum Helveticorum, Viennenſes, Dolfini, Aurantii, Arelatenſes, Comites Lugdunenſes, multíque alii nomen retinent, Cæſaribus, ac Francorum Regibus nihil aliud ſatagentibus, quam ut regni

Bur-

Burgundici nomen exſtinguerent, atque è rerum natura, hominúmque memoria tollerent.

CAPUT. XXII.

De Ducibus Cheringiæ, aut Zeringiæ, Deccenſium, ac Lantgraviis Burgoviæ.

HUnfredus Comes *Habſpurgi*, ex Anaſtaſia Marchione Rantpergi, tres genuit filios; Gutradum, aut Guntranum, *Habſpurgi* Comitem; Rotharium natu minimum; Eberhardum ſecundum natu filium Briſgoviæ Lantgravium, qui (ut teſtatur Vitikindus in hiſt. Sax. & Abb. Urſperg. in Chron. de Cæſ. Ott. I. ſcribens:) cum aliquot Germaniæ principibus rebellavit contra Cæſarem Ottonem I. diuturno ac ingenti excitato bello, in quo tandem pugnans periit, duobus relictis filiis; Eberhardo II. Briſgoviæ Lantgravio; ac Bertholdo Barbato, teſtamento Cæſaris Henrici III. Duce Sueviæ.

Sed excluſus à Rudolpho Rynefeldii Comite, dicti Cæſaris genero, donatus eſt Charentanorum ducatu; qui tamen paulò poſt ei iterum ereptus à Cæſare Henrico IV. Marquardo cuidam eſt donatus, relictâ Bertholdo tantùm valle Cheringanâ, unde Dux eſt appellatus; eò magis, quòd eodem loco arcem Cheringenſem condidiſſet, à qua ipſe, poſteríque ejus Ducis titulum accepêre, ſucceſſiique temporis, ad leniendum ejus animum, vitandíque belli civilis cauſâ, ab imperio accepit advocatiam Tigurenſem, Hilandiam, ſeu Uchtlandiam, in qua ejus ſucceſſores Bernam ac Friburgum condidêre.

Duxit

Duxit Bertholdus Barbatus uxores tres. Prima fuit Agnes ſoror Rudolphi III. Burgundiæ Ducis, vidua Burchardi Sueviæ Ducis. Altera fuit Machtildis, filia Rudolphi Comitis Rynefeldii, ſtirpis *Habſpurgicæ*. Tertia Rychardis poſtremi Carnorum Ducis filia vel vidua fuit, è ſtirpe Sponhaimenſi, quæ duos ei peperit filios, Bertholdum II. Tigurinenſem advocatum, & Uchtlandiæ principem, donóque imperij Burgundiæ palatinatum; Hartmannum Carinthiæ Marchionem, qui ſenex in *Cluniacenſi* cœnobio vitam Deo conſecravit. Addunt nonnulli, ex alia uxore, tertium filium Geberhardum, Conſtantienſem præſulem, inter Divos relatum.

Sepultus eſt Bertholdus II. in abbatia D. Petri, ſupra Friburgum à ſe, anno 1093. conſtructâ; relicto filio Bertholdo III. qui *Dives* eſt cognominatus. Poſſedit enim Brisgoviam, Zeringiam, Uchtlandiam, advocatiam Tigurenſem, Burgundiæ palatinatum, quibus imperij beneficio addidit Burgdorfium, Morſinoviam, ac Deccenſem in nigra ſylva ditionem, condidítque in eadem ſylva, Vittingam, monaſterium omnium SS. ac fidei, ita ut non immeritò *Dives* ſit dictus. Rebellantes Burgundos armis domuit; unde hoc in porta Burdorfienſi inſcriptum adhuc legitur elogium:

Hanc Dux Bertholdus portam ſtruxiſſe notatur;
A quo, pro fraude, Burgundica gens populatur.

Cap.

CAPUT. XXIII.

Præcedentis cap. XXII. continuatio.

DUxerat Bertholdus hic in uxorem Sophiam, Welſonis Altortenſis Com. filiam, quæ peperit Conrardum, qui à Cæſare Frederico primùm proſcriptus, deinde iterum in gratiam receptus, ducatûs Deccenſis author fuit, ac cœnobii *Au*, apud Wittenbergios, ubi plerique Deccenſium Duces ſunt ſepulti: ductâque Clementiâ nobili Francâ Occidentali, genuit filios ſex, moriens anno 1152. Hugonem Mortinoviæ ac Briſgoviæ principem, qui ſine liberis anno 1154. obiit, Rudolphum antiſtitem Leodienſem; Berchtoldum IV. Zeringiæ Ducem, qui à Cæſare Frederico I. in advocatia Tigurinenſi, Uchtlandia, ac Teringia eſt confirmatus, donatíſque inſuper palatinatu Burgundiæ, ac præfecturâ Arelatenſi.

Condidit Berchtoldus IV. utrumque Friburgum, ac arcem Briſachianam, jecítque fundamenta oppidi Bernenſis, quod filius Berchtoldus V. abſolvit. Tandem in ſuſpicionem veniens, ob ſummam potentiam, affectati regni Burgundici, dat Cæſari obſides filiæ ſuæ duos filios. Auxiliatus Hugoni *Habſpurgico* cognato ſuo, ruſticorum rebellione in Alſatia preſſo, interficitur anno 1185.

Frater ejus Albertus Calvii Comes, primus ſe Ducem Deccenſem ſcripſit, cujus ſtirps duravit ad Fredericum uſque ultimum Deccenſium Ducem, Conrardi VII. filium, nepotem ex fratre Ulrici III. qui obiit anno 1452. Dictus verò Fredericus nomine conſanguinei ſui Cæſaris Frederici III. Auſtriæ Archiducis, Alſatiam gubernavit, relictâ ex hære-

hærede Ducis Urſplingenſis unicâ tantùm filiâ ac hærede, Wittenbergæ Comiti nuptâ, qui eâ de causa maximam ducatûs Deccenſis partem obtinuit, titulúmque ac inſignia uſurpat. Villinga verò, cum aliquot oppidis ac arcibus, ad Danubii ac Neccari fontes ſitis, ad dictum Cæſarem Fridericum III. ejúſque ſucceſſores pervenit.

Obiit autem hic Albertus Dux Deccenſis ſine liberis, ſucceſſitque illi fratris ſui Hartmanni filiùs Albertus II. qui è Benigna Marchione Vogburgica, primâ uxore, filias duas, ac filium ſui nominis reliquit. Juditha uxor Eginonis Com. Fürſtenbergii, quæ Friburgum pro dote habuit, quod poſteri civibus vendentes ex oppido migravêre, Regiámque deſeruêre. Frater Berchtoldi IV. natu minimus Hartmanus duxit in uxorem Eliſabetham Comitis Vogburgenſis filiam, quæ peperit Albertum II. Deccenſium Ducem, cujus poſteros Latius cap. 9. Comm. Gen. Auſtr. perdurâſſe ſcribit, in annum. 1500.

Berchtoldus V. IV. filius, quum civitatem Bernenſem abſolviſſet, veriti Burgundi (: hoc enim tum nomine etiam Helvetii & Sabaudi cenſebantur :) ne ea munitio perpetuæ ſervitutis initium foret, duos filios impuberes veneno necant. Uni Berchtoldo, alteri Adriano nomen erat. Matri verò, ne ampliùs pareret, (erat autem ea filia Com. Kiburgi) clam præbitâ potione ſterilitatem procuravêre. Hæc Lat. at. Sebaſt. Munſt. in ſua Coſmog. refert, conſtanti famâ â majoribus per manus traditâ etiam hodie pro certo teneri, pueris â matre datum venenum, eámque capite ea de cauſa pœnas dediſſe : commonſtrari enim hodie Soloduri puerorum ſepulchrum, ac oſſa cum cranio fœminino,
quod

quod matris eſſe aſſerunt ; unde & hoc diſtichon Joan. Carpentar.

Hic recubant pueri Zeringæ Dux Berchtoldus
Quos genuit : mater teneris venena propinat.

Tandem & Dux Berchtoldus V. ſenio animíque mærore confectus obiit anno 1218. Unde tale eo tempore rude diſtichon, quod Friburgi Briſgoviæ in ſummo templo, ubi eſt ſepultus, legitur:

Cum bis ſexcentis ter ſenis, jungitur annus,
In Friburg moritur Berchtoldus Dux Alemannus.

Caput. XXIV.

De prioribus Rynefeldii Comitibus.

RApotus *Habſpurgi* ac Ergoviæ Comes, ex uxore Ida Lotharingica reliquit filios tres, ac filiam Idam. Major natu Warnherus *Habſp.* ac Ergoviæ Comes. Theodoricus Lotharingiâ ab Arduennæ ac Bullionii Comite pulſus, duxit Rycvvaram hæredem Comitis Onyngæ ad lacum Bodmanicum, aut Brigantinum ; è cujus dote cùm opes cumulâſſet, oppidum Rynefeldam haud procul Baſileâ, è fundamentis primos mortalium exſtruxit. Peperit ei Rycvvara filios duos ; Chunonem, qui ex uxore Itha ſuſcepit Rudolphum Rynefildii Comitem ; ac Ulricum, qui in uxorem duxit hæredem Comitis Leinczenburgii ad amnem Arulam ſiti.

Dictus Rudolphus à Cæſare Henrico III. advocatus imperii apud Turegum deſignatur, poſteaquam primâ uxore Adelheida, filia Marchionis in Italia, quæ filios duos Ottonem ac Berchtoldum peperit, mortuâ, duxiſſet poſt obitum dicti Cæſaris Henrici III. operâ Imperatricis viduæ, Agnetem filiam

Caput XXV.

De Laufenburgi, Kiburgi, ac Rynefeldii poſterioribus Comitibus.

ALbertus cognomine *Dives*, *Habſpurgi* ac Ergoviæ Comes, avus Rudolphi Cæſaris nominis I. genuit è Bertha Comitis Pfulendorfii filia, duos filios ac filiam Bertham, Comitis Leinyngenſis uxorem. Filius natu maximus Albertus, dictus *Sapiens*, Comes fuit *Habſpurgi* ac Ergoviæ, pater dicti Rudolphi Cæſaris.

Alter filius dictus fuit Rudolphus *Taciturnus*, idque ob modeſtiam; qui floruit circa annum Chriſti 1140. novâque propagine familiæ inductâ, Comitum Laufenburgenſium, Kiburgenſium, ac Ryneſeldenſium poſteriorum ab *Habſpurgo*, auctor ac fons fuit, diviſâque cum fratre Alberto Sapiente paternâ hæreditate, obtinuit comitatum Laufenburgi, Kiburgi, Rynefeldii, Walſchutæ, Lantgraviatum Sciſchovienſem, ac advocatiam Seckingenſem, duxitque Agnetem, filiam Godofridi Baronis à Staufen, è qua ei eſt natus filius ſui nominis Rudolphus II. paternarum ditionum hæres unicus, cui è Bertha, aliis Gertrude, Lintolfii Regenſpergenſis Comitis filia, ſunt nati liberi tres.

Urſula uxor fuit comitis à Sulcx, ſepultâque cernitur in cæmiterio Sekingano. Godofridus comes Kiburgi, ductâ Arnolphi poſtremi Badenſium apud thermas Helveticas comitis filiâ, obiit ſine liberis. Warnherus natu maximus, Comes Laufenburgi, Rynefeldii, &c. duxit Hedvigim hæredem Kiburgi Comitis, ſtirpis Dilyngis, è qua tres reliquit liberos. Major natu Rudolphus III. præ-

ſul fuit Conſtantienſis, conſecratus à Gregorio X. Anno 1275. geſsítque bellum cum cognato Rudolpho Cæſare, ob finium controverſiam. Godofridus Laufenburgi ac Rynefeldii Comes, duxit Eliſabetham Baronem ab Oxenſtein Alſatam, è qua ei duo ſunt nati filii.

Warnheri filius tertius nomine Eberhardus, Comes fuit Badenſis, apud thermas Helveticas, poſſedítque inſuper Uchtlandiam, Friburgum, Than, Burgdorfium, ac ratione matris, comitatum Kiburgi, obiítque anno 1280. tribus relictis liberis, è quibus natu maximus ſui fuit nominis, de quibus cap. ſeq. ſcribemus, cùm poſteritatem fratris ſui Godofredi II. abſolverimus, quem duos reliquiſſe filios diximus, è quibus Godofredus III. natu major conatus occupare hæreditatem cognati ſui Alberti, fratris Cæſaris Rudolphi, qui Parmæ captus ſine liberis periit, bello à dicto Cæſare ſuperatus, in pugna ſine liberis occubuit, fratre Joanne in hæreditatem ejus ſuccedente; qui è filia Comitis de Nidau, duos reliquit filios.

Major natu Rudolphus IV. Palatinus fuit Burgundiæ, ac Romani imperii Arelati Vicarius, quem liberos reliquiſſe non reperimus: Frater verò ejus Joannes II. Comes Laufenburgi, Rynefeldii, ac Kiburgi, poſteritatem propagavit, cujus tempore primùm Helvetii ab *Habſpurgicis* defectionem moliri cœpêre; primíque fuêre Schviteii, Uri, Zuggii, ac Undervvaldii, quos tamen hi fratres, auxilio Abbatis Heremitarum, Comitúmque ab Rappersvvyl ac Homburg, ad officium 1313. reduxêre.

Duxit Joannes II. filiam Baronis Laudebergii, quæ peperit Joannem III. Laufenburgi, ac Rynefeldii Comitem, cujus exſtant litteræ ejus ſigillo ſignatæ, ac propriâ manu ſubſcriptæ, in arce

Laufenbergica, anno 1314. hujus initio tenoris: Wir Graff Rudolff von Habſpurg / Frau Elſpet / ſein Ehliche Wirthin / und Graff Heinsrim von Habſpurg ihr Sohn / ꝛc. Duxit (ùt hìc audis) Eliſabetham Montavii Comitis filiam, quæ duos peperit filios; Rudolphum VI. qui non admodum ſenex ſine liberis obiit, Joannem IV. Laufenburgi, ac Ryneſeldii Comitem, qui duxit Eliſabetham, filiam Comitis à Rappersvvyl, ob cujus comitatûs poſſeſſionem, mortuo ſocero cum Tigurinis bellans capitur, anno 1349. Ad quem liberandum Albertus *Habſpurgicus*, ejus conſanguineus, cum magnis copiis in Helvetios contendit; obſeſſoque Tiguro, cognatum anno 1354. in libertatem reſtituere cogit.

Moriens Joannes IV. reliquit ex uxore filium unicum hæredem Rudolphum VII. Comitem Laufenburgi, Ryneſeldii &c. qui cum cognato Leopoldo Probo Auſtriaco, multíſque aliis nobilibus, interfuit equeſtri certamini, quod anno 1336. Baſileæ fuit celebratum; obiítque paulò poſt innuptus, omnibus ditionibus, quas ad Rhenum, ac Arulam poſſidebat, ad Auſtriacos conſanguineos ſuos, devolutis; quarum majorem partem, quum Helveticorum civitates, quæ ſe non ita dudum in libertatem vindicârant, vi occupâſſent, Leopoldus Probus Auſtriæ Archi-Dux, Maximiliani I. Cæſaris proavus, cum ingentibus copiis, auxiliíſque Cæſaris Caroli IV. omniúmque ferè Germaniæ principum, ſua aſſerturus, dum inexplorato ſe, exercitúmque montium anfractibus committit, oppreſſus cum omni ferè nobilitate, ac maximâ exercitûs parte, ad Sempachum occubuit, anno 1383. ſepelitúrque Coninxfeldæ, haud procul arce *Habſpurgicâ*.

CAPUT XXVI.

De Filiis Eberhardi I. Com. Badenſis.

Nunc ad Eberhardum I. Comitem Badenſem revertamur. Is filios reliquit tres. Natu maximus Eberhardus II. Kiburgi Comes,ac ditionum Helveticarum Dominus, cùm fratrem Hermannum, levi ex cauſa orto jurgio, Thuni Burgundiæ oppido interfeciſſet, univerſam patris hæreditatem ſolus occupat. Cúmque hâc de cauſa juſtam imperii cenſuram vereretur, Bernatibus comitatum Thunenſem vendit, eúmque ab iis iterum in clientelam accipit, (feudum Longobardicâ voce appellant) quapropter à Godofredo III. fratre patruele, cui auxilium ferebant Comites Wiſſenburgi, Sibentali, Greiſii, ac Thurini, bello petitus, ingentes, quemadmodum & Bernates, calamitates accepit, donec multorum principum interceſſione, re compoſitâ, ab armis eſt diſceſſum, Eberhardo in iniqua rerum poſſeſſione manente.

Reliquit ex uxore unicum tantùm filium, ac hæredem ſui nominis Eberhardum III. qui ante pubertatem obiit. Et quanquam jure ſanguinis ac ſucceſſionis, omnes ejus ditiones Auſtriæ Archiducibus debebantur, confœderati tamen Helvetii, non contenti recuperatæ libertatis beneficio, ditiones ejus omnes, quas potuêre, occupârunt, confidentiores ad eam rem facti, victoriâ Sempachianâ. Occupavêre enim Bernates Uchtlandiam, cum metropoli Friburgo, Burgdorfium, ac Than. Tigurini verò, tempore Concilii Conſtantienſis, proſcripto à Cæſare Sigiſmundo, Frederico *Habſpurgico*, Tyrolis Comite, ob abductum contra Cæ-

ſaris

ſaris edictum Antipapam Joannem 23. meliori obtentu ſe in libertatem vendicantes, occupavêre comitatum Kiburgi, Rappersvvili, Wandalburgi, ac Winterſuri: Bernates iterum hoc tempore ac occaſione, Lantgraviatum Sundgovienſem, comitatum Tierſtainii, Badenſem ad thermas Helveticas, ac Dornecenſem.

Atqui hâc ratione *Habſpurgici* juris ditiones, apud montes Juram, ac Vocetium, nec non ad amnem Arulam ſitæ, in Helvetiorum devenêre poteſtatem. Quæ verò ſunt ejuſdem juris in Alſatia, Suevia, ac paucis ad Rhenum locis, in recta Sigoprechti, aut Sigeberti, linea, Francici, aut Alemannici veteris ſtirpis nobiliſſimi Herois, permanſêre, nunquam in hunc uque annum 1699. intermiſsâ, nec interciſâ marium legitimâ ſucceſſione, nec ad filias, alienámque ſtirpem tranſmiſsâ, quæ nunc (ſervato tamen tituli *Habſpurgici* gentilitio nomine) Auſtriæ Archiduces nominari gaudent.

Caput. XXVII.

Habſpurgicum *nomen quando innoteſcere cœpit.*

Habſpurgicum nomen mundo innoteſcere ſerò cœpit, circa annum Chriſti 650. ac in hunc uſq; annum 1699. inter claras illuſtréſque Germaniæ ac totius Europæ familias, variâ fortunâ floruit, nunc potens, nunc mediocris gentis famam ſuſtinens, ſummâ tamen ſemper cum exiſtimatione vigens, dignitatem, auctoritatémque annis 1049. ſervavit.

At ſi à Fraidmondo Franco I. (ùt volunt, ſed docere ſolidè non poſſunt) in Germania gentis Rege, quem

quem anno Chriſti 417. lectum volunt, in hunc annum 1699. tempus perducamus, reperiemus *Habſpurgicam* familiam non ſolùm per omnem Europam nominis ſui claritatem extendiſſe, ſed limites etiam ſuos per univerſum ferè terrarum orbem ſpatio 1282. annorum protuliſſe, omnéſque ſuperiorum ætatum principes, ac præſentis temporis familias, rerum geſtarum gloriâ, liberorum immensâ fœcunditate, religionis conſtantiâ, ac uniformi cultu, pietate, iuſtitiâ, ac moderatione, belli pacíſque temporibus ſuperâſſe.

Qua in re, ſummâ cum admiratione, conſiderandam ſe offert divinæ providentiæ infinita ſapientia, cujus *judicia* (ùt veriſſimè David cecinit) *abyſſus eſt inperſcrutabilis.* Ad ſummum enim Deus *Habſpurgicos* honoris ac gloriæ veſtigium promovens, incognitas antea ad Orientem, meridiem, ac Occidentem nationes reperire, domare, & ad JEſu Chriſti antiquiſſimum cultum, cognitionémque perducere voluit, traditâ Monarchiâ, cujus ſimilem nulla adhuc vidit ætas. De hoc latiùs in 2. Libro.

CAPUT XXVIII.

Habſpurgicorum *Principum Gentilitia in ſcutis, ac clypeis ſigna.*

NE autem avidus ſciendi lector, in hoc tractatu aliquid à nobis meritò deſideret, *Habſpurgicorum* principum gentilitia, quæ in ſcutis ferunt, inſignia hoc loco referemus, ùt ea depicta deſcribit Latius. Fuêre autem tres purpurei coloris leones, coronis cæruleis redimiti, ac prioribus unguibus in ſcuto aurei coloris inſurgentes.

Wan-

Wandalicæ ſtirpis Burgundiæ Reges in ſcuto aureo coronam tantùm cæruleam pingebant. Sed Clodomirus, Magni Clodovei filius, Francorum in Galliis Rex; ejectis Wurgundiâ Wandalis, Regnóque eorum in Galliis occupato, inſurgentem purpureum, in ſcuto aureo coronâ cæruleâ redimitum, ſubjecit leonem, ſignificare volens, victorem leonem coronam cæruleam rapuiſſe, capitíque ſuo impoſuiſſe; quo ſigno primi Comites *Habſpurgii* fuêre uſi. Et hoc modo eorum Inſignia depicta ſunt Mechliniæ, in quæſtorum conclavi, quod illi *Theſaurariam* vocant.

Aliquantò pòſt, duos clypeo ejuſdem coloris addidêre leones, iiſdem ſervatis coloribus, ut poſteris relinquerent teſtatum, nobiliſſimum, vetuſtiſſimúmque ſtemmatis, ſtirpíſque ſuæ fontem atque originem.

Non foret inconcinnum nunc, omnium præcedentium genealogiarum (utì ſcimus omnes *Habſpurgici* ſtemmatis) continuatam hîc ſubjicere ſeriem, deductam à Fraidmondo Francorum (ùt plerique volunt) in Germania Rege I. perductam, uſque ad Leopoldum Glorioſiſſimum Rom. Imperatorem ſemper Auguſtum: Joſephum Primum Germaniæ & Hungariæ Regem: Carolum Auſtriæ Archiducem: & Carolum Hiſpaniæ Monarcham; quatuor noſtri temporis *Habſpurgica* ac Auſtriacæ familiæ lumina ac columnas, idque ab anno nativitatis JEſu Chriſti 417. uſque ad ejuſdem annum 1699. quod eſt tempus 1282. nuda pro majori parte eorum nomina continens. De quibus præc. actum capitibus. At cùm nos brevitati ſtudeamus, idcircò, qui plura de inſigniis Auſtriacorum deſiderat, legat *Habſpurgica* Franc. Guiliman. qui ea plurima in effigie oculis repræſentat.

Caput XXIX.

De Auſtriæ origine.

QUando hæc provincia, veteris ſuperioríſque Pannoniæ, olim à Sarmatis habitatæ pars, à corpore divulſa, novum nomen, novóſque principes invenerit, hiſtorici (quod ſciamus) non tradunt. Temporum ac rerum collatione, rei veritatem elici poſſe confidimus. Conſtat hanc provinciam Germanicâ linguâ, à tempore Caroli Magni Cæſaris, in hunc uſque diem continuò vocatam Oſtnreich / quod orientale regnum ſonat, minorem verò ejus partem, Hungaris vicinam, Marcam, id eſt, limitem Orientalem. Significat enim Marca Germanis limitem, â lapidis aut alterius rei terminalis collocatione, finem regionis demonſtrantis, quem adhuc hodie Germani Merc / ac Marc vocant. Hinc primi Auſtriæ principes Chriſtiani Marchionis titulum accepêre, quòd nimirum eâ in parte Romani imperii limitis cuſtodes eſſent poſiti. Marchio enim Auſtriæ declarabat præfectum limitis Germaniæ orientalis.

Quum enim Carolus Magnus Cæſar Hunos deviciſſet, ac domuiſſet (qui occupatâ majori Pannoniæ parte, pulſis Romanis, novum ibi de ſuo nomine condiderant regnum) Pannoniâ eos ſuperiori exuit, conſtituénſque in ea diverſos limitum præfectos, habitâ (veteri Francorum more) ſitûs mundi ratione, hanc Oſtenreich / ac Oſtenmarck denominavit; quo ſenſim extinctâ Hunnorum memoriâ, univerſam Pannoniam ac Sarmatiam orientalis regni nomine inſigniret. Sed novis ſemper bellis impe-

impeditus, ac tandem morte præventus, inſtitutum tenere non potuit, multóque minùs ejus liberi ac nepotes. Quare Hunni in maxima parte Pannoniæ ac Sarmatiæ manentes, miſerè in Germania ſubinde ſæviebant, donec tandem factâ cum ſequentibus Cæſaribus pace, nomen regnúmque, quod etiamnum Hungaria dicitur, eis relinqueretur, illi verò Cæſaribus Oſtenreichiâ cederent.

Sed non eâ fide Hunni pacem coluêre, quin datâ oportunitate Oſtenreichiam iterum occupare conarentur, Germanis inter ſe, aut cum Italis, de rerum ſumma decertantibus, donec ab Ottone I. Cæſare, ejúſque ſucceſſoribus, inſigniter caſtigati, poſt ingentes aliquoties acceptas clades, mitiùs & fideliùs agere diſcerent. Duravit hæc Hunnorum, nunc Hungarorum, in repetenda Oſtenreichia libido, ad patrum uſque noſtrorum memoriam. Anno enim Chriſti 1475. ac 1480. Matthias Corvinus Hungariæ Rex, Joannis Hunniadis filius, occupatâ majori Auſtriæ parte, per quinquennium (pulſo in Germaniam Cæſare Frederico III. Auſtriæ Archi-Duce) Viennæ habitavit, recuperaríque Auſtria, niſi mortuô, anno 1490. Matthiâ Corvinô, non potuit. Erat enim Maximilianus Romanorum Rex, contra Francos ac Belgas, maximis implicatus bellis, quibus tandem feliciter confectis, non ſolùm Auſtriam cum metropoli Viennâ recuperavit, ſed Albâ Regali expugnatâ, partem etiam Hungariæ in poteſtatem ſuam redegit.

Tacemus, quantis copiis ac viribus, anno 1526. inſtructus Solymannus, Turcarum Rex, Auſtriam Hungariæ conjungere, itérque ſibi in interiorem Germaniam parare conatus ſit. Ejus enim regni majorem partem Turcæ Hunnis illo ſæculo eripuêre, eóſque in miſerrimam ſervitutem redegêre,

quòd perverſo judicio Annæ (quæ ſoror hæréſque erat unica Ludovici poſtremi Hungariæ Regis, à dicto Solymanno in pugna, Anno 1525. cæſi) ejúſque liberis, paterni Regni ſucceſſionem invidiſſent.

CAPUT XXX.

De vocis Auſtriæ Etymo.

DE nominis Auſtriæ Etymo, Latius cap. 2. Com. Geneal. Auſtr. hæc ſentit. Franci, ejectis Galliâ Romanis, cùm novi regni fines, contra vicinos cenſerent ſtabiliendos, in duas id diviſêre partes, eámque quæ Rheno inter amnem Mozellam, Moſam ac Illum adjacet, gentilitiâ voce Oſtenrich / hoc eſt, orientale regnum, appellavêre: quæ verò versùs mediterranea Galliæ, ſe flectebant, ùt Burgundia, Provincia Lugdunenſis & Narbonenſis, cum parte Aquitaniæ, Weſtenrich / id eſt, occidentale regnum, vocavêre. Has voces ejus temporis ſacerdotes, iidémque annalium ac Chronicorum ſcriptores, è Romanis profecti, eorúmque ſermone ac linguâ aſſueti, corrupêre. Ignari enim linguæ Germanicæ, novorum regnorum nomina in latinam terminationem ac ſonum detorquentes, fecêre ex Oſtenrich Auſtria aut Auſtraſia; è Weſtenrich / Weſtria ac Weſtraſia; è Neurich (quod germanicè novum ſonat regnum) Neuſtria ac Neuſtraſia.

Gallica verò Auſtria id temporis continebat quicquid â Vogeſo ac Jura, Helvetiæ montibus, ad Rhenum uſque extendebatur, tantum veteris Galliæ agri comprehendens, quantum hoc tempore obtinet Alſatia, Sundgovia, Lantvochtia, Haganava, Palatinatus ad flumen Saram, Lutzenburgum, Limburgum

burgum, Hincxruckum, Arenberga, Naſſauviæ, Velda, Salma, Bicra, Leinyngum, Manderſcheitium, Treviri, Metis, Lotharingia, Wormatia, Moguntia, Spiræ Nemetum, Colonia Agrippina, Argentoratum, Sleiſtadium, Colmaria, Helvetii, Burgundiæ comitatus, Sabaudia cum locis vicinis.

Retinet certè adhuc hodie ager, qui Sarâ ac Moſellâ amnibus includitur, denſo Ardvennæ nemore conſitus, veteris appellationis reliquias **das Weſtreich** / quaſi dicas, occidentale regnum, ac alibi corruptius, vaſtum regnum: habebâtque Auſtriæ Gallicæ Regnum duas urbes primarias ſeu ſedes Regales, Metenſem ac Wormatienſem, quibus olim Auſtriæ Galliæ Reges, ſacros dedêre Præſules. Tandem reſtauratâ juxta Coloniam Agrippinam arce Tolbiacâ, occupatíſque inferioris Belgii provinciis, ad oceanum uſque Batavicum limites promovêre, ſed non diu retinuêre.

Extincto enim in Galliis Regio Francorum ſtemmate, ſuccedit nova Caroli magni ſtirps, quæ Imperio Germaniam, Italiam, Belgâsque junxit, donec moriente Ludovico Pio, quatuor ejus filii, ampliſſimum imperium dividendo diſtraxêre: quo facto regnum Auſtriæ, aut Auſtraſiæ Gallicæ, in varias diſtractum partes, nomen ac dignitatem amiſit. Quum enim Lotharius, Ludovici Pii filius natu maximus, moriens monachus, tres ex uxore reliquiſſet filios, ſecundus natu, Lotharius etiam appellatus, acceptâ Auſtraſiæ parte, eam ex ſuo nomine **Lotreich** (ùt in hodiernam uſque diem Brabantiæ Duces ex eo derivati ſcribunt) obliteratâ planè Auſtraſiæ ac Auſtriæ, in Galliis appellatione, vocavit. Sed hæc ditio multò etiamnum hodie ar-

ſtioribus coacta limitibus, Lotharingia, ac corruptiùs Loreina, nunc dicitur. Eodem ferè tempore in Galliis Weſtriæ ac Neuſtriæ appellationes etiam deſiêre.

Superioribus rationibus motus Carolus Magnus, cùm Hungaros debellâſſet, ſuperiorem eis auferens Pannoniam, Oſtenrich vocari aut juſſit aut permiſit, quæ etiam hac in provincia vox, ab iis, qui linguæ latinæ erant aſſueti, in Auſtriæ nomen eſt corrupta, aut à Gallis Germaniſque ſacerdotibus, qui cum Carolo Magno in eas partes venerant, ibi inducta, elegantiſſimè ſe loqui homines Barbari exiſtimantes, quum germanicam vocem quàm maximè corruptam fictitiâ latinâ expreſſiſſent, ac imitati eſſent: quæ cùm ſemel ab iis, qui cum poteſtate ac authoritate tum temporis erant, fuiſſent admiſſa, ab omnibus ùt elegantiſſima ac latiniſſima, obviis ulnis ſunt recepta; ac proinde nil mirum, ſi longi temporis præſcriptione poſſeſſionem ac jus, bonâ interveniente fide, apud poſteros meruerint.

Dictam verò eſſe Auſtriam à flatu venti Auſtralis qui huic loco eſt frequens (ut alio opinatur loco Car.) non magis nobis veriſimile eſt, quàm Oſtenreichiam, Zuitlandiam, Nortlandiam, Oſtlandiam, Nortvvegiam, Nortmanniam ac Weſtlandiam, potiùs à ventorum flatu, quibus ſunt obnoxiæ, quàm à mundi plagis, ad quas vergunt ac declinant, aut quibus ſubjacent, vel unde venerunt, denominatas.

Caput. XXXI.

De Auſtriæ præſtantia.

QUum Carolus Magnus, ùt diximus, Hungaros agrorum parte multâſſet, ſuperiorem domiti agri

agri partem (quæ hodie Styriam Carinthiámque continet, ac Danubio Dravóque fluminibus terminatur) vocavit Marcam orientalem, ac Oſtenrich; Inferiorem Marcam occidentalem, ac Weſtenrich / quo nomine brevi exſtincto, Marca orientalis in ſuperiorem ac inferiorem diviſa, ſola Auſtriæ ac Oſtenrichæ nomen ſervavit. Cúmque iis in partibus, Hunnos incolas ac occupatores, pro majori parte aut interfeciſſet aut expuliſſet, miſſis Germanorum coloniis Chriſtianis, habitare Hunnorum oppida, colere agros, erigere arces, civitates condere permiſit.

Habet utraque Auſtria ad orientem, Hungariam; ad occidentem, Bavariam; ad meridiem Styriam, Carinthiam, ac Tyrolim, ejúſque montes; ad ſeptentrionem, Bohemiam, Miſniam ac Saxoniam, latitudo ejus expedito pediti tribus, longitudo ſex diebus, aut paulò ampliùs, excepto Danubio, qui mediam ſecat Auſtriam, ſuperiorem ad meridiem, inferiorem verſus ſeptentrionem relinquens, multis aliis irrigatur non contemnendis amnibus, quorum hi ab utraque parte in Danubium influentes, ſunt præcipui, Muchela, Rotla, Haſelpachum, Veldaltum, Bergakrempſa, Camus, Maiſa, Marca, Theia, Murtza, Gauſintra, Feitſtritza, Rabus, Rabamitza, Leittum, Kelſengargum, Suichata, Antſpachum, Tulmus? Draſmus, Senſa, Arla, Epſis. Urpachus, Ænus, Dravus, Steinpachum, multíque alii magni usûs amnes, ac piſcoſæ paludes.

Creſcit in Auſtria vinum generoſum, frumenta ac legumina omnis generis, abundat ligno, piſcibus varii generis, quos flumina ac ſtagna nutriunt, magnòque numero incolis ſuppeditantur ad ſaturitatem. Majoris minoríſque pecoris, lactis, caſei

caſei ac butyri, nec non & mellis infinita eſt copia: volatilium ac quadrupedum, humanæ neceſſitati, exercitio ac luxui ſervientium, tanta eſt abundantia ac varietas, ut hìc alterum Adami hortum meritò ſtatuere poſſis. Non enim in comitatu Tyrolis metalla præſtantiſſima, Principi ſingulis annis, trecenta aureorum nummûm millia pendentia deſunt.

Adde, quod tantarum rerum, ultrà quàm credi poſſit, affluentiâ abundantes, ingentem rerum omnium copiam vicinis Moravis, Bohemis, Sileſiis Bavaris, ac aliis divendunt, indéque ditiſſimi fiunt, magnáſque opes cumulant, unde nonnunquam animis elati, ac factionibus dediti, calamitates ſibi ipſis non exiguas peperêre, laſcivienti ac petulcæ felicitati ſubinde pœnas dantes. Sed tum primum inſignem in rebus omnibus cultum accepit Auſtria, quum *Habſpurgici* apud eos Principes rerum potiri cœpêre, qui nullo cultûs nec ornamenti omiſſo genere, admirabilem eam cæteris terrarum orbis Regionibus effecêre.

CAPUT XXXII.

De primis Auſtriæ Primipilis, qui à finium cuſtodia fuêre Marchiones dicti.

AD Babenbergicorum Procerum uſque adventum, variis jactata fuit Auſtria caſibus, inſignéſque aliquot perpeſſa eſt calamitates, præcipuè ab incredulis Hungaris, qui mortuo Carolo Magno, liberíſque ejus, bellis civilibus ſe conficientibus, inſignes odio Chriſti vicinis omnibus intulêre clades; ídque regnante Cæſare Arnulpho, filio ejus Ludovico, ac Cæſare Conrardo. Sed tandem à Cæſare Ottone I. mag-

magnis cladibus affecti, religionem Chriſtianam ſenſim Hungari admiſêre, atque intra limites ſeſe ſuos continuêre: qui Otto, ob inſignem ſibi hoc bello navatam operam, utrique Oſtenreichiæ præfecit comites à Buchorn, Scala, ac Blois, è Gallia oriundos, tandémque his præfecturis hæreditariis factis, in iis à Cæſare Ottone III. ſunt confirmati, clientelare ei sacramentum dicentis.

Hæ tres familiæ, longo tempore diverſis Auſtriæ locis præfuêre, ac, ſi Munſtero credere debemus, ad Babenbergicorum uſque adventum, 333. annis rexêre; emerſítque inter hos præcipuè Bloſia, Viennæ ſedem habens, ac longè latéque in ejus circuitu imperans, non quidem ea, quæ in Galliis ſub Capeticorum regno innotuit, ſed alia longè vetuſtior familia, ab hac diverſa, donec & hæc ab Hungaris pulſa, trajecto Danubio, oppida ibi aliquot & arces condidiſſet, ac diu imperantibus Babenbergicis, Comitis cum titulo poſſediſſet. Veteribus enim ejecti limitibus, Comitis titulo contenti fuêre, duravêréque uſque in Annum Chriſti 1241. tum enim omninò hæ familiæ defecêre, ſuccedentibus in eorum bona Burggraviis Magdeburgenſibus.

Eorum autem hæc nomina recenſet *S*ebaſt. Munſt. in ſua Coſmogr. *W*alrichus, Albertus Ottocarus, Giraldus, Theodoricus, Godofridus, Baldericus, Zeigenhardus, Lupoldus, Arnulphus, Gebelhartus, Rutgerus, Gyzo, Conrardus: qui cùm, deſertâ Viennâ, ultra Danubium ſe contuliſſent, ad Comites Babenbergenſes, cum Marchionis titulo, Auſtria pervenit, ut narrat Otto Antiſt. Friſing. Hiſtoriogr. è Babenbergica familia ortus, lib. 6. cap. 15. Fuit enim filius Rudolphi Pii Marchionis Auſtriæ: quibus ferè perpetuum cum Hungaris fuit bellum, eóſque tandem circa annum Chriſti 1012. omni Auſtriâ

ſtriâ pepulêre, eodem ferè tempore, quo divus Carolomannus eò peregrinatum, religionis causâ, veniens, incognitus pro ſpeculatore captus ac ſtrangulatus fuit.

Caput XXXIII.

De poſtremis Auſtriæ Marchionibus.

AB Ottone II. Cæſare, (ùt vult Lat: ùt verò Naucl. ab Henrico Aucupe Cæſare) Babenbergenſes Comites Albertus ac Leopoldus, Pannoniâ ſuperiore, tunc oſtenreichiâ ac Auſtriâ dictâ, ſunt donati, poſteaquam infirmiores reguli, ab Hungaris ultra Danubium pulſi, reſiſtere ampliùs nequivêre. Liberâ igitur voluntate, juri ſuo cedentes, dicto Cæſari Auſtriam Cisdanubianam reddidêre, qui eam Alberto ac Leopoldo Alberti (juſſu Cæſaris, capite injuſta de cauſa cæſi, ac proſcripti) filiis, cum Marchionis titulo donavit, anno circiter Chriſti 980. qui, præſtito Cæſari clientelari ſacramento, ab Auſtriacis ſunt recepti & inaugurati, ductis uterque è poſtremis veterum Principum familiis, uxoribus.

Leopoldo ſine liberis mortuo, frater ejus Albertus Babenbergicus, filium reliquit Leopoldum cognomine *Illuſtrem*, â quo Joan. Cuſpin. in ſua Auſtria auſpicatur Marchionum genealogiam, illi nominis I. nobis II. Auſtriæ Marchionem, è familia Babenbergica, è Suevis ortâ, qui arcem Melcanam, ille Melicium vocat, Hungaris eripuit, ſtatuítque in ea duodecim Canonicos, & cum uxore Richarde, ſorore Cæſaris Henrici Aucupis, in chõro, Regni ſui anno 55. Chriſti 988. ſepelitur, ſuperato ac interfecto Duce Giſone Hungaro. Hic Leopoldus cum Patre

Alber-

Alberto, ùt erant viri bellicoſiſſimi, inſignes Hungaris clades intulêre, eóſque universâ penè Auſtriâ expulêre.

Ferebant eo tempore Auſtriaci, pro gentilitio in clypeis ſigno, qui cærulei erant coloris, tres aurei coloris Alaudas, â Romana legione jam olim per majorum manus, ùt credebatur, acceptas. Quum enim Rheni ac Danubii ripæ, quatuordecim legionibus à Romanis cuſtodirentur, decima ab Alaudis nomen habet. Stationem autem diu habuerat decima tertia Legio, eo loci, ubi nunc eſt Vienna (quam â Fabiano Præfecto, primâ ablatâ ſyllabâ, dictam vult Lat. Munſt. â flumine Vienna) decima autem Alaudarum ad Rhenum multis ac periculoſis feliciter contra Germanos confectis prælíis, præ cæteris virtutis ſibi nomen parârat: quæ cauſa fuit, ut cùm Decebalus, Dacorum Rex, Danubium tranſire conaretur, Cæſar Marcus Aurelius, miſſâ ad Rhenum decimâ tertiâ legione, decimam Alaudarum Viennæ ad Danubium contra Decebalum collocaret, ub fortitudinis, ac virtutis ſpecimen non ſemel edens, tam diu in præſidio manſit, donec ruente Romano Imp. pulſi cum cæteris Alaudarii, novi ejus ditionis Reguli Alaudas clypeis ſuis, memoriâ Romanæ virtutis, quam ſe ſuperâſſe ereptis armis ac clypeis gloriabantur, appingere pulchrum ducerent: mansêréque hæc Alaudarum inſignia ad Leopoldum uſque VIII. Auſtriæ Marchionem, qui quâ de cauſa ea amiſerit, ſeq. cap. ſcribemus.

Reliquit Leopoldus II. ex uxore Richarde—, filios duos. Poppo Antiſtes fuit Trevirenſis. Henricus Marchio Auſtriæ, cognomine *rebellis*, quòd niſi coactus ab Henrico Cæſare imperio obediret, è qua neſcio, nomine Sivenhude, tres liberos reliquit, regnavítque annos 35. ſubitâ morte decedens, anno 1018.

1018. ac Melicii juxta parentes cum uxore ſepultus. Filia ejus, cujus nomen non reperimus, nupſit Petro Hungariæ Regi. Erneſtus Dux Sueviæ periit bello Saxonico, anno 1014. quanquam Cuſpin. dicat, eum à Comite Alberone ſagittâ inter venandum interfe-ctum, anno 1017. Duxerat in uxorem Gisellam, aliis Machtildim, filiam Lotharii Regis Francorum, viduam Brunonis Ducis Saxoniæ, quæ tertiò nupſit Cæſari Conrardo.

Adelbertus II. Henrici I. filius natu maximus, ob ingentes, ac crebras contra Hungaros victorias, dictus *Victorioſus*, Marchio Auſtriæ, duxit Adelheidim ſororem Petri Regis Hungariæ, obiítque anno 1056. ſepultúſque eſt cum uxore Melicii, ubi major pars Marchionum eſt condita, habuítque filium Leopoldum III. Auſtriæ Marchionem, principem ſtrenuiſſimum, qui ante patrem, anno 1047. ſubitò obiit, comitatus Cæſarem Henricum III. in Ingelhein ad nuptias, nullos ex uxore Froſvilla relinquens liberos, ſuccedente ſibi Fratre Erneſto, Auſtriæ Marchione, qui ex uxore Agnete, filia Rudolphi *Habſpurgii*, Comitis Rynefeldii (Cuſpin. vocat Machtildim, non addens, cujus fuerit filia) liberos genuit tres; ipſe obiit, anno 1075. Juditham, Albertum Levem, ac Leopoldum IV. cognomine *pulchrum*, Auſtriæ Marchionem, qui duxit Idam, filiam Henrici III. Cæſaris, ex altera ejus uxore natam, geſsítque ingentia ac ſæva civilia bella, cum fratre Adelberto, Bohemis, ac Bavaris, anno 1096. duos relinquens filios.

CA-

CAPUT XXXIV.

De primis Auſtriæ Ducibus, & Archiducibus è familia Babenbergica.

OBiit Leopoldus IV. Poppo Antiſtes fuit Trevirenſis. Leopoldus V. cognomine *Pius*, Auſtriæ Marchio, duxit Agnetem, filiam Cæſaris Henrici IV. Viduam Frederici Suevorum Ducis, obiítque anno 1136. ac inter Divos eſt relatus, ſex relinquens filios, ac quinque filias; decies enim, & octies ei Agnes pepererat, è quibus, cùm moreretur, undecim in vivis erant, nimirum Bertha, uxor Henrici Burchgravii Ratisbonenſis; *A*gnes Boſelai Poloniæ Regis; Gertrudis Ladislai Bohemiæ Ducis poſtremi, ac primi Regis, facti à Cæſare Frederico I. ob ingentia erga imperium merita; Eliſabetha uxor Hartmanni Lantgravii Saxoniæ; Guta, aliis Juditha, Reineri Marchionis Montferrati; Conrardus Antiſtes Salisburgenſis; Otto præſul Friſingenſis, Hiſtoriographus ejus temporis diligentiſſimus.

Leopoldus VI. quanquam natu minor, patri ſucceſſit, dictúsque eſt *largus*. Cæſar Conrardus Bavariæ Ducem renuntiavit, obiítque anno 1142. ſuccesſítque illi frater natu major, Henricus II. qui à Cæſare Frederico Barbaroſſa primus eſt factus Auſtriæ Dux, ac ob acceptum pileum Ducalem, inſtar coronæ roſtratum, cum veſte principali, dictus eſt etiam (auctore Cuſpin.) anno 1161. Auſtriæ Archidux, ùt vult Munſt. Rex; ídque, dum dictus Cæſar inter eum, ac Henricum Bavariæ Ducem, filium Henrici Superbi, pacem fecit. Cæſar enim Conrardus, Barbaroſſæ prædeceſſor, Henrico Superbo Bavariæ Duci infeſtus, eo mortuo, Bavariam ad impe-

imperium devolutam, huic Henrico, Auſtriæ tum tantùm Marchioni, dono dederat, ob quam donationem diſſidia ac bella non exigua inter Henrici Superbi filium, ac hunc Henricum, Auſtriæ primum Ducem, ſunt orta: quæ ut tolleret Cæſar Barbaroſſa, diminuto nonnihil Bavariæ ducatu, auctíſque Auſtriæ limitibus, inſuper Ducis titulum Auſtriacis, abolito Marchionis titulo, ut cederet donatione Bavaricâ, tribuit, reſtituto hâc ratione in Bavaria Henrico, Henrici Superbi filio.

Henricus igitur nominis II. primus Auſtriæ Dux, cognominatus eſt, *ita me Deus amet*, quòd id perpetuò vernaculâ linguâ in ore haberet: Bis duxit uxorem; primò Gertrudim, filiam Cæſaris Lotharii, quæ non peperit; deinde Theodoram, Emmanuelis Imp. Conſtantinop. propinquam, quæ tres reliquit liberos, obiítque Henricus è vulneribus bello Bohemico ſuſceptis, anno 1177. ſepultúſque eſt Viennæ apud Scotos, juſſu ſuo ædificatos. Agnes ejus filia, nupſit Stephano III. Hungariæ Regi. Henricus unicùm reliquit filium, qui innuptus obiit. Leopoldus VIII. dictus *Virtuoſus*, Auſtriæ Dux, deſertis in ſcuto gentilitio Alaudis, pinxit ſuperiorem ac inferiorem ejus partem rubram, mediam æquâ proportione relinquens albam, ìdque hanc, ùt volunt, ob cauſam.

Obſidebant Chriſtiani in Syria, urbem Accaronem; alii Ptolemaidam, alii Damaſcum fuiſſe volunt: Leopoldus ſuo cum milite, propugnantes primus invadens, tanta cum virtute ac conſtantia aliquamdiu depugnavit, ut ſericum inſigne, quod ſiniſtra cum clypeo tenebat, hoſtili, ſuóque ſanguine infectum, nil purum haberet, quàm quod manus tegebat. Cuſpin. refert, totum ejus corpus in oppugnatione ſanguine maduiſſe, eâ parte exceptâ, quam latiùs ſupra arma, cingulum in orbem circumdabat. Ex-

Expugnatâ urbe, in hujus rei memoriam, Cæſare conſentiente, gentilitia in ſcuto inſignia, ratione quâ diximus, relictis Alaudis, mutavit, exponens novum hoc militare ſignum, in una captæ urbis turri; quod Richardus Angliæ Rex hujus expeditionis ſocius non ferens, deduci juſſit, præcipuum urbis decus Leopoldo invidens.

Sed is poſtea, Regem domum redeuntem, ac per Auſtriam dimiſſo comitatu, mutatóque habitu, iter facientem, in hoſpitio, prope Viennam, ubi cum paucis diverterat, capi juſſit, in ligneo veru carnes ad ignem propriâ manu aſſantem, proditum à Viennenſi cive, qui cum Leopoldo in Syria militârat, Regémque Richardum optimè nôrat, eodémque ibi tempore potatum, exteróſque viſurus excurrerat. Non potuit Richardus liberari, nec Cæſaris juſſione, nec ſummi Pontificis in Leopoldum intentatâ proſcriptione, niſi perſolutâ tam ingenti pecuniæ ſummâ, ut eâ Leopoldus ducatum Styriæ, ac Niburgi emeret, cum comitatu Lintrii ac Welfii, Viennâmque inſuper muro novo cingeret, eíque novam civitatem cum novis munitionibus adjiceret. Munſt. refert, mutationem armorum à Leopoldo factorum, non eveniſſe causâ belli Syriaci, ſed Prutenici, contra quos profectum Leopoldum (erant enim eo tempore adhuc increduli) in reditu armorum inſignia mutâſſe.

Tandem Leopoldus ex equo decidens femur rumpit, vir provectæ ætatis; dolorémque non ferens, ac proinde mortem inſtare ſentiens, duobus filiis traditâ Auſtriâ, in monaſterio reliquum vitæ peregit, moriens anno 1194. relinquens ex uxore Helena, aliis Geiſa, filia Belæ III. Hungariæ Regis, liberos tres. Cunigundis uxor fuit Ottocari I. Styriæ Ducis, qui poſtea factus [illegible]; uxore ſine liberis

defunctâ, ducatum vendidit ſocero Leopoldo VII. ùt paulò antè diximus. Fredericus dictus *Catholicus*, quòd per omnem vitam continuò bellum contra incredulos tantùm geſſiſſet, ſecutus in ſyriam Cæſarem Henricum, ad urbem Damiatam innuptus obiit, anno 1198.

Caput. XXXV.

Præc. Cap. XXXIV. continuatio.

Leopoldus VIII. natu maximus, Auſtriæ ac Styriæ Dux, cognomine *Glorioſus*, ex uxore Theodora, propinqua Alexii Imp. Conſtant. imperio exacti, ſeptem ſuſcepit liberos. Fredericus natu maximus, (Leopoldus enim IX. puer obiit) nominis II. referente ſebaſt. Munſt. in ſua Coſmogr. ob fortia in bello pro Cæſare Frederico II. exhibita facinora, Rex Auſtriæ, anno 1225. eſt renuntiatus; ùt verò vult Joan. Cuſpin. primus Auſtriæ Dux, cui regalia ſunt tributa ac conceſſa, idque primùm à Cæſare Frederico II. deinde ab ejus filio Henrico Rom. Rege, ùt in ſua Auſtria idem narrat, in vita hujus Freder. diploma ibidem Cæſaris Frederici, ac filii ejus Henrici, recitans.

Henricus verò filius III. natu, nominis III. Onuphrio IV. Dux Melichii, aut Medlickii, vir (authore Cuſpin.) erga parentes impius, in uxorem duxit Richardim, ſororem Ludovici Thuringiæ Lantgravii, quæ ei peperit filiam hæredem unicam Gertrudim, primò nuptam Ladislao Marchioni Moraviæ, filio Regis Bohemiæ, qui liberis non genitis mox obiit. Deinde nupſit Hartmanno Marchioni Badenſi, qui harum nuptiarum cauſâ, eo tempore partem Auſtriæ occupavit, quo Ottocarus, Bohemiæ Rex, univerſam Auſtriam invaſit. Peperit Gertrudis Hartmanno filium, ac filiam tantùm.

Filius

Filius nomine Fredericus, Marchio fuit Badenſis, ac cauſâ matris, Dux Auſtriæ, qui anno 1250. collectis copiis Regem Ottocarum, reliquóſque Auſtriæ invaſores, pellere conatus, parùm profecit; profectúſque tandem cum affine Conrardino Sueviæ Duce, Neapolis in Italia Rege, multíſque aliis viris claris; ad recuperandum utriuſque Siciliæ regnum, quæ Carolus Andegavenſium Dux occupârat, ſperans hoc confecto bello, ſe facilè Conrardini, aliorùmque amicorum auxiliis Auſtriam recuperaturum.

Sed poſt aduerſam pugnam, à dicto Carolo per proditionem capti, in foro Neapolitano, ejus juſſu, carnificis manu capita perdidêre, innuptíque mundo exceſsêre, ſuccedente Frederico: unicâ ſorore Agnete, quæ primò nupſit Ulrico Carinhiæ Duci; eóque ſine liberis mortuo, Meinhardo Tyrolis Comiti, cui filium peperit Henricum Carinthiæ Ducem, ac Tyrolis Comitem, & Eliſabetham, uxorem Alberti *Habſpurgi* Comitis, filii natu maximi Cæſaris Rudolphi I. Cui liberos 21. aut, ùt alii volunt, 26. peperit. Cuſp. vult Agnetem ſecundò non nupſiſſe Meinhardo Tyrolis Comiti, ſed Ulrico Heuburgi Comiti, infimæ ac imparis ſibi conditionis nobili.

Hic Fredericus, poſtremus è Babenbergicis, Auſtriæ Dux, vir fuit vitæ diſſolutæ, ſed tamen admodùm bellicoſus. Viennæ habitans, in hoc tantum incumbebat, ut mulieres, & virgines formoſiores ſtupraret, ac cives gravi tyrannide premeret. Quare tandem ab iis pulſus, collecto milite urbem obſidet, agróſque depopulatur. Cúmque parùm proficeret, Romam profectus, à Cæſare ac Papa (vitæ emendationem pollicitus) veniam impetrat; rediénſque in Germaniam, quieſcere non potuit, concitatis contra ſe fratrémque Henricum (qui

paulò

paulò antè obierat) Hungaris, Bohemis, ac Bavaris. Contra Bohemos feliciter pugnat, ùt & contra Hungaros, niſi victoriam propriâ morte cruentam, ſuíſque luctuoſam feciſſet. Dejectus enim juxta flumen Leiham ab Hungaris, quos cum paucis inſequebatur equo, antequam ſuccurri poſſet, interficitur, quanquam diverſasde ejus morte adferri ſciamus cauſas. Primò duxit Gertrudim Brunsvvichii Ducis filiam, eámque poſt triennium ob ſterilitatem repudiat, ſuperinducens Agnetem Ottonis Senioris Ducis Moraviæ, filiam. Sed è neutra liberos reliquit, moriens anno 1246. Junii die 15.

Soror ejus Conſtantia, nupſit Henrico Misniæ Marchioni, qui, mortuo Frederico, Auſtriæ Dux fuit electus. Sed ab Ottocaro Bohemiæ Rege, impeditus, in Auſtriam non venit. Huic filios duos Conſtantia peperit.

Soror ejus natu maxima Margaritha, primùm nupſit Henrico Sueviæ Duci, Roman. Imper. Filio Cæſaris Frederici II. qui ante patrem obiit, cuíque gemellos uno partu edidit, Fredericum ac Henricum, qui à Manfredo, filio notho dicti Cæſaris Frederici, ætatis anno 12. veneno ſublati ſunt, nè ad regnum utriuſque Siciliæ (quod is mortuo patre Cæſare occupârat) viri facti, jure aſpirarent. Quúmque brevì mortuo Henrico, Margaritha diu vidua permanſiſſet, tandem effæto, ſteriliſque corpore, iterum nubit Ottocaro, filio Primislai, Bohemiæ Regis, qui hâc de cauſa mortuis Margarithæ fratribus, Auſtriæ majorem partem cum urbe Vienna occupat, ac per annos 26. ad Imperium uſque Cæſaris Rudolphi, *Habſpurgici* nominis I. poſſidet, donec ab eodem (ùt ſuprà cap. 13. narravimus) victus, ac occiſus, Auſtria cum inde dependentibus provinciis imperio aſſereretur, ac tandem Alberto, dicti Cæſa-

Cæſaris Rudolphi filio, concederetur, apud cujus poſteros in hunc noſtrum annum 1699. permanere videmus. Ottocarus, nullam ex Margaritha prolem generans, ſeptimo poſt nuptias anno, eam repudiat, ac ſuperinductâ aliâ, veneno necat.

Agnes tertia Leopoldi VIII. filia, deſponſata fuit Saxoniæ Duci. Gertrudis, quarta, uxor fuit Henrici Lantgravii Miſniæ, ac Thuringiæ, auctore Cuſpin. in ſua Auſtria. Sed hæc de Comitibus Babenbergenſibus, qui primùm Auſtriæ Marchiones, deinde Duces, poſtremò Reges, ac Archiduces fuêre, ſatis.

CAPUT. XXXVI.

Auſtria à Babenbergicis ad Habſpurgicos *translatio.*

QUanquàm ſuprà cap. 13. hanc rem perſpicuè tractaverimus, non tamen præter rationem erit, imò ordini noſtro lumen addet, paulò diſertiùs hæc repetere, quæ eo loco preſſiùs ſunt narrata.

Quum igitur Leopoldus, Fredericus, ac Henricus, poſtremi Auſtriæ Duces è familia Babenbergica, filii Ducis Leopoldi VIII. quatuor relictis ſororibus, earúmque liberis, ſupremum diem, nullâ relictâ maſculâ prole, obiiſſent, ſtirps Babenbergicorum maſcula, poſteaquam CC. ac circiter LXX. annos in Auſtria, cum laude regnâſſet, defecit.

Quæſtio igitur inter dictas ſorores, earúmque è fratre Henrico neptem, Gertrudim Melchii Ducem, de jure ſucceſſionis in Auſtriæ Archiducatum oritur. Id enim utraque Auſtria tum juris habebat, ut extinctâ virili ſtirpe, fœminæ ſanguine propinquiores, ad clientelare ejus beneficium ad-

 mit-

mitterentur. Ladislaus Moraviæ Marchio, cauſâ uxoris Gertrudis, cujus primus fuit maritus, à Cæſare Auſtriam petebat, obtinuiſſetque adjutus populi ſtudiis, niſi paulò poſt, nullis creatis liberis, diem obiiſſet. Tum dictæ Gertrudis alter maritus, Hartmannus Marchio Badenſis, Auſtriam ſibi vindicaturus, partem ejus occupat. Sed Margaritha, ejúſque ſoror Gertrudis, ſorores poſtremorum Ducum, in Auſtriam provolant, ac adminiſtrationem Reipublicæ unanimi conſenſu arripiunt.

Placet primùm populo, novarum rerum ſtudioſo, fæminarum dominatus, donec mutatâ voluntate, imperium earum pertæſus, principem armis requirere incipit. Pars Hartmannum Badenſem, pars Miſniæ Lantgravium, Ducem petit. Deſtinant tandem communi concilio in Miſniam Legatos ad Lantgravium Henricum, Gertrudis maritum. Properat is (impetrato per Bohemiam à Rege commeatu) exiguo cum comitatu, in Auſtriam.

Detinetur contra datam fidem in Bohemia, à Rege Primiſlao, remiſſis Auſtriacis Legatis, qui in Miſniam fuerant ablegati, filiúmque ſuum Ottocarum cum eis proficiſci jubet, atque ut ab Auſtriacis in Ducem inauguraretur, à majori parte impetrat, ductâ in uxorem Duce eorum Margarithâ, fœminâ provectæ ætatis, ac ſterili. Henricus intereà Miſniæ Lantgravius, moriente ſine liberis uxore Gertrude, ſponte Auſtriâ cedit, domúmque revertit.

Non conſenſiſſet Margaritha in nuptias adoleſcentis Ottocari, ſi tractata ab Hartmanno Badenſi, utì decebat, fuiſſet. Is enim eam, quòd ſterilem ſciret, contemnebat, nec eo loco, quo uxoris ſuæ amitam oportebat, habere didicerat; ſed in ordinem redactam, ſibi ac uxori parere volebat, non ferens

rens, ut publicis muniis ac negotiis aliquâ ſe ratione miſceret: quod ægerrimè Margaritha ferens, in nuptias Ottocari Bohemi, admodum adhuc juvenis, facillimè vetula conſentit; illíque occaſionem, ſuis nuptiis occupandæ majoris Auſtriæ partis, præbet.

Quòd ſi Hartmannus uxoris ſuæ amitam, ut res poſtulabat, reveritus, Auſtriæ Ducem appellari, ac primo ſaltem anno imperii gubernacula communicare potuiſſet; non eſt dubium, quin imperio delectata mulier, ab imparibus abſtinuiſſet nuptiis, ſenſímque Hartmannus Auſtriæ ordinum, & amitæ Margarethæ conſenſu obtinuiſſet, quod poſtea nullâ ratione adipiſci potuit; ſed competitorem nactus Regem Ottocarum, vicinum potentiſſimum, iniquis cum eo conditionibus Auſtriam partiri mox eſt coactus.

Reductâ igitur Rex Ottocarus in poteſtatem majori ac meliori Auſtriæ parte, cum primaria urbe Vienna, arcem & aulam in ea regalem, quæ adhuc hodie conſpicitur, ædificari curavit, ac in eadem diu habitavit, jacto etiam Franciſcanorum in urbe cœnobii fundamento, ſed quod morte præventus abſolvere non potuit. Cúmque rebus ſtabilitis, nihil à quopiam periculi timeret, uxorem Margaretham, ſterilitatem cauſatus, repudiat, ſuperinducítque Cunigundim, filiam Roſtuslai Bulgariæ Ducis, neptem Belæ Hungariæ Regis, iis perſuaſus, ſe à Pontifice Romano (quod verum non erat) hujus rei faciendæ poteſtatem accepiſſe.

Cúmque poſtea, palam veritate factâ, Ottocarus malè audiret, quòd contra Chriſtianæ religionis decreta, duas uno, eodémque tempore haberet uxores, hâc ſe etiam curâ ac crimine liberaturus, clam Margaretham, propinato ei veneno, è medio tolli curat.

Atqui hâc ratione infelix mulier, fratres, ſororéſque ſine liberis ſecuta, ac intempeſtivi, impariſque matrimonii incommodum experta, Gertrudi, è fratre Henrico nepti, ejúſque poſteris, Auſtriam poſſidendam reliquit: quæ poſt mortem Frederici Badenſis, Auſtriæ materno jure Archiducis, Neapoli cum Conrardino capite plexi, ſine ulla controverſia ad Agnetem, dicti Frederici ſororem, ejúſque legitimos devoluta eſt poſteros.

Quos cùm Rudolphus *Habſpurgii* Comes, Cæſar nominis I. ab Ottocaro Bohemiæ Rege, ſummâ cum injuria, Auſtriâ pulſos videret, eundémque eò etiam arrogantiæ profectum, ut contemptâ imperii majeſtate, de clientelaribus Bohemiæ beneficiis, Cæſari ſacramentum dicere nollet, ad Auguſtam Vindelicorum, Germaniæ principum conventum indicit, citatúrque graviſſimis ſub pœnis Rex Ottocarus, ut ſe ſiſtat, ac de injuſtè occupatis imperii provinciis, neglectâque ejus majeſtate, rationem reddat.

Ridet citationem Ottocarus, neminémque ad comitia, qui pro ſe reſpondeat, mittit.

Caput. XXXVII.

Proſecutio præc. cap. XXXVI.

Interim Legati ab Auſtriæ ordinibus miſſi, Auguſtam ad Cæſarem, principúmque conventum, perveniunt (Philippus nimirum Carnorum Ducis filius, Antiſtes Salisburgenſis; Fredericus Prætovius, Styriæ Mareſcallus; Bernardus Wolfgerdorfius, ac Ulricus Viechovius, Auſtriæ nobiles) & apud Cæſarem, principéſque graviſſimè de injuria, crudelitatéque Ottocari conqueſti, docent, cum iniqui ti-

tuli jure Auſtriæ ſe inſinuâſſe, Margaretham legitimam uxorem, Auſtriæ hæredem, ſuper inductâ pellice, repudiâſſe, ac tandem veneno ſuſtuliſſe: Agnetem Badenſem, filiámque ejus Eliſabetham Tyrolenſem, cum fratre Henrico legitimâ Auſtriæ hæreditate ſpoliâſſe, optimatéſque complures in urbe Vienna, aliíſque locis crudeliter trucidâſſe, ac ſæpiſſimè in innocentem populum ſæviiſſe: Auſtriam, Styriam, Carnioliam, ac Windorum Marcam, imperii beneficia, cum Bela Hungariæ Rege clam eſſe partitum, atque ut exteræ nationis auxilio, Auſtriæ Archiducatum retinere, populúmque duro jugo premere poſſet, ab imperio, ac Cæſare defeciſſe.

Rogatum ſe omnium Auſtriæ ordinum auxilium adveniſſe, & ut à præſenti calamitate liberentur, enixè obſecrare: accepturos ſe eum principem, quem Cæſar, imperiíque Principes dediſſent. Incumbere nobiliſſimæ ac pulcherrimæ provinciæ curam imperii humeris, clientes patroni auxilium implorare.

Decernitur communi Principum ſententiâ, Legatos ad Bohemiam mittendos, experiendúmque, poſſétne Ottocarus ſine armis ad officium reduci: ſin minùs, ſeverè illi præcipiendum, ab Auſtria cæteríſque beneficiariis imperii provinciis, abſtineat, ſacramentum de Bohemia, illíque ſubditis ditionibus, Sileſia, Luſatia, Oppavia, Glagovia, ac Moravia, Cæſari dicat. Quod ſi recuſet, armis cogendum. Mittuntur in Bohemiam viri principes duo cum nobili comitatu, Henricus Comes Walíſchenburgenſis, præſul Baſilienſis, ac Henricus Burchgravius Norimbergenſis: qui non ſine imperii dedecore ab Ottocaro excepti; indigna in Cæſarem, Imperiíſque principes probra, pro reſponſo tulêre.

Decernitur omnium conſenſu ſtatim bellum ac Cæſari Rudolpho ad id juxta auxilia. Armant ſe ex adverſo magno numero pro Ottocaro Bohemi, nec Germaniæ aliquot ei deerant principes. Nam Marchio Brandeburgi, ac Dux Bavariæ, ob certas Cæſari Rudolpho infeſti cauſas, Ottocaro auxilia miſere. Quod cùm Cæſari clam non eſſet, Ladiſlaum Hungariæ Regem ſibi conciliat, Bohemo ob erepta aliquot loca inimicum, qui Cæſari viginti equitum millia in auxilium mittit, quibus cum ſuas imperiíque conjunxiſſet vires, in Auſtriam contendit.

Prodit Rex Ottocarus non minoribus è Bohemis, Brandeburgiis, Sileſiis, Bavaris, Moravis, Auſtriæ ac Saxoniæ aliquot civitatibus adductis copiis. Sed de prælii eventu, Cæſaris prudentiam ac vim veritus, dubitans, interceſſione duorum hinc inde Antiſtitum, pacem cum eo facit; reſtitutâ Auſtriâ, dicto quoque de Bohemia, cæteríſque ejus provinciis Cæſari ſacramento, ac in genua, dum hæc fiunt, ante Cæſarem ſedens, inſpectante Bohemorum, Hungarorum, ac Germanorum (labente in quatuor mundi partes artificioſo Cæſaris tabernaculo, unius tantùm clavi loco motione) exercitu, ùt ſupra cap. XIII. latiùs expoſuimus.

Qua de re, ùt indigna, ab uxore, hominibúsque turbulentis, Rex Ottocarus acerbè, acritérque reprehenſus, violatâ pace, cum ingenti exercitu Auſtriam invadit. Exit contrà Cæſar Rudolphus, Germanorum copiis, Hungarorúmque auxiliis ſtipatus, & haud procul oppido Marchecco cum Ottocaro congreſſus, eum ſuperat, occidítque. Deinde infeſto excercitu Bohemiam invadens, ferro ac igne adoleſcentem Wenceslaum, defuncti Otto-

cari

cari filium, petere pacem cogit, legéſque pro ſui, imperiíque dignitate dat; filium verò ſuum Albertum natu maximum Auſtriæ præficit, ac paulò poſt è communi principum imperii ſententiâ, ordinúmque totius Auſtriæ rogatu, Ducem Auſtriæ renuntiat: útque in ea illi jus acquireret, uxorem impetrat Eliſabetham, filiam Meinhardi Comitis Tyrolis, & Agnetis Badenſis, legitimóſque ſolóſque Auſtriæ hæredes, ùt ex præcedentibus patet.

Cujus Alberti *Habſpurgici*, exinde ſoboles ab anno Chriſti 1282. quo Auſtriæ Dux, à patre fuit nominatus, & anno 1282. inauguratus uſque in hunc annum 1699. continuâ marium ſucceſſione, Auſtriam feliciſſimè, æquiſſimè, ſumma cum laude rexit, ac quam diu DEO (qui ei hanc, quam videmus, tribuit potentiam ac dignitatem, contráque multorum ambitioſam conſervavit malignitatem) viſum erit, reget, ac gubernabit. Dicti Alberti *Habſpurgici*, Auſtriæ ex hac familia Ducis, ac Archiducis primi, poſteritatem reperies ſuprà cap. 14.

Caput XXXVIII.

Quâ ratione vicinæ Auſtriæ provinciæ, quibus hodie Archiduces imperant, in eorum poteſtatem devenerint: & primùm de Styriæ ducatu.

STyria (cui Cilleæ comitatus annumeratur) quam olim nonnulli Japigiam, deinde Valeriam, dictam volunt, Auſtriam à ſeptentrione reſpicit, dividitúrque, utì ea, in ſuperiorem, quæ Auſtriæ eſt contermina; ac inferiorem, quæ Murâ fluvio, ac

Decer
ac Cæſari Ru
adverſo magn
Germaniæ a
Marchio Bra
Cæſari Rudo
miſêre. Qu
um Hungar
erepta aliqu
equitum mill
ſuas imperii
contendit.
Prod
hemis, Bran
Auſtriæ ac
copiis. Se
tiam ac vir
rum hinc i
reſtitutâ Au
riſque ejus
genua, dum
ſpectante
norum (
oſo Cæſari
motione
poſuimus
Q
biſque tu
que repr
Auſtriam
German
patus,
tocaro
inde in
ac ign

... Ab orien-
... ac
... ubi ad
... Qui oppida
... Ma-
... circa an-
... icorum in Au-
... Hungariæ Regis filium
... moribus accom-
... ab iis pellitur,
... Regem, Auſtriæ
... superiori
... ac oc-
... Alber-
... Cæſaris,
... uſque

CAPUT

Caput. XXXIX.
De Ducatu Carinthiæ.

DUcatus Carnithiæ, nunc corruptè Carinthiæ, à Carnis populis dictus, cujus pars eſt Carniola, admodum quoque eſt montoſus. Ab oriente habet Hungaros, & Styros, ab occidente Bavaros ac Salisburgenſes, à meridie alpes Italiæ, à ſeptentrione Auſtriam ſuperiorem. Dravus amnis ferè medium ſecat, ac per Styriam Auſtriámque fluens, in Danubium labitur. Dravô, Muráque fluminibus ſuperior ejus pars montoſa incluſa, peninſularis planè eſt.

Non deſtituitur minoribus fluviis, nec piſcoſis lacubus, qui amœniſſimas ejus valles fructiferas reddunt, ac res ad vitam neceſſarias abundè proferunt. Primaria Carinthiæ civitas fuit olim ea, in qua fanum Divi Viti, verùm quia hujus Carinthiaci Ducatûs ordines principibus Auſtriacis inconcuſsâ ſemper fide adhæſerunt, Maximilianus Imperator gratâ id memoriâ obſervans, eos Clagenfurto civitate donavit. Eſt hæc urbs anno ſupra ducenteſimum ſeptuageſimo à Flavio Claudio Cæſare ædificata, Forum Claudii dicta. Romanorum fuit Colonia; deinceps à Glan fluvio (ad quem ſe olim ſuis ædificiis inſinuaverat) Glanfurtum, hodie corruptè Clagenfurtum audit. Ubi Procerum juris facta eſt, tam dignitate, quàm magnitudine & robore crevit: nam Sancto Vito civitati præeminens in Carinthiæ metropolim evecta, ſub ſæculi ſuperioris finem pomeriis ampliatis, vallis, & prævalidis muris quadrâ formâ communita eſt. Hunc Ducatum primus Auſtriæ junxit Otto *Hab-*

 ſpurgi-

ſpurgicus, Cæſaris Alberti filius, Rudolphi Cæſaris nepos, Styriæ poſt matris mortem, è fratrum diviſione Dux, ídque circa annum Chriſti 1330.

Cùm enim Henricus Carinthiæ Dux, ac Bohemiæ Rex, moriens unicam tantùm filiam, hæredémque Margaritham, facie inſigniter deformem, reliquiſſet, eáque nullis è primo marito relictis liberis, ſecundo unicum peperiſſet filium hæredem, (ùt ex ſuperioribus patet) Meinhardum Bavarum, Tyrolis Comitem, Carinthiam ad imperium devolutam (quòd filium dictus Henricus nullum reliquiſſet) primus Ludovicus Bavarus Cæſar nominis IV. deinde Carolus Lutzenburgius Cæſar etiam nominis IV. ut uterque liberis ſuis vicinos Auſtriacos principes conciliaret, ac devinciret, dicto Ottoni *Habſpurgico*, Styriæ Duci, Carinthiam ac Carnioliam concedunt.

Imprimis verò libenter Cæſar Carolus IV. quod Otto ſororem ſuam Annam ſecundis nuptiis in uxorem duxiſſet, veritus, niſi Auſtriacos ſibi conciliâſſet, ne aliquando è formula concordiæ Iglavienſis, Bohemiam repeterent, bellúmque ſe mortuo, filiis moverent. Cæſar Ludovicus IV. Carinthiam Ottoni, excepto palatinatu, conceſſerat, quod filii ſui Ludovici Bavari, Marchionis Brandenburgii, nuptias cum deformi Margaretha, Tyrolis Comite moliretur, conatus hâc munificentiâ filio vicinos Auſtriacos amicos relinquere.

Ex hoc tempore Carinthia, Carniolia, quæque inde dependent, Auſtriæ juncta fuêre, atque in hunc annum 1699. amiciſſimi, & fideliſſimi ſubditi manſerunt. Admirabilis ratio inaugurandi apud Carinthos Ducis, ac cum nulla alia orbis terræ ditione communis, ab Inguone ſub exitum ſæculi octavi Theodoni in ducatum illum ſuccedente

te profecta, deſcribitur à Sebaſt. Münſt. Coſmogr. in deſcript. Carinth. cujus etiam meminit Breviarium Hiſtoriæ Carinthiacæ his verbis: Neo-Dux moderaturus Carinthiam vulgari habitu ruſticum exprimens ductis utraque ex parte bove atque equâ, nigricantis coloris, lectâ manu Nobilium ſtipatus, Goritiæ Comite Palatino Carinthiæ inter ducatûs inſignia, & duodecim inter vexilla minora præeunte, Carniæ burgum versùs, qui pagus milliari Clagenfurto abſitus eſt, procedit, quem ruſticus, cui hæreditario jure ea prærogativa debetur, in patentibus campis circularis formę marmoream ſedem premens opperitur, quærítque ex circumfuſa, quæ illum ita ſedentem cingit, turbâ: *Quis magnificâ Procerum coronâ deductus appropinquet?* cui reponitur; fore Principem terræ. Sed rurſum ſciſcitatur: *Sitne Chriſtianæ cultor, ac propagator fidei? an conſulat ſaluti patriæ? an tribuat cuique jus ſuum? an ſit conditionis liberæ, & dignus hujuſmodi honore?* reſpondet turba: *Eſt, & erit.* tum ille: *quo pretio ei hanc ſedem cedam?* Interroganti reſpondet Comes Goritienſis: *ſexaginta denariis locum vendes, jumenta* (intento in equam, & bovem digito) *ac indumenta Principis tua erunt, vivéſque à cenſu immunis.* Tunc ſede ſe movens agricula Duci propior factus mollem alapam impingit, jubetque ipſum eſſe æquum judicem. Digrediente ruſtico Princeps marmoream ſedem occupans, vibrato in omnem partem nudo gladio promittit populo ſe ex æquo jura adminiſtraturum. Hinc in vicinas S. Petri ſacras Ædes Principe cum populo confluente Deo ſolemnes habentur gratiæ; finitis ſacris, Dux exutus veſtibus ruſticis paludamento conſpicuus Primates inſtructâ magnificè menſâ excipit, â qua in Zollſeldenſem campum itur, ibi in ſolio ex lapidibus ſtru-

ᶜto ſedens feuda confert, & provinciæ confirmat privilegia; intra quam moram Gradneggeris (certa ſtirps erat) poteſtas in alienis campis gramen metendi; ſicut & Porttendorfferis domos exurendi, niſi redemptæ eſſent, facultas fuerat. Et hic peregrinus Carinthiæ Duces inaugurandi mos atq; ordo ab Inguone inſtitutus, quo populi illius ſibi ſubditi, præſertim verò ruſticæ plebis in orthodoxam fidem plurimùm propenſæ ac devotæ illuſtre ponere voluit monumentum.

Caput. XL.

De Comitatu Tyrolis.

Comitatus Tyrolis fermè ſedem habet in ipſis Italiæ alpibus, quæ Bavariam ab Italia ſeparant. Oenipontum, vulgo *Inſpurg*, Comitum eſt ſedes, ubi & curia eſt ampliſſima, ad quam incolæ à provincialium judicum ſententia, cùm libet, provocant. Connumeratur huic comitatui inter multas præclaras civitates Tridentum, Oecumenico poſtremo Concilio celebre, ac famoſum, quod partim Auſtriacis comitatus Tyrolis, partim Antiſtiti ſuo paret. Incolæ omnes propter ſitum Germanicè & Italicè loquuntur.

Auctor eſt Joan. Cuſpin. Tyrolim, quotannis principi ſuo è re metallica pendere, trecenta millia aureorum nummûm. Habet comitatus Tyrolis ab Oriente Auſtriam, ab Occidente Helvetios, à meridie Italiam, à Septentrione Bavariam.

Pervenit in Auſtriæ principum poteſtatem anno Chriſti 1360. operâ Rudolphi *Habſpurgii*, Auſtriæ Ducis, filii Alberti Pii, ſeu Contracti, qui è Canonico Patavienſi factus eſt (fratribus ſine liberis maſculis extinctis) Auſtriæ Dux. Rudolphus enim,

priore

priore uxore Catharinâ, filiâ Cæſaris Caroli IV. defunctâ, duxit deformem Margaritham, duorum maritorum viduam, filiam Henrici poſtremi Carinthiæ Ducis, in cujus poſſeſſionem (quòd patruus Otto ſine liberis deceſſiſſet, à Cæſare Carolo IV. fuit confirmatus; morientéque paulò poſt Meinhardo Bavaro, Ludovici ac Margarithæ uxoris ſuæ filio, ſine liberis, teſtamento ab eodem Tyrolis Comes, dictus Rudolphus ſcribitur, ídque odio patruorum Bavariæ Ducum, quibuſcum convenire nunquam potuerat Meinhardus.

Marchionatum verò Brandenburgicum, qui etiam à Meinhardo ad imperium erat devolutus, Cæſar Carolus IV. filio ſuo Joanni Gortlitzii Duci, attribuit, à quo tandem, dono Cæſaris Sigiſmundi, pervenit ad Burchgravium Norimbergenſem.

Atque hâc ratione Rudolphus Auſtriæ Dux, à Cæſare Carolo IV. in Carinthiæ ducatu, Tyrolis comitatu, quæque hinc dependent, confirmatus, & inauguratus, familiam Auſtriacam harum ditionum acceſſione ampliavit, quæ auro, argento, ferro, plumbo, argento vivo abundant, ſalis quoquè coctione fæcundiſſimæ ſunt.

Hiſce de rebus Dux Rudolphus Cæſari Carolo IV. grati animi beneficium repoſiturus, eum in Italiam proficiſcentem, cum quingentis ſuo ſumptu comitatur equitibus. Sed Mediolani hauſto veneno (ùt quidam volunt) extinguitur, anno Chriſti 1364. nullis relictis liberis, ſed fratribus, quibuſcum conjunctiſſimè ſemper vixerat, Alberto, ac Leopoldo Probo, relictâ hæreditate ampliſſimâ.

Alberto ceſſit utraque Auſtria, Styria, Carinthia, Carniolia, Windorum ac Terviſianorum Marca. Leopoldo, Tyrolis, Burgovia, Suevia, Helvetia, Sundgovia, Ferretta, Briſgovia ac Alſa-

tia.

tia. Sepultus eſt Rudolphus quarto nonas Decembris dicti anni, Viennæ in templo D. Stephani, quod à patre cœptum, juvantibus fratribus abſolverat, primus omnium in crypta, quam ſibi poſteríſque in choro ædificari juſſerat, conditus eſt.

Ejus annuas exequias ſemper 24. Julii, die, quo Mediolani obiit, Viennæ Canonici ſummæ Eccleſiæ, ac Præfecti Academiæ (quam etiam fratrum auxilio inſtituit) gratæ memoriæ ergò, magnâ piarum ceremoniarum cum ſolemnitate, ac religioſi populi concurſu celebrant.

Caput XLI.

De Iſtria, ſeu Hiſtria, Foro Julii, Porta Naonis, Goritia ac Croatia.

Quod attinet ad Iſtriam ſeu Hiſtriam, Forum Julii, Portam Naonis, Goritiam, Croatiam, maríſque Adriatici, ac citra ultráque alpes ſitas provincias, partim ab Auſtriacis, partim à Venetis modò poſſeſſas, cùm neuter certâ ſucceſſionis formulâ innitatur, jure belli occupatas retinent, factóque inter ſe fœdere, acquiſitum hâc ratione jus, ſervatis amicitiæ, fœderúmque legibus defendunt.

Major Fori Julii ac Hiſtriæ pars, Venetis paret, ùt eorum ditioni inter ſeptentrionem ac occidentem contermina. Verùm ubi à contraria plaga Carnioliam ac Styriam Auſtriacas ditiones attingunt, juris Auſtriaci jam dudum ſunt facta, ùt ſunt Palatinatus Goritiæ, Monfalconium, Spilinbergium, Scardona, Jadera, Aquilea, Tergeſtum, Maranum, Gradiſca, ac complures aliæ ejus tractûs civitates, olim Foro Julii attributæ, nunc Auſtriæ Archi-

Archiducibus parentes. Amnis enim Tilia ventum, Venetæ ac Auſtriacæ ditionis eſt terminus.

Iſtria ab oriente habet Croatiam, ab occaſu Carinthiam, à ſeptentrione alpes, à meridie mare Adriaticum. Croatia olim Liburnia, (ùt plerique opinantur) à ſeptentrione Savum amnem habet, à meridie mare Adriaticum, ab occaſu Carinthiam, ab Oriente Auſtriam. Ditiones quæ à nobis jam breviter ſunt recenſitæ, omnes ſunt veteris Illyrici ac Dalmatiæ partes, haud procul ora maris Adriatici Italiæ oppoſitæ.

Caput XLII.

De Bòhemia ac Hungaria.

BOhemia verò ac Hungaria, Auſtriacis acceſſêre, nuptiis Ferdinandi *Habſpurgii*, Archiducis Auſtriæ, Rom. Imperatoris, hâc ratione: Ladislaus Rex Bohemiæ & Hungariæ, primò duxit viduam Matthiæ Corvini Regis Hungariæ; eâque, conſenſu ſummi Pontificis, ob ſenium repudiatâ, ſecundò duxit Annam, filiam Candalæ Ducis, apud Vaſcones, Francorum Regis Ludovici XI. propinquam, è qua filium ac filiam moriens reliquit.

Filius fuit Ludovicus Bohemiæ ac Hungariæ Rex, qui duxit Mariam Auſtriacam, ſororem Cæſaris Caroli V. ac dicti Ferdinandi Auſtriæ Archiducis: Sed è qua nullis relictis liberis periit anno 1525. infeliciter pugnans contra Solymannum, Turcarum Regem.

Soror ejus Anna, filia unica dicti Regis Ladislai, fratre Ludovico ſine liberis mortuo, Hungariæ ac Bohemiæ Regina, fratre vivô nupſerat dicto Ferdinando *Habſpurgico*, Auſtriæ Archiduci, fratri

mitterentur. Ladiſlaus Moraviæ Marchio, cauſâ uxoris Gertrudis, cujus primus fuit maritus, à Cæſare Auſtriam petebat, obtinuiſſétque adjutus populi ſtudiis, niſi paulò poſt, nullis creatis liberis, diem obiiſſet. Tum dictæ Gertrudis alter maritus, Hartmannus Marchio Badenſis, Auſtriam ſibi vindicaturus, partem ejus occupat. Sed Margaritha, ejúſque ſoror Gertrudis, ſorores poſtremorum Ducum, in Auſtriam provolant, ac adminiſtrationem Reipublicæ unanimi conſenſu arripiunt.

Placet primùm populo, novarum rerum ſtudioſo, fæminarum dominatus, donec mutatâ voluntate, imperium earum pertæſus, principem armis requirere incipit. Pars Hartmannum Badenſem, pars Miſniæ Lantgravium, Ducem petit. Deſtinant tandem communi concilio in Miſniam Legatos ad Lantgravium Henricum, Gertrudis maritum. Properat is (impetrato per Bohemiam à Rege commeatu) exiguo cum comitatu, in Auſtriam.

Detinetur contra datam fidem in Bohemia, à Rege Primiſlao, remiſſis Auſtriacis Legatis, qui in Miſniam fuerant ablegati, filiúmque ſuum Ottocarum cum eis proficiſci jubet, atque ut ab Auſtriacis in Ducem inauguraretur, à majori parte impetrat, ductâ in uxorem Duce eorum Margarithâ, fœminâ provectæ ætatis, ac ſterili. Henricus intereà Miſniæ Lantgravius, moriente fine liberis uxore Gertrude, ſponte Auſtriâ cedit, domúmque revertit.

Non conſenſiſſet Margaritha in nuptias adoleſcentis Ottocari, ſi tractata ab Hartmanno Badenſi, uti decebat, fuiſſet. Is enim eam, quòd ſterilem ſciret, contemnebat, nec eo loco, quo uxoris ſuæ amitam oportebat, habere didicerat; ſed in ordinem redactam, ſibi ac uxori parere volebat, non ferens

rens, ut publicis muniis ac negotiis aliquâ ſe ratione miſceret: quod ægerrimè Margaritha ferens, in nuptias Ottocari Bohemi, admodum adhuc juvenis, facillimè vetula conſentit; illíque occaſionem, ſuis nuptiis occupandæ majoris Auſtriæ partis, præbet.

Quòd ſi Hartmannus uxoris ſuæ amitam, ut res poſtulabat, reveritus, Auſtriæ Ducem appellari, ac primo ſaltem anno imperii gubernacula communicare potuiſſet; non eſt dubium, quin imperio delectata mulier, ab imparibus abſtinuiſſet nuptiis, ſenſúmque Hartmannus Auſtriæ ordinum, & amitæ Margarethæ conſenſu obtinuiſſet, quod poſtea nullâ ratione adipiſci potuit; ſed competitorem nactus Regem Ottocarum, vicinum potentiſſimum, iniquis cum eo conditionibus Auſtriam partiri mox eſt coactus.

Reductâ igitur Rex Ottocarus in poteſtatem majori ac meliori Auſtriæ parte, cum primaria urbe Vienna, arcem & aulam in ea regalem, quæ adhuc hodie conſpicitur, ædificari curavit, ac in eadem diu habitavit, jacto etiam Franciſcanorum in urbe cœnobii fundamento, ſed quod morte præventus abſolvere non potuit. Cúmque rebus ſtabilitis, nihil à quopiam periculi timeret, uxorem Margaretham, ſterilitatem cauſatus, repudiat, ſuperinducítque Cunigundim, filiam Roſtuslai Bulgariæ Ducis, neptem Belæ Hungariæ Regis, iis perſuaſus, ſe à Pontifice Romano (quod verum non erat) hújus rei faciendæ poteſtatem accepiſſe.

Cúmque poſtea, palam veritate factâ, Ottocarus malè audiret, quòd contra Chriſtianæ religionis decreta, duas uno, eodémque tempore haberet uxores, hâc ſe etiam curâ ac crimine liberaturus, clam Margaretham, propinato ei veneno, è medio tolli curat.

Atqui hâc ratione infelix mulier, fratres, ſororéſque ſine liberis ſecuta, ac intempeſtivi, impariſque matrimonii incommodum experta, Gertrudi, è fratre Henrico nepti, ejúſque poſteris, Auſtriam poſſidendam reliquit: quæ poſt mortem Frederici Badenſis, Auſtriæ materno jure Archiducis, Neapoli cum Conrardino capite plexi, ſine ulla controverſia ad Agnetem, dicti Frederici ſororem, ejúſque legitimos devoluta eſt poſteros.

Quos cùm Rudolphus *Habſpurgii* Comes, Cæſar nominis I. ab Ottocaro Bohemiæ Rege, ſummâ cum injuria, Auſtriâ pulſos videret, eundémque eò etiam arrogantiæ profectum, ut contemptâ imperii majeſtate, de clientelaribus Bohemiæ beneficiis, Cæſari ſacramentum dicere nollet, ad Auguſtam Vindelicorum, Germaniæ principum conventum indicit, citatúrque graviſſimis ſub pœnis Rex Ottocarus, ut ſe ſiſtat, ac de injuſtè occupatis imperii provinciis, neglectâque ejus majeſtate, rationem reddat.

Ridet citationem Ottocarus, neminémque ad comitia, qui pro ſe reſpondeat, mittit.

Caput. XXXVII.

Proſecutio præc. cap. XXXVI.

Interim Legati ab Auſtriæ ordinibus miſſi, Auguſtam ad Cæſarem, principúmque conventum, perveniunt (Philippus nimirum Carnorum Ducis filius, Antiſtes Salisburgenſis; Fredericus Prætovius, Styriæ Mareſcallus; Bernardus Wolfgerdorfius, ac Ulricus Viechovius, Auſtriæ nobiles) & apud Cæſarem, principéſque graviſſimè de injuria, crudelitatéque Ottocari conqueſti, docent, eum iniqui ti-

tuli

tuli jure Auſtriæ ſe inſinuâſſe, Margaretham legitimam uxorem, Auſtriæ hæredem, ſuper inductâ pellice, repudiâſſe, ac tandem veneno ſuſtuliſſe: Agnetem Badenſem, filiámque ejus Eliſabetham Tyrolenſem, cum fratre Henrico legitimâ Auſtriæ hæreditate ſpoliâſſe, optimatéſque complures in urbe Vienna, aliíſque locis crudeliter trucidâſſe, ac ſæpiſſimè in innocentem populum ſæviiſſe: Auſtriam, Styriam, Carnioliam, ac Windorum Marcam, imperii beneficia, cum Bela Hungariæ Rege clam eſſe partitum, atque ut exteræ nationis auxilio, Auſtriæ Archiducatum retinere, populúmque duro jugo premere poſſet, ab imperio, ac Cæſare defeciſſe.

Rogatum ſe omnium Auſtriæ ordinum auxilium adveniſſe, & ut à præſenti calamitate liberentur, enixè obſecrare: accepturos ſe eum principem, quem Cæſar, imperiíque Principes dediſſent. Incumbere nobiliſſimæ ac pulcherrimæ provinciæ curam imperii humeris, clientes patroni auxilium implorare.

Decernitur communi Principum ſententiâ, Legatos ad Bohemiam mittendos, experiendúmque, poſſétne Ottocarus ſine armis ad officium reduci: ſin minùs, ſeverè illi præcipiendum, ab Auſtria cæteríſque beneficiariis imperii provinciis, abſtineat, ſacramentum de Bohemia, illíſque ſubditis ditionibus, Sileſia, Luſatia, Oppavia, Glagovia, ac Moravia, Cæſari dicat. Quod ſi recuſet, armis cogendum. Mittuntur in Bohemiam viri principes duo cum nobili comitatu, Henricus Comes Waliſchenburgenſis, præſul Baſilienſis, ac Henricus Burchgravius Norimbergenſis: qui non ſine imperii dedecore ab Ottocaro excepti; indigna in Cæſarem, imperiíque principes probra, pro reſponſo tulêre.

Decernitur omnium conſenſu ſtatim bellum ac Cæſari Rudolpho ad id juxta auxilia. Armant ſe ex adverſo magno numero pro Ottocaro Bohemi, nec Germaniæ aliquot ei deerant principes. Nam Marchio Brandeburgi, ac Dux Bavariæ, ob certas Cæſari Rudolpho infeſti cauſas, Ottocaro auxilia miſêre. Quod cùm Cæſari clam non eſſet, Ladislaum Hungariæ Regem ſibi conciliat, Bohemo ob erepta aliquot loca inimicum, qui Cæſari viginti equitum millia in auxilium mittit, quibus cum ſuas imperiíque conjunxiſſet vires, in Auſtriam contendit.

Prodit Rex Ottocarus non minoribus è Bohemis, Brandeburgiis, Sileſiis, Bavaris, Moravis, Auſtriæ ac Saxoniæ aliquot civitatibus adductis copiis. Sed de prælii eventu, Cæſaris prudentiam ac vim veritus, dubitans, interceſſione duorum hinc inde Antiſtitum, pacem cum eo facit; reſtitutâ Auſtriâ, dicto quoque de Bohemia, cæteriſque ejus provinciis Cæſari ſacramento, ac in genua, dum hæc fiunt, ante Cæſarem ſedens, inſpectante Bohemorum, Hungarorum, ac Germanorum (labente in quatuor mundi partes artificioſo Cæſaris tabernaculo, unius tantùm clavi loco motione) exercitu, ùt ſupra cap. XIII. latiùs expoſuimus.

Qua de re, ùt indigna, ab uxore, hominibúsque turbulentis, Rex Ottocarus acerbè, acriterque reprehenſus, violatâ pace, cum ingenti exercitu Auſtriam invadit. Exit contrà Cæſar Rudolphus, Germanorum copiis, Hungarorúmque auxiliis ſtipatus, & haud procul oppido Marchecco cum Ottocaro congreſſus, eum ſuperat, occidítque. Deinde infeſto excercitu Bohemiam invadens, ferro ac igne adoleſcentem Wenceslaum, defuncti Otto-

cari

cari filium, petere pacem cogit, legéſque pro ſui; imperiíque dignitate dat; filium verò ſuum Albertum natu maximum Auſtriæ præficit, ac paulò poſt è communi principum imperii ſententiâ, ordinúmque totius Auſtriæ rogatu, Ducem Auſtriæ renuntiat: útque in ea illi jus acquireret, uxorem impetrat Eliſabetham, filiam Meinhardi Comitis Tyrolis, & Agnetis Badenſis, legitimósque ſolósque Auſtriæ hæredes, ùt ex præcedentibus patet.

Cujus Alberti *Habſpurgici*, exinde ſoboles ab anno Chriſti 1282. quo Auſtriæ Dux, à patre fuit nominatus, & anno 1282. inauguratus uſque in hunc annum 1699. continuâ marium ſucceſſione, Auſtriam feliciſſimè, æquiſſimè, ſumma cum laude rexit, ac quam diu DEO (qui ei hanc, quam videmus, tribuit potentiam ac dignitatem, contráque multorum ambitioſam conſervavit malignitatem) viſum erit, reget, ac gubernabit. Dicti Alberti *Habſpurgici*, Auſtriæ ex hac familia Ducis, ac Archiducis primi, poſteritatem reperies ſuprà cap. 14.

Caput XXXVIII.

Quâ ratione vicinæ Auſtriæ provinciæ, quibus hodie Archiduces imperant, in eorum poteſtatem devenerint: & primùm de Styriæ ducatu.

STyria (cui Cilleæ comitatus annumeratur) quam olim nonnulli Japigiam, deinde Valeriam, dictam volunt, Auſtriam à ſeptentrione reſpicit, dividitúrque, utì ea, in ſuperiorem, quæ Auſtriæ eſt contermina; ac inferiorem, quæ Muiâ fluvio, ac

Carnithiâ, nunc Carinthiâ, ſeparatur. Ab oriente Hungariam habet, ab occidente Bavariam, ac ditionem Salisburgenſem, à meridie Carinthiam.

Eſt Regio admodùm montoſa; ſed ubi ad orientem vergit, valles habet ampliſſimas, amœniſſimas ac fertiliſſimas, quæ Dravo ac Murâ amnibus, irrigantur. Mura in Dravum influit; is communes aquas in Danubium exonerat. Qui oppida inhabitant, Germanicè, qui cis Dravum agros colunt, Sclavonicè, hoc eſt, Illiricè loquuntur. Multa per univerſam regionem, ac in civitate Cillea, Romanæ antiquitatis veſtigia reperiuntur.

Fuit olim Styria Marchionatus, ùt etiam hodierna demonſtrat ejus Germanica appellatio, Steyermarck ab Imperatore Frederico Barbaroſſa in ducatum mutata, tempore Ottocari Styriæ ſupremi Marchionis, ac primi Ducis, qui in uxorem duxit Cunigundim, filiam Leopoldi VII. Auſtriæ Ducis: è qua cum liberos non genuiſſet, quòd leprâ infectus ab ejus concubitu abſtineret, ſocero Styriam, ordinum conſenſu, circa annum Chriſti 1190. vendidit.

Sed cum paulò poſt Babenbergicorum in Auſtria ſtirps defeciſſet, Styri Hungariæ Regis filium Ducem legunt: qui cùm ſe eorum moribus accommodare nollet, aut non poſſet, mox ab iis pellitur, ejúsque loco Ottocarum Bohemiæ Regem, Auſtriæ occupatorem, recipiunt; quo tandem (ùt ſuperiori ſcripſimus cap.) à Cæſare Rudolpho victo, ac occiſo, Styria cum univerſa Auſtria ad filii ejus Alberti, Comitis *Habſpurgii*, ac mortuo patre, Cæſaris, venit imperium, cujus ſtirpi in præſentem uſque annum 1699. fideliſſimè ac feliciſſimè paret.

Caput. XXXIX.
De Ducatu Carinthiæ.

Ducatus Carnithiæ, nunc corruptè Carinthiæ, à Carnis populis dictus, cujus pars eſt Carniolia, admodum quoque eſt montoſus. Ab oriente habet Hungaros, & Styros, ab occidente Bavaros ac Salisburgenſes, à meridie alpes Italiæ, à ſeptentrione Auſtriam ſuperiorem. Dravus amnis ferè medium ſecat, ac per Styriam Auſtriámque fluens, in Danubium labitur. Dravô, Muráque fluminibus ſuperior ejus pars montoſa incluſa, peninſularis planè eſt.

Non deſtituitur minoribus fluviis, nec piſcoſis lacubus, qui amœniſſimas ejus valles fructiferas reddunt, ac res ad vitam neceſſarias abundè proferunt. Primaria Carinthiæ civitas fuit ol im ea, in qua fánum Divi Viti, verùm quia hujus Carinthiaci Ducatûs ordines principibus Auſtriacis inconcuſsâ ſemper fide adhæſerunt, Maximilianus Imperator gratâ id memoriâ obſervans, eos Clagenfurto civitate donavit. Eſt hæc urbs anno ſupra ducenteſimum ſeptuageſimo à Flavio Claudio Cæſare ædificata, Forum Claudii dicta. Romanorum fuit Colonia; deinceps à Glan fluvio (ad quem ſe olim ſuis ædificiis inſinuaverat) Glanfurtum, hodie corruptè Clagenfurtum audit. Ubi Procerum juris facta eſt, tam dignitate, quàm magnitudine & robore crevit: nam Sancto Vito civitati præeminens in Carinthiæ metropolim evecta, ſub ſæculi ſuperioris finem pomeriis ampliatis, vallis, & prævalidis muris quadrâ formâ communita eſt. Hunc Ducatum primus Auſtriæ junxit Otto *Habſpurgi-*

ſpurgicus, Cæſaris Alberti filius, Rudolphi Cæſaris nepos, Styriæ poſt matris mortem, è fratrum diviſione Dux, ídque circa annum Chriſti 1330.

Cùm enim Henricus Carinthiæ Dux, ac Bohemiæ Rex, moriens unicam tantùm filiam, hæredémque Margaritham, facie inſigniter deformem, reliquiſſet, eáque nullis è primo marito relictis liberis, ſecundo unicum peperiſſet filium hæredem, (ùt ex ſuperioribus patet) Meinhardum Bavarum, Tyrolis Comitem, Carinthiam ad imperium devolutam (quòd filium dictus Henricus nullum reliquiſſet) primus Ludovicus Bavarus Cæſar nominis IV. deinde Carolus Lutzenburgius Cæſar etiam nominis IV. ut uterque liberis ſuis vicinos Auſtriacos principes conciliaret, ac devinciret, dicto Ottoni *Habſpurgico*, Styriæ Duci, Carinthiam ac Carnioliam concedunt.

Imprimis verò libenter Cæſar Carolus IV. quod Otto ſororem ſuam Annam ſecundis nuptiis in uxorem duxiſſet, veritus, niſi Auſtriacos ſibi conciliâſſet, ne aliquando è formula concordiæ Iglavienſis, Bohemiam repeterent, bellúmque ſe mortuo, filiis moverent. Cæſar Ludovicus IV. Carinthiam Ottoni, excepto palatinatu, conceſſerat, quod filii ſui Ludovici Bavari, Marchionis Brandenburgii, nuptias cum deformi Margaretha, Tyrolis Comite moliretur, conatus hâc munificentiâ filio vicinos Auſtriacos amicos relinquere.

Ex hoc tempore Carinthia, Carniolia, quæque inde dependent, Auſtriæ juncta fuêre, atque in hunc annum 1699. amiciſſimi, & fideliſſimi ſubditi manſerunt. Admirabilis ratio inaugurandi apud Carinthos Ducis, ac cum nulla alia orbis terræ ditione communis, ab Inguone ſub exitum ſæculi octavi Theodoni in ducatum illum ſuccedente

te profecta, deſcribitur à Sebaſt. Münſt. Coſmogr. in deſcript. Carinth. cujus etiam meminit Breviarium Hiſtoriæ Carinthiacæ his verbis: Neo-Dux moderaturus Carinthiam vulgari habitu ruſticum exprimens ductis utraque ex parte bove atque equâ, nigricantis coloris, lectâ manu Nobilium ſtipatus, Goritiæ Comite Palatino Carinthiæ inter ducatûs inſignia, & duodecim inter vexilla minora præeunte, Carniæburgum versùs, qui pagus milliari Clagenfurto abſitus eſt, procedit, quem rüſticus, cui hæreditario jure ea prærogativa debetur, in patentibus campis circularis formę marmoream ſedem premens opperitur, quærítque ex circumfuſa, quæ illum ita ſedentem cingit, turbâ: *Quis magnificâ Procerum coronâ deductus appropinquet?* cui reponitur; fore Principem terræ. Sed rurſum ſciſcitatur: *Sitne Chriſtianæ cultor, ac propagator fidei? an conſulat ſaluti patriæ? an tribuat cuique jus ſuum? an ſit conditionis liberæ, & dignus hujuſmodi honore?* reſpondet turba: *Eſt, & erit.* tum ille: *quo pretio ei hanc ſedem cedam?* Interroganti reſpondet Comes Goritienſis: *ſexaginta denariis locum vendes, jumenta* (intento in equam, & bovem digito) *ac indumenta Principis tua erunt, vivêſque à cenſu immunis.* Tunc ſede ſe movens agricula Duci propior factus mollem alapam impingit, jubêtque ipſum eſſe æquum judicem. Digrediente ruſtico Princeps marmoream ſedem occupans, vibrato in omnem partem nudo gladio promittit populo ſe ex æquo jura adminiſtraturum. Hinc in vicinas S. Petri ſacras Ædes Principe cum populo confluente Deo ſolemnes habentur gratiæ; finitis ſacris, Dux exutus veſtibus ruſticis paludamento conſpicuus Primates inſtructâ magnificè menſâ excipit, â qua in Zollfeldenſem campum itur, ibi in ſolio ex lapidibus ſtru-

cto ſedens feuda confert, & provinciæ confirmat privilegia; intra quam moram Gradneggeris (certa ſtirps erat) poteſtas in alienis campis gramen metendi; ſicut & Porttendorfferis domos exurendi, niſi redemptæ eſſent, facultas fuerat. Et hic peregrinus Carinthiæ Duces inaugurandi mos atq; ordo ab Inguone inſtitutus, quo populi illius ſibi ſubditi, præſertim verò ruſticæ plebis in orthodoxam fidem plurimùm propenſæ ac devotæ illuſtre ponere voluit monumentum.

Caput. XL.

De Comitatu Tyrolis.

Comitatus Tyrolis fermè ſedem habet in ipſis Italiæ alpibus, quæ Bavariam ab Italia ſeparant. Oenipontum, vulgo *Inſpurg*, Comitum eſt ſedes, ubi & curia eſt ampliſſima, ad quam incolæ à provincialium judicum ſententia, cùm libet, provocant. Connumeratur huic comitatui inter multas præclaras civitates Tridentum, Oecumenico poſtremo Concilio celebre, ac famoſum, quod partim Auſtriacis comitatus Tyrolis, partim Antiſtiti ſuo paret. Incolæ omnes propter ſitum Germanicè & Italicè loquuntur.

Auctor eſt Joan. Cuſpin. Tyrolim, quotannis principi ſuo è re metallica pendere, trecenta millia aureorum nummûm. Habet comitatus Tyrolis ab Oriente Auſtriam, ab Occidente Helvetios, à meridie Italiam, à Septentrione Bavariam.

Pervenit in Auſtriæ principum poteſtatem anno Chriſti 1360. operâ Rudolphi *Habſpurgii*, Auſtriæ Ducis, filii Alberti Pii, ſeu Contracti, qui è Canonico Pataviensi factus eſt (fratribus ſine liberis maſculis extinctis) Auſtriæ Dux. Rudolphus enim,

priore

priore uxore Catharinâ, filiâ Cæſaris Caroli IV. defunctâ, duxit deformem Margaritham, duorum maritorum viduam, filiam Henrici poſtremi Carinthiæ Ducis, in cujus poſſeſſionem (quòd patruus Otto ſine liberis deceſſiſſet, à Cæſare Carolo IV. fuit confirmatus; morientéque paulò poſt Meinhardo Bavaro, Ludovici ac Margarithæ uxoris ſuæ filio, ſine liberis, teſtamento ab eodem Tyrolis Comes, dictus Rudolphus ſcribitur, ídque odio patruorum Bavariæ Ducum, quibuſcum convenire nunquam potuerat Meinhardus.

Marchionatum verò Brandenburgicum, qui etiam à Meinhardo ad imperium erat devolutus, Cæſar Carolus IV. filio ſuo Joanni Gortlitzii Duci, attribuit, à quo tandem, dono Cæſaris Sigiſmundi, pervenit ad Burchgravium Norimbergenſem.

Atque hâc ratione Rudolphus Auſtriæ Dux, à Cæſare Carolo IV. in Carinthiæ ducatu, Tyrolis comitatu, quæque hinc dependent, confirmatus, & inauguratus, familiam Auſtriacam harum ditionum acceſſione ampliavit, quæ auro, argento, ferro, plumbo, argento vivo abundant, ſalis quoquè coctione fæcundiſſimæ ſunt.

Hiſce de rebus Dux Rudolphus Cæſari Carolo IV. grati animi beneficium repoſiturus, eum in Italiam proficiſcentem, cum quingentis ſuo ſumptu comitatur equitibus. Sed Mediolani hauſto veneno (ùt quidam volunt) extinguitur, anno Chriſti 1364. nullis relictis liberis, ſed fratribus, quibuſcum conjunctiſſimè ſemper vixerat, Alberto, ac Leopoldo Probo, relictâ hæreditate ampliſſimâ.

Alberto ceſſit utraque Auſtria, Styria, Carinthia, Carniolia, Windorum ac Terviſianorum Marca. Leopoldo, Tyrolis, Burgovia, Suevia, Helvetia, Sundgovia, Ferretta, Briſgovia ac Alſatia.

tia. Sepultus eſt Rudolphus quarto nonas Decembris dicti anni, Viennæ in templo D. Stephani, quod à patre cœptum, juvantibus fratribus abſolverat, primus omnium in crypta, quam ſibi poſteríſque in choro ædificari juſſerat, conditus eſt.

Ejus annuas exequias ſemper 24. Julii, die, quo Mediolani obiit, Viennæ Canonici ſummæ Eccleſiæ, ac Præfecti Academiæ (quam etiam fratrum auxilio inſtituit) gratæ memoriæ ergò, magnâ piarum ceremoniarum cum ſolemnitate, ac religioſi populi concurſu celebrant.

CAPUT XLI.

De Iſtria, ſeu Hiſtria, Foro Julii, Porta Naonis, Goritia ac Croatia.

QUod attinet ad Iſtriam ſeu Hiſtriam, Forum Julii, Portam Naonis, Goritiam, Croatiam, maríſque Adriatici, ac citra ultráque alpes ſitas provincias, partim ab Auſtriacis, partim à Venetis modò poſſeſſas, cùm neuter certâ ſucceſſionis formulâ innitatur, jure belli occupatas retinent, factóque inter ſe fœdere, acquiſitum hâc ratione jus, ſervatis amicitiæ, fœderúmque legibus defendunt.

Major Fori Julii ac Hiſtriæ pars, Venetis paret, ùt eorum ditioni inter ſeptentrionem ac occidentem contermina. Verùm ubi à contraria plaga Carnioliam ac Styriam Auſtriacas ditiones attingunt, juris Auſtriaci jam dudum ſunt facta, ùt ſunt Palatinatus Goritiæ, Monſalconium, Spilinbergium, Scardona, Jadera, Aquilea, Tergeſtum, Maranum, Gradiſca, ac complures aliæ ejus tractûs civitates, olim Foro Julii attributæ, nunc Auſtriæ

Archi-

Archiducibus parentes. Amnis enim Tilia ventum, Venetæ ac Auſtriacæ ditionis eſt terminus.

Iſtria ab oriente habet Croatiam, ab occaſu Carinthiam, à ſeptentrione alpes, à meridie mare Adriaticum. Croatia olim Liburnia, (ùt plerique opinantur) à ſeptentrione Savum amnem habet, à meridie mare Adriaticum, ab occaſu Carinthiam, ab Oriente Auſtriam. Ditiones quæ à nobis jam breviter ſunt recenſitæ, omnes ſunt veteris Illyrici ac Dalmatiæ partes, haud procul ora maris Adriatici Italiæ oppoſitæ.

CAPUT XLII.

De Bohemia ac Hungaria.

BOhemia verò ac Hungaria, Auſtriacis acceſſêre, nuptiis Ferdinandi *Habſpurgii*, Archiducis Auſtriæ, Rom. Imperatoris, hâc ratione: Ladislaus Rex Bohemiæ & Hungariæ, primò duxit viduam Matthiæ Corvini Regis Hungariæ; eáque, conſenſu ſummi Pontificis, ob ſenium repudiatâ, ſecundò duxit Annam, filiam Candalæ Ducis, apud Vaſcones, Francorum Regis Ludovici XI. propinquam, è qua filium ac filiam moriens reliquit.

Filius fuit Ludovicus Bohemiæ ac Hungariæ Rex, qui duxit Mariam Auſtriacam, ſororem Cæſaris Caroli V. ac dicti Ferdinandi Auſtriæ Archiducis: Sed è qua nullis relictis liberis periit anno 1525. infeliciter pugnans contra Solymannum, Turcarum Regem.

Soror ejus Anna, filia unica dicti Regis Ladislai, fratre Ludovico ſine liberis mortuo, Hungariæ ac Bohemiæ Regina, fratre vivô nupſerat dicto Ferdinando *Habſpurgico*, Auſtriæ Archiduci, fratri

fratri Germano Cæſaris Caroli V. cui numeroſam peperit prolem, ùt alibi patebit.

Parent verò dicta regna ejus ſucceſſoribus, Auſtriæ Archiducibus, in hunc uſque annum 1699. & eæ quidem etiam plurimæ ac vaſtiſſimæ ditiones, quas vi & armis per plura ſæcula ſuo ſubjecit in Hungaria imperio Solymannus, nunc verò iterum quindenni bello Orientis Tyranno invictiſſimis ſuis armis Magnus Leopoldus glorioſiſſimè eripuit. Univerſa autem Bohemia in hunc uſque diem principes agnoſcit Auſtriacos, eorúmque nutu tranquillimè ac juſtiſſimè reguntur. Vide, quæ de his aliíſque latiùs dicturi ſumus in 2. lib. hujus tractatûs. Hæc hìc annotâſſe ſatis.

Caput. XLIII.

De titulo Archiducis; quando & à quo Auſtriæ ſit conceſſus.

INter omnes Chriſtiani orbis provincias, nulla in hunc uſque diem extitit, quæ præter Auſtriam, Archiducis titulo ſit, aut fuerit decorata, cùm tamen nihil hactenus ſit omiſſum, quod ad acquirendam, ac augendam dignitatem, auctoritatémque facere, aliqua ratione poſſet, tam variis excogitatis majorum, minorúmque regulorum, ac nobilium virorum titulis, alloquendi ſalutandíque epithetis, utrique ſexui accommodatis, aut numero obruti, vix quâ ratione civis aut ſenator ſit ſalutandus, diſtinguere valeamus.

Tacemus de iis, quos aut avita, aut primùm acquiſita dignitas ſplendórque, pro rei natura, aut officii merito, vult honorari aut ſalutari. Etenim

inter mediocris conditionis cives, hodie tantus eſt faſtus, tantâque arrogantia, ut & ei, qui famulum alere aut nequeunt, aut non debent, unicâ contenti ancillulâ, ab ea ſe *Dominus meus*, & *Domina mea*, vocari jubeant. Herus aut hera appellari ruſticum cenſeat.

Quàm autem temperantes & modeſti olim hâc in re vetuſtiſſimorum, ampliſſimorúmque regnorum ac rerumpubl. nobiliſſimi gubernatores fuerint, patet ex hiſtoriis. Noſtrum autem ſæculum, quod præterita, etiam omnibus in rebus, ſapientiâ, prudentiâ, judicio, inventione, ac pietate, ſe ſuperâſſe ſibi perſuaſit, ſoli huic inani ſuccumbens adulationi, frænum impotenti libidini non poteſt imponere, præſertim cùm ſexus, ætas aut conditio requirunt, ut modeſtiæ ac pudoris ratio habeatur.

Sed hæc de iis tantùm dicta velimus, qui adulatione, ignorantiâ, aut ambitioſo, ſtultóque aſtu inducti, quod non decet, appetunt, ac amittunt. Alia eſt ratio principum virorum, qui à terrarum orbis Monarchis, dignitate augentur, aut eorum, qui à mediocri loco, ob magna in principem, aut rempubl. merita, ad magnos honores evehuntur, quibus conceſſus ſplendoris, titulíque locus, ſine invidia ac adulatione eſt tribuendus.

Dubitant plerique, quis primus Auſtriæ principum, Archiducis titulo ſit uſus, ac quo auctore. Nonnulli Cæſarem Fredericum II. alii III. primum fuiſſe exiſtimaverunt, tituli Archiducis uſurpatorem, eo à ſacris dignitatibus ad profanas translato, iisdémque communicato, cùm aliquot ejus prædeceſſores, Duces ſe tantùm Auſtriæ appellâſſe, ac ſcripſiſſe conſpicerent.

Fuit

Fuit fortè inter alios, hujus opinionis Onuphr. Panuin. diligentiſſimus noſtri ſæculi, vitæ Cæſarum Genealogicus ſcriptor, quem obſervavimus primo omnium Auſtriæ principum (inter eos qui Cæſares fuêre) Archiducis titulum tribuere Maximiliano I. Cæſari, ejúſque à filio nepotibus Carolo V. ac Ferdinando Cæſaribus, cæteris verò Auſtriæ principibus Cæſaribus, Ducis Auſtriæ tantùm dare titulum, ac ſi Cæſar Fredericus III. Maximiliani I. pater, omnium primus hunc ſibi poſteriſque ſumpſiſſet titulum.

Fatemur etiam, inter Joan. Cuſpin. Cæſares, Archiducis appellationem non reperiiſſe, niſi ſemel: quo de loco ſtatim ſcribemus. Nec Sebaſt. Munſt. in ſua Coſmogr. hac de re quidquam ſibi acquirendum exiſtimavit, contentus ſententiâ Wolfg. Lat. quem adfert in deſcriptione Viennæ Auſtriæ, aſſerentis Cæſarem Fredericum II. primum nominâſſe Auſtriæ Archiducem, Fredericum Auſtriæ Ducem poſtremum, è familia Babenbergica; cui nos libenter aſſentimur, idem reperientes apud Joan. Cuſpin. in vita Cæſaris Frederici II. his verbis:

Addam unum, quod penè excidiſſet. Hic enim Fredericus II. Imperator, Domum Auſtriæ mirum in modum ornavit, extulit, atque auxit: Auſtriam cor, ac clypeum ſacri Romani imperii appellitans, quaſi ſcilicet fatale eſſet Fredericis Imperatoribus, Auſtriæ principes eſſerre; è cujus domo multi olim prodituri erant Imperatores, duóque poſt Frederici Cæſares. Fredericus enim I. Imperator Henricum Leopoldi filium, è Marchione, Ducem creavit, noviſque armis atque inſignibus, quæ hodie cernuntur, condecoravit, cùm priùs Marchio Orientalis, è Romana legione Alaudarum, quæ juxta ripas Danubii, incurſiones Herulorum, Quadrorum, Mar-

Com.

comannorum, ac Dacorum arcebat, Alaudis utevetur pro inſignibus ſuis, quod in vetuſtiſſimis annalibus ſine auctoris nomine legi, ac deprebendi: licèt quidam contendant, Leopoldi Henrici prædicti filium, cognomine Virtuoſum, arma ac nova Auſtriæ inſignia adeptum, cùm ſtrenuè apud Damaſcum pugnâſſet.

Nam in Hieroſolymitana expeditione cum Imperatore fuerat, ac rediens magnam S. Crucis particulam ſecum attulerat, quam monaſterio S. Crucis donavit, à patruo ſuo fundato, cùm paulò poſt ipſe poſt patris obitum fundaret in Auſtria inſigne illud in Campo Liliorum monaſterium: ſed ejus genitor Henricus, cognomento Jagsmergott / *à verbo quod ſemper in ore babebat, ſignificante, ita me Deus bene amet, cœnobium illud inſigne Scotorum Viennæ fundavit, donariis auxit, ac locupletavit, ibique ſepultus hodie cernitur. Hic autem Fredericus II. Imperator Fredericum Auſtriæ Ducem, cognomine Bellicoſum, magis extulit, eúmque Archiducem creavit, cum inſignibus Regiis. Nam pileo ducali adjecit ſertum pinnitum, ut noſtri loquuntur, ab antiquis corona roſtrata appellata, quam ſuperne diadema Regium ſemicirculis aureis, cum inſigni crucis cingit. ſoláque Auſtria Archiducatu clareſcit, cujus privilegium, immunitates, ac libertates Petrus de Vineis, Imperatoris Friderici II. Epiſtolarum magiſter. lib. 6. Epiſt. 26 ubertim explicat. Hactenus Cuſp.*

Munſt. hac de re, in Geneal. Auſtr. ſtirp. Babenb. ſcribens, dicit, poſtremum hunc Fredericum Auſtriæ Ducem, è ſtirpe Babenbergica, à Cæſare Frederico II. anno 1225. ob fortem fidelémque belli tempore navatam ſibi operam, Regem

Auſtriæ

Auſtriæ fuiſſe creatum, ſervato tamen jure patronali, eandémque mox dignitatem illi fuiſſe ademptam, ab eodem Cæſare, anno 1236. quòd promiſcuè in omnes graſſeretur, tutúmque latronibus, prædonibus, ac publicarum viarum infeſtatoribus refugium, in Auſtria daret. Quare proſcriptus & oppugnatus, tandem factâ pace, traditâque Cæſaris filio Henrico in uxorem ſorore Margarithâ, in gratiam recipitur, Regióque abolito, Archiducis titulo cohoneſtatur.

Caput. XLIV.

Ante Tempora Frederici III tituli Archiducis, rarior uſus.

De hujus igitur tituli novitate, nullus mirari debet, qui Cæſaris II. ſolertiam & aſtutiam bene conſideravit, ingentiúmque in viro virtutum ac vitiorum concurſum, cognitum habuerit. Latinam enim, Græcam, Saracenicam, (quòd hoc militum genere contra Italos præcipuè uteretur) Gallicam, Italicam ac Germanicam percalluit linguam.

Quid igitur mirum, eum virum, novum hunc titulum ab Eccleſiaſticis dignitatibus ſumptum (quibus per univerſam vitam ſatis ſemper fuit iniquus) profano ordini, ſuo jure communicâſſe? Cùm igitur è tribus clariſſimis hujus ſæculi Germaniæ ſcriptoribus, Cuſp. Lat. ac Munſt. conſtet, quis, quo tempore, ac qua de cauſa, primus Auſtriæ Archidux ſit creatus, nemo poſthac ampliùs hanc rem in dubium trahens, eam Frederico III. aliis IV. attribuat, præſertim cùm quartus accedat, aliquâ etiam ratione teſtis, è quo cæteri tres, ùt antiquiſſimo ſcriptore, ſua videntur mutuati, Petr. de Vineis.

Equi-

Equidem inficias ire nolimus, nec poſſumus *Habſpurgicos* principes paucos ante tempora Cæſaris Frederici III. qui rerum in Auſtria ſunt potiti, Archiducis titulo eſſe uſos, nolente fortaſſis Rudolpho I. Cæſare, ut filius Albertus alio, quàm Ducis uteretur titulo, ne ſubitò è *Habſpurgenſi* Comite, in tam amplæ ditionis poſſeſſione, cæteris Germaniæ principibus prælatus, inſuper omnes, tituli dignitate & novitate, cum non exigua multorum invidia, vincere velle videretur, non defuturam judicans ſucceſſoribus, juſtam reſumendi ſine invidia Archiducis tituli, Auſtriæ ſemel conceſſi, occaſionem, nec opportunitatem; quod primum Albertos, ab altero Cæſare, Auſtriæ Duce ortos, feciſſe apud quoſdam legimus. At verò, qui è ſecundo natu ſunt orti filii, titulis uſi ditionum, quæ ſibi in partitione paternæ hæreditatis obvenerant, Ducis tantùm Auſtriæ titulum ſemper præpoſuêre, relinquentes Archiducis titulum natu maximo, ejúſque ſucceſſoribus: qui cùm in Ladislao poſthumo *Habſpurgico*, Alberti filio, defeciſſent, tandem omnes Auſtriacorum *Habſpurgenſium* hæreditates ad unum pervenerunt Fredericum Cæſarem nominis III. Maximiliani I. Cæſaris patrem, è minimo natu fratre ortum: qui defuncto ſine liberis fratre Alberto, compoſitóque, quod is excitârat, per Auſtriam civili bello, Archiducis titulum ad ſe, cum ditionum hæreditate, devolutum, reſumpſit, ad poſteros tranſmiſit, atque exinde omnibus, quocunque etiam loco natis, manere voluit, Ducis titulo (quod ad Auſtriam attinet) in familia, ac ſucceſſoribus omnibus, planè abolito ac extincto.

Caput XLV.

Auſtriæ, ditionúmque illi junctarum privilegia, confirmata à Cæſare Carolo V. publicis Germaniæ comitiis, Auguſtæ Vindelicorum celebratis, Anno Chriſti 1530. 8. die menſis Sept. è lingua Germanicâ, in latinam Epitomen, hâc ratione contracta.

CArolus Dei gratiâ, &c. Confirmat Cæſar Carolus V. ac rata, firma, ſtabiliáque habet, omnia Auſtriacorum vetera privilegia, ac immunitates. Liberantur judicio imperiali, (cameram imperialem vocant) niſi liberâ voluntate, lecto è ſuis judice, ibi litigare maluerint, vocati ad comitia imperii, niſi voluerint, ſiſtere non ſe tenebuntur Auſtriaci, quíque in hanc migrârint ditionem, principi nulli, præterquàm ſuo, obedientiam debebunt. Licebit Auſtriæ Archiducibus, aut è nobilitate, aut è plebeis, honeſtis tamen viris, judices ad rerum adminiſtratores legere.

Si quis Auſtriacus feudum imperii obtineat, aut aliquid imperio ſubditum oppignoratum teneat quod olim Auſtriaci juris fuerit: non poterit contra hujuſmodi hominem agi in judicio imperiali, ſed in Auſtria erit conveniendus, eâque (ſublatâ omni extra Auſtriam provocatione) ſtandum erit ſententiâ, quæ in Auſtria feretur. Denique ab omni alterius Principis, etiam Cæſaris imperio, judicio, dominio, evocatione, tributi impoſitione, jurisdictione, provocationéque abſolutè liberantur, arreſtúmque (ùt loquuntur) in Auſtria conſtituitur.

Non

Non ſolùm Auſtria, ſed etiam omnes illi conjunctæ ſubditæque regiones, cum Ducatu Wittenbergico, ac Tecque, quæque impoſterum emptione, hæreditate, bello, aut alia de Cauſa ei adjicientur, generali, unicóque Archiducatûs titulo cenſebuntur, & appellabuntur, utentúrque (exceptis veteribus novíſque immunitatibus) omnibus iis privilegiis, quibus cæteri utuntur Imperii principes.

Liberat Cæſar Carolus V. Auſtriacos iis ſervitutibus, quibus eos Imperio ſubjecerant, ac devinxerant, eorum eo tempore Principes, Bela Hungariæ, Ottocarus Bohemiæ Rex, ac Fredericus Babenbergicus Auſtriæ Dux proſcriptus, & quinque alii ſimilia fecêre, ac admiſêre. Deniqùe Auſtriacos in integrum reſtituit, deperditis privilegiis, ob rebellionem anno Chriſti CIↃIↃXXV. à ruſticis motam.

Tollit quoque dictus Cæſar Carolus V. in ſempiternum, quidquid dictis Auſtriacorum privilegiis, ac immunitatibus, ullâ ratione contrarium eſſe poſſit, nullis obſtantibus obligationibus, litteris, tabulis, aut aliis quibusvis Juris factíque vinculis, ea omnia auctoritate ſuâ imperiali reſcindens, tollénſque.

Econtra in ſtatu ſuo confirmans, quæcunque olim Auſtriacis fuêre collata à piæ memoriæ Henrico IV. (quibus inſeruntur litteræ Julii, ac Neronis Cæſarum) Henrico V. Frederico II. (quibus inſeruntur litteræ Frederici I. Cæſaris, patris ejus) Rudolpho I. Alberto Cæſare, ejus filio Ludovico IV. Carolo IV. Wenceslao, ac Sigismundo Cæſaribus.

Poſtremò etiam Cæſaris Frederici III. aliorúmque quorumcunque principum majoris, minoríſque

riſque dignitatis, atque auctoritatis privilegia, omnia hæc rata, firmáque in æternum ſine ullius contradictione, eſſe jubens, voléníque; magnâ ingentíque conſtituta pœnâ, ſi quis vel ſemel de his diſputare, quæſtionem ac controverſiam movere auſus fuiſſet, eâque ſecundùm tenorem propriorum verborum ſimpliciter obſervari præcipiens.

Actum Auguſtæ Vindelicorum (hodie Augſpurg dicta) anno, die ac menſe, ùt ſuprà. Subſignatum erat, *Carolus*: ejúſque maximo munitum obſervatúmque, conſuetâ ratione, ſigillo.

Caput XLVI.

Quibus mediis Auſtriaci Principes, ad ſummum honoris faſtigium aſcenderint.

Quòd ſi quis etiam penitiùs perſcrutari velit, qualiter Auſtriaci Principes, poſt unicas majorum ſuorum conditiones (origo enim, ob nimiam vetuſtatem, præter veriſimiles conjecturas nil habet) ſucceſſiones, rerúmque converſiones, antequam ad iſtud, in quo hodie conſpiciuntur, *faſtigium* conſcenderint, præcipuè verò quàm bonis artibus, atque immenſo labore ab anno Chriſti CIↃCCCCLXXVIII. uſque in præſentem annum CIↃDCIC quod eſt intervallum CCXXI. annorum Divinâ diſpoſitione inter adverſa ac proſpera variè jactati, & à potentiſſimis Chriſtiani, Mahumetaníque Orbis nationibus, junctis ſubinde viribus, opibúſque, ingenti apparatu oppugnati, ad hanc potentiam juſtè pervenerint.

Rati-

Rationem feliciſſimi hujus progreſsûs veriorem, nec artem compendioſiorem invenies, quàm Auſtriacos, admirabili pro maxima parte concordiâ, eadem calcâſſe veſtigia, inceſſiſſe viâ, preſſiſſe ſemitas, coluiſſéque leges; eundem omnes eſſe veneratos Divini Numinis cultum, iisdémque Religionis Catholicæ ſacramentis colligatos, indiſſolubili nexu cohærere, ac proinde nil mirum, ſi cumulum laudum, honorúmque majorum ſuorum, in immenſum auxerint, ſtabili firmóque decoris familiæ fundamento excelſis animis inædificare pergunt. Hæc intelligere & conari, divinæ ſcholæ diſcipuli eſt.

Non enim tutior adhuc via, certiórque reperta eſt ratio, quâ Reſpublicæ ac Regna, ad ſenium aliquando perventura, meliùs ſtabiliri poſſint, quàm cùm principes, conſervandis majorum legibus enixè ſtudent. Legum autem omnium caput & fundamentum eſt religio, prodita divinis oraculis, interpretata, ac non interrupto conſenſu obſervata, per majorum manus, ſanæque mentis animíque hominibus, per ſigna, partim res divinas exhibentia, partim ſignificantia, gratis oblata traditáque. Fucatus enim, ſimulatúſque Deus occultus, ejúſque innovandi flagrans ſtudium, ex effreni mentis ſinu prodiens, cùm ſummis tantùm innatet labiis, religionis arcana, captum humanum ſuperantia, contemnit, cultum externum, ac qualiacunque ſigna pro ludicris ſcenarum habet fabulis.

Hæc vera eſſe, omnium ſuperiorum temporum docent exempla. Etenim apud ſinceræ mentis Dei cultorem, veram videbis pietatem, quam rectiſſimè Cicero *omnium virtutum* vocat *fundamentum*, ac proinde apud hos, leges amore coli, diſciplinam virtute ſtabiliri, generoſitatem probitate conſiſtere, hócque ſatellitio juſtitiam (cujus Cicero

 cero

cero fundamentum ſtatuit, *Fidem*) ſartam tectam unicuique ſuum tribuere, ſubditos defendere, ignavos excitare, novatores coërcere, hoſtes repellere, vim violentiámque quâcunque ratione intentatam vitare ac diſſolvere.

Fucati cultoris animum, ſi penitùs introſpexeris, ipſam cernes impietatem, omnium errorum vitiorúmque matrem, ac proinde momenta Religionis parvi fieri & contemni, legum violentam auctoritatem, diſciplinam inſtabilem, probis incommodam, ac non rarò noxiam, juſtitiam venalem, avaritiam, ambitionem, ſimulationem, ac invidiam rerum dominos, unde tandem inextricabilibus implicati negotiis, nervos Reipublicæ, ſi non planè ſuccidi, certè inſanabili vulnere debilitari ſentient; in ſtudia ſubditi contraria abibunt, melior ſaniórque pars alienabitur; religionem mutando perdent. Succedit generoſitati infida vafrities; probitati verſutia, è ſimulationis officina prorepens: vis verò ac violentia, variis ſe inſinuantes artibus, in apertam tandem tyrannidem prorumpunt, divina humanis miſcent, nílque incontaminatum relinquunt.

Vera, qui Hiſtorias evolverunt, nos ſcribere nôrunt; neque ſolùm Hebræorum ob dictas cauſas populo, ſed maximæ terrarum orbis parti hæc obveniſſe, ſciunt. Pauca enim regna, paucioréſque Respublicæ, integrâ ſtabiliſque valetudine ad perfectam ſenectutem provectæ, ſenio defecêre: complures ante abſolutum juſtæ ætatis decurſum, aut ipſo vigoris flore, dictis morbis interiêre.

Quarum rerum teſtimonia, an non & noſtrum exhibuit ſæculum illuſtria? Divino procul dubio munere, Hiſpania atque Italia, aliorum doctæ ærumnis incommodiſque, quantum potuêre, leges

divinas

divinas ac humanas, â majoribus acceptas, ſeverâ ſapientíque ratione, antiquo in ſtatu auctoritatéque conſervant: unde Italiam florere, Hiſpaniam ſupra omnia Europæ regna caput extollere, opibus creſcere numeroſiſſimis, potentiſſimíſque, quibus ambitur, hoſtibus, fortiter viriliterque reſiſtere videmus; cæteris decreſcentibus, aut veterem potentiam, partâmque â majoribus auctoritatem, ægrè tuentibus.

Tantilli res eſt negotii, lætam domi pacem, aut perpetuum habere bellum; cum omnibus idem ſentire, aut cum ſingulis ſingula amplecti; invidere nemini, aut livido oculo defluentem ex alto, in alterius ſinum agnímque, cæleſtem aſpicere rorem, favorémque; certum è ſanæ mentis dictatu in quem collimemus, figere ſcopum, aut cum erraticis erronibus cæcâ ratione, ægrotâque mente vagari, ſenſibus diſpalari, aliis nec ſibi ipſis quietem dare.

CAPUT XLVII

Cauſa perpetuitatis ſtemmatis Auſtriaci eſt pietas, & concordia in Orthodoxa religione.

SI igitur roget aliquis, quâ maximè ratione Principes abſolutè imperantes, nec regni negotia ſoli procurare valentes, duraturam imperii quietem, legum morúmque inconcuſſam ſtabilitatem parare poterunt?

R. Si Academiæ auctorem audis, Principe philoſophante; Si Chriſtianæ philoſophiæ Doctori aures præbes, Regnum DEI, ejúſque adipiſcendi rationem, quam vocat juſtitiam, quærendo; ſi

ab utroque diſſentientes, principe nunc leonem, nunc vulpem imitante.

Philoſophatur Princeps, cùm ad utriuſque juſtitiæ normam, generoſo ſua ac forti dirigit animo. Id autem rectè fieri ægerrimè poteſt, niſi ea ſit præditus animi perſpicacitate, mentis vi, judicii acrimoniâ, ac rationis lumine, ùt omnium, qui arcana ſecum ac communia pacis belliq́ue tractant concilia, muniáque, conditiones, mores, indoles, atque ad virtutem vitiáque proclivitates habeat notiſſimas. Diverſiſſimis enim homines conditionibus, ſi uſpiam terrarum, in principum aulis, familiis, conclavibus, ac cubiculis verſantur.

Improbi quidem adulatione, ſimulationéque ſe inſinuant, ad omnia mutabiles, temporibus, hominibúsq; , ut res privatas augeant, ſervientes, clam ac palam, bonis malíſque artibus ad ſumma nitentes; probi verò vocati tantùm intrant. Facilè autem internoſcuntur. Malis enim utentes artibus, omnia commodo & utilitate metiuntur; hácque de cauſa, factionibus implicati, amicitias his ſervituras tantùm admittunt, avaritiâ & ambitione aguntur, invidiâ anguntur, mordent, traducunt, ac malè loqui flagrant, denique è principis intricatis negotiis, Reipublicæq́ue tumultibus, rem facere, potentiam ſtabilire, auctoritatem parare, ſimiliáque malignæ prudentiæ ſecreta concilia, cum ſui ſimilibus inire videbis. Bonis innixi artibus, hoc ſolum ob oculos habent, principis ut dignitas exiſtimatióque, publica verò quies ac bonum, rebus omnibus præferatur. Hi ſine invidia, factione, ac avaritiâ res principis, populíque tractant, opes honoréſque ſibi nec ſuis defuturos, ſalvo principis Reipublicæq́ue ſtatu, prudenter judicantes.

Regnum

Regnum Dei, ejúſque juſtitiam princeps quærit, cùm probitatem ac innocentiam ſectatur, pietatem, religionémque non ſimulatè colit, nullâque de cauſa horum è gradu divelli ſe, nec ſemitis educi ſinens, leonem vulpémque imitatur, cùm juſtitiam, probitatémque omnibus in actionibus palam prætendens, vim in abdito parat, ac, ut omnia depravatæ voluntatis ſuæ cæcis affectibus pareant, omni arte molitur.

Quos verò è tribus, Auſtriaci principes ſint ſecuti, hiſtoricorum volumina perlegito; & luce meridianâ clarius apparebit, nil principibus Auſtriacis in religione fuiſſe conſtantius, pietatis cultu ſincerius, legum conſervatione diligentius, diſciplinâ efficacius, erga juſtitiam ſanctius, fide continentius, in communi vita temperantius, nec ad parandam, augendámque auctoritatem prudentius. Proinde nil mirum, ſi capitaliores nunquam habuerint, nec habeant hoſtes, quàm veterum religionis, legúmque contemptores, diſciplinæ perturbatores, impios, ſimiléſque impuræ vitæ atque ægrotæ mentis homines.

Quàm verò amârint continentiam, temperantiámque, aulæ eorum frugales & modeſtæ, matrimoniáque lætâ ſobole fœcundiſſima, loquuntur. Hinc in bellis (ſi ſummam, finémque ſpectes) præſenti auxilio Dei ſemper adjutos reperies, multáque alia cælitùs accepiſſe dona, quibus non ſolùm Auſtriacorum regna, ſed corpora ac mentes divino nutu agi, regíque judicare poſſumus.

Quid igitur mirum, ſi tredecim Cæſares ex hâc familia Germani quæſierint? Si iſti (diverſâ quanquam fortunâ) cum laude atque auctoritate præfuerint? hæreditarias ditiones, imperij majeſtatem limitéſque maximis rebus geſtis defenderint?

 ita

ita ut veriſſimè Auſtriacos à ſummo Numine ſuſcitatos, protectóſque dicere poſſimus, Dei ut eſſent dextera, quâ Catholicæ religionis antiquus ſtatus, ac à JEſu Chriſto per majorum manus ad nos manans veritas, defenderetur, contráqne innumerabiles conjuratos hoſtes protegeretur; falſitas verò, mendacium, atque impietas, hydræ nunquam quietæ, compeſcerentur: boni ac probi haberent, ubi tutò delitеſcerent; mali & improbi, quod horrerent ac reformidarent.

Caput XLVIII.

Inſtructio S. Ludovici Galliarum Regis ad filium Philippum.

LUbet hanc priorem tractatûs noſtri partem, concludere, inſtructione S. Ludovici, Galliar. Regis ad filium Philippum, quæ meritò omnibus Principibus Regibúſque, eſt commendanda. Continet autem hæc:

I. Fili mi, ante omnia diligenter in eam curam incumbe, ut diligas Deum: nemo enim poteſt eſſe ſalvus, niſi Deum amet.

II. Cave, ne unquam admittas peccatum mortiferum, ſed omnia potiùs ferre velis genera tormentorum, quàm aliquam talem perpetrare culpam.

III. Cùm adverſa accidunt, feras æquo animo, & cogites te commeruiſſe, atque ita tibi lucrum inde accedet.

IV. Cùm rebus proſperis frueris, humiliter agas gratias Deo, ne inde animo elatus, efficiaris deterior, unde te oportuit fieri meliorem.

V. Crebrò confitearis peccata tua, deligas tibi ſapientes confeſſarios, qui te poſſint inſtruere,

&

& docere, quid agere, quid vitare te oporteat: & coram illis ita te compares, ut audeant te ſincerè reprehendere, & vitia tua indicare tibi.

VI. Officium divinum devotè auſcultes, faceſſant tibi fabulæ & nugæ, ne oculi huc atque illuc circumferantur: ſed ores Deum ore, & etiam meditante corde, ídque præcipuè ſub ſacrificio poſt peractam conſecrationem.

VII. Animo ſis pio, & humano, erga pauperes, & calamitoſos homines, illíſque pro viribus opitulêris. Si quid angat animum, id mox explices confeſſario tuo, aut alicui viro bono: ita fiet, ut faciliùs id feras.

VIII. Da operam, ut quorum uteris conſuetudine & familiaritate, ii ſint homines probi, & integri, ſive religioſi illi ſint, ſive ſæculares, & cum illis miſce libenter colloquia: porrò nequam, & improborum virorum commercia devita.

IX. Sermones, qui fiant de Deo, publicè, & privatim libenter audias: preces quoque & condonationes ſive indulgentias, ſtudioſè expetas: amato bonum, odito malum omne.

X. Ubicunque fueris, nemo auſus ſit quicquam ejuſmodi te præſente eloqui, quod alliciat ad mortiferum peccatum, aut alterius famæ deroget: nec tu unquam de ullo malè loquaris, obtrectandi animo non patiaris quenquam, te audiente, perversè de Deo & Sanctis ejus loqui, nec id ſinas impunè abire.

XI. Crebrò gratias agas Deo, pro bonis omnibus ab illo tibi collatis, ut dignus fias potioribus ejus beneficiis affici & augeri.

XII. In adminiſtranda juſtitia ſis rectus, & ſeverus, & ita, ùt leges præſcribunt, eam exercens erga ſubditos, neque ad dexteram, neque ad ſini-

ſtram deflectens: pauperúmque quærimonias non rejicias, donec veritas innoteſcat. Si quis habeat adversùm te querelas, aut controverſiam, ſemper ab illo ſtes contra teipſum, donec rem certam comperies. Ita enim fiet, ut conſiliarii tui fidentiùs juſtam ferant ſententiam.

XIII. Si quid poſſideas rei alienæ, etiamſi id acceperis à majoribus tuis, incunctanter reſtituas juſto poſſeſſori, ubi certò id tibi conſtiterit. Sin autem dubia res eſt, cura, ut viri ſapientes accuratè, & ſine mora inquirant; id enim vel maximè ſtudere debes, ut qui ſunt in ditione tua, pace & juſtitiâ fruantur, imprimis homines religioſi; & qui in clero ſunt, parentibus tuis, debes amorem, reverentiam, & obedientiam.

XIV. Beneficia Eccleſiaſtica non conferas niſi bene dignis, & qui nulla ejusmodi beneficia habeant, idque ex conſilio bonorum virorum.

XV. Bellum, præſertim adversùm quemlibet Chriſtianum, ſine multo conſilio vide ne ſuſcipias; ſi neceſſitas cogat ſuſcipere, Eccleſias & inſontes nullo patiaris damno affici. Si quæ exiſtat vel tibi, vel ſubditis tuis contentio, vel bellum, quoad poteris, componere & ſedare coneris. Vide, ut bonos habeas Prætores & Magiſtratus, & de illis ſolerter exquiras, utì ſe gerant.

XVI. Semper ſis addictus & devotus Romanæ Eccleſiæ, & ejus Pontifici, haud ſecus ac ſpirituali Patri te morigerum præbeas. Da operam, ut impenſæ tuæ moderatæ ſint, & rationi conſentaneæ. Sub finem hortor & juro te, fili mi, ut ſi me contigerit ante te migrare ex hac vita, ut toto Regno Franciæ pro anima mea cures offerri DEO preces & miſſæ ſacrificia. Ad extremum, fili chariſſime, quidquid boni poteſt bonus & pius parens precari filio

ſuo,

ſuo, id ego tibi precor. Sacroſancta Trinitas, & Sancti omnes ſervent te ab omni malo, præſtétque tibi Deus gratiam rectè ſemper agendi, & ipſius faciendi voluntatem, ità ut per te honoretur, & nos poſſimus poſt hanc vitam pariter eſſe cum illo, eum contemplari, & laudare per infinita ſæcula ſæculorum. Amen.

Finis I. Libri.

MONILE SACRUM.

CUr homo mortalis, titulos & ſtemmata fingis?
Túne per hæc mortis, pellere tela potes?
Falleris, & mundi te gloria fallit inanis,
Vix tua poſt cineres fama ſuperſtes erit:
Cum titulis mox nomen abit: mors ſtemmata ſternit,
Alta metit, cæcis cæca triumphat equis.
Vanus & inconſtans, per multa volubilis erras:
Eſt tua nobilitas, hæc tua mobilitas.
Vita & honos, fortuna gemísque, quid omnia dicam:
Sunt cinis, & fumus, labilis umbra, nihil.
Corpus humo, cinerem cineri, te fata perurgent
Reddere: quàm ſubitò vita perempta fugit!
Vive DEO & Cœlo, mortis tibi ſtemmata pinge,
Sic tua poſt cineres, vita perennis erit.

AMEN.

HISTORIÆ
DE AUGUSTISSIMA DOMO AUSTRIACA,
Liber Secundus,
De Magnitudine potentiáque Domûs ſeu Gentis Auſtriacæ: Ac jure, quo provincias ſuas obtinent.

ABſolutis iis, quæ ad Genealogiam Antiquiſſimæ ac Sereniſſimæ familiæ Auſtriacæ pertinent; ſupereſt hoc ſecundo Libro agere de magnitudine & potentia ejusdem Auguſtiſſimæ Domûs, ac inquirere juſtiſſimos titulos, quibus, glorioſiſſimi Auſtriaci Principes provinciis, tam in Germania, quàm (continuatâ in hunc diem ſucceſſione) in Belgio, Hiſpania, Italia, India, ac novo orbe imperârunt. Altiſſimus dilatet eorum imperium, ac decus augeat.

Caput I.
Multi Auſtriacis æmulantur.

GEntis Auſtriacæ majeſtatem, magnitudinémque, multi non ferunt; ejus gloriæ plurimi invident.

vident. Id verò nec novum, nec inauditum. Omni ævo virtutem invidia, potentiam æmulatio comitata eſt. Vix extulerat Auguſtiſſima illa gens in Germania caput, & quaſi in cunabulis apparebat, ſenſit æmulos; prorſus velut nefas eſſet virtute crefcere.

Paulò pòſt, ubi continuâ ferè ſeptemvirorum electione, ſupremam imperii dignitatem, ſua in Domo obtinuit, & tot provinciarum acceſſione, potentiam aliquam oſtendit, hoſtes armatos experta eſt; quaſi quòd hominum voluntas electionis decreto, vel naturâ hæreditatis, aut connubii jure offert, piaculum eſſet acceptare.

Etenim æmulationis hujus cauſæ, niſi fallor, potiſſimùm ſunt hæ: *Magna nimis Gentis Auſtriacæ potentia. Imperium in ea jam ab annis plus quàm quadringentis jure quaſi hæreditario continuatũ. Alienarum provinciarum uſurpatio. Monarchiæ totius Europæ cupiditas. Gravis ſubditorum oppreſſio. Zelus pro Catholica religione conſervanda. Bella adversùs heterodoxos.* Pluréſque alias comminiſcuntur, qui Auſtriacis non favent.

Quanquam ſi verum fateri volumus, ut livore quiſpiam petatur, ſatis eſt Auſtriacum eſſe; plus quàm ſatis, virtute, potentiâ, imperii amplitudine florere. Ita crimini tribuitur, quod virtutis excellentiæ adſcribi deberet. Imò quia aliorum gloriæ officere, Auſtriacorum magnitudo putatur, aut tollenda horum gens eſt, aut in ordinem redigenda. Nos hujus æmulationis cauſas, quas prætexunt, ad rationis & veritatis ſtateram, brevi hoc tractatu, ponderemus. Remittentes lectorem, ad Auctores, qui diffuſiùs hoc argumentum tractârunt. Judicet orbis. Neſcit calamus mentiri; neſcit adulari. Veritati ſcribit, & illi ſoli obligatur.

Caput II.

Politicæ rationes contra magnam unius Gentis potentiam.

POliticorum quorundam eſt axioma. *Id agendum, nè rerum omnium jus, ac poteſtas, ad unam aliquam familiam perveniat.* Rationibus illud tuentur. Et imprimis, omnium creſcere pericula, cùm nimiùm Regis alicujus vires augentur. Deinde contineri eum ab injuria aliis inferenda non poſſe, qui plusquàm cæteri omnes, poteſt. Magnam etiam fortunam, ſine multorum exitio, non convelli.

Addunt & Authoritates & exempla. Perſeus Philippi filius, Macedonum Rex, id agendum Rhodiis eſſe dicebat, ne omnium rerum poteſtas ad unum populum Romanum perveniret. Quippe, Regnum unum occupatum, gradus eſt ad aliud; & finem ambitio Regum neſcit, cum ſucceſſu proſpero gaudet.

Hanc ob cauſam, Conſtantinopolitani olim Imperatores, omnem navârunt operam, ut Siciliæ regnum â Neapolitano disjungeretur, nè formidanda aliis unius poteſtas eſſet. Ætoli, cùm auxilium ab Antiocho peterent, ùt author eſt Livius, monuerunt, ad fidem majeſtatémque regiam pertinere, ſocios Ætolos juvare, ne iis extinctis, in Aſiam, Romani totis viribus irruerent.

Planè Principes alienæ potentiæ incrementum non ferunt, & quæ ſupra aliorum fortunam eſt, ſuſpecta eſt. Ideò Coſmus Medicæus, Princeps Florentinus, quantum potuit, nè Ducatus Mediolanenſis ad Venetos perveniret, laboravit; quòd cum eo contineri non poſſint, quin ad Italiæ totius

Imperium aſpirarent. Leo quoque X. & Clemens VII. Pontifices, cùm viverent, adnitebantur, ut idem ille Ducatus, in Ludovici Ducis familia conſervaretur, vel cuivis potiùs privato traderetur, quàm in Gallorum, vel in Hiſpanorum poteſtatem deveniret, quorum potentia, ut exiſtimabant, intolerabilis eſſet evaſura.

Quid dicam de Henrico IV. Franciæ Rege? Is cùm intellexiſſet, Sabaudiæ Ducem, aſtu quodam pene Genevam occupâſſe; *ſi occupâſſet*, inquit, *die ſequenti eum intùs poſſediſſem.* Adeò metuunt Principes, ne alterius vicini nimiùm excreſcat magnitudo. Neque tamen tantus inde metus eſt, quanta invidia, dum Principes ſe invicem non virtute, ſed potentiâ metiuntur. Magnus ille in Batavia politicus Barneveltius, ſic omnia agenda dicebat, ut Hiſpanus decreſceret, Francus non creſceret. Ità illi adversùs magnam aliquam potentiam ratiocinantur.

CAPUT III.

Quanta ſit Auſtriacorum potentia.

ET verò Auſtriacæ Gentis vires, jam ſupra fortunam eſſe, ajunt, omniúmque aliorum metus, niſi caveatur, infra ejus potentiam futuros, quæ tanta eſt, ut nec major olim Romanorum fuerit, nec ullorum hodie Principum ſit, aut Regum. Orientem enim unâ, Occidentem alterâ manu tenere videtur; & ille temporum parens ſol, dum aliis occidit, ſemper in aliqua Gentis Auſtriacæ provincia oritur, & diem facit. Noctem neſcit tantum imperium, quod alicubi diem ſemper habet. Si conſideremus Germaniam, in ea Leopoldus Ignat. Auſtriacus, præter Hungariæ Bohemiæque regna,

Au-

Auſtriam, Dalmatiam, Croatiam, Sclavoniam, Styriam, Carinthiam, Carnioliam, Moraviam, Sileſiam, Luſatiam, Wittenbergam, Ergoviam, Tyrolim, Alſatiam, opulentas omnes & amplas provincias poſſidet, ſuóque imperio complectitur.

Et quanquam inter Principes Auſtriacos, hæ aliquando regiones dividantur; tanta tamen concordia eſt, ut omnium ſit, quod ſingulorum eſt, & plurimum opes unius familiæ potentiam conſtituant. Adeóque, qui principem unum ex hac Domo laceſſit, omnium potentiam irritat, & tactâ hâc catenâ ſingulorum in ſe vires attrahit. Accedit Imperium, in quo idem Leopoldus hodie poſt tot Auſtriacos conſtitutus Imperator, ejusdémque Regem communibus Electorum ſuffragiis electum, & Coronatum videt Joſephum I. ſuum primogenitum, tantæ dignitatis acceſſione mirum quantum hæreditariam potentiam auget, & Germaniæ viribus hoſtes ſuos deterret.

Si in Hiſpaniam oculos dejiciamus, ea tota in tot regnorum amplitudine Carolo II. Regi Auſtriaco paret, & ſuis viribus Regis ſui Monarchiam tuetur. Bellatrix illa Hiſpania, viris, armíſque nobilis, tot exercituum ſeminatrix, Indiæ utriusque & novi orbis domitrix, non parvam exteris formidinem incutit. Si in Italiam nos convertamus, hìc Sicilia, Sardinia, Neapolis, Ducatus Mediolanenſis, Auſtriacos ſub Hiſpano faſces agnoſcunt, & vires ſuas facilè per Alpes & Tyrolim Auſtriæ conjungunt.

Quid, quòd Burgundia, Belgiúmque, fortiſſimæ & verè militares provinciæ, ac certiſſimum Hiſpaniæ Regis patrimonium, Auſtriaci juris ſint? (loquor hic ſepoſitâ ſolemni & mundo notâ pace, de qua infrà) Quid, quòd idem Rex ità in multis Afri-

cæ Aſiæque locis dominatur, ut illi compedes, huic frænum injeciſſe videatur? Jam utraque India orientalis & occidentalis, illa America, ille novus & Romanis incognitus orbis, per Hiſpanum ab Auſtriacis legem accipit. Magnum ſanè tantæ potentiæ incrementum, niſi fontem potiùs dicamus, unde illa ingens vis auri quotannis promanat, quo tot in Europa provinciæ, Regnáque ditantur, defenduntur, in Auſtriacorum obedientia fidéque retinentur. Hic monarchiæ Hiſpanicæ nervus eſt, etſi ipſa per ſe potens ſit Hiſpania, auri & aliarum opum feraciſſima.

Neque alia porrò eſt Hiſpani, quàm Gentis totius Auſtriacæ potentia. Sicut enim vinculo quodam & cognatione inter ſe continentur, itâ ex tot provinciarum opibus una unius gentis potentia eſt. Vires, ubi, & quando opus eſt, jungunt; unius hoſtis, omnium hoſtis eſt; qui unum invadit, totius familiæ vim ſentit. Non exiguum etiam pondus ac hanc potentiam adferunt ii principes, qui huic genti obnoxii ſunt, aut quorum illa patrocinium ſuſcepit.

Caput IV.

Auſtriacorum potentia eſt â Deo.

Atque imprimis, utinam Chriſtiani orbis Principes monarchiæ hujus vim potentiámque, non opum apparatu, aut imperii amplitudine, ſed altiſſimâ Dei providentiâ, immutabiliſque decreto, quo gubernare univerſum hoc ſtatuit, æſtimarent. Pietas enim Auſtriacæ Genti primordia fecit; pietas aluit, educavit; pietas in hanc magnitudinem uſque, quâ nunc viget, perduxit. Meruit Auſtriacæ Gentis virtus, ut tantam in terris potentiam obtineret; itâ

voluit

voluit Deus, itâ decrevit, itâ patitur. Neque eſt, qui Divinum hìc favorem non agnoſcat, cùm non armis, ſed jure, non violentâ uſurpatione, ſed hæreditate, vel affinitate, in tantum tot regionum latitudinem hæc Auguſtiſſima gens ſeſe diffuderit.

Quis invideat illi, quod decreto Divinæ Maieſtatis accepit? quis turbare aut evertere potentiam illam bello præſumat, quam in orbe conſtituit idem ille Deus, qui interruptam elementorum compaginem concinnavit? Si inſania eſt, ſitum & ſtationem elementorum commutare velle; certè imprudentia eſt, & impius conatus, id artificio politico, vel humanis viribus ſubvertere velle, quod Divinâ conſtitutum eſt voluntate. Quod ſi non ab hominibus, ſed à Deo ſunt Regna, & per eum *Reges regnant*, ut divinum pronunciavit oraculum, non poteſt ab eodem non eſſe tanta, quanta eſt, Auſtriacorum imperiorum magnitudo; cui obniti nihil aliud eſt, quàm æternæ providentiæ reſiſtere: ſed fruſtra.

Divina decreta humanis ſanctionibus non reſcinduntur, & adverſùs cæleſtem providentiam, hominum fœdera nihil poſſunt. Imbecilles ſunt mortalium vires, nec quicqnam ullo apparatu proficiunt, ſi aliud in cœlo ſit decretum. Inquieta illa & inſatiabilis alios turbandi cupiditas, ſuo ſanguine ferè ſemper extinguitur: Nec impunè principum populorúmque pacem, turbare licet; quippe fatum ſibi accerſit, qui in aliorum fata ſolo furore vel invidiâ ruit.

Non eſt equidem immortalis Auſtriaca gens; ùt orta eſt, & crevit, ita occidet, cùm illi viſum fuerit, qui excitavit. Stabit tamen incolumis, & ſupra invidiam odiúmque poſita vigebit, quamdiu in ea pietas, & juſtitia florebunt. Deus

eſt,

eſt, qui ſceptra transfert, & diademata mutat, cùm peccata juſtam ejus iracundiam irritant; non arma mortalium, non rebelliones ſubditorum, non conjuratorum ſocietas, & doloſæ machinationes.

CAPUT V.
Neceſſaria eſt orbi, Auſtriacæ gentis potentia.

QUid ſi verò etiam neceſſaria mundo, Auſtriacæ gentis potentia eſt? Cùm enim apud Turcas, Otthomanicæ Domûs imperium ſupra potentiam humanam ferè ſit, expediebat profectò, ut apud Chriſtianos par illi potentia aliqua reperiretur. Atque hæc eſt Auſtriacæ familiæ potentia: Anno ſupra 1272. præcipuè divinitùs in terris excitata, ut exorituræ Anno 1300. Otthomannorum familiæ ſeſe opponeret, & meliorem Europæ partem ab ejus impio dominatu conſervaret. Ideò Turca magnitudinis ſuæ & armorum limitem invenit, quia in Auſtriacos, & eorum affines impingit. Omninò ergo, qui tantum opum & virium illis invident, ii aut tot Chriſtianarum provinciarum incolumitatem non ferunt, aut nobis immane jugum & duriſſimam ſervitutem exoptant.

Quanquam ſi nullus eſſet Europæ noſtræ, ab impiiſſimis illis Turcarum Imperatoribus, metus (quæ felicitas optanda forſitan potiùs eſt, quàm exſpectanda) adhuc tamen neceſſaria Reipublicæ Chriſtianæ, Auſtriacorum magnitudo eſt, ut immanium hæreticorum furor retundatur. Nullam ipſi, niſi illorum, potentiam reformidant, & hodie ſiſti ſuorum armorum curſum, quia Auſtriaci ſeſe illis opponunt, vident, & dolent.

Hi enim hoc tempore propemodum ſunt ſoli, qui Religionis Catholicæ tutelam ſuſcipiunt, & Romanam Eccleſiam ſuo patrocinio complectuntur. Non illis opes ſunt ad ſuperbiam, ſed ad Eccleſiæ defenſionem; non ad Chriſtianorum Principum formidinem, ſed ad hoſtium heterodoxorum terrorem; ut illos juvent, & hos reprimant, quicquid à Divina benignitate ſunt conſecuti, profundunt.

Magna vis opum eſt in Auguſtiſſima illa gente, ſed penè plus ſumptuum tot expeditiones militares exigunt, quas adverſùs tot religionis hoſtes ſuſcipere quotannis ferè cogitur. Pacem ipſa nunquam habet, ut pacem Chriſtianis omnibus ſemper procuret. Quidam ſuorum regnorum opes exhauriunt, ut heterodoxis ſuppetias ferant; Auſtriaci, ut illos opprimant, nihil ſibi relinquunt. Amant victorias, ſed quibus de hoſtibus ſuis Eccleſia triumphet; & dum unum illis votum eſt, ut Chriſti in terris imperium ſtabiliatur, latiùs Religionis fines, quàm regnorum ſuorum terminos, extendunt.

Fidem temporum teſtem appello; an non hodie aut nulla, aut miſerè afflicta in Europa eſſet Religio Catholica, ſi tanta Auſtriacarum opum vis non eſſet; quam ob cauſam etiam ii, qui Hiſpanos ferre non poſſunt, orbi tamen ad Religionis conſervationem neceſſarios eſſe dicunt. Eos ſi tollas, & Auſtriacos Principes, de Eccleſia heterodoxi, & barbari triumphabunt. Id agnoverunt Sanctiſſimi, & Orthodoxæ fidei latiùs diffundendæ, ac divinæ gloriæ ampliùs, & ampliùs augendæ Zeloſiſſimi Romani Pontifices Greg. XIII. & Innocent. XI. cujus utriusque memoria apud omnes fideles populos in benedictione eſt, quorum ille Philippi II. Hiſpaniarum Regis magnitudinem, iſte Leopoldi I. Sapien-

pientiſſimi, Pientiſſimi, & Victorioſiſſimi Romanorum Imperatoris hodie glorioſiſſimè regnantis potentiam, *afflictæ Reipublicæ Chriſtianæ unicè neceſſariam* eſſe judicârunt. Atque idcirco Chriſtiani, Catholicíque nomine indignus cenſendus eſt, qui eam Auſtriacis potentiam invidet, aut ſubvertere contendit, quâ illi ad conſervandam Eccleſiæ incolumitatem utuntur, & quam in debellandis Religionis Apoſtolicæ hoſtibus conſumunt.

CAPUT VI.

Auſtriacorum potentia juſtè quæſita eſt.

JAm verò, ſi nihil eſt in Auſtriaci imperii amplitudine, quod non hæreditate legitimâ, vel affinitate adiêrunt, quænam, obſecramus, jura, ut de ſuis regionibus deturbentur, concedunt? Certam ratámque bonorum ſuorum poſſeſſionem unicuique leges aſſerunt, & graſſator eſt, qui invadit, & latro, qui quicquam decerpit. Imò in laqueum, in crucem, in gladium incurrit, qui vim infert, & ſanguine culpam eluit, qui aliena rapiendo contraxit.

Hâc legum ſeveritate, hominum ſocietas conſtat, nec ſtabunt urbes, ſi ejusmodi improbitatem gladius non coërceat. Enim verò quod civi dimere nefas eſt, eripere Regibus non licet. Una juſtitia eſt, unum jus, una æquitas; ac tantum unicuique, ſeu privato, ſeu Principi, Reipublicæ leges permittunt, quantum juſto titulo poſſidet. Unde non immeritò togatæ Philoſophiæ princeps Alexandrum Magnum, quòd quietas ſine cauſa gentes, ſuis armis infeſtaret, *terrarum orbis prædonem* appellabat. Verè enim & prædo, & publicus graſſator

eſt.

eſt, qui alienas provincias potenti exercitu, nequaquam laceſſitus, invadit, aut premit.

Sed fortaſſis privata jura majeſtatem non conſtringunt, & ratio ſtatûs monita non audit. Quid verò aliud hoc eſt, quàm publicum latrocinium exemplo ſancire? quàm rapinas & vaſtationes jubere? quàm Reges juſtitiæ, cujus eſſe cuſtodes debent, everſores conſtituere? neque enim minus civi cuipiam fas erit, alienum patrimonium rapere, quàm principi alterius ditionis urbem aut regionem occupare.

Caput VII.

Auſtriacorum potentia non magis ſuſpecta, quàm Turcarum. Mores heterodoxorum.

DEmus tamen Politicis iſtis, qui ſcientiæ plus habent, quàm conſcientiæ, rationem ſtatûs, neceſſarium eſſe imperantibus omnibus inſtrumentum. An ut juſtitiæ decreta violent? ut legibus vim armatam inferant? ut cuncta evertant, & omnium tranquillitatem perturbent? Barbarorum eſt id cogitare, impiorum velle, tyrannorum facere. Equidem, inquiunt, incolumem ſtare juſtitiam volumus; at magna nimis Auſtriacorum potentia eſt.

Agite, an non etiam magna Turcicorum Imperatorum eſt? cur illis, non his invident? Illi Chriſtiani ſunt, & Chriſtianornm protectores; hi impii, barbari, & Chriſtianorum hoſtes: illis bella indicuntur, ut decreſcant, cum his fœdera ſanciuntur, ut creſcant. Suſpecta Auſtriacorum magnitudo eſt; ſuſpecta tot Turcarum imperia non ſunt. Ita judicant, qui invident; ita ſtatuunt, qui oderunt.

Tanta

Tanta horum affectuum vis eſt, ut rationem animo excludant, judicium obnubilent.

Dicamus amplius; metus ab Auſtriacorum magnitudine eſt; ab heterodoxorum creſcente potentia, nullus eſt metus. Quamobrem quæſumus? quia ſcilicet illi Chriſtiani ſunt; hi Chriſtianæ Eccleſiæ hoſtes. Niſi fortè potiùs, quia illi Auſtriaci ſunt, quorum nomen, gentium quarundam invidia, ferre non poteſt, ut meritò vel idcirco magnam Auſtriacæ gentis potentiam eſſe dicamus, quia invidos habet. Sed quis ille tandem pectorum Chriſtianorum furor, potentibus auxiliis heterodoxorum, imò Barbarorum, juratorum Chriſtiani Nominis hoſtium res augere, eorum indigniſſimæ ſervituti urbes Catholicas & provincias, ſuo milite & ære ſubjicere, aliorum decrementis, eorum incrementa deſiderare, ut una tam auguſta, támque Catholica gens in ruinam trahatur? quaſi verò id Eccleſiæ expediat, ut potentes ſint heterodoxi & Turcæ, imbecilles Chriſtiani.

Ignorant, qui ita conſtituunt, heterodoxorum & Turcarum indolem, ſemper ambitioſam, ſemper arrogantem, nunquam fidam. Blandiuntur illi, dum in anguſtiis ſunt; adulantur, dum alieno auxilio indigent; ubi caput extulerint, & timeri poterunt, pro auxilio odium & vim rependent. Nunquam Chriſtiani principis amicitiam heterodoxus, minùs Turca colet, niſi miſer, & tum adhuc ſimulabit. Larvam habet hæreſis in vultu, fel & venenum in corde; vultum mutat, cor nunquam. Ex ore ſæpè mel exundat & ex oculis faces amoris; ſed inſpice ſodes animum, & cum ore, cúmque oculis conſentire negabis. Inhiat illa Chriſtianorum regnis, ut in eorum ruinis ſua vexilla figat, & in Rerumpublicarum liberarum fundamentis, Monarchiarum

chiarum faſtigia ſepeliat. Unicam libertatem amant heterodoxi, nec tam ut pro libidine vivant, quàm ut Regna & Principatus evertant, pérque eorum ruinas de Eccleſia triumphent. Unicum Chriſtianorum ſanguinem ſitit Othomanica illa Hydra, cum Auſtria totam Europam hauſtura.

Caput VIII.

Nihil timendum à Principibus Auſtriacis.

Etenim ſunt Catholici, juſti, pii, Principes Auſtriaci, qui in Franciæ, Angliæ, Daniæ, aliorúmq; regnorum coronas nullum ſibi jus eſſe ſciunt, & cùm pacem cum omnibus habeant, nunquam illam, niſi ultrò laceſſiti, turbabunt.

Verita eſt aliquando Italia, ne ſi Hiſpanus Inſubriâ, Neapolitano, Siculóque Regno potiretur, tota ſimul opprimeretur; potitus eſt Hiſpanus, & ultra centum annos Italia incredibili, & nunquam antè cognitâ ſibi felicitate gaviſa eſt. Adeo non ſemper ingens familiæ alicujus magnitudo, aliorum eſt oppreſſio.

Auſtriaca illa Aquila placidiſſimo alarum remigio, ſubjecta ſibi Regna moderatur, nec in quenquam involat, ſed ſuos tantùm tuetur. Neque eſt Auſtriacorum opprimere, ſed oppreſſos ſublevare, jacentes erigere, miſeros juvare. Sciunt jactantis eſſe ingenii, ùt Auguſt. Cæſ. ajebat, *ob triumphalem pompæ ſuperbiam, & lauream corollam, civium vitam ac ſecuritatem velle periclitari.* Id verò ſemper agunt, ut cauſæ, bellíque â ſe ſuſcepti, cùm opus eſt, æquitate ſuis â partibus Deum habeant. Pacem hoc tempore cum omnibus colunt, & verò etiam injuriâ laceſſiti, arma non movent.

Non

Non id ignorant quidem Principes, qui in hanc gentem injuſtè incurrerunt, & hactenus vindictam non ſumpſerunt. Tanta gens non levi ictu movetur, & parcere mavult, quàm ulciſci. Creſcere ex aliorum ruinis non optat, quæ pœne plura â Deo accepit, quàm auſa fuiſſet optare. Dedit ille incrementum ſat magnum, nec armis, ſed jure; ut intelligant Auſtriaci, unicum magnitudinis ſuæ Authorem eſſe Deum, non bella aut arma ſua.

Atque idcirco, nihil timere Regnis ſuis alii Principes poſſunt, qui tam diu firmam ditionum ſuarum ſecuritatem experientur, quamdiu nihil adverſùs ſereniſſimam hanc gentem dolo vel armis machinabuntur. Poterunt etiam ab eadem toties auxilium exſpectare, quoties juſto bello contra hoſtes ſuos implorabunt.

Fuerunt timendi olim aliis Romani, formidandus Alexand. Magn. terribiles & Aſſyrii & Perſæ; conferri cum iis Auſtriaci non debent, qui quemadmodum Chriſtianiſſimi ſunt, ita juris & æquitatis obſervantiſſimi, & ab injuriis inferendis alieniſſimi. Illi jus in armis ponunt, ſed â cælo accipiunt; & quem ſciunt animorum ſuorum inſpectorem Deum, eundem injuſtorum armorum vindicem timent. Amplius eſt illis Juſtitiâ excellere, quàm imperio; illud in Regum poteſtate eſt, hoc non niſi â divino favore manat.

Sit ergo magna Auſtriacæ gentis potentia, & quia â Deo eſt, quia orbi Chriſtiano adversùs Turcas, aliòſque neceſſaria, quia jure, non armis acquiſita, nec ad aliorum perniciem, ſed Eccleſiæ, & omnium Chriſtianorum ſalutem, nemo invideat, nemo laceſſat, nemo turbet.

Caput IX.

Continuatum per Annos pluſquam CC. in Auſtriaca Domo Imperium.

Continuatum eſt in Auſtriaca Familia, jam ab annis plus quàm ducentis Imperium. Movet hoc quibusdam ſtomachum, & quemadmodum gentis hujus potentiam non ferunt, ita nec Imperii gloriam. Erratum graviter ab iis, quod CC. fermè per annos, continuâ poſt Albertum II. Auſtriacum Imperatorem ſerie, ſupremam Imperii majeſtatem in una Auſtriacorum Familia reſidere ſunt paſſi. Electione capi Imperium debere, non ſucceſſione, volunt, qui Auſtriacos non ferunt Imperatores; ita inſtitutum; ita ab Othonis III. temporibus receptum. Hoc eorum argumentum eſt firmiſſimum.

At verò, quis negat? Confitentur ipſi Auſtriaci, nec eorum ullus unquam aliter, quàm electione, Imperium accepit. Sed cùm eruditiſſ. Hiſtoriogr. Regius, Nic. Vern. c. 3. Apol. Gent. Auſtr. rationes eorum recenſet, & fundamentaliter refutat, nominàtque duodecim Auſtriacos electos Imperatores, ſecundùm Imperii leges, ne actum agamus brevitati ſtudentes, lectorem eò remittimus.

Caput X.

Indagantur rationes ejus continuationis.

Nempe judicârunt Electores, Imperii Principes & ordines, ſupremam Imperii Majeſtatem nullibi ſtare meliùs, quàm in Auſtriacorum Principum Familia. Quippe cùm ad dignè ſuſtinendam Impe-

Imperii dignitatem, ad hoſtibus undequaque reſiſtendum, & ad conſervandam Germaniæ tranquillitatem magnâ opus ſit potentiâ, validiſque viribus, viderunt Septemviri, eos eſſe Auſtriacæ familiæ Principes, qui plus opum ac terrarum in Germania, quàm cæteri, poſſideant. Hoc omnium conſiliorum caput fuit.

Nec immeritò. Demus enim aliunde hoc tempore, quàm ex Auſtriaca Domo, Cæſarem ſumi, an non ea continuò harmonia ſolvetur, deſtruetúrque, quâ jam per quatuor ſæcula Imperium ſtetit? An non barbara illa Turcarum vis, & potentia, ſoluto quaſi fræno in Germaniam ſeſe effundet, quæ reprimi coërceríque aliter non poteſt, quàm ſi vires Cæſaris & Auſtriacæ familiæ opes, corpore in uno conjungantur? Arcanum hoc Imperii eſt.

Quòd ſi verò Eccleſiaſticorum Electorum rationes, ob quas retinendum in Auſtriacâ Domo Imperium exiſtimârunt, inquiramus, non aliud diſcemus, quàm eos prudenter vidiſſe, neceſſe eſſe labi, planéque concidere Religionis ſtatum, non per Germaniam tantùm, ſed etiam per Pannoniam, aliáſque provincias, ſi alius, quàm ex Auguſtiſſima illa familia, Imperator peteretur. Quod cùm accideret, commune illud damnum, eorum ultima eſſet clades, & res omnis Eccleſiaſtica peſſum iret.

Maxima ſanè dignitas eſt Imperatoris, cujus Majeſtati cæteri omnes orbis Principes cedunt, & faſces ſuos ſubmittunt; quem inſignia Imperialia, diadema, gladius, ſceptrum, mundi globus, & biceps Aquila condecorant; qui tres habet Archi-epiſcopos Archi-Cancellarios ſuos, Moguntinum per Germaniam, Trevirenſem per Galliam & Regnum Arelatenſe, Colonienſem per Italiam; cui Bo-

 hemiæ

hemiæ Rex Archipincerna eſt, Comes Palatinus Rheni Archidapifer, Dux Saxoniæ Archimarſcallus, Marchio Brandenburgenſis Archicamerarius; qui caput eſt, & Dux Regum, cuique reverentiam omnes Reges debent, ut aliquando dixit Alphonſ. Arrag. & Neap. Rex ſapientiſſimus, cum Fredericum III. Imperatorem, Neapolim ad ſe venientem, omni honoris cultu proſequeretur.

At verò quæ tantam Majeſtatem in Imperio ſedes excipiat, omninò nulla eſt, nec qui ejus aulam annui reditus ſuſtentent, ſunt ulli. Nihil in Imperio Imperator poſſidet, præter authoritatem, ſplendorem nominis & dignitatis venerationem. Quæcunque in Germania Provinciæ ſunt, vel civitates, vel arces, eæ omnes, & ſingulæ Principem, ſuum, vel Magiſtratum, vel Toparcham habent, cujus lege ac diſciplinâ reguntur. Imperatorem tanquam Imperii caput agnoſcunt, reverentur, & cum publica neceſſitas exigit, inducta communi Imperialium comitiorum decreto, vectigalia eidem perſolvunt.

Nullam interim Provinciam aut urbem, dignitatis ſuæ titulo Cæſar occupat. Imò non una domus aut palatium eſt, in quo tanta Majeſtas hoſpitium inveniat; unde fit, ut in ea honoris multum ſit, opulentiæ parum; & cum ſumma orbis dignitate, quædam quaſi conjuncta inopia videatur.

Non equidem ita inſtitutum ab initio fuit; ſed quorundam poſtea Cæſarum ambitio, aut avaritia Imperii opes decoxit, diſtraxit, favore vel pretio in alios tranſtulit. Ita nudata eſt Imperii Aquila, & ejus plumis non pauci ſeſe exornârunt, ejus exuviis plurimi facultates ſuas auxerunt.

Quod

Quod cùm ita ſit, neceſſe eſt, Cæſaream Majeſtatem & Imperii caput, in opulenta aliqua potentiqne familia collocare, cujus opibus dignitatem ſuam tueatur, aulæ apparatum conſervet, hoſtes arceat, terrorem ſeditioſis incutiat, publicum Imperii bonum procuret. Talis autem, ſi ulla in Germania eſt, Auſtriaca certè eſt, Provinciarum hæreditariarum multitudine & opum amplitudine, cæteris longè potentior; quam hæretici in Imperio timent, exteri hoſtes formidant.

Caput XI.

Prudenter electio in Imperio cum quadam Succeſſione conjungitur.

FAtendum imprimis, quòd cùm Imperium in Germaniam translatum eſt, viſum prudenter ſit, ut illud commune cunctis beneficium eſſet, non ad unam aliquam familiam alligaretur. Latiſſimum enim Germaniæ regnum eſt, in quo multi Principes, multíque Reguli, quorum virtutibus Imperialis Majeſtatis honor, tanquam præmium proponi debuit. Etſi verò Cæſaris electio nonnunquam graviſſimas diſcordias, & inteſtina bella attulerit, ut alibi quoque ſolet; plerumque tamen illa Principum Electorum paucitas diſſenſiones ſuſtulit, & ſuffragiorum imparitas, quæ ferè ſemper eſt, candidatorum ambitioni modum poſuit.

At non minùs prudenter electionem ſuam Germani cùm quadam ſucceſſione conjunctum eſſe quandoque voluerunt, non jure aliquo, aut lege, neque conſuetudinis præſcripto, ſed Principum Electorum prudentiâ & inſigni in communem patriam amore. Ita quamdiu Caroli Magni progenies

fuit, penes eam Imperium ſtetit; quamdiu ex Ottonum familia ſtirpéque reperti ſunt aliqui, imperârunt. Ita jam ab annis propemodum CCCC. Cæſarea dignitas in Auſtriacorum Domo conſervatur, & filii parentum, aut fratres fratrum, aut agnati agnatorum ſceptrum accipiunt.

Hoc in ordine, nulla ſucceſſionis lex eſt, prudentia tantùm eſt Electorum, qui electioni ſucceſſionem miſcent, quod ita Imperii rebus expedire judicent. Ut nimirum, dum Imperator transferendum ad filium, aut fratrem, Majeſtatis ſuæ decus animadvertit, nihil de Imperii vigore imminuat, nihil diſtrahat, nihil negligat. Sic fit, ut electionis incommoda vitentur, & liberrima tamen electio ſit, nec cujuſquam dignitas contemnatur.

Ea quippe Germanorum Principum gloria eſt, quòd jus ſuum acriter tueantur, ambitioſi tamen non ſint, nec alieni appetentes. Id conſtituunt, quod è re Imperii eſſe judicant, nec iis cedere alteri moleſtum, cùm id exigere patriæ ſalus videtur; imò non pauci Imperium hactenus recuſârunt, quòd impares ſe tanto oneri judicarent, aut potentiam ſuam, infra Imperii majeſtatem cenſerent. Illa eſt gentis iſtius ſinceritas, ille amor pacis, illud communis patriæ ſtudium.

Ac ne quis imperantis in Germania auctoritatem aſpernetur, ſolent illi potentiſſimum aliquem & clariſſimi nominis Principem ad Cæſareæ dignitatis apicem evehere. Hanc ob cauſam Imperium ad Maximilianum I. & poſt illum ad Carolum V. detulerunt, quòd animadverterent, eorum potentiam ſupra contemptum, & aliorum vires eſſe, ut hoc modo Germaniæ ſua dignitas eſſet & tranquillitas.

Eandem ob cauſam Ferdinandum I. Maximilianum alterum, Rudolphum & Matthiam, Ferdinandum II. & III. hodiéque Leopoldum Ignatium (ornatiſſimum Auſtriacæ familiæ decus) Imperii inſignibus ornârunt, quòd nobiliſſimi eſſent & ſimul potentiſſimi, atque etiam ex ea familia, in qua ſæpe tot inter fratres & agnatos ſummus amor, ſumma concordia, ſumma moderatio eſt.

Et certè nunquam meliùs Regni alicujus fines proferuntur, quàm cùm illud hæreditarium eſt. Nullum periculum aut labores reformidat, qui filio acquirere ſe, aut familiæ credit. Nemo aliis, vitam libenter aut opes impendit.

Sit ſanè in Imperio electio, ùt eſſe debet; cur tamen in eo potiùs, quàm in tot regnis aliis ſucceſſio damnaretur? de hæreditariis veteris ævi regnis, nihil hîc dicimus; hoc tempore Galli ſucceſſionem admittunt; admittunt Hiſpani, Angli, Dani, Turcæ, Perſæ, & alii minoris potentiæ Reges & Principes. Admiſit jam ab ortu ſuo Imperium. Auguſto Tiberius ſucceſſit per adoptionem filiùs; alii deinde privigni & nepotes, eodem adoptionis jure, diadema Cæſareum in familia retinuerunt.

Nec aliud primæ hiſtoriæ oſtendunt, quàm Imperatorum filios imperâſſe, Titum, Domitianum, Commodum, Caracallam, Heliogabalum, Gallienum, Carinum, Numerianum, Conſtantem, Conſtantinum, Conſtantium, Gratianum, Valentinianum Juniorem, Arcadium, Honorium, Theodoſium. Quod factum eſt tanto Imperii ſæpè bono, aliquando fieri etiam hodie poteſt; & quod gentes aliæ nequaquam damnant, probari certè in Imperio nil vetat.

CAPUT XII.

Merita Auſtriacorum in Imperium.

CÆterùm, ut hoc quoque addamus, continuari in ſereniſſima Auſtriacorum familia Imperium, eorum ipſorum merita depoſcunt. Pluſquàm ſæculum unum eſt, ex quo Auguſta illa Domus, totius Chriſtiani orbis murus, ſcutum & gladius fuit. Aſſiduum illi cum Turcis bellum, & de tantis hoſtibus multæ glorioſæque victoriæ; una maxima, ſervatum hactenus Imperium, paucæ clades, Religio Chriſtiana ex eorum faucibus vindicata. Terruit totam aliquando Aſiam ſolius nominis ſui famâ Solymannus, Europam armorum ſuorum ſtrepitu concuſſit; ei verò quia ſe Auſtriaci oppoſuerunt, ſervata Hungariæ magna pars eſt, & liberata ab impendenti exitio Germania.

Repreſſus tot ejus victoriarum curſus eſt, Auſtriacorum oppoſitu, & vis illa Turcarum, tanquam impetuoſus quidam torrens, cùm in Auſtriacam Domum quaſi in vallum incidiſſet, fracto impetu reſedit.

Sed quamvis ſæpiùs ſuo damno, inſolentiùs tamen Othomanica illa Hydra, è Schythicis cautibus, imò ex ipſis inferorum antris egreſſa nuper anno hujus ſæculi octuageſimo tertio totum jam immanibus rictibus terrebat Occidentem, mox cum Auſtria totam Germaniam, imò univerſam Europam hauſtura, niſi Auſtriaca Invictiſſimi Leopoldi I. ſemper Auguſti virtus, latiùs hiantis minitantia capita contudiſſet, ac vix ſemianimem ſua ad antra ſeſe recipere, ampliſſimas ditiones hoc & ſuperiore ſæculo, prædando iniqui-

quiſſimè

quiſſimè ereptas, deſerere, & numeroſiſſimum populum in gremium Romanæ Eccleſiæ reponere, pacémque ſuppliciter expoſcere coëgiſſet. Obligatam proinde Germania ſe ſentit, nec aliud conſervandæ incolumitatis ſuæ conſilium videt, dum undique tot imminent hoc tempore pericula, quàm ſi Imperii auctoritatem & Cæſaream Aquilam in Auſtriacorum familia, de ſe tam benè merita, relinquat.

Macte hoc conſilio, Germania, nunquam tibi tot boni Imperatores, una in ſerie, quàm ex hac familia ab Alberto II. ad Leopold. Ignat. Imperii decus ſuſtinuerunt. Det DEUS, & ùt ſperamus, dabit, ut ex eadem Domo non deſint, qui ſe hoſtibus ſuis opponant, & quod vendicare ſibi quidam exteri Principes vellent, Imperium ſibi conſervent. Sint alii Reges ſuis diadematibus contenti, nullis damno erit, in Germania Imperium eſſe; regant commiſſas ſibi â Deo Provincias, nihil eorum Regnis decedet, ſi Cæſarea dignitas, volentibus ita Principibus ſuis, in Auſtriacorum familia reſideat. Dignum eſt ab iis Imperium adminiſtrari, qui inter Orbis Principes genere, virtute, potentiâ excellunt.

Quippe tot jam annis Cæſareas Aquilas Auſtriaca Domus hactenus tenuit, & adhuc Francorum incolume eſt Regnum; ſtat Reſpublica Venetorum; ſuis ditionibus Italiæ Principes potiuntur; nihil de Germaniæ Regulorum finibus eſt detractum. Soli Auſtriacorum arma ſenſerunt hæretici, aut rebelles, quando inquieti turbas excitârunt, & ſeditionibus Imperii tranquillitatem labefactârunt. Senſerunt & illi, qui ambitione vel invidiâ moti, invadere per vim Imperium, aut aliquam Juris Auſtriaci Provinciam aliquando tentârunt. Sed ii aut rebus deſperatis in turpiſſimam fugam converſi ſunt, aut

capti, aut inter arma in ſuo ſanguine exſpirantes, ambitionis ſuæ pœnas dederunt, aut vindicem Deum ſubitâ violentâque morte ſunt experti.

Caput XIII.

De jure, quo Provincias ſuas Auſtriaci Principes obtinent; & imprimis de Provinciis Auſtriacis in Germania.

NUnc quo jure Auſtriaci Principes tantum Imperium ſuum, tótque ſubditas ſibi Provincias adminiſtrant, videamus. Nullum Regnum, nullam Provinciam, nullam urbem, quæ quidem aliorum eſſe poſſit, hactenus uſurpant; jure omnia, & ſummo jure tenent. Perſtringemus omnia breviter per plures paragraphos, ut faciliùs memoriâ teneantur. Annotamus etiam loca in Pont. Heut. Hiſtoriographo ſui ſæculi facilè accuratiſſimo, quémque ùt ducem in hac materia ſequimur, ubi lector pleniorem ejus rei, quam tractamus, hiſtoriam reperiet. Et quidem de Provinciis Auſtriacis in Germania, quædam diximus in primo libro, placet tamen ad pleniorem intelligentiam hæc adjicere.

§. I.

De Habſpurgo, *Ergovia, Alſatia; Hohenbergo, comitatu Thuricenſi & aliis.*

ITaque ut ab ipſis Auſtriacæ familiæ in Germania Provinciis, ordiamur; Albertus Sapiens, Rudolphi I. Imperatoris Pater, factâ cum Rudolpho fratre, paternæ hæreditatis diviſione, obtinuit imprimis

primis comitatum *Habſpurgi*, Ergoviam, Turgoviam, Lantgraviatum Cuſſenburgi cum advocatia Turingenſi, deinde ſuperioris Alſatiæ Lantgraviatum hoc modo adeptus eſt.

Circa annum M.CC.XVIII. mortuo ſine liberis, poſthumo Alſatiæ Lantgravio, qui ſtirpis erat *Habſpurgicæ*, ex Comitibus Egenheimenſibus, quorum proſapia in ipſo defecit, tres inter ſe de ſucceſſionis jure & ſanguinis propinquitate diſceptârunt; Albertus Sapiens, Comes *Habſpurgenſis*, Albertus Hohenbergi ad Neccarim Comes, & Ludovicus Comes Ottingenſis. Erat Alberto Hohenbergico unica tantùm filia hæréſque. Igitur Albertus Sapiens, ut hanc controverſiam cum Hohenbergico finiret, ejus filiam, filio ſuo Rudolpho uxorem petiit, & impetravit.

Unde factum eſt, ut cedente Hohenbergico, major Alſatiæ pars, in *Habſpurgicorum* poteſtatem tranſiverit, qui mox etiam ditionibus ſuis, cum fatis idem Comes conceſſiſſet, Hohenbergicum comitatum adjunxerunt. Reliquam Alſatiæ partem, Ludovicus Ottingenſis Argentoratenſium Præſuli vendidit.

Tantus verò omnium erat in Albertum Sapientem amor, propter vitæ probitatem, conſilii promptitudinem, & judicii acrimoniam, ut non pauci ſtirpe clari, atque etiam nonnulli ignobiles, ſine liberis decedentes, hæredem illum bonorum ſuorum teſtamento ſcriberent. Fredericus I. Imperator comitatum Thuricenſem, & Seckingenſem advocatiam, cùm ad Imperium, extinctis hæredibus, rediiſſent, illi contulit.

Duæ illi uxores fuerunt, ac prima Hedvvigis (quam alii Hedvvigiam vocant) Comitis Kiburgenſis filia; altera Ida, Rudolphi Comitis Pſulen-

dorſii filia. Per has *Habſpurgicis* comitatus aliquot, & nonnulla dominia obvenerunt, ita ut mortuo Alberto Sapiente, filius ejus Rudolphus, qui poſtea Imperator, Comes fuerit *Habſpurgenſis*, Ergoviæ, Kiburgenſis, Rhinfeldenſis, Lentzburgenſis, Aquenſis, ſeu Badenſis, Lantgravius Alſatiæ, & plurium locorum aliorum Toparcha.

§. II.

De Auſtria, Styria, Carniolia, & Vinidorum Marchionatu.

ACceſſit *Habſpurgicis* Auſtria hoc modo: Ottocarus Bohemiæ Rex cùm uxorem duxiſſet Leopoldi VIII. ultimi Auſtriæ Ducis filiam, & per eam Auſtriam occupaviſſet, pactus paulò pòſt cum alia nuptias, eandem repudiavit, repudiatæque dotem Auſtriam vi retinuit, & ſuam fecit. Igitur Rudolphus *Habſpurgicus*, Alberti Sapientis filius, ad Imperii faſtigium evectus, eum ad cauſam dicendam, quòd Auſtria Imperii clientelare beneficium ſit, citat.

Sed cùm Rex, Cæſarem, Imperiíque Principes irrideret, Rudolphus eum ad juſſa facienda, pacémque petendam armis coëgit. Infida pax ea fuit; nam paulò poſt Ottocarus, quaſi acceptam calumniam vindicaturus, ingentem conſcribit exercitum, contra quem movens Imperator, eum ad Laam oppidum ita cæcîdit, ut cum 14. virorum millibus, Rex ipſe ſit deſideratus. Cæſo hoc modo Rege, Rudolphus Provincias, quas ille armis invaſerat, recuperat, & Auſtriæ Styriæque Albertum filium ſuum præficit.

Mox cùm comitia Auguſtæ Vindelicorum indixiſſet, ibidem ex Principum, civitatúmque ſententia, id etiam poſtulantibus Provinciarum Legatis, eundem illum filium Auſtriæ Styriæque Ducem renuntiavit, & ex eodem Imperii beneficio, Carnioliam, Vinidorúmque ditionem adjunxit. Ut autem firmum illi in Provincias iſtas jus eſſet, uxorem ei impetravit Meinhardi Comitis Tyrolenſis filiam, cui antiquum in Auſtria jus erat.

Hinc Meinhardo, in Auguſtanis illis comitiis, ex Imperii ordinum voluntate, Carinthia, Tarviſium, vicináque loca ſunt attributa. Ita Auſtriæ ducatus primum Auſtriacorum Principum patrimonium jure factus eſt, in eóque interruptâ Ducum ſerie ad hunc uſque diem feliciter dominatur.

§. III.

De Carinthia.

Auſtriæ adjuncta Carinthia eſt, per Ottonem *Habſpurgicum*, Alberti filium, qui Styriæ ducatum poſt patris mortem obtinuerat. Cùm enim Henricus Carinthiæ Dux, ac Bohemiæ Rex, unicam moriens filiam, hæredémque Margaretham facie inſigniter deformem reliquiſſet, eáque nullos ex primo conjugio liberos ſuſcepiſſet, Carinthiam ad Imperium devolutam, Ludovicus Bavarus Cæſar, Ottoni *Habſpurgico*, ut liberis ſuis Auſtriacos vicinos hâc amoris ſignificatione devinciret, conceſſit, eíque Carnioliam, quæque inde dependent loca, Alberto ejus patri jam pridem permiſſa, confirmavit.

Ratum id poſtea habuit Carolus IV. Imperator, atque idcirco, quòd ſecundis nuptiis ſororem

ejus Annam Otto duxiſſet, ac Auſtriacos habere amicos ipſe vellet, nè ex formula fœderis Iglavienſis, Auſtriaci Bohemiæ regnum repetentes, bellum ſe mortuo filiis aliquando moverent, Eo autem fœdere cautum erat, ut ſi maſcula proles in Bohemiæ regno deficeret, Auſtriaci ſuccederent.

§. IV.

De Tyrolenſi Comitatu.

TYrolenſem Comitatum Auſtriaci poſtea donatione obtinuerunt. Margareta enim illa deformis, mortuo marito Ludovico Bavaro, atque ejus unico filio, ex Provincialium ordinum decreto, ùt teſtis eſt Gerard. Rous, proximis cognatis ſuis Rudolpho, Alberto, & Leopoldo, Auſtriacis Principibus, ditionem omnem ſuam pleno jure tradidit. Donationis iſtius tabulas, Carolus Cæſar, ex Imperii beneficio, Anno ſupra 1364. confirmavit. Poſtea Ludovici defuncti fratres, Ludovicus Romanus, & Otto Bavariæ Principes, publicis tabulis declarârunt, nihil ſibi juris in Comitatum Tyrolenſem eſſe, neque ſe ea de cauſa ullam Auſtriacis moleſtiam eſſe exhibituros. Idem & Albertus Goritiæ Comes, teſtatus eſt.

Anno 1389. Cùm Sigiſmundus Auſtriacus, Comes tum Tyrolis ac Ferretæ, Sueviæque & Alſatiæ Lantgravius, Cæſaris Frederici frater patruelis, ex duabus uxoribus nullos liberos ſuſcepiſſet, ejusdem Cæſaris filiam adoptavit, eandémque inſcio, inconſultóque Cæſare, uxorem Alberto Bavaro dedit, & in dotem, Tyrolis comitatum & Ferretæ, aliáſque ditiones ſuas, Auſtriæ adjacentes, & quasdam ad Rhenum ſitas adjecit.

Id

Id ubi Cæſar intellexit, vehementer excanduit, imprimis, quòd ignaro ſe patre maritus filiæ datus eſſet; deinde quòd contempta Imperii Majeſtas videretur, ſine cujus conſenſu, Auſtriæ ditiones, tanquam Imperii beneficia, vendi aut donari non poſſent. Quare convocatis Imperii Principibus, Sigismundus Comes donationem nuptiarum causâ factam publicè revocare eſt coactus. Cúmque Cæſar, Cunigundem filiam ſuam, cum Alberto marito in gratiam recepiſſet, Sigismundus Maximiliano Frederici Cæſaris filio, & Rom. Regi, ditiones omnes ſuas hæreditarias ceſſit.

Aderant ditionum iſtarum ordines, quos Sigismundus ſacramento ſibi dicto liberavit, & ut illud Maximiliano, tanquam legitimo Principi ſuo dicerent, imperavit. Juraverunt, ùt volebat, ordines: ipſe certos ſibi cenſus & reditus quotannis, quamdiu vita ſupereſſet, retinuit.

§. V.

De Bohemia.

Bohemia, Hungariâque, juris Auſtriaci hoc modo ſunt factæ: Albertus Auſtriacus, qui poſtea Imperator, ductâ Sigismundi Bohemiæ Regis unicâ filiâ Eliſabethâ, approbantibus uno conſenſu univerſis ordinibus, regnum obtinuit. Ei ſucceſſit Ladislaus filius, qui magnâ cum ſanctitatis opinione, etſi breviſſimo tempore, Regnum adminiſtravit, ab eo per mortem non ſine veneni ſuſpicione dejectus. Duas is ſorores habebat, Annam, quæ Guilielmo Saxoniæ Duci nupſit, & Eliſabetham, quæ Caſimiro Poloniæ Regi uxor eſt data.

Mortuo Ladislao, cûm Legati ab earum maritis miſſi, ſui juris rationem haberi poſtularent,

Georgius Podiebradius, qui ad Regnum aſpirabat, ſtudioſè cavit, ne Legati, priuſquam Rex eſſet electus, audirentur; cúmque ipſe per tumultum, Huſſitarum favore, Rex eſſet renuntiatus, ambæ illæ ſorores excluſæ fuerunt. Nunquam tamen aut Moravi, aut Sileſii Podiebradium Regem agnoverunt.

Hoc mortuo, qui legitimam ſucceſſionem interceperat: Bohemiæ ordines, Uladiſlaum Caſimiri Poloniæ Regis filium, ad regnum vocârunt, atque idcirco, quòd ex Regum Bohemiæ ſanguine—ↄ per matrem oriundus eſſet. Hic poſt mortem—ↄ Matthiæ Corvini, Hungariæ Rex creatus, anno M.D.XV. Budæ obiit, relicto filio unico Ludovico, & Annâ filiâ ejus unicâ. Ludovicus Uladiſlao patri, utroque in regno ſucceſſit, & Mariam Auſtriacam uxorem accepit, Caroli V. Imperatoris ſororem—ↄ. Anna Ferdinando Auſtriaco ejuſdem Caroli fratri nupſit. Vide Pont. Heut. Rer. Auſtr. Lib. 4. c. I. & II.

§. VI.

De Hungaria.

Cùm autem Ludovicus Rex, ad Mohacium oppidum, contra Solymannum infeliciter pugnans, à Turcis cæſus eſſet, anno regnorum ſuorum XI. ac nullos ipſe liberos procreâſſet, Ferdinandus Auſtriacus utrumque regnum ex fœderis & matrimonii jure, adeptus eſt, hócque modo Bohemicos faſces poſtliminio in familiam ſuam reduxit.

Ferdinando filius Maximilianus ſucceſſit, qui filium Rudolphum regni utriuſq; hæredem reliquit, & hic, fratrem ſuum Matthiam. Matthiæ patrueli ſuo ſuccenturiatus eſt Ferdinandus II. Ferdinando II. Fer-

II. Ferdinandus III. Ferdinando III. demum filius ejus Leopoldus Ignatius, hodie Bohemiæ, Hungariæque Rex, & Romanorum Imperator feliciſſimus, ac victorioſiſſimus.

§. VII.

De Moravia, Sileſia, Luſatia, & Glacenſi comitatu.

SUb Bohemiæ regno, Moravia, Sileſia, & Luſatia comitatus cenſetur. Igitur Auſtriaci eodem, quo Bohemiam, jure tres iſtas provincias obtinuerunt. Moravia Marchionatûs nomen habet; Sileſia ducatus eſt, ſed qui principatus ſedecim complectitur. Ea Poloniæ Regibus ſubdita primùm fuit univerſa, poſtea in Bohemiæ Regum fidem ſe contulit, & ab eorum imperio nunc pendet. Id circa annum M.CCC. accidit.

Luſatia ab æſtivi Solis occaſu Sileſiæ adjacet. Eſt præterea in oris iſtis, Bohemiam inter & Sileſiam, Glacenſis comitatus, ſui quondam juris, cujus titulo, extinctâ Comitum ſtirpe, Bohemiæ Rex nunc gaudet.

§. VIII.

De Croatia, Goritia & aliis.

ILlyrici veteris & Dalmatiæ quædam ſunt partes, Iſtria, Forum Julii, Pontus Gaonis, Goritia, Croatia (quanquam Pannoniæ pars olim potiùs fuit) ac nonnullæ ad maris Adriatici tractum, ultrà citráque Alpes, Provinciæ, quæ hodie partim ab Auſtriacis, partim à Venetis occupantur. In eas jus ſibi Archiduces Auſtriæ variâ affinitate quæſiverunt, quædam

dam etiam loca, ad Provincias ſuas jam antè pertinentia, ſibi rurſus aſſeruerunt.

Et quidem hoc tempore eæ regiones, quæ Carnioliam, & Styriam, Auſtriacæ Domûs ditiones, attingunt, ùt ſunt Croatia, Goritia, Scardona, Jadera, Aquilea, Tergeſtum, Maranum, Gradiſca, Monfalconium, Spilinbergium, pluréſque aliæ urbes Auſtriæ Archiducibus parent. Motæ ſæpe inter Auſtriacos, & Venetos, propter hæc loca, controverſiæ; dum de jure in regiones iſtas non ſatis inter eos convenit; tandem tamen imperante Maximiliano I. ac poſtea etiam ſub Ferdinando II. priuſquam Imperii faſces acciperet, certis legibus pax coalui, & reddita regionibus iſtis tranquillitas eſt, quæ cum moderno Leopoldo Ignatio glorioſiſſimo Rom. Imperatore, feliciſſimè continuatur.

§. IX.

De Suevia.

Suevia Duces ſuos olim habuit, quorum ultimus Conrardinus, qui Neapoli, dum paternas ditiones repetit, juſſu Caroli Andegavenſis, in regnum à Pontifice vocati, capite truncatus eſt. Poſt hujus mortem, Sueviam inter ſe partiti ſunt Principes Teccenſes, Wittenbergenſes, & Badenſes.

Sed & Rudolphus I. Imperator anno M. CC. LXXXIII. cùm comitia Auguſtæ Vindelicorum haberet, poſtquam Albertum filium ſuum Auſtriæ Ducem, ùt jam antè retulimus, renuntiâſſet, alterum filium ſuum Rudolphum, Sueviæ Ducem, Alſatiæ Lantgravium, & Ergoviæ Comitem declaravit. Id ratum præſentes Imperii ordines habuêre; hócque modo magna Sueviæ pars, cum Ducis titulo,

lo, quo poſteri utuntur, Auſtriacorum ſubjecta Imperio fuit.

§. X.

De Wittenbergenſi ducatu.

WIttenbergenſis ditio, pars olim Sueviæ fuit; poſtea ducatûs titulum ſortita, ſeorſim provincia cenſetur. Duces in ea multi ante Ulricum fuêre. Hic cùm anno M. D. XIX. Reutlingam, imperialem urbem expugnâſſet, paulò poſt à Suevici fœderis ſociis expulſus, toto inſuper ducatu ejectus eſt. Ditionem illam ſibi à Suevicis confœderatis oblatam, Carolus V. Imper. Ferdinando Archiduci fratri ſuo conceſſit, eíque, anno M. D. XXXIII. Auguſtæ in comitiis, coram Imperii Principibus, ſolemni feudorum ritu, titulos, honores, dignitatem, ac bona omnia Ducis Wittenbergici contulit.

Non æquo id animo quidam Principes tulêre, útque Ulricus ditionem ſuam armis repeteret, auxilia promiſerunt, præſtiterúntque. Proceſſerat jam bellum, & felici armorum ſucceſſu Ulricus ſeipſum reſtituebat; tandem tamen cum Ferdinando eâ lege tranſegit, ut Ducis titulos, nec non ſucceſſionis & clientelæ jus, penes Ferdinandum, ejúſque poſteros, Auſtriæ Archiduces, eſſet; Ulricus ducatum poſſideret, adminiſtraret, reditibus, vectigalibus, emolumentíſque omnibus potiretur: ſeu, ùt alii loquuntur, utile dominium Ulrici eſſet, directum Ferdinandi, & poſt illum Auſtriæ Archiducum.

At verò, cùm anno M. D. XLVI. bello Smalcaldico, partes Saxonis, & Heſſi ſecutus, arma adversùs Carolum V. Imperat. ſumpſiſſet, jubetur, ſe ſuáque omnia Cæſari permittere. Cùm id haudquaquam

quam præſtaret, Cæſar Albanem in ducatum Wittenbergenſem immiſit, qui oppida vi partim expugnavit, deditione partim accepit, agros omnes devaſtavit. Sequenti tandem anno cùm omnium deditionem feciſſet, & ejus Legati, in genua ante Cæſarem provoluti, culpæ veniam pro eo deprecati eſſent, intercedentibus Palatino, Saxone, aliíſque Principibus, in gratiam certis legibus receptus eſt. Inter eas fuit hæc una. *Ferdinando Archiduci, & ejus poſteris, Auſtriæ Archiducibus, jus in Wittenbergam integrum maneto.* Ità adhuc hodie Auſtriaci, meritò ſe Duces Wittenbergicos appellant. Pont. Heut. L. 10. Rer. Auſtr. c. 10.

Caput XIV.

De Provinciis Auſtriacorum Principum in Belgio.

BElgium, in quo bellum illud fuit, quo nullum unquam aut diuturnius, aut acerbius extitit, & quod non Belgas tantùm, ſed univerſum Chriſtianum orbem, ab annis plus minus 70. exercuit. In eo, hinc Rex pro Religione Catholica, legitimóque Imperio; inde fœderati populi pro aſſerenda hæreſi, & vindicanda libertate Concurrerunt. Humanarum rerum ſcenam videre hic licuit, & Belgium factum fuit theatrum, in quo perfidia cum fide luctata eſt, virtutes cum vitiis certârunt, ſubditi cum Principe & Domino ſuo pugnârunt, ſectæ novæ in antiquam, avitámque Religionem, arma cum ſupercilio attulerunt. In illud tanquam in ſpectaculum gladiatorum, converſi totius orbis oculi fuêre.

Illud, inquam, Belgium, quod 17. Provinciis hoc tempore continetur, matrimonii & ſucceſ-

ſionis hæreditariæ jure, ad Auſtriacos Principes pervenit. Ut modus & ordo conſtet, repetenda altiùs narratio eſt, & quomodo in unum quaſi Reipublicæ corpus, 17. provinciæ coaluerint, ſeqq. paragr. oſtendendum.

§. I.

Initium unionis Belgicarum Provinciarum.

LUdovicus Malanus XVII. Flandriæ Comes, paternâ hæreditate Dominus fuit Nivertii, Rhetelii, Salinarum, Mechliniæ; maternâ verò, inferioris Burgundiæ & Arteſiæ Comes. Uxorem hic habuit Margaretham, quæ Philippo Audaci, Burgundiæ Principi, Joannis Franciæ Regis filio, uxor eſt data.

Ex hac, Philippus tres filios tulit, Joannem, Antonium, Philippum. Joannes natu maximus, mortuo patre, Burgundiæ principatum accepit, ac ſimul Flandriæ Arteſiæque Comes fuit. Uxor illi contigit, Margaretha Alberti Bavari, Comitis Hanoniæ, Hollandiæ, Zelandiæ, & Domini Friſiæ filia.

Antonius, qui inter Joannem & Philippum medius erat, curante id patre, in Brabantiæ ducatu ſuffectus eſt, cùm ſine liberis obiiſſet Joanna, Wenceslai Brabantiæ Ducis uxor, & Joannis III. filia, ſoror Margarethæ, quæ Antonii avia fuit.

Ut gratum animum propterea ordinibus exhiberet Philippus, Riennenſem iis Regionem dedit, cujus tum metropolis Antuerpia, quæ æterno fœdere Brabantiæ eo tempore juncta eſt. Conſentit quoque Joannes, ſenior Antonii frater, ſuóque in Brabantiæ ducatum juri ceſſit, eâ lege, ut ſi vel ipſe

ipſe Antonius, vel ejus liberi, ſine hæredibus legitimis decederent, jus in Brabantiam, ad ſuum genus ſtirpémque rediret.

Antonius hoc modo Brabantiæ Dux factus, ex Joanna Simpolia, quam primam uxorem duxit, duos filios, Joannem & Philippum ſuſcepit, & filiam unicam, quæ in prima adoleſcentia deceſſit. Alteram, Simpoliâ mortuâ, uxorem accepit, Eliſabetham Gorithiam, & cum ea dotis nomine, Lutzenburgenſem Ducatum, donec 120000. Florenorum numerarentur. Occubuit verò Antonius in prælio apud Morinos, Anno 1415. duobus relictis filiis, Joanne & Philippo.

Joannes natu major, etſi annos 13. duntaxat natus, Brabantiæ principatum adiit, & anno ætatis 24. partæ ſalutis 1426. Decem annis poſt, Iacoba quoque è vita deceſſit. Philippus Joannis frater poſt ejus mortem, gubernacula ſuſcepit, ſed non fuit ea dominatio diuturna. Tertio enim principatûs anno, dum Iolentam, Ludovici Siciliæ Regis filiam, deſponſatam ſibi conjugem exſpectat, Lovanii è vita migravit. Heut. Rer. Burg. lib. 2. cap. 4. 15. & 23. & Geneal. Duc. Brab. fol. 256.

§. II.

Belgium ad Domum Burgundicam devolutum.

DEfunctis igitur ſine prole Antonii liberis, omne jus Ducatûs Brabantici, ad Philippum Bonum, Joannis Burgundiæ Ducis filium, eſt devolutum; atque ei tum hæ obvenerunt Provinciæ, Burgundia utraque, Lotharingia, Brabantia, Limburgum, Flandria, Arteſia, Antuerpia (Sacri Romani Imperii

perii Marchionatus) Salinarum & Mechliniæ Toparchia.

Per mortem Jacobæ, Conſanguineæ ſuæ, à qua hæres inſtitutus erat, Hannoniam, Hollandiam, Zelandiam & Friſiam obtinuit. Namurcenſem deinde comitatum, à Joanne (alii Theodorico) per emptionem adeptus eſt. Hic enim ab Antiſtite Leodienſi captus, cùm magno redimere ſe cogeretur, & litro conficiendo impar eſſet, Comitatum ſuum, Philippo Bono, Burgundiæ Duci vendidit, ſervato ſibi, & titulo & uſufructu, quoad in vivis eſſet.

Potitus denique eſt Lutzenburgenſi Ducatu, per Eliſabetham Gorithiam, qua cum Provinciæ ſuæ grave regimen experiretur, illam ad Philippum Bonum tranſtulit, certâ ſibi, & annuâ nummorum ſummâ, quam *penſionem* vulgò dicunt, reſervatâ. Videbatur etiam rediiſſe ad eum hæreditas, quamdiu debita, dotis nomine, pro Ducatu pecunia, nondum perſolvebatur. Poſt mortem Eliſabethæ, Philippus numeroſo cum exercitu profectus, teſte Barl. Luxenburgum expugnavit, & Provincias ad ſibi parendum adduxit.

His modis, uni ſolíque Philippo, tot illuſtres provinciæ obtigerunt, & diviſum anteà Belgium, pœne totum ejus imperio parêre cœpit. Tres illi uxores fuêre, quarum priores duæ nullos ei liberos reliquêre. Tertia fuit Iſabella, Luſitaniæ Regis filia, quæ ei Antonium & Iodocum peperit, quos pueros adhuc amiſit. Poſtremò Carolum ſuſcepit, quem pater, tot Provinciarum hæredem, moriens, anno 1467. reliquit. Heut. Rer. Burg. lib. 4. cap. 3. 5. & 9. & Geneal. comm. Holl. fol. 251.

§. III.

§. III.

Adjungitur Geldria, Zutphania; item Luxenburgum.

SUcceſſit igitur Philippo Patri, Carolus, qui *pugnax*, el, ùt alii, Audax, & Bellicoſus eſt dictus, quòd illi aſſidua eſſent cum Germanis, Gallis, Lotharingis, Helvetiis, aliíſque bella. Hæreditariis regionibus ſibi à patre relictis, Geldriæ ducatum, & Zutphaniæ comitatum adjecit. Utrumque ab Arnoldo Egmondano, Geldriæ Duce, XↃII. aureorum millibus emit, ſervante interim Arnoldo duce, annuam, quoad viveret, penſionem. Venditionem Dux ipſe teſtamento ratam fecit; filiúmque ſuum Adolphum, à quo captivus ſexennio detentus fuerat, moriens exhæredavit.

Idem Carolus, Luxenburgenſem ducatum pleno tandem jure poſſedit. Quippe, cùm nulli ex Wenceslao Bohemiæ Rege, liberi eſſent, ejúſque neptis Eliſabetha Gorithia, ſine prole etiam obiiſſet, devolutâ ducatûs proprietas ad Sigiſmundum Imper. Wenceslai fratrem erat. Huic unica filia fuit, Eliſabetha Luxenburgica, Hungariæ & Bohemiæ Regina, quæ Alberto Auſtriaco Imper. nupſit, ex quo filium unicum Ladislaum, filias duas, Annam & Eliſabetham, peperit.

Ladislaus nullam ex ſe prolem reliquit. Anna, Guilielmum Saxoniæ Ducem maritum habuit; Eliſabetha Caſimirum Poloniæ Regem, ut antè c. 12. §. V. diximus. Et hæc eſt Eliſabetha Auſtriaca, quæ Carolo Audaci, jus omne in ducatum Luxenburgenſem, certo pretio vendidit, eúmque totius ditionis, quam in pignus jam antè poſſidebat, verum ac legit

legitimum dominum conſtituit. Ita Burgundici juris factum eſt Luxemburgum. Filiam reliquit unicam Mariam, Carolus, ex Iſabella conjuge II. obiit vero ipſe ad Nanceum, in Lotharingia, Anno M. CCCC. LXXVII. V. Jan. Heut. Rer. Burg. lib. IV. C. IX. Gen. Lux. f. 207. lib. V. C. I. III. IV. XIV. & præcipuè C. VII. & VIII.

§. IV.

Belgium ad domum Auſtriacam devolutum.

MAria Burgundica, Caroli Audacis filia, & omnium ejus Provinciarum hæres, nupſit Maximiliano Auſtriaco, qui poſtea Imperator. Hoc modo ſine bello, Belgium ad Auſtriæ Archiduces pervenit, & XVII. Provinciæ non armis, ſed legitimo connubii jure, eorum Imperium ſuſceperunt. Heut. Rer. Auſtr. lib. I. C. I. VII. VIII. IX. & XI.

§. V.

Accedit Ultrajectum.

EX Maximiliano & Maria, unus extitit filius, Philippus Auſtriacus, omnium Belgii Regionum hæres, qui Joannam, Ferdinandi & Iſabellæ, Hiſp. Regis, & Reginæ filiam, anno M. CCCC. XCVI duxit, & ex qua natus illi fuit, anno M. D. die XXIV. Febr. Gandavi, Carolus V. poſtea Imper. Belgii hæres. Hic ad Belgii Provincias, ditionem Ultrajectenſem, & Tranſiſalaniam, Groningam, & Cameracum adjecit; Geldriam denuo aſſeruit.

Ultrajectum reſignatione Henrici Bavari, Ultrajectenſis Antiſtitis, accepit. Hic enim cùm adverſus

verſus vicinorum injurias, & inteſtinos plerumque motus, tueri ſe diutiùs non poſſet, Cæſari Carolo V. ejuſque ſucceſſoribus, Brabantiæ Ducibus, & Hollandiæ Comitibus, omne jus, ac imperium profanum, quod in urbem, ac ditionem Ultrajectinam; ipſe, ſucceſſoréſque habere poterant, certo animo liberâque voluntate ceſſit. Idem provinciæ ordines fecêre.

Expeditæ ſunt publicæ ceſſionis hujus tabulæ, anno M. D. XXVIII. die XIII. Aug. cáſque ratas habuerunt, ſubſcriptis nominibus, & appenſis ſigillis, quinque Canonicorum collegia, Abbates, urbis ſenatus, & nobiles, quos omnes à ſacramento ſibi dicto, Antiſtes liberavit, idem Cæſari juraverunt; Pontifex Clemens VII. approbavit, confirmavítque. Eccleſiaſtica jurisdictio, ſacrúmque Imperium, Antiſtiti reſervatum fuit. Heut. Rer. Auſtr. lib. IX. c. VIII. IX. X. & XI.

§. VI.

Accedit Tranſiſalania.

TRans-Iſalani eodem anno, auditis Cæſaris, & Antiſtitis ſui legatis, indictóque totius Provinciæ concilio, & re omni maturè deliberatâ, Cæſari, ejúſque legitimis ſucceſſoribus, ſervatâ Antiſtitibus ſacrâ juriſdictione, ſeſe certis legibus ſubmiſerunt, & Carolum in Principem receperunt. Tabulas hac de re, & omnium deditione confectas, ſignârunt Caroli proceres, & quicunque ferè è nobilitate Trans-Iſalana; móxque præſente jubentéque Antiſtite, qui eos liberos pronunciabat, Cæſari ſacramentum dixêre. ibid.

§. VII.

§. VII.

Accedit Groninga.

GRoninga ſponte ad Carolum Imper. acceſſit,quæ antea ditioni Ultrajectenſi, & Geldriæ ſuberat. Groningani enim cùm animadverterent, ſe defendi à Geldro non poſſe, & variis ſe bellis objici, Carolo Cæſari, ùt Brabantiæ Duci, & Hollandiæ Comiti, ultro ſe ſubjecerunt. Gregorius Sceinkius Groningam, anno M. D. XXXVI. ingreſſus, Cæſaris nomine magnâ pompâ inauguratus eſt, & urbis ſacramentum Carolo dictum accepit.

Pace poſtea cum Carolo Geldro factâ, idem titulo juríque in ditionem Groninganam, Ommelandios, Dammum, Drentam, Tvventam, Couvordam, quæque huc pertinent, Cæſari, ejúſque in perpetuum ſucceſſoribus ceſſit, renuntiavítque Heut. Auſtr. lib. 11. cap. 6.

§. VIII.

Accedit Cameracum.

CAmeracum olim intra Hannoniæ limites, avulſum poſtea, & liberis Imperii urbibus accenſitum eſt. Tandem in tutelam hæreditariam, Flandriæ Comitibus ab Imperatoribus, potiſſimùm Henrico V. & Frederico I. attributum. Galli jus aliquod in hanc urbem ſibi vendicantes, ſæpiùs illam occupârunt, quorum præſidium tempore Maximiliani I. Cameracenſes, Cæſareanis in urbem intromiſſis, ejecerunt. Movebantur Gallorum inſolentiâ ſævitiáque, quam diutiùs pati nec poterant, nec dignum cenſebant.

Carolus V. Imper. ut adverſus Gallos Belgicas Provincias ſtabiliret, Cameracum præſidio & & arce munivit, ab eóque tempore Cameracenſes, Auſtriacam familiam coluêre, & ſub Principis Belgarum tutela, ſuæ urbis ſtatum ſervavêre. Venit urbs tamen poſtea in Gallorum rurſus poteſtatem, avaritiâ arcis præfecti; ſed anno M. D. XCV. Petrus Henriq. Fontium Comes, fideli civium operâ auxilióque, Philippo II. Auſtriaco, denuò eam aſſeruit. Heut. Auſtr. l. I. c. 8. & l. 12. c. I.

§. IX.

De Geldria iterum, & Zutphania.

AD Geldriam quod attinet, ea, ùt jam antè retulimus, Carolo Audaci paruit, ſed iterum Carolus, Adolphi Egmondani filius, invaſerat. Anno tandem M. D. XXXVI. Imperator eam, cum Zutphaniæ comitatu, hâc lege, Carolo Duci reliquit, ut ſi ſine liberis legitimis è vita diſcederet, ipſe ejúſque ſucceſſores, Brabantiæ Duces, & Hollandiæ Comites, in utramque ditionem ſuccederent. Sed cùm anno ſequenti convocatis Arnhemum utriuſque Provinciæ ordinibus, id ageret Dux, ut Franciæ Regi ſacramentum dicerent, recuſârunt ordines, & oppidis ferè omnibus Ducem excluſerunt. Pœnituit facti Ducem, compoſitóque cum ordinibus diſſidio, nihil ſe, quoad viveret, de Principe alio acturum promiſit.

Anno demum M. D. XXXVIII. moritur dux 70. annos excedens, & cùm legitimos ex conjuge liberos non haberet, nothos autem quàm plurimos, contra initum cum Cæſare pactum, quia ditiones ſuas relinquere Franco, recuſantibus ordinibus, non

non poterat, Guilielmum Marcanum Cliviæ Ducem, qui tum duorum ſupra viginti annorum erat, ſucceſſorem nominavit. Is quorundam factione in Ducem recipitur, & præſidia præcipuis civitatibus imponit, quæ res calamitoſi paulò poſt belli cauſa fuit. Ut ſe autem contra Cæſarem tueretur, amicitiam & fœdus cum Gallo percutit.

Cæſar hâc de re, inter alia, in comitiis Ratisbonenſibus, ad Imperii Principes retulit, qui, auditis Cliviæ Ducis legatis, Cæſarem jus ſuum in Geldriam, ac Zutphaniam perſequi poſſe ac debere, publico decreto reſponderunt. Ardet igitur bellum, & tota Provincia Cæſareanis armis occupatur. Direptum Duræ oppidum miſerabili incendio, dum miles libidini modum non ponit, totum conflagrârat; quâ clade territæ urbes Geldriæ Juliæque deditionem faciunt, & ad Cæſarem claves tranſmittunt. Erat is ad Venlonam in caſtris, quo veniens Guilielmus, Cliviæ Dux, nigro amiculo tectus, ad Cæſaris pro tribunali ſedentis genua ſe proſternit, Francorum ſe promiſſis deceptum fatetur, veniam petit, conſtantem in poſterum ſedem promittit.

Ignovit illi Cæſar, & in gratiam eâ lege recepit, ut Geldria, Zutphaniáque, Cæſari, ejúſque hæredibus, in perpetuum cederet, & earum ditionum incolas dicto ſibi jure jurando liberaret. Ceſſit Dux, confectíſque ea de re tabulis ſubſcripſit, & in Cæſaris verba juravit.

Ita finito bello reducta pax eſt, & in pace contracta affinitas. Nam Guilielmus Dux, Mariam Auſtriacam Ferdinandi Romanorum Regis filiam, uxorem accepit, & fœderi cum Gallo renuntiavit. Acciderunt hæc Anno M. D. XLIII. Nec conſtantior deinceps ullus in fide erga Cæſarem, Auſtriacámque familiam fuit, quàm hic Dux. Heut.

Auſtr. XI. c. VI. X. XV. & præcipuè XXI. Item Geneal. com. Geld. f. 248. & 246.

§. X.

Belgium ad Philippum IV. Hiſp. Reg. devolutum.

CArolo V. Imperatori ſucceſſit Philippus II. Belgarum Princeps, & Hiſpaniarum Rex, qui, patre Bruxellæ reſignante Belgii Provincias omnes, ſuo jure, & de ordinum conſenſu accepit. Idem poſtea filiæ ſuæ Iſabellæ Hiſpan. Infanti, cùm illa Alberto Auſtriaco Maximiliani II. Imper. filio nuberet, Belgium in dotem dedit. Mortuo Alberto, qui anno M. DC. XXI. fatis conceſſit, Belgicæ Provinciæ ad Philippum IV. Hiſpaniarum Regem Auſtriacum, redierunt. Heut. Auſtr. l. XIV. C. I. II. III. IV. VI.

Caput XV.

De Provinciis Auſtriacorum Principum in Hiſpania.

REgna intra Hiſpaniæ fines, hæc potiſſimùm ſunt, Legio, Gallæcia, Portugallia, Algarbia, Andaluſia, Granata, Murcia, Valentia, Arragonia, Catalonia, Navarra, Caſtella vetus, Caſtella nova, ſeu Toletanum Regnum, Baleares inſulæ, vulgo Majorca, & Minorca dictæ, quæ unà cum Ebuſo inſula, vulgo nunc Ivica, Regnum unum conficiunt. Ex his tria potiſſimùm hactenus clara fuêre, Caſtella, Arragonia, Portugallia, in quæ paulatim reliqua coaluêre.

Et

Et quidem Ferdinandus I. Legioni Caſtellam adjunxit, unóque nomine utrumque regnum Caſtellam appellavit; ad eam poſtea, devictis pulſíſque Mauris, Andaluſia, Gallæcia, Granata, Murcia, acceſsêre, Aſturia Biſcajáque deinde, ac tum Navarra. Arragoniæ annexæ ſunt Catalonia, Valentia, inſulæ Baleares. Portugallia Algarbiam & Guineam ſibi vendicat. Quâ occaſione, quóve modo, ſingulæ provinciæ tribus iſtis ſint junctæ, nihil attinet hîc dicere.

Cæterùm tria illa regna, quæ ex aliorum conjunctione in maximam potentiam excreverant, in unam monarchiam, tanquam in unum Hiſpaniæ corpus, etiam coaluerunt; Arragonia Caſtelláque, ſub Ferdinando Catholico, ejúſque filia Joanna, & Carolo V. Iterum illa cum Portugallia, ſub Philippo II.

§. I.

De Caſtella, Legione, aliisque Regnis iis unitis.

FErdinandus Catholicus, hoc nomine IV. Joannis Arragoniæ Regis filius unicus, Iſabellam Henrici IV. Caſtellæ Regis ſororem, uxorem accepit, ab ea multis Regibus Principibúſque, qui ejus nuptias ambiebant, antepoſitus. Cùm autem Henricus IV. nullâ prole relictâ è vivis exceſſiſſet, Ferdinandus, Iſabellæ uxoris ſuæ jure, ad Caſtellæ Legioníſque regnum ab optimatibus eſt vocatus.

Vivebat tum adhuc Joannes, Arragoniæ Rex, ejus pater, poſt cujus mortem, cùm tandem Arragoniæ quoque regnum obtinuiſſet, il-

ſud cum Valentiâ, Catalonia, Balearibus inſulis, Barcinonæ comitatu, aliíſque ditionibus paternis, perpetuâ ſocietate, Caſtellæ & Legioni, quas uxoris causâ, poſſidebat, adjunxit, & ad poſteros transmiſit.

Idem Granatam urbem, & totum Granatæ regnum, incredibili felicitate, Anno M. CCCC. XCII. à Maurorum crudelitate liberavit, & cum Caſtella conjunxit. Anno M.C. XII. Navarram authoritate Julii II. Pont. Max. magnis de cauſis, (de quibus cap. XXII. & ſeqq.) occupatam, eidem Caſtellæ univit, Heut. Gen. Reg. Sicil. fol. 194. & Auſtr. lib. 7. cap. 5.

Ferdinando & Iſabellæ, filius unus fuit Joannes; filiæ quatuor, quarum quæ natu major erat Eliſabetha, Emmanueli Luſitaniæ Regi nupſit. Joanna Philippo Maximiliani I. Cæſaris filio, Belgarúmque Principi, uxor eſt data. Verùm cùm Joannes, ante parentes fatis conceſſiſſet, obiiſſet etiam paulò poſt Eliſabetha, nec ex iis proles ſupereſſent, vocati ſunt è Belgio, Philippus Archidux & Joanna, qui cum in Hiſpaniam trajeciſſent, incredibili tum Ferdinandi & Iſabellæ, tum optimatum & omnium lætitiâ, variíſque triumphorum generibus ſunt excepti.

Indicto deinde ordinum Caſtellæ concilio, Philippus Archidux, ejus uxor Joanna, atque eorum liberi, Caſtellæ, & ad illam ſpectantium Hiſpaniæ Regnorum, veri legitimíque hæredes renuntiantur. Tum nobiles utriuſque ordinis, urbium, ordinúmque omnium legati, ſacramentum iis ſolemni ritu dicunt, & Hiſpaniæ Principes appellant. Idem faciunt Arragoniæ, & aliorum regnorum ordines. Heut. Auſtr. l. 5. c. 5. & l. 6. c. 2. 3. & 8.

§. II.

§. II.

Caſtella ad Auſtriacos pervenit, ſub Philippo Auſtriaco.

ENim verò Anno M.D. IV. V. Cal. Decemb. obiit Iſabella, Caſtellæ Regina, Ferdinandi Catholici uxor, quod ubi nuntiatum Philippo Archiduci fuit, compoſitis in Belgio rebus, Anno M.D.V. in Hiſpaniam cum conjuge Joanna profectus, Caſtellæ, & aliorum ad eam ſpectantium regnorum hæreditatem adiit, & Rex inauguratus eſt. Maxima tum erat omnium ordinum, novo Regi faventium, lætitia, ſed mox in graviſſimum luctum converſa fuit. Nam Anno M.D. VI. Burgis VI. Cal. Octobr. Philippus, qui annum ætatis XXVIII. prius agebat, ſummo omnium dolore, vitam cum morte commutavit. Erat tum Joanna gravida, quæ paulò poſt poſthumam peperit filiam Catharinam.

Mortuo Philippo, Ferdinandus Catholicus ejus ſocer, cum Joanna filia, Philippi viduâ, ad annum uſque M.D. XVI. Caſtellæ regnum adminiſtravit. Eo quippe anno Madrigali apud Eſtremaduros, cùm natus eſſet annos 65. ardenti febri extinctus eſt, cùm, condito menſibus aliquot ante teſtamento, Carolum è filia Joanna nepotem, natu maximum, regnorum omnium ſuorum hæredem declaraviſſet. Heut. Auſtr. lib. 6. cap. 6. & 10. & lib. 7. cap. 12.

§. III.

Arragonia ſub Carolo V.

ANno igitur ſequenti, Carolus Philippi Archiducis Regiſque ex Joanna filius, in Hiſpaniam venit,

nit, & Vallifoleti apud Caſtellanos in Hiſpaniarum Regem inauguratus, ac cum matre coronatus fuit. Paruerunt tum illi Caſtella, Arragoniáque, & quæcunque ad hanc, aut illam, intra Hiſpaniæ limites regna ſpectabant.

Maximus hic, glorioſiſſimus, & Chriſtianiſſimus monarcha, cùm regnâſſet annos 40. & Romanum Imperium, ad quod decimo nono ætatis anno evectus fuerat, annis 36. adminiſtrâſſet, rebus ſupra invidiam geſtis clariſſimus, Imperium fratri ſuo Ferdinando, regna autem ſua, & principatus omnes, filio Philippo reliquit. Biennio poſt, anno videlicet M. D. LVIII. in monaſterio *Juſti*, vitam piiſſimè finivit. Heut. Auſtr. l. 7. c. 10. 6. & l. 8. 1. 2. 10. & l. 14. c. 1. 2. 4. 6. &c.

§. IV.

Luſitania ſub Philippo II. Auſtriaco.

PHilippus II. Caroli V. ex Iſabella, Emmanuelis Luſitaniæ filia, unicus filius, & legitimus hæres, regnorum omnium principatuúmque paternorum adminiſtrationem ſuſcepit. Caſtellæ, cæteríſque Hiſpaniæ regnis Portugalliam, ſeu Luſitaniam adjunxit. Sebaſtiano enim Rege in Africa, nullâ relictâ prole, cum exercitu deleto, & Henrico Cardinale, qui poſt Sebaſtianum regnârat, terris adempto, ratione matris ſuæ Iſabellæ, quæ Joannis III. Regis Sebaſtiani avi, ſoror erat, regnum iſtud jure occupavit.

Erant cum Philippo competitores, Antonius nothus, qui legitimum ſe credi volebat; Joannes Dux Brabantiæ, jure uxoris ſuæ; Alexander Parmæ Dux, liberorum loco; Philibertus Dux Sabau-

diæ; Catharina Medicea Galliæ Regina; denique Luſitaniæ populus regnum ad electionem ſuam pertinere contendebat.

Jus ſuum Philippus Theologis, & Juriſconſultis examinandum commiſit, qui competitorum rationibus diligenter conſideratis, eorúmque jure diſcuſſo, reſponderunt, Philippo jus certiſſimum in Luſitaniæ regnum competere, eúmque verum ac legitimum hæredem eſſe, idcirco, quòd inter competitores omnes ſolus eſſet, qui propinquiore conſanguinitatis gradu Henricum Regem contingeret, virilis ſtirpis, legitimus, & natu ſeu ætate maximus.

Repellebatur Antonius, quòd eſſet, & habitus ſemper nothus fuiſſet, non vulgi tantùm & omnium opinione, ſed etiam Ludovici patris ejus, ùt ex ipſius teſtamento, certò conſtabat. Talem etiam illum Rex ipſe Henricus judicârat. Excludebatur Parmæ Dux, quòd imaginariam quandam repræſentationem proponeret, nec in eo gradu & ordine, in quo eam jura admittunt. Non admittebatur Sabaudiæ Dux, quòd oriundus eſſet ex filia ſororis, Imperatrice Philippi matre, ætate junioris; nec dividi regnum poſſet, aut deberet.

Excidebat etiam Brabantiæ Dux, quòd etſi locus eſſet repræſentationi, quam uxor ejus urgebat, in ea tantùm eſſet par Philippo, eidem verò cedere deberet, quòd fœmina eſſet, quæ, ubi de regno agitur, in pari conſanguinitatis gradu, præferri viro nunquam poteſt. Aliæ plures erant contra eam rationes, quas hic omittimus. Catharinæ Mediceæ vetuſtum, & obſoletum jus à Comitibus Bononienſibus repetitum, non tam diſcutiebatur, quàm irridebatur.

Nec populo concedi electio poterat; quamdiu ex Regia domo ſupererant hæredes legitimi. Idem in aliis Hiſpaniæ regnis obſervavimus, in quibus major libertas eſſe deberet, quàm in Luſitaniæ regno, quod dono Caſtellæ Regum, prima initia ſumpſiſſet, & victoriis ſuorum poſtea Regum creviſſet, non autem à populo ad Reges perveniſſet.

Tale cùm eſſet Philippi jus, & interim arma contra eum pararentur, ipſe Ferdinandum Albæ Ducem cum exercitu miſit in Luſitaniam, qui intra 70. dies, pulſo unicâ pugnâ Antonio, totum regnum ſubjecit; atque ita Philippus, Henrico Regi patruo ſuo, nepos ſucceſſit, occupatâque Luſitaniâ, totam à mari uſque ad mare, & rurſum à montibus Pyrenæis, uſque ad Herculis columnas, Hiſpaniam hæreditario jure poſſedit. Heut. Burg. lib. 2. cap. 17. 18. & 19.

§. V.

De comitatu Rhuſcinonenſi.

Est ab hac Pyrenæorum montium parte, verſùs Galliam, comitatus Rhuſcinonenſis, vulgo *Ruſſilionis*, nunc à multis ſæculis Cataloniæ annexus, olim Romanorum Colonia, quæ Rhuſcino latinorum dicebatur. Pars igitur Hiſpaniæ eſt, & eodem jure, quo cæteræ Provinciæ, ad Auſtriacos pervenit.

Anno M.C. LXVIII. Cùm Gerardus Comes Rhuſcinonenſis, nullo hærede relicto, è vivis migrâſſet, comitatus ad Alphonſum IX. Arragoniæ Regem eſt devolutus, iſque Rhuſcinonenſis cœpit appellari. Joannes autem II. Arragoniæ Rex, ærarii inopiâ compulſus, comitatum hunc Ludovico XI. Francorum Regi, pro CCC. aureorum millibus

in pignus dedit. Poſtea Anno M. CCCC. XCIV. Carolus VIII. Ferdinando Arragoniæ, & Caſtellæ Regi, eundem reſtituit.

In ea ditione arx Rhuſcinonenſis, & Perpinianum urbs potiſſimùm eminent. Hanc cùm Ludovicus XII. Galliæ Rex arctiſſimâ obſidione premeret, cives immunda primùm animalia, tum hoſtium corpora, ac tandem etiam ſuorum cadavera, in cibos verterunt; pati extrema maluerunt, quàm à ſuo Rege deficere, ùt Author eſt L. Marin. *Sicul.* Vide Heut. Auſtr. l. 11. cap. 18.

Atque hæc tantùm de Auſtriacis in Hiſpania Provinciis, in quas Philippo II. Patri, Philippus III. filius ſucceſſit, & huic Philippus IV. Phlippo IV. demum Carolus II. Hodie Hiſpaniarum Monarcha, Auſtriacæ familiæ Princeps, & decus fulgentiſſimum.

CAPUT XVI.

De Provinciis Principum Auſtriacorum in Italia.

JUris Auſtriaci in Italia ſunt, Sicilia & Sardinia, Regnum Neopolitanum, & ducatus Mediolanenſis, de quibus paragraphis ſequent.

§. I.

De primis Siciliæ Regibus.

SIciliæ Imperium penes Reges ac Tyrannos ſtetit, donec maximam Inſulæ partem ſibi Carthaginenſes vendicârunt. His expulſis, Romani eam occupârunt, & uſque ad Juſtiniani Imper. tempora

tenuerunt. Tum Vandali eandem invaſerunt, pulſi poſtea à Beliſario, Juſtiniani Duce. Sed cùm Saraceni ſui juris illam feciſſent, eos Tancredus Nermannus ejecit, cujus nepos ex Roberto filio Rogerius, primus Neapolis & Siciliæ Rex creatus, regnum utriúſque Siciliæ appellavit. Regnum enim Neapolitanum, quod nunc in Italia eſt, tunc Sicilia cis Pharum, ſeu fretum dicebatur, ipſa autem inſula, Sicilia trans Pharum.

Manſit regnum in familia Tancredi, uſque ad Guilielmum III. quem alii IV. vocant; qui cùm ſine liberis obiiſſet, Siciliæ proceres, Tancredum Rogerii II. nothum, Regem creârunt. Verùm Henricus VI. Imperat. ductâ Conſtantiâ, quæ Guilielmi II. filia erat, teſte Cuſp. regni ſe hæredem nuncupavit, ejúſque, & Imperii ſucceſſorem, ex eadem Conſtantia Fredericum II. reliquit. Secutus eſt illum in regno Conradus filius, cujus curam tutelámque Manfredus, ejuſdem Frederici filius nothus, ſuſcipiens, Siciliam gubernavit, ac tandem, Conrado non ſine veneni ſuſpicione mortuo, occupavit, Regémque ſe dixit.

§. II.

Sicilia ad Andegavenſes pervenit.

HOC igitur cùm iniquo animo Pontifex ferret (etſi Conradinus, Conradi legitimus filius, in Germania ſuperſtes patri eſſet) Carolum Andegavenſem, Ludovici IX. Gallorum Regis fratrem, ad utriuſque Siciliæ regnum evocavit. Occurrit illi valido cum exercitu, Manfredus, & prælio apud Beneventum commiſſo, fortunâ à partibus Caroli ſtante, occubuit. Cæſo Manfredo, Galli annis circiter 17. Sici-

Siciliam adminiſtrârunt ; quo tempore Conradinus Frederici II. Imper. nepos, & Conradi filius, utriuſque Siciliæ legitimus hæres, in Italiam venit, ut Neapolitanum & Siculum regnum, jure ſibi debitum, armis repeteret ; ſed victus à Carolo Andegavenſi, captúſque, capitis ſupplicium, non ſine omnium dolore, tam alti ſanguinis Princeps, ſubiit Anno 1268. Gen. Rep. Sicil.

Ab hujus igitur Principis cruento exceſſu, Siculi, Gallorum ſuperbè dominantium luxum, inſolentiámque pertæſi, cùm non liberorum hominum, ſed mancipiorum inſtar tractarentur, in ipſorum excidium conſpirârunt. Igitur ad ſignum campanæ æreæ inter preces veſpertinas, uno quaſi momento, per totam inſulam Galli trucidantur. Unde Veſperarum Sicularum appellatio eſt. Periêrunt intra duas circiter horas octo millia. Carolus eâ clade, Siculorúmque defectione auditâ, contractis ex omni Italiæ ora navibus, Meſſanam terrâ maríque obſedit.

§. III.

Sicilia ad Arragonios, Auſtriacóſque.

INterea Siculi, quibus mori potiùs, quàm Gallis iterum parêre, decretum erat, miſſis ad Petrum Arragoniæ Regem Legatis, orârunt, ut inſulam ad ſe, ratione uxoris ſuæ Conſtantiæ, Manfredi filiæ unicæ, pertinentem, calamitoſo hoc tempore ab injuria, & crudeli Gallorum dominatu vindicaret. Rem illi cum eo futuram, qui ſoceri interfector eſſet, & idem regni occupator.

Horum precibus Rex permotus, victorem exercitum ex Africa, ubi Barbaros oppreſſerat, in Siciliam traduxit. Ejus tam repentino adventu territus

tus Carolus, obſidione ſolutâ, Neapolim retroceſſit; quo pulſo fugatóque, regni gubernacula Petrus ſuſcepit, & ex eo tempore Sicilia Arragoniæ conjuncta fuit. Petro enim Regi, Jacobus filius ſucceſſit: alii deinde uſq; ad Ferdinandum Catholicum, qui Siciliæ regnnm, una cum Arragonico, ad Carolum V. Imperat. Auſtriacum, ſuum ex Joanna filium nepotem, tranſmiſit. Erat & illa Joanna, Ferdinandi I. Arragoniæ, & Siciliæ Regis proneptis.

Caroli V. Imper. filius Philippus II. poſt patrem Siciliam obtinuit, quam Philippo III. filio ſuo reliquit, & hic Philippo IV. Philippus IV. Carolo II. Siciliæ hodie & Hiſpaniarum Monarchæ. Heut. Gen. Reg. Sic. &c. f. 195. & ſeqq.

§. IV.

Sardinia ad Arragonios, deinde ad Auſtriacos pervenit.

SArdinia, Romani Imperii bellis punicis olim facta, à Saracenis poſtea fuit occupata. His ejectis, Genuenſes ac Piſani, de ejus dominio aliquamdiu contenderunt; donec Romanus Pontifex Arragoniæ Regibus eam aſſignavit, quo titulo tandem ad Hiſpaniarum Reges Auſtriacos pervenit.

Inſulam illam Jacobus Arrogoniæ Rex, per Alphonſum filium, Piſanis & Genuenſibus ereptam, ſibi aſſeruit. Poſtea cùm Genuenſes iterum quaſi totam occupâſſent, Petrus IV. Arragoniæ Rex, percuſſo cum Venetis fœdere eorúmque triremibus adjutus, cum illis in mari conflixit, & captis tribus ſupra viginti triremibus, plurimiſque depreſſis, Sardiniam retinuit. Ejus filius Martinus, Arragoniæ quoque Rex, ſeditioſos non ita diu poſt Sardos compeſcuit;

peſcuit; illi in fide deinceps manſerunt, & Auſtriaco Hiſpaniarum Regi Carolo II. hodie parent. Heut. ibidem.

§. V.

De primis Regibus Neapolitanis.

NEapolitanum regnum, pulſis Saracenis, iidem primò Reges, qui Siciliam, tenuêre. Unum enim erat utriuſque provinciæ regnum. Dejectis verò è Sicilia Gallis, eâque ad Arragonios translatâ, Neapoli tamen Carolus Andegavenſis regnavit, & jus ſuum, morte Conradini legitimi hæredis, ut ſuprà commemoravimus, ſancivit. Illi ſucceſſit Carolus II. huic Robertus filius; Roberto avo Joanna prima filia Caroli Calabri, qui erat Roberti, filius, fato patrem functus.

Adverſùs hanc Urbanus VI. Carolum Dirrachii Principem, vulgo Duraſium, ex Hungaria evocavit, cui ut aliquem Regina opponeret, Ludovicum Andegavenſem, Joannis Galliæ Regis filium, ex Gallia excitum, ſucceſſorem adoptavit. Sed fruſtra is conatus fuit, nam antequam ille in Italiam appelleret, Regina vitâ & regno per Carolum Duraſium eſt ſpoliata. Tenuit hic aliquot annis regnum, cujus hæredem Ladislaum filium moriens reliquit; & ille, quòd liberis careret, Joannam alteram ſororem ſuam, anno 1414.

Hâc jam regnante Joanna II. ſed non magnâ pudicitiæ laude, Ludovicus Ludovici Andegavenſis nepos, à Martino V. Pontifice evocatus, regnum invadere tentans, Reginam Neapoli obſedit. Erat illa tum poſt mortem mariti ſui Guilielmi, Auſtriæ Ducis, ſine prole vidua, quæ ut tempeſtatem hanc depelleret, Alphonſum V. Arragonum, tum in Sardinia,

dinia, contra Genuenſes bello occupatum, adſcivit, ſuque filium adoptavit. Adfuit mox Alphonſus, commiſsóque prælio Ludovicum vicit, & Reginam periculo liberavit.

Meritus hoc officio adoptionis beneficium gratiſſimus Reginæ filius extitit; ſed mox cum illa liberiore vita, quàm pati ipſe poſſet, uteretur, ob enatas ſuſpiciones, Regina adoptionem reſcidit, & abdicato Alphonſo, hoſtem paulò antè ſuum Ludovicum adoptavit. Cui ſine prole decedenti, Renatus frater ſuccedebat.

§. VI.

Obtinent Neapolim Arragonii.

OBiit ſine prole, ùt dixi, & ante Reginam Ludovicus, quæ, ùt mutabile eſt fœminæ ingenium, irritam Ludovici adoptionem, teſte Hieron. Zivitâ, declaraverat, & priorem de Alphonſo factam confirmârat. Succeſſit tamen mortuâ Reginâ, fratri ſuo Renatus. Verùm Alphonſus, qui jam ante Ludovicum glorioſâ victoriâ ſuperârat, revocatus â Neapolitanis, Renato redire in Galliam compulſo, regnum obtinuit, quod illi Eugenius Papa conceſſione Apoſtolicâ ratum fecit, in eóque Siciliam utramque conjunxit. Succeſſorem Alphonſus Ferdinandum filium nothum, præterito fratre ſuo Joanne, deſignavit.

Ei utriuſque Regni diadema Pontifex Pius II. conceſſit, & adversùs illum fruſtra fuêre conatus Joannis, Lotharingii, Renati filii, qui victus atque ex Italia deturbatus fuit. Ferdinandum hunc ſecutus eſt Alphonſus II. patrem filius, approbante Alexandro VI. Pontifice, ad quem deturbandum, cùm

Carolus

Carolus VIII. Franciæ Rex adventaret, ultro ſe, ſpe victoriæ fortaſſis abjectâ, Regno abdicavit & illud in Ferdinandum II. filium tranſtulit. Hic auxilio Ferdinandi Catholici, Hiſpan. Regis, & ſingulari virtute Conſalvi Magni, Francos expulit, ſibique regnum aſſeruit, atque illud ad Fredericnm patruum ſuum, Ferdinandi I. filium, quòd liberis careret, moriens transmiſit.

Illum Neapolitani, quippe ſanguine proximum, Regem proclamârunt; Valentinus Cardinalis à Pontifice Neapolim miſſus, coronam capiti ejus impoſuit. Adverſus hunc Hiſpaniæ, ſub Ferdinando Catholico, & Franciæ, ſub Ludovico XI. vires coiêre. Quare Fredericus defenſione deſperatâ, theſauris ſuis ex pacto ſumptis, in Ænariam diſceſſit, unde in Galliam, ubi exul annuis à Rege XXX. nummorum millibus, calamitoſam vitam toleravit.

§. VII.

Diviſio Regni Neapolis inter Hiſpanum & Gallum.

EXinde Gallus, Hiſpanúſque Regnum diviſêre; Gallo Neapolis & vicina loca, Hiſpano Calabria, & Apulea ceſſêre. Ictum fœdus erat inter utrumque, ſed de Capitinata ditione, orta inter illos diſſenſio, novi poſtea belli cauſa. Hâc quippe occaſione, reſumpta arma Hiſpani, Gallíque inter ſe diſtrinxêre, utrique univerſum Regnum ſpe & cupiditate complexi. Querebatur Gallus, Provincias ſibi attributas, vectigalibus inferiores eſſe iis, quas Hiſpanus occupabat; ut proventus exæquarentur, Capitinatam ſibi relinquendam.

Hiſpa-

Hiſpanus Provinciarum permutationem, ſi Gallum diviſionis factæ pœniteret, non recuſabat. Si id non placeret, diviſis Principatu, & Lucaniâ, æqua fieret compenſatio. Harum conditionum neutra Gallo placuit. Rejiciebat imprimis Provinciarum permutationem, ne urbe Neapoli, Regióque titulo ejus urbs, & Hieroſolymæ, per fœdus conceſſo decederet. Cùm nihil hoc modo proficeretur, bellúmque ardere inciperet, monuit Rex Catholicus ſuos, ut Gallos quâcunque ratione placarent. Exhorrebat enim arma, & pacis ſtudio flagrabat.

Convenêre igitur deſignati ex utraque parte viri, & inſtauratâ diviſione, prorſus ex Gallorum commodo, voluntatéque, Lucaniam, Principatum Capitinatam ex æquo partiti ſunt. Intereà novus ex Gallia miles, & pecuniæ in ſtipendium affatim miſſæ; quo ſubſidio confirmati Galli, rupêre moras, ſpretâque diviſione, Apuliam invaſerunt. Renovatur itaque bellum, ſed in quo continuis pœnè victoriis Conſalvus magnus, admirabili diligentiâ, conſilio, fortitudine, Regnum univerſum Regi ſuo acquiſivit, aut potiùs jus ipſius aſſeruit.

§. VIII.

Regnum Neapolis ad Auſtriacos pervenit.

JUlius II. Pontifex Maximus Ferdinandum Catholicum, Siculum, Neapolitanum, & Hieroſolymitanum Regem agnovit, & dixit. Illi ex ordine ſucceſſit Carolus V. cum matre Joanna Regina; Carolo Philippus II. filius; Deinde Philippus III. Philippus IV. & Carolus II. Rex optimus, Monar-

cha

cha potentiſſimus. Heut. Gen. Reg. Neap. fol. 195. & ſeqq.

§. IX.

De Ducibus Mediolanenſibus.

INſubriæ caput ſeu Metropolis Mediolanum eſt; à qua urbe nomen ditioni eſt Ducatus Mediolanenſis. Varios Principes hæc ditio experta eſt, inter quos (ut priores omittamus) Joannes Galleaceus I. Mediolani Dux, Cæſareâ auctoritate renunciatus, filios reliquit duos, Joannem Mariam & Philippum Mariam; filias totidem, Annam Bavariæ Ducem, & Valentinam Ludovici Franciæ Regis uxorem, matrémque Caroli Andegavenſis.

Sublato morte violentâ, ac fine liberis Joanne, Philippus Maria, ejus frater, ſurrogatur, cujus filiæ tres fuêre legitimæ, nulli filii, proinde moriens, Alphonſum Siciliæ Regem, teſtamento ſuo Mediolani Ducem nuncupavit. Eo mortuo Mediolanenſes volentes ſe in libertatem aſſerere, Philippi teſtamentum rejecêre, & cùm ortum eſſet illis contra Venetos bellum, Franciſcum Sfortiam (qui Blancam Philippi Ducis filiam notham duxerat) belli Ducem elegerunt. Eundem re bene geſtâ, & multis victoriis clarum, adnitente Coſmo Mediceo, tandem etiam Mediolani Ducem renunciârunt.

Fuerunt illi filii quinque, Galeacius, Ludovicus, Aſcanius, Philippus, Octavianus; filiæ duæ, Hyppolita & Maria. Galeacius Patri Franciſco in Ducatum ſuffectus eſt, qui relictis filiis duobus Joanne Galeacio, & Hermete, ex bona Ludovici II. Sabaudiæ Ducis filia, propter libidinem & luxum, à quo diffluebat, interfectus eſt. Succeſſit patri admodùm adhuc puer Joannes Galeacius, ſub

Matris,

matris & Ludovici Sfortiæ patrui ſui tutelâ. Verùm hic Ducatum invaſit, à Mediolanenſibus, qui pueri ætatem contemnebant, receptus, & à Maximiliano Cæſare in comitiis Wormatienſibus, dato diplomate, Dux confirmatus.

§. X.

Ducatus Mediolanenſis ad Gallos.

VIctus poſteà fuit Ludovicus Sfortia, à Ludovico XII. Galliarum Rege, & in Franciam, amiſſo Mediolano, abductus, cùm ei ſupereſſent filii duo, Maximilianus & Franciſcus Sfortiæ, ex Beatrice Eſtenſi Ferrariæ Ducis filia. Anno captivitatis X. Lugduni in carcere obiit Ludovicus. Tenebant Mediolanum Sfortiis excluſis, Franci, donec annitentibus Pontifice Romano, Helvetiis, & Epiſcopo Valenſi, circa annum M. D. XII. Maximilianus Sfortia, Ludovici in Francia mortui filius, à Maximiliano Cæſare in Ducatum paternum eſt reductus, nullo tamen aut titulo aur diplomate conceſſo.

Hujus tempore, redeuntibus in Italiam Gallis, cùm bella pæne prioribus graviora exorirentur, Maximilianus ditione Mediolanenſi exutus, & in cuſtodiam Pariſios deductus, XV. annis poſt, ibidem ſine liberis inter mortales eſſe deſiit. Intereà ipſi quoque Franci Mediolanum amiſêre; captóque & in Hiſpanias ad Cæſarem abducto Franciſco I. eorum Rege, Italia â Gallis eſt liberata. Potiebarur Cæſar Carolus V. Mediolanenſi Ducatu, quem, partâ de Franciſco I. ad Papiam victoriâ, facilè, fugientibus Gallis accepit. Sed Maximiliani frater Franciſcus Sfortia, ſupererat.

Hunc Cæſar in Ducatum, quem ſexennio Galli tenuerant, reſtituit, & poſtea miſſo per Lopam Uttardum diplomate, certis legibus Mediolani Ducem renunciavit. Felix erat, niſi Moroni Conſiliarii ſui perfidiâ ferè periiſſet. Ipſe enim Sfortiam in fœdus cum Venetis, Pontifice, aliíſque inducere tentavit, ut Cæſar & Hiſpani Italiâ ejicerentur. Nec deerat animus, ſi in partes venire Piſcarius, Cæſarei exercitûs Dux, cui regnum Neapolitanum promittebatur, voluiſſet. Is autem præbere ſe ſimulavit, & animum texit, donec cognitis penitus hoſtium conſiliis, Cæſari conjurationem univerſam manifeſtavit. Tum capto per aſtum Morono, & Sfortia reo proditionis facto, quod cliens contra Cæſaris Patroni Majeſtatem conjurâſſet, atque idcirco in ejuſdem Cæſaris poteſtâtem Inſubria recidiſſet, Mediolanum & maximam ditionis partem occupavit, in arce Sfortiam obſedit, unde tandem deditione factâ liber exivit.

Rurſus igitur illi in Cæſaris clementia ſpes omnis ſuit, apud quem, cùm ſe Bononiæ, ut poterat, purgaviſſet, denuò novis legibus Mediolanenſem ducatum ſingulari beneficio recepit. Et Cæſar tum, ut animum ſuum pacis amantiſſimum Italis teſtaretur, initâ cum Venetis, aliíſque pace, Chriſtiernam Chriſtierni Daniæ Regis filiam, & ſuam ex Eliſabetha Auſtriaca ſorore neptem, eidem Sfortiæ collocavit.

§. XI

Ducatus Mediolanenſis ad Auſtriacos.

OBiit tandem Franciſcus Sfortia annô 1535. die 24. Octobr. Inſubriæ, ſuæ familiæ Dux poſtremus, & cùm nullos ex Chriſtierna, quæ vixdum pubue-

pubuerat, liberos ſuſcepiſſet, Cæſar ex ejus teſtamento Inſubriæ principatum adiit, & ad poſteros ſuos tranſmiſit.

Fuerunt hi Philippus II. Philippus III. Philippus IV. & hodie Carolus II. Auſtriaci, & Catholici Principes, qui, quia Imperio obnoxia Inſubria eſt, & ejus, ut appellant, olientelare membrum, ſinguli authore patrono Imperatore poſſeſſionem adierunt, & diploma acceperunt, ſacramentnm dixerunt, & etiamnum dicunt. Heut. Auſtr. l. 5. c. 5. 6. l. 7. c. 5 9. 10. l. 9. c. 1. 9. l. 10. c. 2. 9. l. 11. c. 2. 7. l. 13. c. 23. & l. 15. c. 1. Conſule etiam Franc. Guicc. l. Hiſt. 15. Paul. Jov. in vit. Ferd. Dar. March. piſc. 13. 4. 5. & 6.

Caput XVII.

De provinciis Principum Auſtriacorum in Indiis.

Supereſt, ut de provinciis, quas Principes Auſtriaci in Indiis poſſident, dicamus. Quia verò eæ omnes, aut juris Caſtellanici ſunt, aut Luſitanici, & Sereniſſima Auſtriacorum familia Hiſpanias omnes, atque adeò Luſitaniam ſeu Portugalliam, hæreditatis & legitimæ ſucceſſionis jure ſibi vendicavit, dubium de ejus in provincias iſtas, & novum orbem, jure eſſe non poteſt. Confirmabuntur hæc magis ex ſequentibus.

Caput XVIII.

Quis primus Indiarum repertor.

Author I. ad occiduos Indos navigationis, Chriſtoph. Columb. fuit, natione Ligur ſeu Genuen-

fis,

ſis, ingentis animi vir, ſingulari induſtriâ, & rei nauticæ imprimis peritus. Hic cùm Navarchum quendam, qui in Africæ commerciis occupatus, ventorum violentiâ ad ignotas terras appulerat, reverſus in Luſitaniam hoſpitio excepiſſet, ab eòque confectas de tota iſta navigatione tabulas excepiſſet, ùt erat in Aſtronomica diſciplina verſatiſſimus, non dubitavit, quin ultra orbis terminos ad Occidentem, magna terrarum ſpatia paterent, & quæ adiri poſſent.

Id Joanni Luſitanorum Regi, deinde Henrico Angliæ Regi, ejus nominis VII. ac tum Galliæ Regi communicavit. Quia ſomnia adferre videbatur, rejectus eſt. Inde ad Ferdinandum Caſtellæ & Arragoniæ Regem ſe contulit, ab eòque tandem tres naves, Regis ſumptibus inſtructas accepit, quibus in Oceanum Athanticum egreſſus, prætermiſſíſque Canariis inſulis, & ſuperatis vaſti pelagi fluctibus, non paucas demum inſulas in ea regione, quæ Florida deinceps dicta eſt, invenit. Earum exploratâ conditione, & divitiis, incolíſque ad civilem vitæ rationem compoſitis, arcem ibidem conſtruxit, præſidióque munivit, & in Hiſpaniam iter denuò convertit.

Admoniti de ſucceſſu Reges, claſſe paulò poſt inſtructiore, Columbum remittunt, qui plures inſulas alias, in his Hiſpaniolam & Cubum, ſpatiis præ cæteris latiores, & magnam continentis illius partem exploravit, quod à freto Magellanico, ad Bajadoris promontorium eſt. Nihil illum & ſocios ejus in eo tractu latuit; ſed ipſe 14. annis pòſt, immortali gloriâ digniſſimus, obiit. Cujus exemplo excitati alii, varias inſulas & littora, ad occaſum aperuerunt.

In

In horum numero Americus Veſpuſius Florentinus, Braſiliam univerſam auſpiciis Emanuelis Luſitani exploravit. Vaſcus deinde Nonnius Balboa, Iſthmum â portu nominis Dei ad Panamom & mare Antarcticum primus invenit, magno ſanè Hiſpanicæ Gentis fructu gloriâque. Plures in hanc rem incubuerunt, quos conſultò prætereimus. Anno verò 1519. Ferdinandus Corteſius poſt multos labores, urbem Mexicam, & Pontonhoviam miraculoſo certamine, in quo D. Jacobus inter prœliantes viſus, occupavit, ac plura inde loca Regi ſuo ſubjecit.

Secutus eſt Ferdinandus Magellanus, qui quærendis inſulis molucis vela dedit, conceſsâ ſibi â Carolo V. poteſtate. Hic repertis primùm, variis inſulis ad 52. ultra æquinoctialem gradus progreſſus, ingens fretum, ab eo Magellanicum dictum, audacter mortalium primus pertranſivit. Multæ in eo freto inſulæ ſunt.

Inde ad æquinoctialem revertens ad vaſtiſſimum pervenit Oceanum, â quo non procul Molucas inſulas eſſe ſibi perſuadebat. Sed ad alias inſulas appulit, in quibus cùm nulla annona eſſet, nullíque homines, has infortunatas appellavit. Ad aliam tandem, quæ Zebuta dicitur, pervenit, cujus Regem Chriſtianis documentis, imbuit & paulò poſt in Mantanam deſcendit, ubi commiſſâ pugnâ, in inſidias adductus occubuit, nec Molucas vidit.

Joannes Serra Magellani ſocer, ſuperatis innumeris periculis demùm anno 1521. ad inſulam Tydoram, è Molucis unam, ſub æquinoctiali ſitam appulit, & ab ejus Rege humaniter exceptus fuit. Ità tandem repertæ ſunt Molucæ, quarum præcipuæ ſunt quinque, Tydora, Terenatum, Matira, Machía, Bachia, ab Hiſpania 150. gradibus diſtantes. Joannes Sebaſtianus Canojus navi unâ, quæ Victo-

ria

ria dicebatur, ad Orientem tendens, cùm univerſum penè orbem circumnavigâſſet, in Hiſpaniam rediit. Sed nolumus hìc ſingulas in novum orbem expeditiones referre. Vide Pont. Heut. Rer. Auſtr. lib. 8. c. 13. 14. 15. lib. 10. c. 8. & l. 11. c. 18.

CAPUT XIX.

Mens Ferdinandi Regis Catholici, in occupando novo orbe.

CÆterùm, ut de jure novi orbis occupati conſtet, ubi primùm Columbus, ex priore navigatione in Hiſpaniam rediit, Ferdinandus Rex Alexandro VI. Pontifici, per Legatum expoſuit, ſe jam pridem ſtatuiſſe, inſulas aliquot, & continentis regiones procul diſſitas & incognitas, nec antè à quoquam repertas inveſtigare, quo præſertim earum incolas, ad Chriſti cultum adduceret.

Hanc ob cauſam ſe cum claſſe, peritis nautis, militibùſque veteranis inſtructa, Columbum non ſine maximis difficultatibus, periculis, & expenſis per maria miſiſſe, quæ nunquam quiſquam navigâſſet. Illum in Oceano inſulas aliquot à noſtris nunquam viſas, & continentis provincias inveniſſe, quas pacis amantes quædam gentes incolerent, eas corpore totas nudas incedere, neque carnibus veſci; credere unum Deum, atque eum cœlo contineri.

Quæ res ſpem faceret, eos homines à recipiendis noſtris moribus, & inſtitutis non fore alienos, ac facilè apud eos, ſi inſtituerentur, Chriſti nomen, Catholicámque religionem introductum iri. Eas porrò inſulas, terráſque, auro, argento & aromatibus abundare, ac multis etiam aliis varii generis

ſis rebus pretioſiſſimis excellere. Velle igitur eas, ſibi per ſuos ſubjici, imperióque ſuo, in eas Chriſtianam fidem invecturus, adjici.Ità refert Joan. Metell. in Epiſt. ad Anton. Aug.

Caput XX.

Confirmatur jus Caſtellæ Regum in novum orbem, Apoſtolicâ auctoritate.

Pontifex Alexander VI. ùt idem Metel. commemorat, laudatis Regis Ferdinandi conſiliis, ipſum ad ea exequenda, per baptismi Sacram. Chriſtíque viſcera cohortatus, quo expeditionem ardentiori animo ſuſciperet, ſuſceptámque non intermitteret, eidem Regi, & poſteris Caſtellæ Legionſque Regibus, ex Apoſtolica illa ſumma auctoritate, Cardinalibus univerſis ultro, recognitâ, uno ore approbantibus, in perpetuum, plenéque cónceſſit, donavit, & attribuit, omnes inſulas, continentíſque provincias repertas, & quæ in poſterum à ſuis reperirentur, occidentem & meridiem verſùs, ductâ ab Arctico Borealíve polo ad antarcticum, hoc eſt Auſtralem polum, lineâ.

Inſulas etiam illas, & continentis Regiones inventas, & quæ invenirentur, Indiam, vel quamcunque partem verſùs. Ità quidem ductâ lineâ, ut ea 100. milliaribus diſtaret, à duarum inſularum qualibet, Occidentem, meridiémque versùs; ab ea nempe inſula, quæ vulgò Hiſpanis Axores à Falconibus dicitur; & ab altera, quam nunc illi, Viride caput, antiqui autem Heſperides appellant.

Quarum omnium inſularum, & continentis provinciarum quæſitarum, & quærendarum, idem Pontifex eúndem Regem, & perpetuos ejus ſucceſſores

ſores, veros legitmóſque dominos, cum libera omnimodâque in iisdem poteſtate conſtituit. Si tamen quisquam Chriſtianorum principum Regúmque, aliquam ex iis inſulis, continentíſque regionibus, ante Chriſti natalem, Anni 1493. (à quo tempore, donationis hujus vires initium primum habent) poſſediſſet, ſalva ei ſua eſſet omnis auctoritas, nec ullum ei, ab hac donatione damnum aut præjudicium oriretur.

Quo vero firmiùs ei Regi, poſteríſque donatæ hæ inſulæ, provinciæque cenſeantur, ſanxit Pontifex, ne quis absque ejus Regis, ſucceſſorúmque permiſſu, ad eas, ductâ, quæ dicta eſt, lineâ, comprehenſas, quicunque is tandem, vel Rex, vel princeps, aliúſve foret, negotiationis, & mercimoniorum, aliâve ex cauſa naviget. Qui fecerit, ei tum primùm aquâ, & igni ſit interdictum, gravi nimirum excommunicationis, quam appellant, fulmine feriatur. *Ne aliquo*, inquit Pontifex, *unquam tempore*, O Rex, *periculis, laboribúſque tui terreantur, próque certo habeant, Deum Opt. Max. ipſorum principia promoturum. Ab eo manant imperia, is actiones tuas reget, optatúmque rerum ſucceſſum brevi ad incredibilem populi Chriſtiani gloriam largietur.* Datæ hujus Pontificiæ donationis litteræ ſolemnes 4. Non. Majas, anno Chriſtianæ ſalutis 1493.

Inde factum eſt, ut Hiſpani teſtentur univerſis, ſe has inſulas, & continentis provincias, ex Pontificis maximi auctoritate, cohortatione, ac juſſu, petiiſſe bello; tum eas quærere, & ad Chriſtianam religionem earum populos, id quod Pontifex iis præceperat, convertere, hócque jure quæſitas, tanquam proprias adminiſtrare, tueri, retinere, conſervaréque poſſe.

Caput XXI.

Nulla bella ſanctiora, quàm quæ ab Hiſpanis Luſitaniſque in novo orbe, & Indiis, ſunt geſta.

ET ſanè nulla unquam bella, quæ vel famâ, vel ſcriptorum monumentis percepimus, ſanctiore inſtituto ſuſcepta videntur, quàm quæ ab Hiſpanis Luſitaníſque, in novo iſto orbe, & Indiis ſunt geſta: Siquidem unum illis propoſitum fuit, Chriſti gloriam, ejúſque numen, ac nomen, iis in locis illuſtrare, & ad barbaras iſtas nationes, idolorum, dæmonúmque cultibus infames, extendere, proferre, propagare.

Fuerunt equidem, qui num jure gentes illæ commoveri bello poſſent, dubitavêre. Sed multi optimi graviſſimíque viri, maximas ob cauſas, eorum opinioni reſtiterunt, ac exemplis docuerunt, tam barbaras feráſque gentes, nullâ humanitatis ratione, ad verum Deum cognoſcendum perduci poſſe, niſi primùm expugnarentur, & armis, ſub imperium, ditionémque Principis Chriſtiani ſubjicerentur.

Neque dubium eſt, inquit Joan. Metell. *quin gentes illæ Deum afficiant maximis, & horrendis injuriis, contumeliíſque, quas Chriſtiani minimè ferre debent, cùm ipſos omnibus in locis, & apud omnis generis homines, Dei gloriam ſemper in oculis & corde habere neceſſe ſit, & ipſum Deum coram palámque confiteri. Negare quippe Deum videntur, qui ſeſe iis, cùm poſſint, non opponunt, qui illum tam crudeliter impetunt, ac convitiis dilacerant. Et ſi ab amico avertere injuriam amicus debet, quantò ma-*

tò magis Chriſtiani laborare tenentur, ut à Chriſto contumeliam propulſent, & illatæ ipſi injuriæ vindices exiſtant? Itaque Hiſpani, Luſitaníque totis iis provinciis, in quibus trophæa fixerunt, nihil antiquius ſibi duxerunt, quàm ut Deo Duce, Chriſtianam Religionem in iis, multo ſuo ſanguine ſancitam fundarent.

Franciſcus à Victor. Theologus planè eximius, & Salmanticenſis Academiæ præclariſſimum aliquando decus, releċt. 5. ſect. 3. aſſerit, *quòd, etſi Pontifex civile dominium in orbem univerſum non teneat, poteſtatem tamen habeat in temporalibus, in ordine ad ſpiritualia, cùm ad eum ſpectet, ut in totum orbem Evangelii doctrina propagetur, potiſſimùm curare. Proinde, cùm rebus ſpiritualibus ita expediret, potuiſſe illum, ſolis Hiſpanis Chriſtianæ Religionis propagationem committere, aliis eandem, atque adeo commercia cum Indis, interdicere. Ne nimirum, ſi alii ex aliis provinciis paſſim eo concurrerent; aut invicem quâdam æmulatione ſeſe impedirent, aut ſeditionibus exortis, creſcentis Religionis negotium ac tranquillitatem perturbarent, ſicque fieret, ut à fide noſtra barbari abhorrerent.*

Præterea, inquit, *cùm principes Hiſpani ſuis auſpiciis & ſumptibus, primi omnium, in Indias navigationem ſuſceperint, & tam feliciter novum orbem invenerint, juſtum eſt, ut ea peregrinatio aliis interdicatur, & ipſi ſolùm inventis fruantur.* Plures ille titulos ibidem refert, eóſque legitimos, quibus barbari in ditionem Hiſpanorum venire potuerunt. Nos hic illos conſultò præterimus.

Caput XXII.

Diviſio novi orbis inter Caſtellanos & Luſitanos.

POrrò cùm inter Caſtellanos Luſitanóſque, initio navigationum iſtarum, de quibuſdam inſulis, exorta eſſet controverſia, placuit eam ad Alexandri VI. Pontificis arbitrium referre. Is ut cap. 19. diximus, Coſmographorum judicio, conſtitutâ ab Aquilone per meridiem verſus occidentem lineâ, quicquid ad Orientem terrarum reperiretur, Luſitanici juris eſſe juſſit, quicquid ad Occidentem, Caſtellanici.

Non erat eâ ſententiâ contentus, Joannes Luſitaniæ Rex, milléque & ſexcentis milliaribus ab Africa, lineam iſtam verſus Occidentem trahi magis poſtulabat; nec renuit Ferdinandus Catholicus, alibi tum bellis implicatus. Quæ poſteà difficultates extiterunt, facilè ſunt ſopitæ. Heut. Auſtr. Lib. 8. cap. 14. & 15.

Factâ autem tam audaci orbis terrarum diviſione, Caſtellani, Luſitaníque, felicibus auſpiciis, novas terras inſulâsque invenire, Religionem Catholicam diſſeminare, & Regum ſuorum, imò Regis ſui, qui hodie omnium Hiſpaniarum eſt unus, & Auſtriacus, imperium non deſinunt amplificare. Qui de eorum jure dubitat, legat Francis. â Vict. Alex. VI. diplom. Oſor. Metell. & alios.

Caput XXIII.

De Regno Navarræ. Jus Franciæ Regum in Navarram.

SUpereſt, ut nunc enarremus, quod cap. 14. omiſimus, quâ ratione, Navarræ regnum, ſub Ferdinando Catholico, Regno Caſtellæ unitum ſit, quod ſeqq. docemus cap.

Eſt autem Navarra, Hiſpaniæ Regio, cujus pars præcipua trans Pyrenæos montes, & in ipſis montibus, altera cis montes Galliam versùs. Metropolis Pompejona, ſeu Pompejopolis eſt. Antiquitùs Reges ſuos habuit; tum Romanis, poſteà Gothis paruit; tandem â Mauris quoque, ut aliæ in Hiſpania regiones, occupata. Garſias Ximenius, ejúſque ſucceſſores, Mauris paulatim ejectis recepe-runt, ac tum Duces ſuos cum Arragonia habuit, uſque ad Ennicum Ariſtam, qui primus Rex fuit, & Navarram cùm Arragonia ad poſteros tranſmiſit. Inter hos Sandius major, diviſis inter filios Regnis, Garſiæ Navarram aſſignavit, quem multi alii ſecuti ſunt, â nobis hoc loco non recenſendi.

In hoc Navarræ Regnum, jus ſuum Franciæ Reges ità aſtruunt. Carolus III. Navarræ Rex, filiam unicam, è Leonora Caſtellana, Blancam habuit. Hanc Joanni Ferdinandi, Arragonum Regis filio, eâ lege conjugem dedit, ut ſi illa è vivis ante eum excederet, & ſi nullæ eſſent ex eorum conjugio proles, ipſe in regno ſucceſſor eſſet, & adminiſtraret. Joannes igitur poſt mortem Caroli ſocii ſui, Navarræ Rex eſt renunciatus, & ex Blanca conjuge, filium unum Carolum, filias duas Blancam & Leonoram ſuſçepit.

Carolus mortuâ matre Blancâ, ut ſibi regnum aſſereret, bellum patri movit, ſed fruſtra. Obiit ipſe immaturâ morte ante patrem, quem regno depellere tentaverat. Blanca filiarum una & natu maxima, Henrico IV. Caſtellæ Regi nupſit: altera Leonora Gaſtoni comiti Foxano. Et hæc mortuo fratre Carolo, ſororéque Blancâ, cùm ſola regni hæres eſſet, Joanni patri ſucceſſit, factáque Regina maritum Gaſtonem Regem fecit.

Ex eorum conjugio extitit Gaſto, cujus filius Phæbus fuit. Ex Phæbo geniti Franciſcus Phæbus & Catharina; ille breviſſimo tempore ſub aliorum tutela vixit & rexit, poſt cujus fatum, Catharina ſoror Navarræ regnum hæres adiit, & Joanni Alberto nupſit.

Coronatus hic Pampelonæ fuit, & ex Catharina conjuge Henricum Albertum filium ſuſcepit. Henrico data uxor Margaretha, Franciſci I. Galliarum Regis filia quæ ei Joannam peperit, unicam Navarræ Regem. Joanna Antonio Borbonio nupſit; & hi parentes fuerunt Henrici Borbonii, ejus nominis IV. Galliarum poſtea Regis, cujus filius Ludovicus XIII. & hujus filius Ludovicus XIV. hodie in Francia glorioſè ac feliciter regnat. In hoc legitimæ ſucceſſionis ordine, jus ſuum Franciæ Reges conſtituunt.

Caput. XXIV.

Jus Hiſpaniæ Regum Pontificiâ conceſſione.

POrrò Joanni Alberto circa annum 1512. Ferdinandus Catholicus Arragoniæ, & Caſtellæ Rex, Navarræ Regnum his de cauſis ademit. Julius Pontifex

tifex cùm cognoviſſet, Navarræ Regem Eccleſiæ hoſtibus favere, & patres Piſani conventus, hoſtes ſuos, omni benevolentiâ auxilióque complecti, re cum Cardinalium ſenatu communicatâ, Albertum Navarræ Regem, & Catharinam Reginam, ſententiâ ſuâ anathemate ritu Chriſtiano devinxit, Regno excidiſſe declaravit, & ad illud occupandum, principes alios invitavit.

Pronunciata Romæ ſententia fuit 12. Cal. Mart. diploma ad Ferdinandum Catholicum in Hiſpanias miſſum, ut Pontificium Decretum exequeretur. Is ſub Mart. finem Petrum Hontanonium miſit, qui Reges officij ſui admoneret, & ſi ſaperent, cum Gallo rationes non miſcerent, neque ſuis, neque Eccleſiæ hoſtibus faverent, aut per fines ſuos tranſitum darent.

Utriuſque rei Henricus eorum filius in Caſtellam ablegaretur, certâ conjugii ſpe, cum Iſabella aut Catharina Ferdinandi neptibus. Honeſtiſſima erant hæc poſtulata, ſed Navarræus Gallicis fretus opibus, ſi quid adverſi incideret, animo feroci repulit, Ferdinandi amicis moleſtus fuit, delectus in ditione ſua habuit. Ne id faceret, monebat eum Ribera, limitum iſtorum præfectus, ſed fruſtrà. Ità Mariana & alii referunt.

Igitur Ferdinandus, ut Albertum ad ſaniora conſilia revocaret, Albano mandatum dat, ut Navarram invadat, qui nihil cunctatus, fruſtrà reſiſtente Alberto, Regnum univerſum occupavit. Conſternatus eâ jacturâ Albertus, inópſque conſilii, facturum ſe, quæcunque imperarentur, per Legatos promittit: breve reſponſum, daret regnum, & filium obſidem, donec ſociale bellum, & Eccleſiæ diſſidia componerentur. Hoc reſponſo irritatus Albertus in Galliam deſcendit, multa conatus, ſed

fortuna felicem ſucceſſum invidit. Ità Navarræ regnum Pontificiâ ſententiâ Hiſpano ceſſit.

Nec id novum; plures enim olim Reges Apoſtolicæ ſedis decreto, ditione ſuâ ſpoliati ſunt, quos extrema meritos furiali carmine Pontifices devoverunt, & jure ſacro maledixerunt. De ea poteſtate diſputandi locus hìc non eſt; morem iſtum majores exemplis ſuis dederunt.

Caput XXV.

Enumerantur plures cauſæ perditi Navarræ Regni.

SEd non una cauſa perditi Navarræ Regni fuit; hæc altera eſt. Ferdinandus ad juſtum bellum profecturus, tranſitum ab Alberto Rege per Navarram petiit, viam nimirum jure gentium cunctis mortalibus communem. De damno abundè cavebat, & innoxium iter ſuum eſſe volebat. Negavit Albertus, ſed *arma tenenti omnia dat*, *qui juſta negat*. Viam vi ſibi fecit Ferdinandus, Regnum invaſit, & tenuit.

Exempla in ſacris voluminibus ſunt, quæ divinum, & naturæ jus oſtendunt. Seon Amorrhæorum Rex, Iſraëlitis in terram ſibi promiſſam tendentibus, tranſitum negârat; Moyſes divinitùs admonitus Regnum invaſit, & poſſidendum Iſraëlitis tradidit. Judas Machabæus ſuperatis Galaaditis victor, cùm in Judæam rediret, nec alia via eſſet, tranſitum per urbem Ephron nulli nociturus petiit. Petitioni ejus portas clauſas Ephronitæ objecerunt: At Judas urbem aggreditur, uno die noctéque unâ oppugnat, & expugnat; cæſis deinde virilis ſtirpis omnibus, urbéque ſpoliatâ, per abjecta mortuorum cadavera tranſit.

Fortaſ-

Fortaſſis etiam occultum aliquod hac in re omnipotentis Dei judicium licet ſuſpicari. Fuerunt Joanni Arragono Navarræ Regi, ùt ſuprà retulimus filiæ duæ, Blanca natu maxima, Henrico IV. Caſtellæ Regi nupta, & Leonora, quæ ad nuptias Gaſtonis Comitis Foxani tranſivit. Leonora cùm videret, ſororem ſuam ab Henrico Rege, ob naturæ vitium repudiatam, ut regno potiretur, fraude cum marito communicatâ, veneno eam ſuſtulit.

Patrato ſcelere vix dies 15. regnavit Gaſto, nec diu pòſt obiit Leonora. Horum Filius Gaſto, & Gaſtonis Phæbus, non diu vixerunt. Phæbi filius Franciſcus Phœbus, in ipſo ætatis flore vitam amiſit, ſuperſtite Catharinâ ſorore, quæ Joanni Alberto nupſit, cui regnum Hiſpanus ademit, & tanquam avulſum Hiſpaniæ membrum, Hiſpaniæ iterum conjunxit.Ità patrum ſcelus in quartam uſque ſtirpem vindicavit Deus, & per omnes patrati parricidii affines, eorúmque poſteros, pervagata cœleſtis ira, haud longo tempore pœnas à ſingulis improbæ cupiditatis exegit, ùt ait Mariana.

Quid, quòd etiam Blanca, prior Henrici IV. Caſtellæ Regis uxor, jus ſuum certâ voluntate donationéque in Caſtellæ Reges tranſtulit? Ità nonnulli ſcriptores tradunt. Quid, quòd Germana Foxana, Ferdinandi Catholici uxor, Navarræ Regnum, in quod jus prætendebat, Gaſtonis Namurſii fratris in locum, Carolo Auſtriaco, Caſtellæ, & Arragoniæ jam Regi in Conventu Cæſar-Auguſtano ceſſit? Id etiam quidam ſcribunt, nec ſuſpicioni fides deeſt. Sed nos hìc ſuperſedemus; videat, qui certiſſimum Hiſpaniæ Regum jus cognoſcere cupit, Ælii Anton. Nebric. de bello Navarr. Comment. videat Navarr. qui manifeſtiſſimis illud rationibus aſſerit, & confirmat.

CAPUT XXVI.

Obtinent Auſtriaci Navarram legitimâ ſucceſſione.

CErtè Auſtriaci, non ſine legitima ſucceſſione, à Ferdinando Catholico uſque ad Carolum II. per parentes in filios continuata, Navarram obtinuerunt. Judex ſit ille, qui tempora ſæculáque commutat, qui regna evertit fulcítque, qui regnum de gente in gentem, cùm libitum eſt Divinæ ejus voluntati, transfert. Utraque gens Hiſpanorum, & Gallorum, belli cupida eſt, & inter eas, neſcio quo fato, nunquam ſatis convenit; Pyrenæis montibus eas disjungi multi expedire judicant. Hos certè terminos natura iis poſuit. Sit, O ſit, Divinâ procurante Providentiâ, populi utriusque felix concordia, & concors amicitia, in bonum matris noſtræ, Catholicæ Eccleſiæ, in ruinam hæreticæ pravitatis, in ſolatium afflictæ, bellíſque exhauſtæ Europæ. Faxit Deus, ut principes Chriſtiani, optatæ hoc tempore pacis, ubi aquila præſidet imperialis & Auſtriaca, armis ſe induant ſpiritualibus, & corporalibus, adverſùs infamem, barbaram, crudelémque Ottomanicam progeniem, in honorem JESU Chriſti Domini, & Servatoris noſtri, Amen.

Caput XXVII.

Burgundica, Arragonica, & Caſtellanica Domus, in unam Auſtriacam coaluerunt.

ATque ut in hac provinciarum Auſtriacarum enumeratione, finem aliquando faciam, nemo non videt, ampliſſimum quidem Auſtriacæ Domûs Imperium eſſe, ut quo vix unquam ullorum principum majus fuit, ſeu vetus ævum, ſeu hoc noſtrum conſideremus; nullam tamen in eo provinciam reperiri, quam non aut legitimâ hæreditate, aut affinitatis vel connubii jure, aut donatione, aut teſtamento, aut denique juſtâ emptione ſibi comparârit. Movit arma nonnunquam, ſed ut jus ſuum tueretur, & relictas ſibi â majoribus ditiones, contra vim aliorum vendicaret.

Miratur meritò mundus, divinum hac in re judicium. Cùm enim Auſtriacam familiam extollere ſupra cæteras, in hoc orbe Deus vellet, non illi vim armatam, ut per aliorum ruinas ſeſe amplificaret, conceſſit; verùm cùm eodem ferè tempore Burgundica Domus, provinciis aucta Belgicis, creſceret, Arragonica Caſtellanicáque per utriuſque Siciliæ regna, tótque inſulas, & novum orbem ſeſe extenderent, effecit ille, per quem Reges regnant, ut tres illæ nobiliſſimæ potentiſſimæque Domus, in unam Auſtriacam, non armis, ſed matrimoniorum jure coaleſcerent.

Singularis illa Dei prorſus benevolentia eſt, ſed nimirum cùm ſereniſſimam hanc Domum, ſuæ Religionis columnam, in terris conſtituere, & illam Principum ejus ope propagare, tueríque vellet, animum

mum illis indidit, & potentiam adjecit. Debent Auſtriaci proinde Divinæ erga ſe benignitati incrementa ſua, debent tot Provinciarum potentiam; id confitentur, id agnoſcunt, id deprædicant. Alias hujus Europæ noſtræ familias, cùm volet idem Deus, Divinâ ſuâ bonitate, extollet, & amplificabit.

Caput XXVIII.

Principes Auſtriaci, non appetunt monarchiam totius Europæ.

SIlentium indicere ſibi jam illi poſſent, qui Auſtriacæ Genti, provinciarum alienarum uſurpationem affingunt. Non crevit illa ad illud imperii ſui faſtigium, aliena rapiendo, ſed juſtiſſimas hæreditates adeundo; non in tantam tot Regnorum, & provinciarum amplitudinem, ſeſe armis aut violentiâ extendit, ſed ſingulari præpotentis Dei favore, qui in unam hanc Domum coaleſcere potentiſſimas Burgundiæ, Caſtellæ, Arragoniæ familias fecit. Intra fines hæreditariæ magnitudinis ſuæ Auſtriaci principes regnant, & ſeſe continent. Vident hoc omnes, intelligunt, ſentiunt.

Non deſunt nihilominus, qui eos ad totius Europæ monarchiam aſpirare, nec hodie, ſed jam pridem, putant, dicunt, ſcribunt. Sed ab ejuſmodi calamis & linguis Auſtriacorum gloria non dependet. Viget illa ſuis meritis, & inter Catholicorum applauſus, aſpernatur maledicorum latratus. Nos ſeqq. §. principes Auſtriacos, de Europæ monarchia, nunquam cogitâſſe, clariſſimis ſignis docebimus.

§. I.

De Friderico III. *Imperatore.*

EXcelſum Friderici III. Imperatoris animum, atque ditionibus alienis ſibi ſubdendis minimè intentum jure extollet & admirabitur poſteritas. Is cùm Ladislaum Hungariæ Regem adhuc puerum ſua ſub tutela Viennæ teneret, & in palatio ſuo inſtitui, ut Principem oporteret, magna ſedulitate curaret, non defuerunt, qui clam perdendum puerum eſſe ſuaderent; ejus morte regna plura acquiri poſſe aſſerentes; at Imperator impium ejuſmodi conſilium generosè rejecit, quòd nec divino, nec humano jure liceret Legitimum Regni hæredem Regno ſpoliare. Bohemiæ Legatus ejus ſententiæ erat, ut neglecto Ladislao pupillo Regnum ejus ſibi vendicaret, quod ipſi Auſtriacorum maximo natu Principi id ex fœdere liceret. Sed exploſit deteſtandam opinionem Fridericus. Impius eſſe ne quidem propter regnum unum eſſe voluit, nec propter plura fuiſſet. Syl. de reb. Alph. de Rao.

§. II.

De Alberto V. Archid. Auſtriæ.

NEmo Alberto V. Archiduce Auſtriæ felicior, ſed & nemo Imperiorum contemptu glorioſior. Uno eodémque anno Ungariæ & Bohemiæ Regna obtinuit, & in Romanorum Imperatorem electus, Cæſareo diademate coronatus fuit. Magnum omninò felicitatis exemplum.

Sed agnoſcat poſteritas contemptorem Imperii animum, cùm Viennam appuliſſent Principum

pum Electorum Legati, electionémque de ipſo factam denuntiarent, & ut acceptare Imperium vellet, obteſtarentur; reſpondit Albertus: *Satis omninò paratum mihi negotii eſt qui duo Regna, tótque ditiones adminiſtrandas, gubernandaſque ſuſcepi. Unius animo vix regi iſta poſſunt. Si Imperii cura adjiciatur, impar ero. Gratias itaque Electoribus ago; alium ad auguſtum iſtud munus, apticrem me facilè reperient. Hoc illis, Legati renuntiate.*

Hæſerunt inſperato reſponſo attoniti Legati, ac receſſerunt. Demùm ad Fridericum iterum reverſi, ita expugnare animum ejus ſunt aggreſſi multis precibus, ut ipſe è concilii loco digreſſus magnam lachrymarum vim effuderit, ac tandem reverſus Principum electionem ratam habuerit.

§. III.

De Maximiliano I. Imperatore.

INter eos Auſtriacæ familiæ Principes, in quos affectati Europæ Imperii Maxima cadere ſuſpicio poſſet, Maximilianus I. eſt Imp. qui inclitam domum Auſtriacam, propitio Deo, ad illud ſupremum honoris faſtigium, in quo nunc feliciter fulget, evehere cœpit. Multa ille bella geſſit, & fortunam aliquando adverſam, ſæpius proſperam eſt expertus. Certè tum, cum Venetos ad ultimas anguſtias adduxit, ſternere ſibi ad Italiæ Imperium viam potuit, quo occupato, facile Provincias alias ad ſibi parendum compuliſſet. Non aliter, quàm Romani, ubi ſemel Italiæ toti jugum impoſuerunt, de reliquo orbe non difficile triumphârunt.

Neque aliud ſibi obſtare Turcarum Imperator arbitratur, quo minus Europam noſtram ſibi totam

tam ſubjiciat, quàm quòd Italiæ nondum imperet. Quaſi alibi ſedes orbis Imperii eſſe, quàm in Italià, non poſſit, ex eáque in omnes terrarum partes facilè ſit, & arma & claſſes immittere. Erat id temporis, ea miſerrima nobiliſſimæ Venetorum Reipublicæ fortuna, ut præter deſperationem nihil ei ſupereſſe videretur. Teſtis eſt Anton. Juſtin. à Venetis ad Maximil. Cæſarem legatus, qui oratione, quam refert Franc. Guicciard. Hiſt. Ital. lib. 8. & quâ nihil eſſe demiſſius potuit, fractum conſternatúmque Venetorum animum, cum præſenti rerum omnium deſperatione conjunctum expreſſit.

Longum eſſet hanc orationem hic referre; id verò legatus ille contendebat, imitari Maximilianum debere Alexandrum Magnum, Julium Cæſar. ac ipſum orbis domitorem, populum Romanum, qui plures ſibi provincias Clementiâ, quàm armis, ſubjecêre. Reſtitiſſe quidem Venetorum Remp. multis ſæpe hoſtibus potentiſſimis, adeoque Turcis & Francis, nunc verò Cæſareo nomine, & invictâ copiarum ejus virtute attonitam, non ſolùm non vincendi, ſed ne reſiſtendi quidem ſpem ullam habere. Proinde ſe ad Majeſtatis ejus Clementiam confugere, eâ fiduciâ, ut illam non fruſtra rebus perditis imploràſſe videatur.

Quaſcunque, inquit, *pacis leges nobis impoſueris, amplectemur, eaſque juſtas & honeſtas habebimus, digni qui nobis ipſis pœnam conſtituamus. Imperio ac Majeſtati tuæ, ut legitimo Auſtriæ Principi, omnia quæcunque majores noſtri Imperio ac ditioni Auſtriæ ademerunt, reſtituimus, quæque in continenti poſſidemus, iis conjungimus, earum rerum Juribus, quacunque ratione partis, cedentes. Addemus quotannis tuæ Majeſtati, legitimisque Imperii ſucceſſoribus in perpetuum tributi nomine* quin-

quingenta auri pondo; imperiis, decretis, legibúſque tuis placidè obtemperabimus. Defende nos quæſo à Francorum inſolentia, qui cùm paulò antè ſocii nobis fuerint, nunc hoſtes infeſtiſſimi facti, Veneti nominis internecionem quærunt. Si noſtri defenſionem ſuſceperis, urbis te Veneti parentem, ac conditorem celebrabimus, beneficia tua in annales noſtros referemus, filiis ea noſtris memorabimus. Permitte quæſo, ut ſis primus, ad cujus pedes, Venetam Remp. ſupplicem impetrata ſalute, rerúmque omnium incolumitate, conjeciſſe ſe, verè ac cum laude gloriari poſſis, quêmque à Deo ad defenſionem liberorum uxorúmque noſtrarum datum, colamus ac revereamur. Et paulò poſt:

Veneti verò tui, quod vitam, fortunas, libertatem, liberos, uxores poſſideant, Majeſtati tuæ ſecundùm Deum, in ſempiternum acceptum referent, agnoſcent, & in perpetuum confitebuntur, &c. Ita Veneti ſupplicabant.

Quid Maximilianus? Inducias primùm aliquas cum iis fecit, pacem deinde conceſſit, & nonnulla loca, quæ adempta illis fuerant, reſtituit. Perire tam nobilem Rempublicam, quæ inſigne Italiæ decus eſt, non voluit. Et certè tot inter bella, quæ geſſit, non de monarchia, ſed de morte cogitans, quocunque proficiſcebatur, arcam ligneam ad menſuram corporis humani fabrefactam, circumduci curabat, in eáque aliam è plumbo factam, in qua corpus ſuum ſepeliri volebat. Inſigne prorſus exemplum, quo ſucceſſores ſuos admonebat, ut in ſummo fortunæ faſtigio, mortalitatis ſuæ nunquam obliviſcerentur. Heut. Auſtr. lib. 7. cap. 4. 7. 14. 17.

§. IV.

§. IV.

De Carolo V. Imp.

VIdeamus nunc Carolum V. Imper. orbis illum candidatum, ùt appellant, qui profectò, ſi quis unquam alius, ex hac domo, potuit in ea Europæ Monarchiam conſtituere; ſed nec voluit, nec cogitavit. Parebat ejus Imperio magna Germaniæ pars, Neapolis, Sicilia, Sardinia, Mediolanum, Burgundia, Belgium univerſum, tota præter Luſitaniam Hiſpania, & novus ille ad Occidentem orbis; quæ potentia magnum erat acquirendæ monarchiæ inſtrumentum. Quod ſi verum fateri velimus, magnæ illi oblatæ ſunt occaſiones, quibus ſi uti ſtatuiſſet, fortunam ridentem ſecutus, dubio procul maximam Europæ partem, ut ferè totam occupaviſſet.

Potuit certè tunc totius Italiæ Imperium invadere, cum memorabili ad Ticinum pugna victor, totam perterreſecit. Nec alius de ipſo tum ſermo erat, fugientibus, capto Rege, Gallis, deliteſcentibus intra Alpes Helvetiis, exanimatâ metu Româ, trepidantibus aliis Regulis, quàm illum Italiam univerſam ſibi ſubjugaturum. Tantum verò abfuit, ut etiam inſperata ab hac victoria tranquillitas, nobiliſſimæ iſti provinciæ affulſerit, & qui exitium expectabant, ſalutem acceperint.

Potuit tunc magnum ac firmum monarchiæ hujus fundamentum jacere, cum captâ urbe Tuneto, & Gulettâ arce, Hariadenum Barbaroſſam cum copiis ſuis profligavit; ſed maluit Muleaſſem, quem ad pedes ſuos ſupplicem viderat, etſi Mahumetanæ ſuperſtitioni addictum, reſtituere. Serviviſſent dilatando ejus Imperio duo maria, mediterraneum

& orientale; frænum Africa ab eo accepiſſet, conſpectíſque Tunetano in Regno Cæſareis Aquilis, Turca de Imperio ſuo dubitaviſſet. Heut. Auſtr. lib. 9. cap. 11. lib. 11. cap. 1.

Potuit tunc de Gallia occupanda cogitare, cum captivum Franciſcum I. Regem haberet; cùm præcipua Regni iſtius nobilitas, aut ad Papiam cæſa eſſet, aut capta; cùm partim profligatus eſſet Francorum exercitus, partim ultro in fugam conjectus; cùm ſola in Regno Ludovica Franciſci mater, Regiíque pueri eſſent, tam triſti nuncio conſternati, mœroréque confuſi, cùm nulli propemodum ſupereſſent belli duces, nullæ in ærario pecuniæ; cùm ad publicam totius Franciæ triſtitiam, privati ſingulorum mœrores accederent propter filios, aut fratres, aut alios propinquos in prælio ad Ticinum cœſos.

Et tunc quidem vagabatur in tota Francia non ſine timore rumor, Cæſarem copias ſuas in Galliam effuſurum, vel cum Anglo, qui occaſionem Franciæ invadendæ ſibi oblatam videbat, conjuncturum. Sed non movit ſe Cæſar, occaſionem ejusmodi neglexit, imo nullum ob tantam victoriam lætitiæ ſignum edidit, nec edi ab aliis eſt paſſus. Id unum ſperabat, adeſſe jam tempus Chriſtianam Rempublicam tranquillo in ſtatu conſtituendi, & bellum contra Catholici nominis hoſtes adornandi.

Quanquam ſi erat ea Caroli ambitio, ut Europæ monarchiam uſurparet, cur Franciſcum Regem, ſolâ fide, datíſque obſidibus obligatum dimiſit? cur non tam diu in cuſtodia detinuit, donec revocatis ex Burgundia præſidiis, & incolis à dicto ſibi ſacramento liberatis, totam tradidiſſet? cur ſuperatis, captíſque Saxone Electore, & Haſſiæ Lantgravio, non Saxoniam & Haſſiam, vel Imperio, vel Auſtriacis ditionibus adjunxit? cur Getruriam non occu-

occupavit, cùm potuiſſet, ſed Mediceos reſtituit? cur Senenſes legibus ſuis non ſubjecit? cur urbibus Imperii, bello fractis, & exhauſtis, libertatem reliquit, quibus juſtiſſimo victricium armorum jure, imponere jugum poterat?

Certè qui tam opportunum gerendarum rerum tempus contempſit, qui tot augendi Imperii ſui occaſiones arripere noluit, qui tot ſupplices bonis & ditionibus ſuis reſtituit, cùm retinere ſibi poſſet; qui Mediolanum Franciſco Sfortiæ ultro reddidit, etſi ille cum Cæſaris hoſtibus conſpiràſſet, dici ad orbis monarchiam aſpiraviſſe, non poteſt. Heut. Auſtr. lib. 9. c. 4. lib. 12. c. 14. lib. 13. c. 15. 21. 22. & ſparſim in vita ejus.

Quid ergo voluit? quæ mens illi fuit? Audite Jacob. Thuan. in ſuprema Regni Gallici curia præſidem. *Non aliud*, inquit, *optimo Principi*(Carolo) *in hoc humanæ vitæ crebris tempeſtatibus jactato ſalo, propoſitum fuit, nec aliò labores ejus pertinuerunt, quàm ut gloriam Dei, quibus poſſet rationibus, promoveret, & amplificaret.*

Cùm aliquando Anton. Leva, aliſque belli Duces, Alexandrum Magnum, & Julium Cæſarem, miris encomiis extollerent, quòd ad omnem propagandi Imperii occaſionem vigilantiſſimi fuiſſent, Carolum verò dicerent victoriis ſuis, ad potentiæ & magnitudinis ſuæ amplificationem, quantum poſſet & deberet, non uti; reſpondit ipſe: *Alexandro & Julio Cæſari, in bellis gerendis unum fuiſſe finem, honorem & gloriam; Chriſtianis autem Regibus duos eſſe propoſitos, honorem & animæ ſalutem.*

Etenim fuit is animus ejus tam excelſus, & fortunâ ipſâ major, ut Regnum dare, quàm accipere pulchrius judicaret; tam juſtus, ut omnibus proferendi per arma imperii cupiditatibus imperaret,

nec

nec ab alienis ſolùm, ſed ſibi etiam debitis ditionibus, pacis & ſalutis publicæ causâ, abſtineret. Unde de Franciſco I. Galliæ Rege, perpetuo virtutis ſuæ & amplitudinis æmulo, dicere ſolebat, *quòd ſi Galliam omnem expugnâſſet, eam ſe tamen illi redditurum, modò id exiguum, quod ſuum eſſe contendebat, relinqueret.*

Enim verò qualis Carolus fuerit, cùm vita tam glorioſa, tum præcipuè mors oſtendit. Tantus Imperator, tot Regnorum Monarcha, tot ditionum Dominus, ſine Imperio, ſine Regno, ſine ulla ditione mori voluit. His enim omnibus biennio circiter ante mortem à ſe abdicatis, exiguum planè cenſum, quo viveret, unum duntaxat equum, quo ſubinde uteretur, duodecim pro tota familia miniſtros, & in his unum à confeſſionibus, Conſtantinum ſibi reſervavit; nec Cæſar, nec Imperator, ſed Carolus appellari voluit.. Non poteſt tanta ejus modeſtia eſſe, qui orbis Imperium ambiret; non potuit ſic mori, qui omnibus imperare vivus voluiſſet. Heut. Auſtr. lib. 14. c. 1. 2. 6. & 7.

§. V.

De Philippo II. Hiſp. Rege

DE Philippo II. Hiſpaniarum Rege ſupereſt dicendum, quem non minus monarchiam Europæ, quàm Carolum patrem, affectâſſe, nonnulli contendunt. Franciæ diadema, inquiunt, filiæ ſuæ Iſabellæ capiti imponere tentavit, & Regnum occupare. Hic enim paternorum Regnorum omnium, & provinciarum hæreditatem adierat, vicinis formidabilis, toti Europæ timendus.

Non diffitemur autem, quin arma ſua in Franciam tum converterit, cum præcipuè Franciæ

Prin-

Principes, & univerſus fere populus Regem eum admittere nollet, quem Eccleſia Romana in ſinum ſuum nondum recepiſſet. Agebatur tum Religionis Catholicæ cauſa, ad cujus protectionem vocatus Philippus, copias ſuas ex Belgio in Franciam immiſit, nè hæreſis, quæ ſumpto in Germania incremento, Angliam, Daniam, Sueciam, Scotiam, Helvetiam invaſerat, Chriſtianiſſimum quoque regnum inficeret, ac poſtea Hiſpaniam, Italiámque facilè corriperet.

Deſiderabant Belgæ, ut è Belgio bellum non transferret, in quo abſente cum exercitu Farneſio, Parmæ principe, provinciarum aliquot jacturam fecit, ſed Rex ille verè Catholicus, maluit tanto cum damno ſuo regionibus aliquibus privari, quàm Eccleſiam Catholicam, occupatâ ab Hæreticis Franciâ, in ultimum diſcrimen venire. Non Regem Philippum vana ambitio, ſed ardens Religionis Zelus impellebat; & accedebant Francorum Catholicorum preces, illum ad hæc arma invitantium. Non ambitione Philippi, ſed Francorum in Religionem Catholicam affectui tribuendum eſt, quòd filiam ejus Reginam optârint, cui & maritum & Regem Chriſtianum è principibus aliquem deſignâſſent. Id egit Philippus Rex, & tum conſilii ſui rationem omnibus aperuit, cum recepto in Eccleſiæ Catholicæ ſinum, Henrico IV. Rege, quicquid in Francia ſuis armis occupârat, libenter reſtituit, & pacem cum eo ſanxit. Adeò, ſi ingrati non ſint Franci, debent glorioſiſſimo illi monarchæ, ſed Divinæ inprimis benignitati, quòd hodie Catholica Francia eſt.

Idem Rex nihil ad paternas ditiones, præter Luſitaniam, ſummo & hæreditario jure ad ſe ſpectantem, adjecit. Bella fere omnia pro conſervanda Religione Catholica geſſit; quam cùm æquo animo ferre

ferre non poſſet ex Belgio, avito patrimonio ſuo, exterminari, bellum id inchoavit, de quo omnes ferme hiſtoriæ libri pleni ſunt.

§. VI.

De Maximil. II. Imp.

NEſcio, an alii adhuc ex ſereniſſima Auſtriacorum Principum familia, videri poſſint, aut olim Europæ monarchiam appetiviſſe, aut hodie etiam appetere. Non arbitror futuram de Maximil. II. Imp. ſuſpicionem, qui cùm anno ſupra 1575. menſe Dec. in comitiis Warſavienſibus, à maxima ſenatorum Poloniæ ac Lituaniæ parte, Poloniæ Rex electus eſſet, & ab Archiepiſcopo Gneſuenſi proclamatus, jus ſuum neglexit,& Stephanum Battoreum à nonnullis electum paſſus eſt Cracoviæ in Regem inaugurari. Erat enim, Thuano teſte, *Princeps æquitate animi, modeſtiâ, prudentiâ, juſtitiâ inſignis, & in quo ad ſummam fortunam nihil omnino deſiderares, niſi ipſam fortunam, & firmiorem valetudinem.*

§. VII.

De Alberto Pio Belgarum Principe.

QUis neget Alberto Pio Belgarum Principi Auſtriaco animum ſupra Imperia & Regna fuiſſe, & quàm longiſſimè abfuiſſe â comparanda totius orbis monarchia? Meruerat enim militari, togatâque virtute Romani Imperii diadema; hoc erat Principum Electorum de eo judicium. Sed animus ejus tam expers ambitionis erat, ut ultrò bis oblatum reſpuerit. Coaluerant in illo ſumma magnitudo, & ſumma

ſumma modeſtia, diverſæ omninò & ferè ſemper adverſæ virtutes.

Hæreditario ſucceſſionis jure devoluta ad eumerant Regna Hungariæ, Bohemiæ, Dalmatiæ, Croatiæ, Sclavoniæ, Boſniæ, Serviæ, Halitiæ, Ulodomiriæ, Cumaniæ, & Bulgariæ, Archiducatus Auſtriæ, Ducatus Sileſiæ, Marchionatus Moraviæ, Luſatiæ & Burgaviæ, Principatus Sueviæ, Lantgraviatus Alſatiæ, Marchia Tergeſtina, & portus Naonis. Quid ipſe? Ferdinando II. patrueli ſuo, & Cæſari inaugurato, quod obſtupeſcit omnis ætas, dono dedit. O Principem verè pium, alienis Regnis minimè inſidiantem. Scrib. & Orat. Funebr.

§. VIII.

De Ferdinando II. Imperatore.

DE Ferdinando II. Imper. audemus dicere, tam ſanctas ac ſinceras ejus animi cogitationes fuiſſe, ut in eas monarchiæ totius Europæ cupiditas, cadere nullo modo poſſit. Is eſt Imperator, qui ſua tueri velit, aliena non rapere; pacis amantiſſimus, etſi propter quorundam rebellionem, & inquietam nonnullorum ambitionem, ſemper pacem nequaquam habere potuerit.

Nemo dicet, tum illum orbis imperium ambiviſſe cùm ereptam ſibi contra jus Bohemiam, Moraviam, Sileſiam, Deo conatus ejus adjuvante, recuperavit; cùm Daniæ Regem in Germania bellum excitantem, tam glorioſè repreſſit, & eidem poſtea pacem, quam vix ſperare auſus fuiſſet, conceſſit; cùm Mantuæ Ducatum ab exercitu ſuo feliciter occupatum, Principi Nivernenſi, Majeſtatis Cæſareæ jus

agnoſcenti, reſtituit; ac demum cum armis Alberti Archid. Principis Belgarum, & victorioſiſſimi Spinolæ fortitudine Palatinatum invaſit. Nam cùm Fredericus Palatinus, Cæſari ſuo Ferdinando Bohemiæ coronam eripere tentaviſſet, & totam præterea Germaniam contra eum ad arma concitâſſet, non potuit benigniſſimus Imperator aliud, perditis propemodum Imperii rebus, remedium adhibere, quàm Palatinatum invadere, ut Fredericum ad officium revocaret.

Quòd ſi miſerabilis Principis alicujus conditio ſoleat alios ad commiſerationem, & auxilium ferendum movere, debuerunt Reges & Principes alii, Ferdinando Cæſari ſuppetias ferre, quem exuere regnis, & hæreditariis Provinciis Princeps ſubditus moliebatur. Non tulit ſanè Deus tantam injuriam Cæſari illatam, & ultor ipſe factus, ſcelus in reo ita vindicavit, ut exilium pati ſit coactus, qui alienum Imperium affectârat; imò inter homines ampliùs non ſit, qui Domino ſuo legem dicere deſideravit.

Hic idem Ferdinandus II. cùm animadverteret, tot quotidie Regnis ſuis, & Imperio hoſtes inſidiari, eáſque machinas adhiberi, quibus è ſolio deturbaretur: *Tantíne*, inquiebat, *eſt diadema? ego verò libenter & ſceptrum, & diadema deponam, ſi meliorem me Imperio præficere cœleſte Numen decreverit. Quippe non alio conſilio Imperii coronam ſuſcepi, quàm ut Dei gloriam, non meam augerem, bonóque publico prodeſſem. Aliter in mei electionem non conſenſi.* Lamerm. Quis credat, eum totam Europam ſibi ſubditam voluiſſe, qui non aliter, niſi ex ſupremi Numinis decreto Rex & Imperator audire voluit.

§. IX.

§. IX.

De Ferdinando III. Imperatore.

Ferdinandi III. Sapientiſſimi Imperatorum ſuo tempore non immeritò dicti excelſus animus ſupra omnem fortunam, & regna ſemper fuit, bene regere, quàm Regnorum numerum augere, ac terris ſuis Reges, aut Principes exuere maluit; & in virtute plus, quàm in Regnorum amplitudine poſuit. Omnis illius vita pax fuit, vel certè pacis cupiditas. Innutritus licèt bellicis laudibus pacem tamen amabat præ bellis; neque alia aſſumpſit bella, niſi quæ invenit; dicebat enim, ſolam neceſſitatem bellum cogere poſſe, cenſeréque ſe, vix excuſari arma poſſe, niſi quibus ad extinguenda quis incendia, & depellendas injurias auxiliator adveniret. Hinc non niſi coactus militem ſuum in Bohemiam, & Imperium immiſit, atque hìc Ratisbonam, ibi Pragam unâ eadémque die feliciſſimè ſuæ fecerat poteſtatis. Similiter non niſi coactus ad Nordlingam hoſti obviavit, ibidémque unico prælio intra tres & non ampliùs horas octodecim millia hoſtium partim cœpit, partim internecione delevit, partim longè latéque fugavit.

Poterant ſanè per illum pridem aurea redire ſæcula, nemóque miſer, ſed ſuo quiſque beatus viveret ſi, quibus parabatur ab ipſo felicitas, frui hoſtes voluiſſent. Certè annis ante obitum ſeptendecim comitia indixit Imperii, neque indixiſſe ſatis erat, ſed menſe Junio ipſe Ratisbonam profectus, quæ priùs copioſè per litteras egerat, perorante tunc Guilielmo Marchione Badenſi, tria potiſſimùm, ſed ex his primum & ultimum non niſi momentum pacis propoſuit. Adolph. Brachel. Hiſt. anno 1634. & 1640.

Illud verò palmare eſt argumentum, quaem in rebus, belliſque omnibus, atque adeo fiiorum etia m ad Bohemicas, Hungaricas, Romanáſque coronas electionem habuiſſet intentionem, finémque; quando poſt coronatum in Hungariæ Regem Sereniſſimum Leopoldum Ignatium, hodie glorioſiſſimè Imperantem, non aliud, *niſi unicam ſibi præ oculis Divinam fuiſſe gloriam*, verbo Cæſareo & irrefragabili ſinceriſſimè, & ſanctè affirmavit. *In Funebr.*

Et quâ ratione vel cogitari poteſt, Ferdinandum per fas & nefas totius Europæ tot legitimis Regibus ſubditæ monarchiam iniquiſſimè quæſiviſſe, qui Juſtitiam tam ſanctè ſemper coli voluit, ut Juſtiſſimus Piiſſimúſque Imperator cenſuerit, permittendum potiùs, ut mundus, ſuáque Regna perirent omnia, quàm Juſtitia vel in minimo læderetur, aut negligeretur. Suſtentandum eſſe quodlibet Regnum duobus fulcris, veluti brachiis, uno cæleſti, terreſtri altero: Gratia nempe, *faventis* Dei, & affectu ſubjectorum: metuere eum debere ruinam, quisquis aut neglectâ pietate Deum, aut proculcatâ Juſtitiâ homines offendit. Hunc Juſtitiæ amorem & honorem, ad quamvis iniquitatis umbram ubi vel mentio incidiſſet de extendendis ultra limites terris, de immittendis in aliena Regna violentis armis, de diripiendis urbibus, de alienis fundis, eorúmque dominiis ſibi attribuendis, ubi quidam in Ferdinando ſæpiùs animadvertit, de illo fidenter pronuntiavit: *Quòd ſi juſtitia læſa è terris fugiſſet ad cœlum, tunc Ferdinando regnante certò iterum in terras rediiſſet, jam ſui ſecura.*

Neque hoc dictum nimium, nam Ferdinandus in vitæ articulo conſtitutus, ubi nullis fucis, nulli ſimulationi locus, ſanctè fidentérque aſſeveravit

vit : *Nihil omninò eſſe in animo , quod conſcientiam ſuam angeret , & quidem etiam in re Juſtitiæ , ne ſcrupulum ſibi eſſe.* In Funebr. orat.

His utinam verbis eodem vitæ momento uti auderet , quiſquis Auſtriacos Principes ad Europæ totius monarchiam aſpirare comminiſcitur.

§. X.

De Leopoldo I. ſem. Auguſto Imperat. Noſtro.

DE Leopoldo Ignatio Romanorum Imperatorum Maximo, modò victorioſiſſimè , & invictiſſimè regnante, nihil attinet dicere ; novit orbis univerſus, quantum cum omnibus Chriſtianis Europæ Principibus, in ſanguine JEſu Chriſti fœdus habere, integrúmque omni tempore conſervare ſtudeat, & communionem ſanctæ pacis ; etenim arma Leopoldi militant tantùm Deo, & ejus Eccleſiæ contra infamem Mahumetanorum ſectam, nullum enim hactenus à Leopoldo bellum ſuſceptum , niſi quandò invitis propemodum manibus Juſtitia gladium intruſit, hoſtéſque terrere, confundere, ac propulſare coëgit.

Non inhiat profectò Leopoldus in minimum quidpiam, quod à ſuo Jure, à ſua poteſtate alienum eſt ; Zelat ſolummodò, ut quæ Dei ſunt, quæque ex Dei liberalitate ſua, ſuorúmque ſunt , intemerata, integráque perſiſtant. Auxiliares Regibus aliis extremè periclitantibus rogatus ſubmiſit exercitus , nempe adverſùs Caroli Guſtavi vim Friderico Daniæ, & Caſimiro Poloniæ Regibus, venit, vicítque ubique : hoſtem enim mox Haffniâ repulit: ſicque Regem Daniæ firmavit. Expulit pariter hoſti-

les Suevi copias Cracoviâ, & in hac redempta metropoli Regnum Polonis reſtituit. Verùm devicto hâc ratione feliciſſimè utrobique hoſte victori militi ſeveriſſimo imperio inhibuit, ne vel minimam injuriam regionibus illis inferrent; quod ut certiùs impetraret, exercitum ex Dania, Poloniáque avocavit. Tantum abeſt à Lepoldo, prenſare Monarchiam Europæ, Reges legitimos regnis & coronis ſuis exuere, ut illa etiam redderet, cùm retinere potuiſſet; recuſaret, cùm ad illa invitaretur. Sed hæc aliáque innumera hìc mittamus. Unum ſolùm adducemus in medium, quantumvis proprium, irrefragabile tamen teſtimonium; ſiquidem dubitare de veritatè non licet, ipſa quando verba dictat conſcientia, & lingua in dictorum veritatem Deum ipſum in teſtem invocat: *Leopoldus* Cæſar itaque, ante crucifixum, quem ad Aram Cellenſis Virginis manu tenebat, bello adversùs Imperii hoſtes ſuſcepto proteſtatus fuit in hæc verba:

O Salvator [illegible] cujus figuram & imaginem in manibus meis h[illegible], coram divina Majeſtate Tua hìc proteſtor, quòd ex nulla omninò ambitione hunc exercitum, terras, & homines lucraturus dimittam. Scis enim, quòd optimè contentus ſim, & hinc ago Divinæ Bonitati Tuæ immenſas gratias pro omni eo quod dediſti mihi. Spero, quod mea recta intentio placebit Tibi, & quod arma ſervi tui ideo duces, & benedices. Proteſtor etiam, quod ad modernam bellum omninò cogar; & hinc ſanguinem, qui effundetur in hoc bello, in noviſſimo die à me non requires. In te Deus meus ſpero & confido.

Ex quo mundus diſcat, quâ demùm causâ bella ſuſcipiat, quo fine bella gerat *Leopoldus*; cui Deus altiſſimus det victoriam perennem.

Pluri-

Pluribus nunc ſuperſedemus, ex his enim ſatis conſtat Auſtriacos Principes Europæ Monarchiam non affectâſſe. Imò malunt animæ illæ verè Regiæ, & pacificæ, potiùs publicæ paci aliquid concedere, quàm Regnorum ſuorum, & aliarum Provinciarum tranquillitatem quovis tempore labefactare. Vide, quæ de Ducatu Burgundiæ, aliſque ditionibus ſcribit Vernul. Apol Gent. Auſtr. C. XII.

Caput XXIX.

Principes Auſtriaci non regunt tyrannicè ſuos ſubditos.

Quod olim Rex ille Macedo, hoc ætate noſtra dicere Auſtriaci Principes poſſunt, *Regium eſſe bene facere, & malè audire.* Nulla mitiora ſunt ſceptra, quàm illorum: nulli liberiores ſubditi, quàm qui ſub illis; nulla ſuavior agendi ratio, quàm ea, quâ ſuos populos gubernant. Summa levitas in eorum imperiis eſt; ſumma manſuetudo in legibus.

Et tamen non deſunt, qui Clementiſſimis Principibus illis, crudelitatem objiciunt; quaſi ſubditos ſuos non regant, ſed opprimant: Balſac. in princ. Oſtendendum itaque §. ſeqq. Principes Auſtriacos, non Tyrannos, ſed benigniſſimos eſſe Monarchas, eorum exempla dabimus.

§. I.

De Rudolpho I. Imperatore.

Atque ut ab Authore familiæ hujus ordiamur, nemo unquam Rudolphum I. Imperat. aliquâ crudelitatis labe aſpergere eſt auſus, qui totâ vitâ

humaniſſimus, & affabilis maximè fuit, adeo, ut ſatellitibus ſuis ubique præciperet, ne quenquam, etiam pauperem, ab acceſſu & colloquio ſuo arcerent. *Sinite*, inquiebat, *homines ad me venire; non enim ideo ad imperium vocatus ſum, ut in arcula includar*: ſæpiùs etiam ſententiam hanc uſurpabat: *Severum & immitem fuiſſe, me aliquando pœnituit; lenem & placabilem, nunquam.*

Prudentum conſilia, & admonitiones æquiſſimo animo admittebat; adulatorum blandas, & ad decipiendum compoſitas voces averſabatur. Dicebat enim, *adulatores lupis haud abſimiles eſſe: Nam ſicut hi titillando & ſcalpendo aſinos vorant, ita adulatores blanditiis, & verborum lenociniis ad interitum Principum utuntur.* Erat ejus Symbolum: *Meliùs bene imperare, quàm regnum amplificare. Prudentiâ enim gubernantur regiones, quarum limites tyrannide nunquam extenduntur.*

§. II.

De Alberto I. Imperat.

ALbertus I. Imper. Auſtriacus, cùm ab omni virtute, tum à Clementia & manſuetudine potiſſimùm commendatur. Sufficiat unum Joan. Cuſpin. teſtimonium.

Albertus, inquit, *fuit pientiſſimus Princeps, ſagacitate, & Clementiâ nulli ſecundus. Munificus in bene meritos, ſcelerum vindex acerrimus, inter Germaniæ Principes, veluti fulgentiſſimum Sydus eluceſcens. Tria potiſſimùm genera hominum amabat, ac venerabatur: pudicitiâ fœminas claras & illuſtres; Clerum devotum, & religioſum; milites ſtrenuos & fortes. Bilingues gravi odio perſeque-*

ſequebatur. Laſcivorum contubernia evitavit, conjugali caſtitate inſignis, quandoquidem uxorem unicè dilexit. Patientiâ utebatur erga inimicos ſummâ; non præceps in vindictam, injurias facilè obliviſcebatur. Ejus Symbolum erat; *Eligenda eſt optima vitæ ratio, hanc conſuetudo ſuaviſſimam reddit. Seu, quod optimum, idem jucundiſſimum.*

§. III.

De Frederico Pulchro Imperator.

FRedericus Auſtriacus, cognomento *Pulcher*, electus cum Ludovico Bavaro Imperator, tam ab omni ſævitia abhorruit, imò ab omni nefario facinore, ut crebro ſermone uſurparet; *Quod pudeat palam, clam ne facito.* Unde illi Symbolum fuit; Quod palam, hoc clam. Imò ſummum hominis bonum credebat *bonum eſſe ex hac vita exitum.* Unde illi alterum Symbolum fuit; *Morte beatâ nil beatius.* Qui ita ſentit, & ita loquitur, Tyrannus eſſe non poteſt.

§. IV.

De Alberto II. Imper.

ALbertum II. Imperat. Auſtriacum, à liberalitate, clementiâ, & Religionis amore, ita hiſtorici commendant, ut delicium Imperii eſſe velint. Addunt iidem, ſpem fuiſſe, ſi longior ei vita contigiſſet, illum collapſam Imperii dignitatem reſtituturum. Unde Sigismundus Imper. dicere de illo ſolebat; beatam illam Rempubl. futuram, cui Albertus imperaret.

§. V.

De Frederico IV. Imperatore

Fredericus IV. vel ùt alii volunt III. Imper. Auſtriacus, tam alienus à tyrannide, & tam amans pacis fuit, ut vulgò *Pacificus* ſit dictus. Sub eo per annos LIII. ſumma pax, & otium Germaniæ contigit, ac tum plurimæ excitatæ ſunt Academiæ, quas ipſe Cæſaris privilegiis ornavit.

Apud hunc benigniſſimum Principem nihil magis exoſum Principe immiti, & crudeli; unde crebro ſermone quaſi minitans ingemuit: *Væ vobis Principes!* ut autem hujus ſui minacis dicti cauſam redderet, inquiebat: *Quales enim Principes, dum vixère, ſe aliis præſtiterint, tales, cùm morientur, in ſe judices experturi ſunt.* Sylv.

Idem cum in arce Viennenſi à civibus tunc rebellibus quàm diutiſſimè obſeſſus fuiſſet, & ad omnium ferè rerum inopiam redactus, tandem ⁀ poſtquam ſe in libertatem aſſeruit, Viennenſes Cæſari ſupplices facti longâ oratione per innatam Principibus Auſtriacis clementiam, delicti veniam deprecati ſunt. Quid Cæſar? Ecce Clementiam! *famæ* inquit *quàm pœnæ amantior ſum. Proinde mihi, & hæredibus meis fidelitatis ſacramentum dicite. Injurias vobis & contumelias condono.* Illi actis Cæſari gratiis, laudatáque inſigni ejus clementiâ, ſacramentum imprimis dixerunt, tum ſe gratos ſemper, memoréſque futuros ſanctè promiſerunt ⁀. De Roo.

Eſt ampliùs, quod in eo poſteritas admiretur. Cùm è vivis exceſſiſſet Albertus Rom. Rex, & novus Septem-virorum ſuffragiis dicendus eſſet Cæſar,

qui-

quidam Joannes Gerſius è Weſtphalia oriundus, Sigiſmundo Cæſari à ſecretis, Francoſurtum contendit, confectíſque in Fredericum vitiis, ne eum eligerent, Principibus Electoribus, quantum potuit, ſuadere conatus eſt. Sed cùm Fredericum Septemvirorum collata ſuffragia nihilominus Imperatorem renuntiâſſent, & ipſe Romam Imperiales infulas ſuſcepturus proficiſceretur, idem Gerſius ad Nicolaum Pontificem Maximum, ne coronâ Neo-Cæſar inſigniretur ſeriò perſcripſit. Horum omnium nihil Fredericum latebat, imò corrigere Gerſium & interimere poterat; ne quid tamen ab Auſtriaca Clementia & Benignitate alienum faceret, vivere illum Viennæ, boníſque paternis, nec iis mediocribus, in pace & tranquillitate frui paſſus eſt. Iſta certè Tyranni non ſunt opera.

§ VI.

De Maximiliano I. Imperatore.

MAximilianum I. Cæſarem Auſtriacum, ùt hiſtorici teſtantur, nemo unquam adiit, quin humaniſſimum & affabiliſſimum Principem inveneret. Ipſe verecundos & timidos humanitate ſuâ ita recreabat, animabátque, ut rejecto timore liberiùs cum eo, quæcunque tandem cupiebant, pertractarent. *Naturâ clemens, liberalis, humanus, elegantis ingenii, pacis bellique artium peritiſſimus erat*, ùt ait Heut. in ejus vita. Omnes *patrem* illum palſim appellabant. Imò talis erat, inquit, Joan. Cuſp.

Quo nil mortalibus unquam
Ediderat ſtella proſperiore Deus.

Nihil mitius, nihil manſuetius, aut benignius Maximiliano I. Cæſare; rogantibus pleriſque, cur malè de ſe meritos non ociùs malè perderet? *Parcendum eſſe*, reſpondit, *ut rurſus victis ignoſcere integrum ſibi eſſet.* Cùm Gandavi in Flandria adhuc Archidux tantùm, & nondum Imperator ageret, quidam Fennimus nothus quâdam militari fiduciâ ad illum admiſſæ veniam culpæ deprecaturus ultrò acceſſit. Vix audierat Princeps, manum illi, etſi ignoto porrigit, Admonetur mox à Proceribus, illum proximo bello ſtipendia feciſſe, cætera virum egregium eſſe, multáque ſæpe adverſùs Gallos præclara facinora edidiſſe. Tum Princeps: *lubens*, ait, *illi ignoſco, nec factum muto, cùm eo in Gallos animo ſit.*

Cùm Flandriæ Ordines, Brugenſéſque Magiſtratus ad ejus pedes ſeſe abjeciſſent, & proſtrati (loquente pro omnibus Rommersvvallio) faterentur, ſe graviſſimè in eum Rom. Regem deliquiſſe, & quanquam veniâ indigni eſſent, eam ſe tamen ſubmiſsè poſtulare: *Ego*, inquit, *libenter omnibus ignoſco, depoſitáque ex animo acceptarum injuriarum memoriâ offenſionum omnium gratiam facio.* Porrectâ deinde manu omnes erexit, móxque ad Eccleſiam procedens flexis antè aram genibus in pacis conditiones juravit, Heut. l. 83.

Anno nonageſimo quarto ſæculi decimi quarti Philippus Clivius Raveniteinius in conſpectum ejus admiſſus poſitis in terram genibus: *Ago*, inquit, *Majeſtati Tuæ gratias, quòd me in aſpectum admittere*

tere ſit dignata, ſi quid ante hunc diem admiſi, quo fortaſſis Tuam Majeſtatem offendi, ignoſce & animo, & præteritorum veniam indulge, ita rogo & obteſtor. Cui Cæſar: Habes, quod petis, quippe jam pridem ex animo cuncta deponens libenter ignovi, & etiamnum libenter ignoſco. Hic tamen Philippus Clivius poſtea ad Carolum Franciæ Regem defecit, & inglorius è vivis exceſſit. *Idem.*

§. VII.
De Carolo V. Imp.

CArolum V. Imp. Auſtriacum, à tyrannidis ſuſpitione vindicare, ſupervacanei ſermonis eſt. Nihil Carolo clementius: tanta quippe in illo pietatis, ſapientiæ, benignitatis, clementiæ, & omnium optimi maximi Principis virtutum præſtantia fuit, ut *ſui temporis naturæ miraculum*, diceretur. Ita teſtati ſunt viri boni, & ſapientes, qui in ejus familiaritatem admittebantur.

Audiant omnes Jac. Thuan. ſupremæ in Francia curiæ Præſidis, de eo judicium. *In eo Principe* (Carolo V.) inquit, *cum virtute certavit fortuna, ut illius meritis ſupremum felicitatis faſtigium imponeret. Neque verò ullum perfecti magis, & ad omnem virtutem expreſſi Principis exemplar, noſtra & retrò ſæculorum memoria reperire poſſe arbitror, quod iis, qui ad Imperium virtutis viâ graſſantur, ad imitandum proponi queat. Nam quid ei ad ſummam utriuſque laudem defuit, ſive ingenium & prudentiam in conſiliis ſpectes, ſive conſtantiam in adverſis, in proſperis moderationem, præſentiam animi in periculis, temperantiam, & quæ omnium in Principe virtutum culmen ac cumulus eſt, juſtitiam.*

Hoc

Hoc elogium Tyranni non eſt; neque talis eſſe potuit, quem ſummus Eccleſiæ Pontifex *Maximi* nomine, condecorandum ab omnibus judicavit, ſi tantum nomen admittere ejus modeſtia voluiſſet. Quotidie remotâ menſâ, omnibus omnium ordinum, infimæ etiam fortunæ hominibus adire eum, alloqui, ſupplices libellos exhibere licebat. A Tyrannico faſtu, contemptu, ac deſpicientiâ inferiorum, ita alienus erat, ut etiam captivo Principi Joanni Frederico quoties eum prætcribat, reverentiam capite rectо exhiberet. Ea eſt omnium de eo ſcribentium confeſſio, illum in bello etiam gerendo, & partâ victoriâ, à crudelitate & ſuppliciis abſtinuiſſe.

Nullum unquàm, à quo læſus fuiſſet, capite mulctavit; imò nihil illi gravius erat, quàm intelligere eſſe aliquem capite damnatum. Unde cùm in Angliâ juvenem natalium ſplendore illuſtrem, Volſæi, qui tribunali tum præerat, ſententiâ damnatum audiviſſet; *indignum*, inquit, *eſt à cane lanii tam pulchram damam devorari.* Chytr. Orat. Funebr. Erat nemqe Volſæus lanii filius, & multis annis in Anglia lanienam exercuerat.

Anno M. D. XL. cùm Gandavi ſuos inter ſenatores pro tribunali ſederet, capitis, & bonorum publicationis ſententiam contra Reinerum Brederodæ Toparcham pronuntiavit. Hujus crimen erat, quòd ductâ è Marcanis uxore, cum iis ſe Francorum Regi addixiſſet; quòd Comitum Hollandiæ, Zelandiæque inſignia Gentilitia publicè uſurparet; quòd eorum locorum Comitem ſe aliquando futurum jactaret. Nemo læſam hoc crimine Majeſtatem dubitabat.

At verò cùm reus in genua ad Cæſaris pedes procubuiſſet, & culpam faſſus veniam ſubmiſſo animo petiviſſet, vitam illi Cæſar donavit. Adſtabant

tunc Flandriæ ſenatores, Hollandiæ Præſes, primi Nobiles, & Proceres, qui cùm ſuas pro reo preces offerrent, & ipſe Francico, Marſianóque fœderi renuntiaret, ei quoque bona omnia reſtituit, & in gratiam recepit. Heut. lib. 11.

Triennio pòſt illuſtrius Clementiæ ſuæ exemplum orbi oſtendit. Guilielmus Cliviæ Dux Francos adversùs Carolum Cæſ. ſequutus, ubi ſe deceptum animadvertit, plúſque in Francorum promiſſis magnificentiæ, quàm fidei apparere, ſtatuit ad Cæſaris, quanquam offenſi clementiam confugere, & in ea ſalutis ſuæ portum collocare. Siſtunt illum Cæſari pro tribunali in caſtris ad Venlonam ſedenti, Reinerus, Naſſovius, Arauſionenſis Princeps Henricus Brunſvvicenſis, Dux tum exul, legatus Hartmanni Colonienſis Archi-Præſulis, qui ſimul preces ſuas pro eo offerebant. Ipſe ad Cæſaris genua confeſtim procubuit, & cum eo è prima nobilitate illuſtres octo Dynaſtæ pullâ veſte induti; tum in hanc vocem erupit: *Patere, Clementiſſime Cæſar, ut adoleſcentia mea magnificis, ingentibúſque Francorum promiſſis decepta, apud te veniæ locum inveniat. Errata virilis impoſterum ætas, conſtanti erga te fide emendabit, ſanciétque.* Hanc ejus vocem excipiens Cancellarius flexo ſimul genu Cæſarem ſubmiſsâ oratione ad clementiam promovere conatus: leges, inquit, quaſcunque dabis, Cæſar, æquo animo Dux accipiet, ſervabítque. Hæc cùm ita agerentur, dicerentúrque, Carolus compoſito ad gravitatem vultu, ne unum verbum prolocutus eſt, tantùm ſeverè proſtratos & ſupplices intuitus, ut Naſſovius, Ganvellanúſque, deditionis leges ſcriberent, mandavit, abiítque. Non parùm iſta aſpectûs ſeveritas ſupplicum animos perſtrinxerat. At ubi ſcriptæ leges fuêre, Cæſar

Guili-

Guilielmum Ducem in gratiam recepit, qui poſtquam ſubſcripſit, fidémque ſuam jurejurando obligavit, more apud Principes Imperii recepto, Cæſarem ſalutavit, gratias egit, cum eodem familiariſſimè cœnavit, ac demùm Mariam Auſtriacam ejus neptem, Ferdinandi Rom. Regis filiam, uxorem accepit: Heut. ibidem.

Caroli Clementiam exteri quoque ſunt experti. In Belgium ex Hiſpania rediens à Franciſco I. Francorum Rege, ejúsque conjuge Leonora ſummo ubique honore, pompâque exceptus, Amboſiam pervenit, ſed noctu. Arx eſt in edito colle ſita, in quam ardentibus innumeris facibus, tædísque Cæſar inducitur. At ecce quidam (ſtudio, ac caſu, ignotum) penè arcem incendunt. Et quidem ——, cùm tapetes flamma undique corripuiſſet, vix abfuit, quin Cæſar, & cum eo Proceres, Miniſtríque fumo ſuffocarentur. Capti mox aliquot perpetrati facinoris ſuſpicione laborantes, quos cùm Rex vehementer excandeſcens ſtrangulari juſſiſſet, non tulit hoc Cæſar, Regem exoravit, & vitam captivis ſervavit. Idem ibidem.

Hallam fortè diverterat Carolus Anno M. D. XLVI. cúm ad eum Fridericus Septem-vir Comes Palatinus mox accurrit. Faverat hic proteſtantibus Principibus adverſus Cæſarem, & culpæ veniam deprecabatur. Motus ingenuâ confeſſione Cæſar, modeſtè primùm incuſavit, objurgavítque, quòd belli initio hoſtibus 500. equites miſiſſet, tum veniam dedit, ínque amicitiam recepit ——.

Sed non opus ire per ſingula, tota Germania Clementiæ & Benignitatis ejus eſt monumentum: in ea Ulmenſibus pepercit; Francofurtenſes, cùm omnia ſua Cæſaris poteſtati ſubjeciſſent, veniam impe-

impetrârunt; Argentoratenſes eandem per Antonium Peronottum Atrebatenſium Antiſtitem efflagitârunt, & obtinuerunt. Ne id facerent, Franciæ Regis legatus perſuadere tum conabatur, ſed hunc ipſi audire noluerunt. Miſerat Dux Wittenbergius legatos, qui coram Cæſare ingenua provoluti culpam primò confeſſi ſunt, deinde lachrymis veniam orârunt, ac datis legibus pro Duce ſuo ſubſcripſerunt. Ignovit Cæſar. Auguſtani deprecante Antonio Fucquero, benigniſſimum Cæſarem invenerunt. Aliæ plures liberæ Imperii civitates in ejus miſericordia, cùm deliquiſſent, ſpem ſuam poſuerunt, nec fruſtra. Pluribus ignoviſſet, ſi plures in eum peccaviſſent, naturâ & genio ad benignitatem & manſuetudinem factus; ſine aculeo Carolus erat. Heut.

§. VIII.

De Ferdinando I. Imper.

DE Ferdinando I. Imperatore, Caroli V. fratre, quid aliud dicemus, quàm, quod omnes hiſtorici commemorant, fuiſſe in omni ejus vita, actionibus, judiciis, ſententiis, vultu ac geſtibus, bonitatem nativam, moderationem, clementiámque verè Regiam ac divinam? Frederici III. proavi ſui manſuetudinem ubique prædicabat: illam Rudolphi I. ſententiam in ore ſemper habebat; *Severum & immitem fuiſſe, me aliquando pœnituit, lenem & placabilem nunquam.*

Ornabat hanc clementiam ſingularis & propria genti Auſtriacæ affabilitas, & comitas. Omnibus cujuscunque ordinis, & fortunæ, aditus ad illum patebat, etiam infimis, quos placidiſſimè audiebat, quibus clementiſſimè, ſine faſtu, moroſitate, faſti-

faſtidio reſpondebat. Semel cubicularius, cùm humilioris conditionis fœminam ab acceſſu Imperatoris arcuiſſet, ab eo graviter eſt objurgatus. Dicebat illi: *Si nos excludimus inopes à conſpectu noſtro, quid nobis ipſis ad tribunal Dei eveniet?* Ejus Symbolum fuit; *Fiat juſtitia, aut pereat mundus.*

§. IX.

De Maximiliano II. Imperatore.

MAximilianus II. Ferdinando patri ſucceſſit. Quis ille, quantúsque Imperator? *Princeps*, ùt antè ex Thuano retulimus, *æquitate animi, prudentiâ, & juſtitiâ inſignis, & in quo ad ſummam fortunam nihil meritò deſideraves, niſi ipſam fortunam, & firmiorem valetudinem.* Ad ipſum menſæ adſtantem, aut prope aſſidentem, aditus omnibus omninò patebat, quibus non tantùm placidè & comiter, ſed etiam eâdem linguâ, quâ illi ſua prōponebant, reſpondebat. Nemo eum unquam adiit, quin lætior redierit. Publicis elogiis, *amor & delicium generis humani*, dicebatur. An hic ergo Tyrannus?

§. X.

De Rudolpho II. Imperatore.

RUdolphum II. Imper. (ut hoc tantùm dicamus) à tyrannidis ſuſpicione, omnes propemodum terrarum orbis Principes liberant. Tanta enim erat in illo conjuncta cum auctoritate humanitas, ut ejus amicitiam præter Chriſtianos, Perſæ, Turcæ, Moſci expeterent. Nunquam quietior Germania, quàm ſub illo. Nemo de eo conqueſtus eſt unquam. Severus erat in adminiſtranda juſtitia, iis tamen

ſem-

ſemper & libenter ignoſcebat, qui mereri aliquo modo veniam videbantur. Symbolum illi fuit; *Omnia ex voluntate Dei.* Nimirum nihil illi in votis erat, nihil agebat, nihil moliebatur, niſi quod Divinæ Majeſtati gratum fore exiſtimaret.

§. XI.

De Mathia I. Imp.

MAthias I. poſt Rudolphum fratrem Imperii gubernacula ſuſcepit, ac ſtatim cum eo Turcæ inducias, Perſæ & Moſci amicitiam ſanxerunt. Totus in eo fuit, ut diſſidia, cùm inter quoſdam Germaniæ Principes, tum inter civitates componerentur. Vigere juſtitiam ubique voluit, ſed eam tantâ benignitate temperavit, ut mitiſſimus Imperator appellaretur. Fuit verè talis, ſed tum è vivis exceſſit, cùm graviſſima Germaniæ tempeſtas immineret.

§. XII.

De Ferdinando II. Imp.

HAnc Tempeſtatem excepit glorioſiſſimus Imperator Ferdinandus II. Imp. Auſtriacus, & ſuſtinuit, verè invictus, verè bonus, juſtus, Pacificus & moderatus. In eo nemo quicquam reprehendit, niſi fortè (quod ejus gloriæ tribuendum eſt) ardentem Catholicæ Religionis zelum, & nimiam benignitatem, quâ in omnes reos utebatur, reprehendendam exiſtimet. Hanc enim Clementiſſimus Princeps, publico privatóque bono metiebatur. Ut neutri juſtitiæ rigor detrimentum afferret, clementiæ ſuavitate Juſtitiam temperabat. Idcircò omnes ferè prolatas à Judicibus in reos ſententias mitigabat, nunc

nunc locum, nunc tempus, nunc ſupplicii genus commutando. Non nunquam pœnæ partem, aliquando totam tollebat. Ita ferè nemo ab ullo judice puniebatur, qui non aliquam â Cæſare hoc benignitatem experiretur.

Dolebat & verò etiam ingemiſcebat, ſi mortem alicui inferri permittere deberet. Eo imperante nec Parentum crimina filiis, nec filiorum Parentibus detrimento erant. Solabatur ipſemet innocentes, & patrocinium promittebat. Si quis læſæ Majeſtatis reus eſſet, eximi ab ignominia Familiam volebat; ſoli reo ſceleris macula inurebatur. *Lamorm.* Hoccine Tyrannorum eſt?

§. XIII.

De Ferdinando III. Imp.

EX horum Benigniſſimorum Principum Auſtriacorum numero omittere non poſſumus Ferdinandum hujus nominis III. alii in aliquos, in omnes ipſe fuit clementiſſimus; Hinc conſtans omnium nationum de illo opinio & fama fuit: *Ferdinandum iraſci non potuiſſe; multum laborandum fuiſſe, ut doceretur aliquam quandoque ſimulare iram; Neminem unquam ab illo volente, ſcientéque, aſperiori verbulo læſum; quin ſi nolenti minùs blandum aliquod excidiſſet verbum, properè amabiliterque ab eodem illud deterſum fuiſſe.* Delevit non raró decretas â Judicibus pœnas, quæ ob læſæ Majeſtatis ſuæ crimina juſtiſſimè irrogabantur. Unde Germania vulgari dicebat adagio: Imperator noſter Ferdinandus Ferdinandorum quidem nomen, ománque habet; Erneſti verò (hoc enim ipſi erat ſecundarium) non niſi nomen habet. Orat. Funebr.

Quàm benignus fuit hic Cæſar, dum anno M. DC. XL. comitia Imperii indixit, illud clementiſſimè indulgens, ut illis quoque Principibus, ordinibúſque liceret adeſſe comitiis, qui Imperii hoſtibus adhuc immixti, rebelles necdum poſuerant animos; quo auditis eorum querimoniis ex communi ſenatus conſulto benignè ſatisfacere poſſit. Adolph. Brachel. Hiſt. ad an. 1640.

§. XIV.

De Leopoldo I. Imperatore Noſtro Auguſtiſſimo.

DE Leopoldo Ignatio moderno Romanorum Imperatore Invictiſſimo, quid ſine omni adulatione dicemus? Nihil eo benignius, nihil humanius, omnium virtutum atque gloriosè geſtorum, ſed cumprimis Clementiæ magnitudine, famam omnem obruit. Quantis Clementiæ artibus inſudatum componendæ Pannoniæ, quando in illa turbulentum caput erexit ſeditio, dum præcipui quidam è Regni Magnatibus præſtantiſſimum hoc Regnum, in cujus tutelam tantum Germanici ſanguinis, ſuarum opum, ſuſceptorúmque laborum, Reges iidémque Cæſares, Auſtriaci Principes profudêre, ambitioſis inter ſe, armatíſque dexteris dividere laborabant.

Iterum dum ejuſdem Pannoniæ pacem, inſolens aliquorum audacia, & malevolorum artibus, & Turcarum atrox bellum meditantium patrocinio concitata identidem conturbabat, ut hanc iterum redderet mitiſſimus Leopoldus, mitiſſimâ arte uti voluit, ipſo videlicet Pannonicorum Procerum consilio, affectúque. Nimirum ut ſemper, ita etiam in hac perturbata rerum facie, dilectam ſuperis, homi-

hominibuſque clementiam præſetulit, placidas præmiſſurus Alaudas, priuſquam fulminatrices Aquilas ad caſtigandam ſuorum perfidiam ablegaret. Eum in finem comitia Sopronium convocat anno. MDC. LXXXII.

Quanta illa clementia in ſubditum populum, quâ Poſonii Diploma Cæſareo-Regium editum fuit, quod univerſalem veniam Pannonico Populo, partim terrore Barbarorum abſtracto, partim blandimentis â legitimo ſuo Rege abducto & ſeducto annuntiat, & priſtinæ ejuſdem Auguſtiſſimi gratiæ reſtituit.

Et profectò neceſſe eſt, ut pennas ſuas omnes impendat fama, ſi ad ſingillatim explicanda Clementiæ & Benignitatis exempla ab Auguſtiſſimo Leopoldo edita Hiſtoriæ calamos ſufficere velit: Nulla enim ferè eſt dies ſine novo ejuſmodi monumento. Ex hac ipſis hoſtibus eſt in ea veneratione, in amore, & quidem etiam Barbaris, ut non ſemel falſi fuerint, ſe in tanto Principe & Monarcha ſummè admirari, & ſuſpicere tantam Clementiam in ſubditos, & quidem etiam reos. Imò ex Humanitate & Benignitate Leopoldi, non dudum abhinc, adeò cujuſdam Maximi, & Potentiſſimi Principis captivatus fuit animus, ut affirmârit: *Hoſtes Romanorum Imperatoris Leopoldi, & ſuos hoſtes eſſe; & pro Leopoldo Cæſare tam amabili ac Benigno, ſanguinem & vitam ſuam daturum.* Idem dicunt, idem ſentiunt ſubditi omnes, imò omnes quorum corda in ſaxum necdum vel livore vel impietate obriguerunt. Apud hunc enim culpam confiteri, eſt veniam impetrare, inſultare jacentibus neſcit, ſupplicibus nihil negat, pati abjectorum lachrymas non poteſt. Unde de Leopoldo quidam cecinit.

Eſt tua Divinæ ſimilis clementia: vinci
Nec numero ſcelerum, nec gravitate poteſt.

Adeo hactenus inter Cæſares Auſtriacos nullus Tyrannus fuit, omnes verò juſtiſſimi & clementiſſimi Principes exſtiterunt.

Caput XXX.

De Clementia Regum Hiſpaniæ.

Videre nunc Auſtriacos in Hiſpania Reges oportet, qui profectò non minori Clementiæ laude floruerunt, quàm eorum in Germania majores.

§. I.

De Philippo II. Hiſpaniæ Rege.

Inter eos Philippus II. Caroli V. Cæſaris filius cognomento *Prudens* eſt dictus, quòd conſilii maturitate & ingenii dexteritate, longo intervallo ſui temporis homines ſuperâſſe credatur. Totum illi corpus ita ad Majeſtatem compoſitum erat, ut illum intuendo, alloquendóque non pauci perturbarentur. Inerat ori ſeveritas quædam, & membris omnibus gravitas; ſed utramque tantâ manſuetudine ac benignitate temperabat, ut ad amorem cum timore provocaret.

Hic eſt quem heterodoxi quidam Tyrannum, quia hoſtem ubique ferè ſentiebant, audent appellare. Alii crudelem Regem nuncupant, quia ſeſe in puniendis delictis quandóque ſeverum exhibebat. Juſtitiam ejus laudare deberent, quam ita exercuit, ut ſub ipſo vix peccare liceret. Dedit ille domeſticum Juſtitiæ exemplum, quod omnis poſteritas admirabitur; dedit alibi alia planè illuſtria, & ſæcu-

ſæculis venturis memoranda; plura tamen ſummæ clementiæ & benignitatis. Sciunt illi Belgæ & alii, qui ab ejus obedientia ſe ſubtraxerunt. His enim non ſemel delictorum omnium veniam & oblivionem decrevit, ut hâc indulgentiâ ad officium eos revocaret. Nitebatur hâc conſcientiæ fiduciâ, ut inter poſtrema verba moriens diceret, *nemini ſe unquam injuriam, niſi fortè ignarum feciſſe.*

Clemens VII. Pontif. audientibus Purpuratis Patribus, hoc illi elogium dedit, *Philippi vitam, continuam fuiſſe contra Ethnicos, hæreticos & errores pugnam.* Petr. Math. Franciæ Hiſtoriogr. in eo extollit pietatem, religionem, juſtitiam, liberalitatem, conſtantiam, quæ virtutes non Tyranni ſunt, ſed ſummi Regis, tantóque cum ſplendore in eo fulſerunt, ut imitari multi poſſint, nemo ſuperare. Integerrimâ ſemper fide, jus populis dicebat, legum inviolatam auctoritatem ſervabat, injuriam ab oppreſſis propulſabat, opprimentes mulctabat. Faſſus eſt Gregorius XIII. vitam ejus neceſſariam Eccleſiæ fuiſſe.

Fatentur melioris notæ Hiſtorici Regem Philippo majorem mortalibus dari vix poſſe. Dominic. Baud. non ita pridem apud Batavos vir doctus, cum in obitum hujus Regis acerbiùs & intemperantiùs ſcripſiſſet, ut ipſemet dicit, quàm homini privato in ſupremam poteſtatem licere fas piúmque ſit, incitatus tantùm ſtud o partium affirmat, *eum ab ingenio propenſum ad clementiam, miniméque avidum humani ſanguinis fuiſſe, ac tales ferè omnes Auſtriacæ gentis Magnates eſſe.*

Certè inter alia Regiæ ejus benignitatis & gloriæ ornamenta, non ultimum fuit, quod ingenti pecuniarum vi quotannis maximum Chriſtianorum numerum, ex miſerrima Turcarum ſervitute, ſæviſſimiſ-

ſimſque cruciatibus liberabat. Ea in re poſteri ejus illum in hunc usque diem imitantur, nec quicquam aut Divino Numini gratius eſſe poteſt, aut ad famam Auſtriacæ Clementiæ glorioſius.

Ab eo, & avitâ Religione cùm Batavi defeciſſent, delictorum omnium veniam publicari Antverpiæ, adeoque præteritarum injuriarum, defectionis, & omnium diſcordiarum memoriam ſempiternâ oblivione delendam promulgari juſſit. Sed fruſtra. Nicol. Burg. aliíque.

Porrò qualis Philippus fuerit, mors ejus oſtendit. Ita enim obiit, *ut inter morbi cruciatus appareret, mentem ejus tranquillâ pace, ac ſecuritate conſcientiæ ſuſtentari*, verba ſunt Dom. Baud. ſectarii, & tum apud Belgas viventis: plura Catholici ſcriptores, ſed omittimus.

Idem Rex, eam moriens conſignatam ſcripto inſtructionem filio ſuo Philippo dedit, quam aliquando Franciæ Rex Ludovicus ſub mortis horam, filio ſuo Philippo reliquerat, de qua in fine I. lib nempe:

Deum ardentiſſimè amaret. Animum lethifero delicto nunquam inquinaret. Adverſitates æquo animo, & quaſi promeritus, perferret. In proſperis nunquam extolleretur, nec pejor iis fieret, quibus melior eſſe deberet. Peccata ſua, etiam minima, prudenti ſacerdoti ſæpe confiteretur, & eundem liberè reprehendentem libenter audiret. Attentâ mente divinis officiis intereſſet. Benignus erga pauperes & liberalis eſſet. In rebus arduis conſilia prudentum expeteret. Nullos in amicitiam & familiaritatem, niſi probos, virtute conſpicuos, bonæq. famæ admitteret. Malorum conſuetudinem vitaret. Nullius famæ vel honori detraheret. Nec detractores apud ſe conſiſtere, aut loqui pateretur, multò minùs blaſphemos. Quo-

tidie pro acceptis beneficiis divinæ Majeſtati gratias ageret, ut alia mereretur. In adminiſtratione Reip. integer, & ſeverus ad legum normam eſſet.

Inopum querelas aſſiduè audiret. Veritatem ſcire ſedulò adlaboraret. Si quis de eo conquereretur, ipſe ab illius parte ſtaret, donec Judex pronunciâſſet. Si quid dubio forte jure poſſideret, id virorum ſapientum arbitrio, ad veritatem cognoſcendam, ſubmitteret. Eam gloriam maximam putaret, ſi juſtitiâ, pacéque ſubditi perfruerentur, potiſſimùm verò ſacerdotes, & Religioſi: daret operam, ne quid illis deeſſet. Sciret ſe majoribus & parentibus amorem, obedientiam, reverentiam debere. Sacerdotia digniſſimis, nec plura uni, conferret. Bellum nemini ſine juſta cauſa, conſilióque inferret. Si inferre cogeretur, caveret, ne ſacræ divino Numini ædes, & innocentes, damnum acciperent. Pacem ubique procuraret. Inter aliorum arma, tanquam arbiter, concordiam ſtabiliret. Nullos ad Reipub. Magiſtratus, niſi bonos promoveret. In eorum mores & officia ſecretò inquireret. In obedientia Romanæ Eccleſiæ perſeveraret. Pontificem maximum tanquam patrem haberet, & coleret. Sumptus Regiæ familiæ ſuæ, moderationis, & honeſtatis lege metiretur. Plura videre licet apud Cerv. Turr. in lib. de fel. exceſſ. Phil. II. Auſtr. & alios.

Id tantùm dicimus, ea præcepta non Tyranni ſunt, ſed piiſſimi, Religioſiſſimi, ſapientiſſimi, benigniſſimi, & prudentiſſimi Regis.

§. II.

De Philippo III. Hiſpaniæ Rege.

NOn veremur, ne quis ſævitiam ullam in Philippo III. audeat comminiſci, qui, quòd cùm omni-

omnibus pacem ſuo tempore ſanciret, *Pacificus* eſt dictus. Nihil illo manſuetius, nihil benignius fuit.

§. III.

De Alberto Auſtriaco, Belgarum Principe.

DE Alberto Auſtriaco Belgarum Principe, nemo malè ſuſpicari, nec ipſa mentiri fama auderet. Tanta in eo bonitas erat, ut illum odiſſe nemo poſſet, omnes amarent, omnium delicium & amor eſſet, ipſi etiam non ſolùm exteri, ſed & hoſtes, divinum planè Principem faterentur. Illum Principem optimum, Belgium habuit, & Pium appellavit; illûm Patrem Amantiſſimum expertum eſt, & adhuc hodie talem luget.

§. IV.

De Iſabella Infante.

CUm Alberto, & poſt eum, uſque ad Cal. Dec. Anno M. DC. XXXIII. Belgicas Provincias rexit, Sereniſſima Princeps Iſabella, Clara, Eugenia, in qua *prudentia & fortitudo ſupra ſexum, modeſtia & humanitas ſupra conditionem, pietas & religio ad admirationem. Belgas amabat ut filios, gubernabat ut mater.* Si de ea conqueri fas eſſet, non de ſeveritate, ſed de nimia ejus benignitate, & clementia conquereremur. Juſtitiæ nonnunquam oblviſci videbatur, ut parceret. Ita illi innata manſuetudo erat, ut ſeveritatem induere non poſſet. Sed fruſtra laudamus, quod non ita pridem in omnium oculis fuit, & in ore adhuc eſt. Ea Belgarum

confeſſio eſt, meliorem dari Principem non potuiſ-ſe, gratiorem Belgas non optaviſſe.

§. V.

De Philippo IV. Hiſp. Rege.

RESTAT Philippus IV. Hiſpaniarum, & Indiarum Monarcha, Belgarum Princeps feliciſſimus. Sed nolumus ab injuria calumniatorum, clementiam ejus vindicare, cùm de ea ſiniſtra eſſe ſuſpicio non poſſit, unúmque hoc elogium eos ſatis refutet.

Quicunque, neſcio quo nuper fato, ab ejus imperio & obedientia ſunt abſtracti, votis omnibus eidem ſubjici rurſus exoptant. Nullam credunt, niſi ſub optimo Rege ſuo, libertatem eſſe poſſe. Animis illi adhærent, cùm aliter non poſſint, & jam prius ſervire ſe intelligunt, cùm mite Principis ſui ſceptrum non vident. Fruebantur ſub illo, bonis ſuis intra juſtitiæ fines, & in Religionis Catholicæ puritate, majores ſuos imitati, ad certiſſimam ſalutem anhelabant; nunc ad aliorum arbitrium vivere coguntur, & tantum duntaxat ferè habent, quantum illi volunt. Dolent & ingemiſcunt, templa quædam ſua profanari, parentum ſuorum cineres impietatis damnari, Religionem ſuam ludibrio haberi, & errorum argui. A quibus? Ab iis certè, quorum vita ſine libidine, mores ſine turpitudine, doctrina ſine opprobrio non eſt. Vernul. Apol. Gent. Auſtr. cap. 13.

CAPUT

Caput XXXI.

De Zelo Auſtriacorum Principum pro Catholica Religione.

Auguſtiſſimæ Gentis Auſtriacæ potentia non ſanè ſine invidia eſt, ſed virtutes ipſius ſupra invidiam ſunt. Invident nonnulli tam latè patens Imperium, & concutere illud, imò etiam convellere omnibus modis conantur: at iidem virtutum Gentis Auſtriacæ Majeſtatem admirari coguntur, utinam & imitari, quàm lacte & melle fluxiſſet ſæculum. Adversùs has nec hiſcere livor poteſt. Terminatur potentia Auſtriacorum Principum certis terrarum finibus, etſi ultimis, virtutes tamen eorum terminum neſciunt: Adeò plus hæ admirationis excitant, quàm illa invidentiæ. Idem ſupremũ Numen, quod tantam potentiam publico orbis bono conceſſit, virtutes ad gloriam indulſit, ut eſſent potentiæ fulcra. Et verò fulcient illæ imperium Domûs Auſtriacæ, quàm diu ibi eluceſcent; hoc eſt, æternum: Auſtria enim erit in orbe ultima.

Imò & potentia Domûs Auſtriacæ, & virtutes, hodie ſunt Eccleſiæ Catholicæ fulcimenta & ſolatia. Nec heterodoxi id ignorant, nec qui invident, ſed dum timent, non ferunt. Magnum hujus Auguſtiſſimæ Domûs Imperium non eſt ſine maximis virtutibus, ex hac Auguſti Heroes non niſi virtutum magnitudine æſtimantur, quas latiùs alibi diffuſas, anguſtiis hiſtoriolæ noſtræ concludere non valemus, ea ſolùm obiter attingemus, quæ pertinent ad Fidei & Religionis Catholicæ conſervandæ Zelum, quem in Auſtriacis Principibus quidam non ferunt, & eos Religionis tantùm

tùm prætextu in aliorum ruinam & ſui imperii dilatationem graſſari contendunt. Ita affirmare audent Balzac. in Princ. & Du. Ferritr. in ſuo Cathol. polit. ſuâ nempe conſcientiâ, aliorum conſcientias & Regum quidem, Cæſarúmque metientes.

Sed ſunt verè Chriſtiani, ſunt optimi Chriſtiani Auſtriaci Principes, nec eorum gloria ab emptis ejuſmodi venalium ſcriptorum calamis dependet. Sunt verè Catholici, & ſatis ipſis eſt Deo, qui pectorum receſſus, latebráſque ſcrutatur, conſcientiam ſuam probari, non hominibus illis, qui invidere tantùm poſſunt & maledictis laceſſere. Nec deſinent propterea Principes Auſtriaci ſuarum opum jacturâ & vitæ periculo Religionem Catholicam ubique terrarum propagare, quibus nihil unquam majori curæ fuit, quàm Religionem â Majoribus acceptam integram illibatámque ſervare, propagare, tueri. Hic illorum Zelus, hoc ſtudiúm, hæc armorum causa. Exempla vidit orbis Regibus imitanda. Nec aliud ipſis tantam Imperii magnitudinem, quàm Religionis Catholicæ cultus comparavit: Pro ea, ſe, diademata ſua & opes ingentes ſupremo Numini devoverunt. Hoc Exemplis oſtendemus. Noſcat orbis, Principes imitentur, ament omnes & extollant. Neque tamen omnes producemus, ſed eos tantùm, qui in ſuſpicionem vocantur; Neque privatam eorum pietatem attingemus ſed ea duntaxat religioſiſſimi animi officia, quæ in publica luce fulſerunt.

§. I.

De Friderico III. Imper.

Atque ut imprimis eos prætereamus, quorum tempore, hujus ſæculi hæreſes necdum caput extu-

extulerant, Fridericus III. Imp. Auſtr. eâ conſtantiâ Religionem Catholicam colebat, tuebatúrque, ut illius causâ vivere, vulgò diceretur. Anno M. CCCC. LII. cùm Romam veniſſet, prima illi cura fuit, ad ſummi Pontificis Romani pedes ſeſe abjicere, tum Divorum delubra, lipſanáque inviſere, ſummo cultu venerari. Demùm XVI. calendis Aprilis Pontifex in Divi Petri æde ſacris operatus, Fridericum Cæſarem & Leonoram Chriſtiano ritu, conjugii vinculo copulavit. Tertio pòſt die eundem Romanorum Imperatorem ſolemni ritu inunxit, & Imperii inſignia adjecit. Ambos Roma inter fauſtas acclamationes, Auguſtos ſalutavit; Nec alia geſtientis tunc populi vox fuit, quàm: *Friderico Pacifico, à Deo coronato Imperatori, vita & victoria.* Gerard. de Roo.

Idem cùm poſt ſex annos, ineunte Novembri in Italiam iter ſuſcepiſſet, Romam pridie Natalis Chriſti appulit; Nocte ſequente, quæ Chriſtianis eſt ſacra, cùm Pontifex ad aras ſacrificaret, Evangelium de Auguſti Cæſaris edicto publicè decantavit. Sexdecim in urbe exegit dies, déque expeditione in Turcas ſuſcipienda, ac de Hungariæ Bohemiæque Regnis, conſilia cum ſummo Antiſtite communicavit.

Æneas Sylvius agens de ſchiſmate Baſileenſi ſcribit Epiſt. 29. de Friderico III. in hæc verba: *Cupit enim cæſar unire, & redintegrare Eccleſiam, atque ad id operam dat:* Durante Concilio Baſileenſi à Patribus Concilii ad Fridericum miſſi fuerunt Oratores, petentes, ut cæſar auctoritatem Eccleſiæ tueretur, ac manuteneret. Quibus reſponſum: *Cæſari ſemper curam fuiſſe, & adhuc eſſe, ut authoritas Eccleſiæ cum pace populi Chriſtiani, unacum poteſtate S. Sedis Apoſtolicæ in ſuo vigore permaneat.*

Quis verò de Friderico apud externos ſenſus fuerit, expreſſit Franciſcus Archiepiſcopus Mediolanenſis, dum ita ſcripſit apud Æneam Sylv. Ep. 192. *Libenter ſcribo & ſcriptitabo, intelligens conditionem dotis tam naturæ, quàm virtutis, & Sacratiſſimam, Auguſtiſſimámque intentionem Cæſaris* (Friderici nempe) *noſtri parentis, qui velut novum quoddam ſidus emicuit, hâc tempeſtate neceſſarium, ut ſperemus, velut Auguſtus ſuo illo ſæculo, pacem reddidit, & fundavit, ſic iſtum ſuo. Ego quidem ita mihi perſuadeo non juſtâ fieri ratione, eſt enim, ut imprimis audio, Princeps iſte Catholicus & Pius &c. Non dubito, ſi voluerit, dummodò duret ſuperſtes juxta dies naturæ, futurum in poteſtate ſua, ut pacem det Eccleſiæ, ac componat non modò Principatus, & omnem populum Chriſtianum, ſed & univerſum orbem ad unicam veram fidem Chriſtianam, & ſanctam adducat Eccleſiam ad Altiſſimi Dei gloriam & honorem &c.* Id quod reipſa præſtitit, cùm Felicem in Baſileenſi ſynodo electum Antipapam induxit ad deponenda Pontificatûs inſignia, & pacem dedit Eccleſiæ, cujus tutelam pro cæteris orbis Principibus ſibi incumbere ſentiebat.

§. II.

De Maximiliano I. Imperat.

MAximilianus I. Imper. in cujus nomine virtus & felicitas tanto arſit Religionis Catholicæ, & Orthodoxæ zelo, ut cùm ultimus illi dies illuxiſſet, non contentus teſtamenti tabulis inſcripſiſſe, ultrò quâ potuit, extremâ voce adſtantibus ſibi Principibus hæc poſtrema verba eſt locutus: *Renuntiate*, inquiebat, *Carolo, & Ferdinando nepotibus meis, ut Majorum inſiſtentes veſtigiis, Catholicam Religio-*

nem

nem à Majoribus hactenus cultam adversùs novorum dogmatum Auctores ſectatoréſque cum vitæ etiam periculo defendant. Pont. Heut. lib. 7. cap. 17. & ſequent.

Abhorrebat quippe ab iis, qui à Majoribus præclarè inſtituta ſolo novarum rerum ſtudio facilè commutant. Unde non rarò exorientis tum primùm in Germania Martini Lutheri (ſupra cujus nondum hæretici cucullum jam Auguſtæ in Comitiis Anno 1518. vidit ſedere dæmonem, ita referentè Bredenbachio Coll. ſacr. lib. 7. cap. 41.) inſanum, turbulentúmque ingenium deteſtebatur, addebátque; quòd ſi diuturniorem Deus ſibi vitam largiretur, non fruſtrà malèſanus homo Germaniam veſaniâ ſuâ perturbandam deſumeret.

§. III.

De Carolo V. Imp.

CArolus V. Imperator, ſi quis unquam, Maximus, Avi ſui Maximiliani Zelum non æquavit modò, ſed ſuperavit. Anno imperii ſui primo, cùm in Wormatienſibus comitiis Martinus Lutherus excogitata nuper à ſe dogmata adſtruere fruſtra contendiſſet, eſſétque illi plus ſatis ab excellentibus ingenio, doctrinâque viris reſponſum, nec tamen à ſententia ſua diſcederet, ſed erroribus ſuis pertinaciter inhæreret, & ſæpiùs victus, nunquam tamen victum ſe fateri vellet; ac jam illi à Leone X. ſacris interdictum eſſet, dimiſſum illum proſcripſit, libros ab eo conſcriptos flammis adjudicavit, eorumque uſum, lectionémque omnibus interdixit. Zenocar. lib. 1. Heut. lib. 8.

Idem quinquennio pòſt ad comitia Spiræ Nemetum à ſe VII. Calend. Quintiles indicta litteras

miſit, quibus Cæſareâ auctoritate jubebat, ne Principes, aut civitates vel unum in Religione apicem mutarent, eam verò in omnibus ex Wormatiani Conventûs Decreto obſervarent. Profecturum ſe paulò pòſt in Italiam, cúmque ſacrorum Principe de futuri Concilii loco, temporéque acturum. Nec tunc tantùm id egit, ſed in omnibus poſteà Imperii comitiis, ut omnes Tridentini Concilii decretis parerent, adlaboravit.

Quid, quòd ſectarii quidam Dei verbum populo promulgandi poteſtatem ab eo poſtularent, animo verè heroico, veréque Chriſtiano reſpondit: *Non meum eſt de puritate Verbi Divini cognoſcere; munus; hoc Epiſcoporum eſt, quorum judicio etiam lubens me ipſum ſubmitto, atque eorum jurisdictionem in omnibus ſalvam eſſe volo.* Sur. Ann. 1648.

Potuit idem Cæſar tot Regnis & Imperio ſe abdicare, zelum Religionis deponere nunquam potuit. Idcirco cùm Bruxellæ ſuperioris ſæculi Anno 55. Belgicas Provincias, in filium Philippum transferret, earum ordinibus, Catholicam Religionem magno ardore commendavit. *In ea ſitam eſſe patriæ tranquillitatem, qua convulſa nutarent, exciſa caderent. Nihil gravius cœleſte Numen vindicare, quàm violatæ Religionis contumeliam, & neglecti cultûs ſui ignominiam. Conjunctas Belgii Provincias Principibus externis terrori eſſe, eaſdem ſi mutatâ Religione dividantur, cuilibet in prædam facilè ceſſuras. Concordiam proinde ſervarent, & ne vicinarum regionum erroribus inficerentur, ſedulò caverent.*

Nec temperabat ſibi â lachrymis Cæſar. Tunc converſo ad filium Philippum ſermone, *vides*, inquit, *lachrymas, amoris mei teſtes: Belgium tibi trado, ſed tuorum avorum Religionem imprimis commen-*

do.

do. Innitebatur tunc humeris Guilielmi Naſſovii, Arauſion. Principis, qui à Religione, & Rege Philippo poſteà defecit. Heut. lib. 14.

Cùm ex Zelandia in Hiſpaniam ſolveret, filium Philippum ultimò complexus, profuſis lachrymis adhortatus eſt, ut Romanam Eccleſiam, quantis poſſet viribus, ſemper tueretur. *Et ſi ampliſſimam*, inquiebat, *monarchiam tanto Majorum tuorum labore partam, retinere velis, tuis in Regnis alienos à Religione Catholica nequaquam patiaris.* Oderunt heterodoxi monarchias, & cùm occaſio arridet, ſubvertere libertatis prætextu conantur. Idem.

Fuerunt & poſtremæ ejus ad Imperii ſenatores, qui Spiræ tum erant, litteræ, quibus, ut avitam Religionem, juſtitiámque conſervarent, non adhortatus tantùm eſt, ſed etiam ipſe Cæſar rogavit.

§. IV.

De Ferd. I. Imp.

Ferdinandus I. Imp. ùt erat veteris Religionis ſtudioſiſſimus, ita extitit ejuſdem conſervator acerrimus. Hortraſ. Pallav. de eo ita ſcribit: Ferdinandus I. Romanam Fidem Germano candore ſemper coluit; ſummo odio ferebatur in hæreſim, amore in Religionem: unde idem hæreticis infeſtus cometes, Religioſis viris fauſtiſſimum ſidus affulſit. Illitam Bibliis à Luthero verſis hereſeos peſtem, ne ulteriùs ſerperet, igni damnavit.

Angebatur animo vehementer, cùm Religionem Orthodoxam diſſentientibus hominum opinionibus adduci in controverſiam videret. Interim Religioſiſſimus Cæſar in omnibus Principum congreſſibus, ut Antiquiſſima Religio à Majoribus culta

novis anteponeretur, urgebat; aſſiduas Divinæ Majeſtati preces fundens, quotidie ferventiſſimis votis ejus Clementiæ incolumitatem, ſalutémque Eccleſiæ, & Imperii commendavit. Hortante, & multùm rogante Urbano Labacenſi Epiſcopo ferventiſſimo ſectæ Lutheranæ oppugnatore, *Malleo Hæreticorum* dicto, plures à Pio IV. Pontifice, & à ſanctò Ignatio Lojola, Societatis JEſu Fundatore tunc vivente, ex eadem Societate Theologos, & viros doctos per litteras ad eoſdem datas, & per Oratorem ſuum Romæ degentem petiit, & inſtaurandæ Viennenſis Academiæ ſtudio advocavit, in qua Doctorum bona pars non ſatis bonæ, caſtæque Religionis erant. Miſſi fuerant poſt P. Nicolaum Bobadillam, & P. Claudium Jaium, P. Petrus Caniſius, & P. Gaudanus, è quibus Caniſio munus impoſuit, ut Academiam ad Catholicos magis mores, pietatémque reduceret; útque Catechiſmum ſcriberet, typóque evulgaret, petiit. Orland. lib. 10. 1. & 13.

Eo deinde pervenit (iterum Pallavicini ſunt verba) *inuſitati ardoris in Religionis cauſa Ferdinandus Cæſar, ut audiens magna detrimenta, quæ ex Lutherana hæreſi patiebatur Chriſtiana Reſpubl. in febrim inciderit, hoc prodigioſo morbo demonſtrans, ſe pio quodam vitali calore vivere, qui ſolito acriùs circa cor ardens febrim hanc pietatis attulerat.* Videns jam ſibi inſtare mortem, anxio adhuc, ſolicitóque animo revolvebat, num diſtractis in Germania Eccleſiis adferre remedium poſſet? cujus morte auditâ Pius Papa IV. in frequenti Cardinalium cœtu dixiſſe fertur: Ferdinandum omnibus optimi Imperatoris ſignis editis, quaſi agnum innocentem in meliorem vitam demigrâſſe. Ciacon. in vita Pont.

§. V.

§. V.

De Ferdinando II. Imp.

FErdinandus II. Imp. hic eſt ille Diis ſimilior Princeps, quàm hominibus. Talem orbi vitæ ſanctitas, & ardentiſſimus Religionis Zelus oſtenderunt. Quis dubitet? *paratum ſe pro quovis Romanæ Eccleſiæ dogmate cruciatus, adeoque mortem ipſam oppetere profitebatur. Exui Imperio, Regniſque omnibus, quàm ullam amplificandæ Religionis occaſionem negligere, malebat. Exilium cum Auguſta conjuge, liberiſque pati, ſtipem oſtiatim colligere, ſolo veſci pane, ac in partes etiam diſtrahi, quàm injuriam cœleſti Numini, Eccleſiæq́; illatam non ulciſci, aut perferre, potiùs deſiderabat.* Guil. Lam. de virt. Ferd. II.

Nec uno ad hæc ſe voto obſtrinxerat. Laureti in Agro Piceno vix annos XX. natus, coram Deiparæ Virginis ſimulacro, ex hæreditariis Provinciis ſuis ejecturum ſe ſectarios promiſit. Ubi Hungariæ, Bohemiæ, & Imperii Diadema obtinuit, Cellis coram ejuſdem Virginis thaumaturga Effigie idem facturum ſe in Bohemia, conſtanter vovit. Nec vovit tantùm, ſed etiam utrumque fideliſſimè explevit. Adeò quidquid ibi, ac vicinis in provinciis, priſci Catholicíque moris eſt, totum illi debetur.

Cùm Walſteinius Fritlandiæ Dux cum ſectariis in Sileſia de pace non bonâ fide, ùt rumor increbuerat, ageret; procumbens in genua Cæſar: *ſi ea pax pernitioſa*, inquit, *Eccleſiæ futura eſt, tu Deus, tu Dei Mater illam impedite.* Nullum ei vehementius gaudium erat, quàm cùm ad Eccleſiam objuratâ hæreſi quiſpiam rediret. Unde cùm Rudolphus Tiffen-

Tiſſenbachius ab Eccleſia Catholica, neſcio quibus hæretici rabulæ mendaciis ſeductus, nomen illi rurſum dediſſet, gratulaturus illi per litteras Cæſar in hæc verba ſcripſit: *Exoſcularer tui capitis verticem, ſi præſens eſſem.*

Conditis anteà teſtamenti tabulis, paulò ante mortem codicillos adjecit. In iis hæc ſuprema ejus voluntas: ut hæres Ferdinandus filius Apoſtolicam Romanámque Religionem perpetuò conſervaret.

§. VI.

De Ferdinando III. Imp.

FErdinandus III. inhærens paternis veſtigiis, quanta egerit pro Catholicæ Fidei propagatione, etiamnum apud complures, qui ipſum noverunt, memoria ſupereſt. Bella non niſi ad hæreſes tollendas ex Imperio, & ſanciendam in unitate Fidei animorum concordiam. Quod jam olim, beatæ recordationis, Ferdinandus Parens vaticinatus fuit dicens: *Placere ſibi Ferdinandum filium eſſe in Rom. Regem electum; non quia filium videret in ſolio, ſed quia in ſolio videret virum, cui regula regnandi imperandique futura eſſet, Divini honoris cura, & Catholicæ Religionis propugnandæ Zelus.* Et verò ut talem ſe exhiberet, tametſi undique impetitus ab hoſtibus, purgare tamen Auſtriam ſuam ab hæreticorum reliquiis magno animo contendit: Miſſionarios â Patribus Societatis JEſu plures petiit, & obtinuit, quos pro Zelo Inſtituti ſui noverat gnavos in Vinea Domini Operarios. Unde felici ſucceſſu plurimas animas ad verum Ovile Chriſti reduxit.

Schönleben in Diſſertat.
Polem. part. 2.

§. VII.

De Philippo II. Hiſp. Rege.

PHilippum II. Hiſp. Regem, non tantùm verè Chriſtianum, ſed Eccleſiæ Catholicæ *Columnam, bonorum omnium Parentem, Chriſtiani nominis Protectorem*, Catholici omnes appellârunt. Is frequenti uſurpare ſermone ſolebat, quòd ſi filius ſuus, quem tunc unicum habebat, hæreſeos contagione inficeretur, & ab Eccleſia Romana deficeret, ligna ſe, quibus filius concremaretur, ultrò ſubminiſtraturum. Imò indignum ſe Catholici Regis nomine judicabat, niſi Eccleſiam, quibus poſſet viribus, ſemper tueretur. Atque idem, occupato D. Quintini in Francia fano, publicè edixit, ne quis ſacris ædibus, ſacerdotibus, Religioſis, ſenibus vim ullam inferret; & ut Divi Quintini ſacræ reliquiæ ſummo in pretio ſervarentur.

Cùm inter ejus, & Galliarum Regis legatos de primo in Tridentina ſynodo conſidendi loco graviſſima orta eſſet contentio, videretúrque propter eam publicum Eccleſiæ Concilium aut dirimendum, aut differendum, tum hæc inaudiens Philippus legato ſuo Claudio Quinnones Comiti Lunenſi ita reſcripſit: *Quòd ſi hâc cauſâ, occaſionèque Concilii progreſſus, & Eccleſiæ Catholicæ defenſio, incrementúmque pati damnum aliquod debeat, malle ſe unicuique homini è plebe abjectiſſimo poſtponi, quàm ut Eccleſia vel minimum diſcrimen ſubiret.* Herr. in ejus vit.

Diſceſſurus autem è Belgio Hiſpaniam verſùs, non ſemel Proceres, patriæque Ordines, ut Catholicam Religionem conſtantiſſimè colerent, retinerentque, & à novis opinionibus abhorrerent, gravi-

graviter admonuit. Cúmque inaudiiſſet graſſari cœpiſſe hæreſim in Belgio, Pro-reges eò deſtinavit, qui enaſcens hoc lethale virus extinguerent, generosè inquiens: *Malo, ita eſt, malo cadere dominio Belgii, quàm habere Belgas hæreticos.* Marcellin. de Piſa. ſerm. de Euch. O vocem dignam Rege Catholico, Principe Auſtriaco! Morti vicinus pro Regia, paternâque auctoritate nihil majori affectu Philippo III. filio ſuo commendavit, quàm ut omnibus conſiliis ſuis, & armis Catholicam Religionem propugnaret, incolumémque ſervaret, ac tum vocem illam ultimam, veréque Chriſtianam jam jam moriturus pronuntiavit: Unum eſt, quod me meritò reficit, & cujus ſolius contemplatione moriens oblector, quòd in Catholica Fide, Majorúmque Religione; quòd in Catholica Eccleſia; quòd in ſupremi Romani Pontificis Obedientia morior & conquieſco. Heut. Auſtr. lib. 15. c. 7.

§. VIII.

De Leopoldo Guilielmo Belgarum Pro-Rege,

DE Leopoldi Guilielmi Archiducis Auſtriæ vero, & ſancto pro Catholica Religione zelo ne ipſa fama mentiri auderet, fuit pietatis ejus theatrum Belgium. Leopoldi genius tantò in caſtæ Religionis incrementa ferebatur vehementiùs, quantò cum paterno Ferdinandi II. ſanguine paternum quoque zelum traxit copioſiùs. Hinc ut, quo arderet animarum, gloriæque divinæ ſtudio, ipſi ſibi exprimeret, ita Deo ſuo in charta teſtatus eſt: *Non aliud Domine, niſi tuam gratiam, amorem tuum, voluntatem tuam, majorem tuam gloriam, & omnium animarum ſalutem humiliter & confidenter præsendo in omnibus, & ſingulis. Amen.*

Sed

Sed gravius illud, quod inaratum chartæ poſt ejus mortem repertum eſt: *Hoc unum voveo, ut in confeſſionem Fidei mihi vita acerbiſſimis tormentis eripiatur! ô quæ mea felicitas eſſet, ſi auxiliante Deo id aſſequerer!*

In votis iſta, in ipſis geſtis non minora, cùm Eccleſiarum Rectores probos, & doctos eligeret, in caſtris concionatores hortaretur, ut ferventiùs dicerent, ut Acatholici mixti Catholicis meliùs condiſcerent ſentire de Romana Fide; à templis violentas militum manus arcerent, & Janſeniſtarum dogmata reprimerent, quæ ut extirparentur, inviolabili decreto conſtituit, Eccleſiaſticas dignitates, Canonicatus, & beneficia, quæ Regiæ collationis eſſent, nulli de Janſenii erroribus ſuſpecto conferendas, niſi priùs illi ſectæ renuntiâſſet penitùs, debitámqueSedi Apoſtolicæ obedientiam juramento ſpopondiſſet. Quod decretum tanti fecit Innoc. X. Pont. Max. ut Leopoldum Apoſtolico ſcripto ſic fuerit allocutus: *Spectatus nobis per omnia in Fraternitate tua Catholicæ Religionis cultus, ejúſque ſervandæ accuratus ac ſolicitus zelus; ingenitus ille Auſtriaco Generi, ac planè coalitus, exemplo nunc ſeſe præcipuo probat &c.* Et deinde ſub finem: *Et verò nos probè novimus, quàm anxiè ad ea, quæ pro Dei cauſa ſunt, Fraternitas tua animum adjiciat, ſapienter intelligens, cautum exinde perpetuò fore & populorum ſaluti, & regnorum firmitudini, & regnantium felicitati.* Avanc. vitæ Leop. part. 3. Qui agis, ô invidia? quod carpas in tam Chriſtianis Principibus, non reperies; quod laudes, & extollas, abundè habes. Deſine in hos, lividos dentes tuos exerere.

§. IX

§. IX.

De Leopoldo Imp. Noſtro Auguſtiſſimo.

QUid de Te dicemus, Zelo, Pietate, Imperio, Victoriis Magne Leopolde? Quæ & quanta Maximus hic orbis Monarcha pro dilatanda, & tuenda Orthodoxa Religione, ac errantium animarum ſalute egerit, & præſtiterit, novit, & miratur orbis; nec illa è ſæculorum memoria ulla delebit oblivio, nec ſatis unquam fama celebrabit. Aliqua ſolùm attingemus.

Quantum fuit illud Leopoldi Cæſaris ſtudium, quod promovendis avitæ Religionis commodis vigilantiſſimâ curâ impendit, quando ejecit, proſcripſítque ſuburbio illo Viennenſi, quod ad alteram Danubii ripam inter hortos & arborum ſcenas amœniſſimè procurrit, Hebrææ gentis colluviem; atque fanum illud, quod abjecto illi populo ad inanes nuper ritus ſerviebat, *Divi Leopoldi*, Marchionis Auſtriæ, honoribus fuit conſecratum; útque depulſæ genti ſpe omni eò redeundi interceptâ æternum exilium indicetur.

Zelus item propagandæ Fidei Catholicæ Leopoldum impulit ad reducendam Hungariam in verum Chriſti Ovile, cui animo infracto cum maximis fortunarum profuſionibus aliquot jam annis Rex verè Apoſtolicus inſiſtit; & verò jam multa millia animarum Romanæ Eccleſiæ vindicata gloriari poteſt: adeò, ut unico duntaxat anno numerata ſint octodecim millia ad Romanæ Eccleſiæ Gremium reductorum. Lutheranos miniſtellos Divini Verbi depravatores proſcripſit; amovit è Senatu, publicíſque Magiſtratibus, qui ſupererant in iis hæretici, quamvis ætate, auctoritate, & opibus primi.

mi. Denique in pluribus jam locis ſancitum, ne jus civitatis ulli deinceps detur, niſi Catholico.

Quis Deo, Deíque Genitrici Magnæ Dominæ, aliíſque cælitibus olim dicatas ædes enumerabit, quas jam à compluribus annis, imò ultra ſæculum gloriantis in malitia, & potentis in iniquitate ſua turpiſſimæ hæreſeos mentitâ pietate, & errores diſſeminandi licentiâ ſacrilegè profanatas, Apoſtolicâ fortitudine eripuit, & Catholicis, hoc eſt, veteri Religioni conſignavit. Denique vaſtiſſimum Hungariæ Regnum ferè totum ex errorum tenebris in lucem veritatis forti manu, & Evangelicorum Præconum, ac Apoſtolicorum Operariorum indefeſsâ operâ feliciſſimè adduxit.

Sed horum omnium, imò omnis in Eccleſiam Catholicam auguſtiùs exornandam, & firmiùs ſtabiliendam, & Orthodoxam Fidem latiùs amplificandam ab Auſtriacis Principibus impenſi ſtudii veluti epitome fuit, quando Leopoldus Auguſtiſſimus admirabili Zeloſiſſimæ Pietatis Auſtriacæ exemplo in Baſilica Viennenſi Divi Stephani ad aram principem Anno 1693. ſacramentum Deo dixit, ſuámque munificentiam promovendæ, exornandæque in Apoſtolico Hungariæ Regno Religionis obſtrinxit. Juramentum hoc â Magno Cæſare, ab Apoſtolico Rege editum, aureis tabulis, vel potiùs piorum cordibus inſerendum, poſterorum admirationi proponimus.

Omnipotens ſempiterne Deus, per quem Reges regnant, & in cujus manu ſunt omnium poteſtates, & jura Regnorum. Ego Leopoldus, humilis ſervus tuus coram Divina tuâ Majeſtate proſtratus immmortales tibi gratias ago, quòd in virtute, & magnitudine brachii tui, Turcarum & Barbarorum exercitus, immanes Nominis tui hoſtes, ab

Auſtria

Auſtriæ metropoli, ejúſque finibus abegeris; quòd inclytum Hungariæ *Regnum, olim à S.* STEPHANO *Rege Anteceſſore meo, Admirabili Matri tuæ donatum, pòſt verò Turcarum Tyrannide ejus cultui propè totum ereptum, mihi clementiſſimè reſtitueris; gratias inquam reddo tibi Deo immortali, victoriarum omnium* Largitori: *& reſtitutum mihi à potenti tua dexterâ* Regnum *ſanctiſſimæ & Admirabili Matri tuæ, cœli, terræq́ʒ* Reginæ, *Magnæ Hungariæ Dominæ, iterum dono, dico, dedico, totúmque ejus protectioni conſigno; humillimè orans, velit in illud tanquam iteratò ſuum, miſericordiæ ſuæ oculos convertere, & Paganorum gentes, quæ in veritate ſua confiſæ illud infeſtare non deſinunt, pōtenti ſuâ virtute conterere, ac utrumque hoc bellum, Pace univerſali, ſecurâ & ſtabili ad maximam tuam gloriam terminare. Inſuper voveo, ac pro me, & ſucceſſoribus meis Divinæ Majeſtati tuæ promitto me ad propagandam* Nominis *tui gloriam, & Matris tuæ Dominæ noſtræ honorem, Parochiales Eccleſias per Hungariæ* Regnum, *tum Barbarorum Tyrannide, tum temporum calamitate deſtructas iterum erecturum, & competente Parochis ſuſtentatione dotaturum, ut omnes à Clementia tua meo Imperio ſubjecti populi te verum Deum debito cultu adorare, & SS. Matrem tuam, Magnam Dominam Noſtram, venerari addiſcant. Spondeo præterea me ad perpetuam tanti beneficii memoriam, Sacellum S.* Leopoldi *in monte Cœſio, unde primò ſingulare tuæ protectionis auxilium in propulſandis hoſtibus apparuit, reſtauraturum, ac in eodem Aram D. Virgini ſub titulo* Auxilii Chriſtianorum *dedicaturum, ſuſcipe igitur Clementiſſime Deus, ſervi tui demiſsè te adorantis Vota, & me, conjugem meam, populos, exercitus meos, Regna omnia ac Provincias meas*

meæ continuâ miſericordiâ tuâ protectione cuſtodi, guberna, tuere & defende. Amen.

Faxit Deus, Leopoldos ejuſmodi multos Europa, imò orbis univerſus haberet! Enarrent luculentiùs tanti Cæſaris glorioſiſſima & ſanctiſſima pro populo, pro Eccleſia Catholica, pro Deo geſta, quorum copioſius eſt eloquium. Faveat conſiliis Tuis, Tuæ Induſtriæ, Victorioſiſſime Imperator, Magnus Deus, & decus augeat, Téque faciat in abundantia pacis videre filios Filiorum Tuorum. Favebit, qui favit hactenus, Magnus Deus.

Vivite itaque Auſtriaci Principes, & feliciſſimi perennate, jam omnia proſpera, omnia felicia in Veſtri Nominis, & Sereniſſimæ Domûs glorioſiſſimam immortalitatem inclinant. Idcircò Veſtræ ſublimitati fortunæ nihil timete, Auguſti Principes. Vos enim cœlo militatis, & cælum Vobis. Omnes inferorum impulſus, & furialia Invidiæ verbera, quibus undique impellitur, ac cæditur Familia Veſtra, Vobis ad magnitudinem, & gloriam invitâ proficiunt; & quamvis acerrimorum impetus hoſtium Domum Veſtram Auguſtiſſimam aliquando labefactare moliantur, tamen ſæpiùs in ipſos authores concuſſæ fragmina reſultant. Hoſtes Veſtrarum ſunt laurearum ſatores; Vos in triumphales efferunt currus, dum Vos proculcare ſe putant. Bellici hoſtium cantus ſonoræ ſunt Veſtrarum laudum tubæ, quæ veſtram gloriam ubivis terrarum decantant. Nec tantus eſſet Veſtræ Auſtriacæ Gentis fulgor, niſi ex hoſtilium armorum luminis repercuſſu acciperet incrementum. Unus eſt omnium bonorum ſenſus, imò totius Chriſtiani Orbis ſententia: Auſtriacis propitium adeſſe, veluti ſuis, Cœleſte Numen, Vobis favere, pro Vobis excubare Superos, Veſtram Domum Divinâ ope firmari; & quam potentiam

vobis

vobis ſemel largita ſunt ſidera, nullis adverſantium invidentiumque viribus poſſe convelli. Veſtrum ſanè Vobis Imperium æternum, ſtabile, inconcuſſum boni Catholici cupimus omnes; hoc à Deo Vobis precamur ardentibus votis, hoc fuſis precibus, hoc ſupplicationibus flagitamus. Etenim quæ nos ab immodica, immanſque Turcarum potentiâ arma defenderent, niſi Deus Chriſtianum Nomen Veſtri Imperii viribus obvallâſſet? Veſtræ munitiſſimæ per intervalla arces; valida præſidia, magnis impendiis ſuſtentata, & potiſſimùm veſtrum illud cor Auſtriæ, Romani Imperi, totiùſque Chriſtiani Orbis Propugnaculum, Cæſarum fœcunda Mater, Vienna; Veſter fortiſſimus, & invictus miles tremendis Tyranni viribus frænum injiciunt, ne Chriſtiani Orbis provincias ac regna peſſundent. Chriſtiani Nominis potentia, ac dignitas prorſus rueret, ſi quod vellent improbi, cuperent invidi, quod boni horrent, Domus Auſtriaca (avertant id boni ſuperi) diruta laberetur. Sed hoſtium acerbitas fremat; Hæreſeos rabies infrendeat; quaſcunque technas ſtruat impia temeritas; invidia ſuo livore tabeſcat, & pernicioſis conſiliis, aut tectis inſidiis, aut vi apertâ, aut armatâ rebellione contra Vos inſurgat; invitis inferis veſtrum quotidie magis invaleſcet Imperium; quod Veſter Fidei & Religionis Catholicæ Zelus; Veſtra Pietas & Fiducia in Deum; Veſtra in ſummum Pontificem, Dei in terris Vicarium Reverentia, & Obſervantia; Veſtra juncta Juſtitiæ Clementia; Veſtra Humanitas & Manſuetudo, & vel maximè Veſter hæreditarius ſacroſanctæ Euchariſtiæ cultus (unde Auſtria Mundi Domina) æternùm ſtabilient, & conſervabunt.

F I N I S.

Elenchus Capitum, quæ primo libro de Habſpurgicorum atque Auſtriacorum Principum origine ac ſucceſſione continentur.

CAp. I. Origo Domûs Auſtriacæ inveſtigatu difficilis propter vetuſtatem.

II. Viri doctiſſimi in quærenda Habſpurgicorum origine, & nunc, & olim laborârunt.

III. De primis Francorum in Germania, & Gallia Regibus.

IV. De Clotarii I. liberis, aliíſque deſcendentibus.

V. Series Regum Auſtraſiæ, unde orti dicuntur Habſpurgi.

VI. Habſpurgicorum Comitum origo.

VII. Etymon nominis Habſpurgi.

VIII. Comitum Habſpurgi initia, non adeò certa.

IX. Succeſſio Comitum Habſpurgi per Babonem.

X. Continuatur ſucceſſio Comitum Habſpurgi per Ramprechtum.

XI. Suc-

XI. Succeſſio Comitum Habſpurgi per Bezzonem.
XII. Succeſſio Comitum Habſpurgi per Albertum Divitem.
XIII. Quâ ratione Comites Habſpurgi Auſtriæ Duces, Achiducéſque ſint facti.
XIV. De uxoribus Rudolphi Habſp. Com. Rom. Imp.
XV. De Alberto Habſp. Com. I. Archiduce Auſtriæ, ejúſque liberis.
XVI. De liberis Alberti Pii, ſeu Contracti Com. Habſp. Archiducis Auſtriæ.
XVII. De liberis Leopoldi Brobi.
XVIII. De Frederico Habspurg. Com. Arch. Auſtr. Rom. Imp. III aliis IV.
XIX. Præcedentis Genealogiæ amplior explicatio.
XX. De aliquot familiis, è ſecundo, tertio, aut quarto natu Comitum Habſp. filiis ortis, ac propagatis.
XXI. De Regibus Burgundiæ poſtremæ ſtirpis è Comitibus Habſpurg. deſcendentibus.
XXII. De Ducibus Cheringiæ, aut Zeringiæ, Deccenſium, ac Lantgraviis Burgoviæ.
XXIII. Præce. Cap. XXII. continuatio.
XXIV. De Prioribus Rynefeldii Comitibus.
XXV.

XXV. De Lauffenburgi, Kiburgi, ac Rynefeldii poſterioribus Comitibus.
XXVI. De filiis Eberhardi I. Com. Badenſis.
XXVII. Habſpurgicum nomen quando inncteſcere cœpit.
XXVIII. Habſpurgicorum Principum Gentilitia in ſcutis, ac clypeis ſigna.
XXIX. De Auſtriæ origine.
XXX. De vocis Auſtriæ Etymo.
XXXI. De Auſtriæ præſtantia.
XXXII. De primis Auſtriæ Primipilis; qui à finium cuſtodia fuêre Marchiones dicti.
XXXIII. De poſtremis Auſtriæ Marchionibus.
XXXIV. De primis Auſtriæ Ducibus, & Archiducibus, è familia Babenbergica.
XXXV. Præc. cap. XXXIV. continuatio
XXXVI. Auſtriæ à Babenbergicis ad Habſpurgicos translatio.
XXXVII. Proſecutio præc. Cap. XXXVI.
XXXVIII. Quâ ratione vicinæ Auſtriæ Provinciæ, quibus hodie Archiduces imperant, in eorum poteſtatem devenerint: & primùm de Styriæ Ducatu.

XXXIX. De Ducatu Carinthiæ.
XL. De Comitatu Tyrolis.
XLI. De Iſtria ſeu Hiſtria, Foro Julii, Porta Naonis, Goritia ac Croatia.
XLII. De Bohemia ac Hungaria.
XLIII. De titulo Archiducis; quando & à quo Auſtriæ ſit conceſſus.
XLIV. Ante tempora Frederici III. tituli Archiducis, rarior uſus.
XLV. Auſtriæ, ditionúmque illi junctarum privilegia, confirmata à Cæſare Carolo V.
XLVI. Quibus mediis Auſtriaci Principes, ad ſummum honoris faſtigium aſcenderint.
XLVII. Cauſa perpetuitatis ſtemmatis Auſtriaci eſt pietas, & concordia in Orthodoxa Relig.
XLVIII. Inſtructio S. Ludovici Galliarum Regis ad filium Philippum.

Elenchus Capitum, quæ Lib. II. de Magnitudine, potentiáque Domûs ſeu Gentis Auſtriacæ: ac jure, quo Provincias ſuas obtinent.

CAp. I. Multi Auſtriacis æmulantur.
II. Politicæ rationes contra magnam unius Gentis potentiam.

III.

III. Quanta ſit Auſtriacorum potentia.
IV. Auſtriacorum potentia eſt à Deo.
V. Neceſſaria eſt orbi, Auſtriacæ Gentis potentia.
VI. Auſtriacorum potentia juſtè quæſita eſt.
VII. Auſtriacorum potentia non magìs ſuſpecta, quàm Turcarum. Mores heterodoxorum.
VIII. Nihil timendum à Principibus Auſtriacis.
IX. Continuatum per annos plusquàm CC. in Auſtriaca Domo Imperium.
X. Indagantur rationes ejus continuationis.
XI. Prudenter electio in Imperio cum quadam ſucceſſione conjungitur.
XII. Merita Auſtriacorum in Imperium.
XIII. De jure, quo Provincias ſuas Auſtriaci Principes obtinent; & imprimis de Provinciis Auſtriacis in Germania.
XIV. De Provinciis Auſtriacorum Principum in Belgio.
XV. De Provinciis Auſtriacorum Principum in Hiſpania.
XVI. De Provinciis Principum Auſtriacorum in Italia.
XVII. De Provinciis Principum Auſtriacorum in Indiis.

XVIII. Quis primùs Indiarum repertor.
XIX. Mens Ferdinandi Regis Catholici, in occupando novo orbe.
XX. Confirmatur jus Caſtellæ Regum in novum orbem, Apoſtolicâ auctoritate.
XXI. Nulla bella ſanctiora, quàm quæ ab Hiſpanis, Luſitaniſque in novo orbe, & Indiis, ſunt geſta.
XXII. Diviſio novi orbis inter Caſtellanos & Luſitanos.
XXIII. De Regno Navarræ. Jus Franciæ Regum in Navarram.
XXIV. Jus Hiſpaniæ Regum Pontificiâ conceſſione.
XXV. Enumerantur plures cauſæ perditi Navarræ Regni.
XXVI. Obtinent Auſtriaci Navarram legitimâ ſucceſſione.
XXVII. Burgundica, Arragonica, & Caſtellanica Domus, in unam Auſtriacam coaluerunt.
XXVIII. Principes Auſtriaci non appetunt Monarchiam totius Europæ.
XXIX. Principes Auſtriaci non regunt tyrannicè ſuos ſubditos.
XXX. De Clementia Regum Hiſpaniæ.
XXXI. De Zelo Auſtriacorum Principum pro Catholica Religione.

A01 K 76536